

پایتون برای دانش‌آموزان

یک آشنایی سرگرم‌کننده با برنامه‌نویسی

ترجمه و انتشار

خانه ریاضیات اصفهان

پایلی

خانه ریاضیات اصفهان

با حمایت دکتر ابرج هیرمن‌پور

فهرست مطالب

مقدمه ۱

بخش اول: یادگیری برنامه نویسی

فصل ۱: همه مارها نمی خزند ۶

فصل ۲: محاسبات و متغیرها ۲۲

فصل ۳: رشته ها، لیست ها، چندتایی ها و نقشه ها ۳۰

فصل ۴: نقاشی با لاک پشت ۴۷

فصل ۵: طرح سئوالات با if و else ۵۶

فصل ۶: بریم برای حلقه زدن ۶۹

فصل ۷: با توابع و ماژول ها کد خود را بازیابی کنید ۸۱

فصل ۸: چگونه از کلاس ها و شیء ها استفاده کنیم ۹۱

فصل ۹: توابع ذاتی پایتون ۱۰۷

فصل ۱۰: ماژول های سودمند پایتون ۱۲۷

فصل ۱۱: تعداد بیشتری گرافیک های لاک پشت ۱۴۳

فصل ۱۲: استفاده از tkinter برای گرافیک های بهتر ۱۵۹

بخش دوم: پرش!

فصل ۱۳: اولین بازی خود را آغاز کنید: پرش! ۱۹۰

فصل ۱۴: تکمیل اولین بازی: بالا و پایین پریدن! ۲۰۲

بخش سوم: مسابقه آقای خطی برای رسیدن به درب خروج

فصل ۱۵: خلق گرافیک هایی برای بازی مرد خطی..... ۲۱۶

فصل ۱۶: توسعه بازی Mr. Stick Man..... ۲۲۷

فصل ۱۷: خلق Mr. Stick Man..... ۲۴۵

فصل ۱۸: تکمیل بازی Mr. Stick Man..... ۲۵۳

«این کتاب یک منبع آموزشی باز است. استفاده و انتشار آن در صورت ذکر نام "خانه ریاضیات اصفهان" و "پایلی" بلا مانع می باشد.»

برای دسترسی به جدیدترین نسخه این کتاب به آدرس های زیر مراجعه نمایید:

[خانه ریاضیات اصفهان](https://pylie.com/teach)

<https://pylie.com/teach>

پاییز ۹۶

پایتون برای بچه‌ها
معرفی برنامه‌نویسی بصورت بازی
Jason R. Briggs

مقدمه

به چه دلیل برنامه‌نویسی یاد می‌گیریم؟

برنامه‌نویسی باعث پرورش و تقویت خلاقیت، قوه استدلال و حل مسئله می‌شود. برنامه‌نویس این فرصت را پیدا می‌کند تا از هیچ چیز، چیزی را بوجود آورده و از منطق برای تبدیل سازه‌های برنامه‌نویسی به فرم قابل اجرا در یک رایانه استفاده کرده و زمانیکه همه چیز طبق انتظار پیش نمی‌رود، از حل مسئله برای یافتن مشکل استفاده کند. برنامه‌نویسی یک سرگرمی و برخی اوقات یک فعالیت چالش‌برانگیز (و گهگاه ناامیدکننده) است و مهارت‌های آموخته شده از آن هم در مدرسه و هم در محل کار مفید خواهند بود... حتی اگر در حرفه شما کاری با رایانه انجام نشود.

اگر همه این موارد را کنار بگذاریم، وقتی هوای بیرون منزل دلگیر است می‌توانیم از برنامه‌نویسی برای گذراندن یک بعد از ظهر استفاده کنیم.

چرا پایتون؟

یادگیری زبان برنامه‌نویسی پایتون بسیار ساده بوده از ویژگی‌های واقعاً مفید و جذابی برای یک برنامه‌نویس مبتدی برخوردار می‌باشد. در مقایسه با دیگر زبان‌های برنامه‌نویسی، خواندن کد بسیار آسان بوده و دارای یک محیط تعاملی است که در آنجا می‌توانید برنامه‌های خود را وارد کرده و اجرای آنها را مشاهده کنید. پایتون علاوه بر ساختار ساده زبانی و محیط محاوره‌ای (تعاملی) برای آزمایش، از ویژگی‌های دیگری نیز برخوردار است که بطور قابل توجهی فرآیند یادگیری را تقویت کرده و به شما اجازه

می‌دهد تا برای خلق بازی‌های دلخواهتان، پویانمایی‌های ساده را در کنار هم قرار دهید. یکی از این ویژگی‌ها، ماژول turtle است که الهام گرفته از گرافیک Turtle (که در زبان برنامه‌نویسی Logo در دهه ۱۹۶۰ مورد استفاده بوده است) و طراحی شده با هدف آموزش بوده است. ویژگی دیگر، ماژول tkinter است؛ یک رابط برای Tk GUI toolkit که شیوه‌ای ساده را برای خلق برنامه‌هایی با پویانمایی و گرافیک‌های نسبتاً پیشرفته‌تر ارائه می‌کند.

چگونه کدنویسی را بیاموزیم؟

همانند هر چیز دیگری که برای اولین بار امتحان می‌کنید، بهترین کار شروع کردن با مبانی است پس با فصل‌های اول کار را آغاز کرده و برای رفتن به فصل‌های بعد عجله نمی‌کنیم. هیچ کس قادر نیست برای اولین بار و تنها بواسطه استفاده از وسایل، یک ارکستر سمفونی را رهبری کند. دانشجویان خلبانی تا قبل از درک کنترل‌های پایه، پرواز با هواپیما را امتحان نمی‌کنند. ژیمانست‌ها معمولاً نمیتوانند اولین بار پشتک بزنند. اگر در این کار عجله کنید، نه تنها ایده‌های اولیه و پایه در ذهن شما جا نمی‌افتند بلکه محتوای فصل‌های بعد نیز برای شما سنگین و غیرقابل درک خواهند بود.

همچنان که در این کتاب جلو می‌روید، به مثال‌ها توجه کرده و ببینید چگونه کار می‌کنند. همچنین در انتهای هر فصل، چیستان‌های برنامه‌نویسی نیز ارائه شده است تا انجام دهید زیرا به شما کمک می‌کند تا مهارت‌های برنامه‌نویسی خود را بهبود بخشید. بخاطر داشته باشید که هر چه بهتر مبانی و اصول را درک کنید، درک ایده‌های پییده‌تر، آسانتر خواهد بود.

اگر از نظر شما چیزی ناامیدکننده یا بسیار چالش‌برانگیز است، در اینجا مواردی مطرح شده است که میتواند در تسهیل آن به شما کمک کند:

۱- مسئله را به بخش‌های کوچکتری تقسیم کنید. سعی کنید بفهمید هر تکه کد چه کاری انجام می‌دهد یا فقط روی بخش کوچکی از یک ایده دشوار تمرکز کنید (به جای اینکه سعی کنید همه چیز را به یکباره درک نمایید)

۲- اگر این کار هم کمک نکرد، برخی اوقات فقط بهتر است مدتی کاری با آن نداشته باشید و بعداً به سراغش بیایید. این راهکار برای حل بسیاری از مسائل جواب داده و بویژه برای برنامه‌نویسان رایانه بسیار مفید واقع شده است.

این کتاب برای چه کسانی است؟

این کتاب برای علاقمندان به برنامه‌نویسی رایانه است صرفنظر از اینکه با چه سن و سالی برای اولین بار به سراغ برنامه‌نویسی آمده باشد. اگر میخواهید یادگیری چطور نرم‌افزار دلخواهتان را خودتان خلق کنید، به جای این که از برنامه‌های توسعه یافته توسط دیگران استفاده کنید، پایتون برای بچه‌ها میتواند نقطه آغاز بسیار خوبی باشد.

در فصل‌های بعد، اطلاعاتی دریافت خواهید کرد که میتواند به شما در نصب پایتون، بالا آوردن محیط پایتون و انجام محاسبات پایه، چاپ متن روی صفحه نمایش و ایجاد لیست، و کنترل در حد ساده روی جریان عملیات‌ها با استفاده از دستورات if و حلقه‌های for (همچنین یاد می‌گیرید که دستورات if و حلقه‌های for چه چیزی هستند) کمک کند. خواهید آموخت که چگونه با استفاده از توابع، مبانی کلاس‌ها^۱ و شی‌ها و توصیف برخی از چندین تابع و ماژول ذاتی پایتون مجدداً از کد استفاده کنید.

فصل‌هایی نیز به گرافیک‌های ساده و پیچیده لاک‌پشت و استفاده از ماژول tkinter برای ترسیم روی صفحه رایانه اختصاص داده شده‌اند. در انتهای هر فصل نیز چیستان‌های برنامه‌نویسی با سطوح مختلف پیچیدگی ارائه می‌شوند که به خواننده کمک می‌کنند تا دانش تازه کسب کرده خود را با نوشتن برنامه‌های کوچک تحکیم کند.

بعد از برپا کردن دانش زیرساختی برنامه‌نویسی، خواهید آموخت که چگونه میتوانید برنامه‌های دلخواهتان را بنویسید. دو بازی گرافیکی را توسعه داده و درباره تشخیص برخورد (تلاقی^۲)، رخدادها و تکنیک‌های مختلف پویانمایی چیزهایی می‌آموزید.

در اکثر مثال‌های این کتاب از محیط IDLE (محیط توسعه یکپارچه^۳) پایتون استفاده شده است. IDLE ترکیبی^۴ را ارائه می‌کند که روی کارکرد کپی-درج^۱ (مشابه آنچه در برنامه‌های کاربردی دیگر انجام می‌دهید) و یک پنجره ویرایشگر تأکید دارد که در آنجا میتوانید کد خود را برای استفاده آتی، ذخیره کنید، به این معنی که IDLE هم بعنوان یک محیط محاوره‌ای برای آزمایش و هم بصورت چیزی شبیه ویرایشگر متن عمل می‌کند. مثال‌ها منطبق با کنسول استاندارد و یک ویرایشگر متن عادی بوده ولی

^۱ class

^۲ object

^۳ Collision detection

^۴ Integrated DeveLopment Environment

^۵ Syntax

^۶ Copy-paste

ترکیب و محیط کاربرپسند نسبتاً متفاوت IDLE میتواند به درک کمک کند بنابراین در فصل اول به شما نشان می‌دهیم که چگونه بایستی آن را برپا کنید.

این کتاب حاوی چه مطالبی است؟

در اینجا بطور مختصر محتوای هر فصل معرفی شده است:

فصل اول مقدمه‌ای است بر برنامه‌نویسی با دستورات نصب پایتون برای اولین بار.

فصل دوم به معرفی متغیرها و محاسبات پایه می‌پردازد و

فصل سوم برخی نوع‌های اصلی در پایتون از قبیل رشته‌ها، لیست‌ها و چندتایی^۱ را شرح می‌دهد.

در فصل چهارم برای اولین بار با ماژول turtle آشنا می‌شویم. از برنامه‌نویسی پایه جدا شده و یک لاک‌پشت را در صفحه نمایش (به شکل یک فلش) حرکت می‌دهیم.

در فصل پنجم، انواع شرط‌ها و دستورات if ارائه شده و در فصل ششم به سراغ حلقه‌های for و حلقه‌های while می‌رویم.

فصل هفتم جایی است که استفاده و خلق توابع را آغاز کرده و در فصل هشتم، کلاس‌ها و شیء‌ها معرفی می‌شوند. همچنین به حد کافی به ایده‌های اصلی برای پشتیبانی از برخی تکنیک‌های برنامه‌نویسی موردنیاز در فصل‌های بعد (مربوط به توسعه بازی) خواهیم پرداخت. در اینجا، موضوعات کم‌کم پیچیده‌تر می‌شوند.

فصل نهم به مرور اکثر توابع جزء ساختار پایتون پرداخته فصل دهم به معرفی چند ماژول می‌پردازد که (اساساً مجموعه‌ای از کارکردهای سودمند) بصورت پیش‌فرض همراه با پایتون نصب می‌شوند.

فصل یازدهم مجدداً به سراغ ماژول turtle رفته تا خواننده شکل‌های پیچیده‌تری را تجربه کند. فصل دوازدهم، به سراغ استفاده از ماژول tkinter برای خلق گرافیک‌های پیشرفته‌تر می‌رود.

در فصل‌های سیزدهم و چهاردهم، اولین بازی خودمان به نام "Bounce!" را می‌سازیم که براساس دانش بدست آمده از فصل‌های قبل بنا شده است.

در فصل‌های پانزدهم تا هجدهم، بازی دیگری به نام "Mr. Stick Man Races for the Exit." را می‌سازیم. فصل‌های مربوط به توسعه بازی جایی هستند که ممکن است اشتباهات بسیاری رخ دهد. اگر

^۱ userfriendly

^۲ String

^۳ tuple

همه چیز خراب شد می‌توانید کد را از وب سایت به آدرس <http://python-for-kids.com/> دانلود کرده و کد خود را با مثال‌های درست مقایسه کنید.

در بخش نتیجه‌گیری، با نگاهی به PyGame و برخی دیگر از زبان‌ها برنامه‌نویسی مشهور، کار را خاتمه می‌دهیم.

در نهایت، در ضمیمه، اطلاعات مفصلی درباره کلید واژه‌های پایتون در اختیار شما قرار گرفته و در واژه‌نامه تعاریف اصطلاحات برنامه‌نویسی بکاررفته در سراسر این کتاب ارائه خواهد شد.

وب سایت راهنما

اگر در حین خواندن مطالب به کمک نیاز پیدا کردید می‌توانید به وب سایت راهنما <http://python-for-kids.com/> سر بزنید جایکه امکان دانلود تمامی مثال‌های این کتاب و تعداد بیشتری چیستان برنامه‌نویسی وجود دارد. همچنین اگر در پاسخ به سئوالات در مانده‌اید، می‌توانید به این وب سایت مراجعه کرده و پاسخ تمامی چیستان‌های برنامه‌نویسی این کتاب را مشاهده کنید.

خوش بگذره!

همچنان که با این کتاب پیش می‌روید بخاطر داشته باشید که برنامه‌نویسی می‌تواند سرگرم‌کننده باشد. به برنامه‌نویسی بعنوان یک کار نگاه نکنید. برنامه‌نویسی را بعنوان راهی برای خلق برنامه‌های کاربردی بازی‌های سرگرم‌کننده‌ای در نظر بگیرید که می‌تواند آن را با دوستان خود یا دیگران به اشتراک بگذارید.

یادگیری نوشتن برنامه یک تمرین ذهنی جالب بوده و نتایج بسیار رضایتبخش و ارزشمند خواهند بود. ولی اساساً هر کاری که انجام دهید، سرگرم خواهید شد!

بخش اول

یادگیری نوشتن برنامه

فصل اول

همه مارها نمی‌خزند

یک برنامه رایانه‌ای مجموعه‌ای از دستورات است که باعث می‌شوند رایانه کاری را انجام دهد. برنامه، بخش‌های فیزیکی یک رایانه نیست - مثلاً سیم‌ها، ریزتراشه‌ها، کارت‌ها، دیسک سخت و ... - بلکه چیزی است که بطور پنهان روی آن سخت‌افزار اجرا می‌گردد. یک برنامه رایانه‌ای، که معمولاً بطور مختصر تحت عنوان یک برنامه^۳ شناخته می‌شوند، مجموعه‌ای از فرمان‌ها می‌باشد که به سخت‌افزار زبان بسته می‌گوید چه کاری انجام دهد. نرم‌افزار^۴ مجموعه‌ای از برنامه‌های رایانه‌ای است.

بدون برنامه‌های رایانه‌ای، تقریباً هر وسیله‌ای که بطور روزمره استفاده می‌کنید، بلااستفاده بوده یا کارایی کمتری خواهد داشت. برنامه‌های رایانه‌ای به هر فرمی که باشند نه فقط رایانه شخصی شما بلکه سیستم‌های بازی ویدئویی، تلفن‌های همراه و دستگاه‌های GPS درون خودرو را نیز کنترل می‌کنند. نرم‌افزار همچنین آیتم‌های نه چندان مشهود همچون تلوزیون‌های ال سی دی و دستگاه کنترل از راه دور آنها و همچنین برخی از جدیدترین رادیوها، دستگاه‌های پخش دی وی، اجاق گاز، و برخی یخچال‌ها را کنترل می‌کنند. حتی موتور ماشین‌ها، چراغ‌های راهنمایی، روشنایی خیابان، علامت‌های قطار، تابلوهای اعلانات الکترونیکی و آسانسورها نیز توسط برنامه‌ها کنترل شده‌اند.

^۱ microchip

^۲ Hard drive

^۳ program

^۴ software

برنامه‌ها تاحدودی شبیه فکر کردن هستند. اگر تفکر نکنید، فقط روی زمین نشست، بیکار به جایی خیره شده و آب دهانتان روی لباستان سرازیر می‌شود. تفکر شما مبنی بر «بلند شدن از روی زمین» یک دستور یا فرمان است که به بدن شما می‌گوید از جا بلند شود. به همین ترتیب برنامه‌های رایانه‌ای نیز به رایانه می‌گویند که چه کاری را انجام دهد.

اگر نوشتن برنامه‌های رایانه‌ای را بلد باشید می‌توانید هر نوع کار سودمندی را انجام دهید. مطمئناً نمی‌توانید برنامه‌هایی برای کنترل خودروها، چراغ‌های راهنمایی یا یخچال بنویسید (حداقل نه الان) بلکه می‌توانید صفحات وب شخصی، بازی‌ها خودتان یا حتی برنامه‌ای برای کمک کردن به انجام تکالیف‌تان را بنویسید.

چند کلامی درباره زبان

رایانه‌ها نیز همانند انسان‌ها از چندین زبان برای برقراری ارتباط استفاده می‌کنند- در این مورد می‌توان به زبان‌های برنامه‌نویسی اشاره نمود. یک زبان برنامه‌نویسی یک شیوه خاص برای صحبت کردن با یک رایانه است- راهی برای استفاده از دستورات که هم برای انسان و هم برای رایانه قابل درک باشد. برخی زبان‌های برنامه‌نویسی به نام انسان‌ها (مثلاً Ada و Pascal)، برخی با نام‌های مخفف (مثلاً BASIC و FORTRAN) و حتی برخی به نام نمایش‌های تلویزیونی از جمله Python نامگذاری شده‌اند. بله زبان برنامه‌نویسی پایتون نام برنامه تلویزیونی *Monty Python's Flying Circus* است نه مار پایتون.

نکته: *Monty Python's Flying Circus* یک نمایش کمدی انگلیسی است که اولین بار در دهه ۱۹۷۰ پخش شد و امروزه در میان مخاطبین خاصی جایگاه ویژه‌ای دارد. این نمایش شامل انگاره‌هایی همچون "*The Fish-Slapping Dance*," "*The Ministry of Silly Walks*," و "*The Cheese Shop*" بود (که هیچ پنیری نمی‌فروخت).

زبان برنامه‌نویسی پایتون از ویژگی‌هایی برخوردار است که باعث شده تا برای مبتدیان فوق‌العاده سودمند باشد. مهمتر از همه، می‌توانید از پایتون استفاده کرده و به سرعت برنامه‌های ساده و مؤثری بنویسید. پایتون نمادهای پیچیده‌ای ندارد، مثلاً کروشه ({})، هشتک (#)، و علامت دلار (\$) که باعث می‌شوند خواندن دیگر زبان‌های برنامه‌نویسی دشوار شده و بنابراین چندان مورد توجه مبتدیان قرار نگیرند.

نصب پایتون

نصب پایتون نسبتاً ساده و سرراست است. در اینجا مراحل نصب آن در ویندوز ۷ (Windows 7)، مکینتاش (Mac OS X) و اوبونتو (Ubuntu) را مرور می‌کنیم. هنگام نصب پایتون، میانبری نیز برای برنامه IDLE ایجاد خواهید کرد جایکه محیط توسعه یکپارچه (IDLE) به شما اجازه می‌دهد برنامه‌هایی را برای پایتون بنویسید. اگر پایتون روی رایانه شما نصب شده است، مستقیماً به صفحه ۱۰ بروید «بعد از اینکه پایتون را نصب کردید»

نصب پایتون در ویندوز ۷

برای نصب پایتون در مایکروسافت ویندوز ۷، به آدرس <http://www.python.org/> رفته و آخرین نسخه برنامه نصب Python3 تحت ویندوز را دانلود کنید. در لیست بدنبال عنوان **Quick Links** باشید:

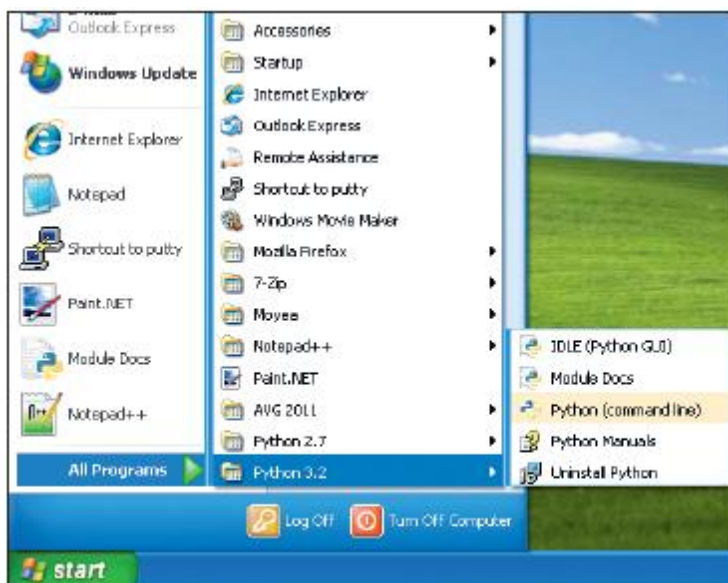

نکته: نسخه دقیق پایتون که دانلود می‌کنید تا مادامیکه با عدد ۳ آغاز می‌شود، اهمیتی ندارد. بعد از اینکه برنامه نصب تحت ویندوز را دانلود کردید، روی آیکون آن دوبار کلیک کرده و دستورات را برای نصب پایتون در محل پیش فرض دنبال کنید:

- ۱- **Install for All Users** را انتخاب کرده و روی **Next** کلیک کنید
- ۲- کاری با دایرکتوری پیش فرض نداشته باشید ولی به نام دایرکتوری نصب توجه کنید (احتمالاً `C:\Python31` یا `C:\Python32`). روی **Next** کلیک نمایید.

۳- در طی نصب از بخش **Customize Python** صرف نظر کرده و روی **Next** کلیک کنید در انتهای این فرآیند، بایستی یک ورودی Python3 در منوی شروع (Start menu) داشته باشید:

Integrated DeveLopment Environment

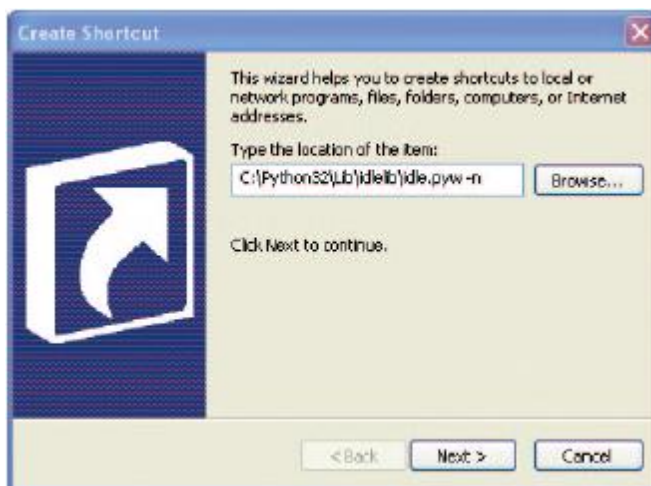

سپس مراحل زیر را برای افزودن میانبر Python3 به دسکتاپ (desktop) دنبال کنید:

۱- روی دسکتاپ راست کلیک کرده و **New ▶ Shortcut** را از منوی گزینه‌ها انتخاب کنید. در جاییکه از شما خواسته می‌شود **Type the location of the item** (محل آیتم را تایپ کنید) (اطمینان حاصل کنید که دایرکتوری که وارد می‌کنید همان دایرکتوری باشد که قبلاً ذکر کرده‌اید) موارد زیر را وارد کنید:

`c:\Python32\Lib\idlelib\idle.pyw -n`

دیالوگ (کادر) شما بایستی بصورت زیر باشد

۳- روی **Next** کلیک کرده و به دیالوگ بعدی بروید.

۴- نام را بصورت **IDLE** وارد کرده و روی **Finish** کلیک کنید تا میانبر ایجاد شود.

حال می‌توانید به بخش «بعد از اینکه پایتون را نصب کردید» در صفحه ۱۰ رفته و کار با پایتون را آغاز کنید.

نصب پایتون در MAC OS X

اگر از یک Mac استفاده می‌کنید باید نسخه پیش‌نصب شده پایتون را پیدا کنید ولی احتمالاً این نسخه یک نسخه قدیمی از این زبان خواهد بود. برای اینکه مطمئن شوید جدیدترین نسخه را اجرا می‌کنید، به آدرس <http://www.python.org/getit/> رفته تا آخرین برنامه نصب را برای Mac دانلود کنید. دو برنامه نصب متفاوت در آنجا مشاهده خواهید کرد. نسخه‌ای که باید دانلود کنید به نسخه سیستم عامل Mac OS X شما وابسته است (برای اینکه بفهمید از چه نسخه سیستم عاملی استفاده می‌کنید روی آی‌کون Apple در نوار منوی بالا کلیک کرده و About this Mac را انتخاب کنید). بصورت زیر یک برنامه نصب انتخاب نمایید:

- اگر نسخه سیستم عامل Mac OS X شما بین 10.3 و 10.6 است، نسخه ۳۲ بیتی Python3 را برای i386/PPC دانلود کنید.
 - اگر نسخه سیستم عامل Mac OS X شما 10.6 یا بالاتر است، نسخه ۶۴ بیتی/۳۲ بیتی Python3 را برای x86-64 دانلود کنید.
- بعد از اینکه فایل دانلود شد (باید با پسوند .dmg باشد) روی آن دوبار کلیک کنید. پنجره‌ای نمایش داده خواهد شد که آن محتوای فایل را می‌بینید.

در این پنجره دوبار روی Python.mpkg کلیک کرده و سپس دستورات را برای نصب نرم‌افزار دنبال کنید. برای نصب پایتون از شما کلمه عبور مدیر سیستم Mac پرسیده می‌شود (اگر کلمه عبور مدیر را در اختیار ندارید، از والدین خود بخواهید آن را وارد کنند). سپس بایستی یک اسکریپت به دسکتاپ اضافه کرده تا برنامه کاربردی IDLE مربوط به پایتون اجرا شود:

۱- روی آیکن Spotlight کلیک کنید، یک ذره‌بین کوچک در گوشه سمت راست بالای صفحه نمایش.

۲- در کادر (جعبه‌ی) که ظاهر می‌شود، Automator را وارد کنید.

۳- با ظاهر شدن یک برنامه‌کاربردی شبیه ربات در منو، روی آن کلیک کنید. ممکن است در بخشی با عنوان Top Hit یا در applications باشد.

۴- با شروع Automator، الگوی Application را انتخاب کنید.

۵- Choose را برای ادامه انتخاب کنید.

۶- در فهرست اقدامات، Run Shell Script را پیدا کرده و آن را به صفحه خالی در سمت راست بکشید:

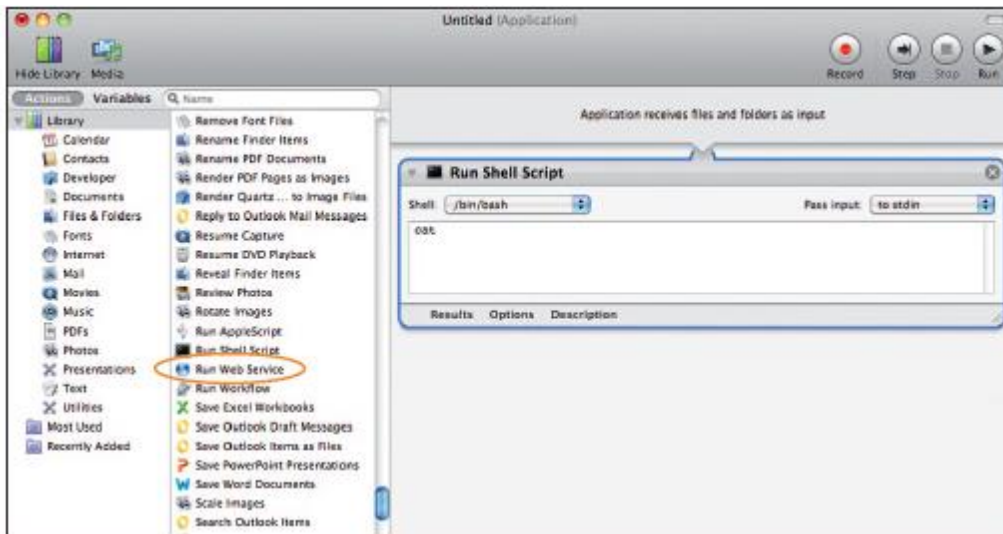
۷- در جعبه متن، کلمه cat را مشاهده خواهید کرد. کلمه را انتخاب کرده و متن زیر را جایگزین آن کنید (هر چیزی از open تا -n):

```
open -a "/Applications/Python 3.2/IDLE.app" --args -n
```

با توجه به نسخه پایتون ی که نصب کرده‌اید شاید لازم باشد دایرکتوری را تغییر دهید.

۸- **File ▶ Save** را انتخاب کرده و IDLE را بعنوان نام وارد کنید.

۹- Desktop را از دیالوگ (کادر) Where انتخاب کرده و روی Save کلیک کنید.

حال می‌توانید به بخش «بعد از اینکه پایتون را نصب کردید» در صفحه ۱۰ رفته و کار با پایتون را آغاز کنید.

نصب پایتون در اوبونتو

پایتون بصورت پیش فرض روی لینوکس اوبونتو نصب شده است ولی ممکن است نسخه آن قدیمی باشد. برای نصب Python3 روی Ubuntu 12.x مراحل زیر را دنبال کنید:

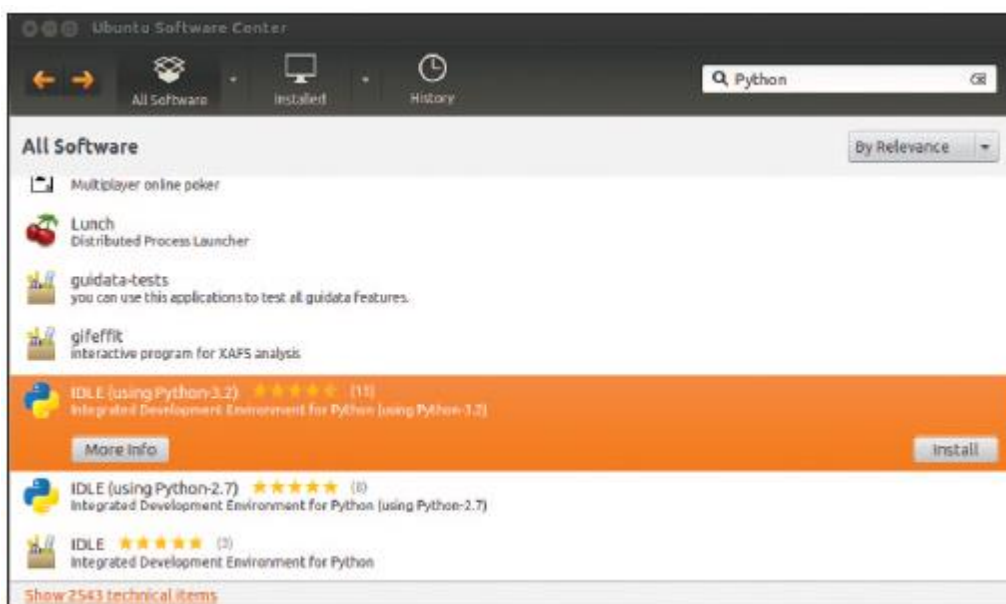
۱- روی دکمه Ubuntu Software Center در نوار کناری کلیک کنید (آیکونی که شبیه یک کیف نارنجی است) - اگر آن را مشاهده نکردید می‌توانید روی آیکون Dash Home کلیک کرده و Software را در کادر وارد کنید)

۲- در کادر جستجو در گوشه بالا سمت راست Software Center، Python را وارد کنید.

۳- در لیست نرم افزار نمایش داده شده، آخرین نسخه IDLE را انتخاب کنید که در این مثال، IDLE (using Python 3.2) می باشد:

۴- روی Install کلیک کنید.

۵- برای نصب نرم افزار باید کلمه عبور مدیر را وارد کنید و سپس روی Authenticate کلیک نمایید. (اگر کلمه عبور مدیر را در اختیار ندارید می‌توانید از والدین خود خواهش کنید تا آن را وارد کنند).

نکته: در برخی نسخه‌های اوبونتو در منوی اصلی، Python (v3.2) را (به جای IDLE) مشاهده کرده که می‌توانید آن را نصب کنید.
حال که آخرین نسخه پایتون را نصب کردید، آن را امتحان می‌کنیم.

بعد از نصب پایتون

حال باید یک آیکون روی دسکتاپ ویندوز یا Mac OS X شما با عنوان IDLE قرار گرفته باشد. اگر از اوبونتو استفاده می‌کنید، در منوی Applications بایستی گروه جدیدی به نام **Programming** را برنامه‌کاربردی **IDLE (using Python 3.2)** (یا نسخه دیگری) را مشاهده کنید.

روی آیکون دوبار کلیک کرده یا گزینه منو را انتخاب کنید،

در نتیجه بایستی پنجره زیر را مشاهده کنید:

```
Python Shell
File Edit Debug Options Windows Help
Python 3.3.2 (default, Sep  4 2011, 09:51:08) [MSC v.1500 32 bit |Intel] on win
32
Type "copyright", "credits" or "license()" for more information.
==== No Subprocess ====
>>>
```

این رابط پایتون است که بخشی از محیط توسعه یکپارچه پایتون می‌باشد. سه تا علامت بزرگتر (>>>)، prompt (اعلان آمادگی) نامیده می‌شود.

برای اینکه فرمان‌هایی را در Prompt وارد کنیم با کد زیر شروع می‌کنیم:

```
>>> print("Hello World")
```

مطمئن شوید که از علامت نقل قول دو تایی (" ") استفاده کرده‌اید. هنگامی که تایپ خط اول تمام شد، دکمه ENTER را روی صفحه کلید فشار دهید. اگر فرمان را درست وارد کرده باشید، بایستی خروجی زیر را مشاهده کنید:

```
>>> print("Hello World")
```

```
Hello World
```

```
>>>
```

Prompt بایستی مجدداً ظاهر شود تا بفهمید که رابط پایتون آماده پذیرش فرمان‌های بیشتری

است.

تبریک می‌گوییم! شما اولین برنامه پایتون خود را نوشتید. کلمه `print` یک نوع از فرمان پایتون است که یک تابع نامیده می‌شود و هرآنچه درون پرانتز قرارداداشته باشد را روی صفحه نمایش چاپ می‌کند. اساساً، شما به رایانه دستور می‌دهید که کلمات "Hello Word" را نمایش دهد- دستوری که هم شما و هم رایانه آن را درک می‌کنید.

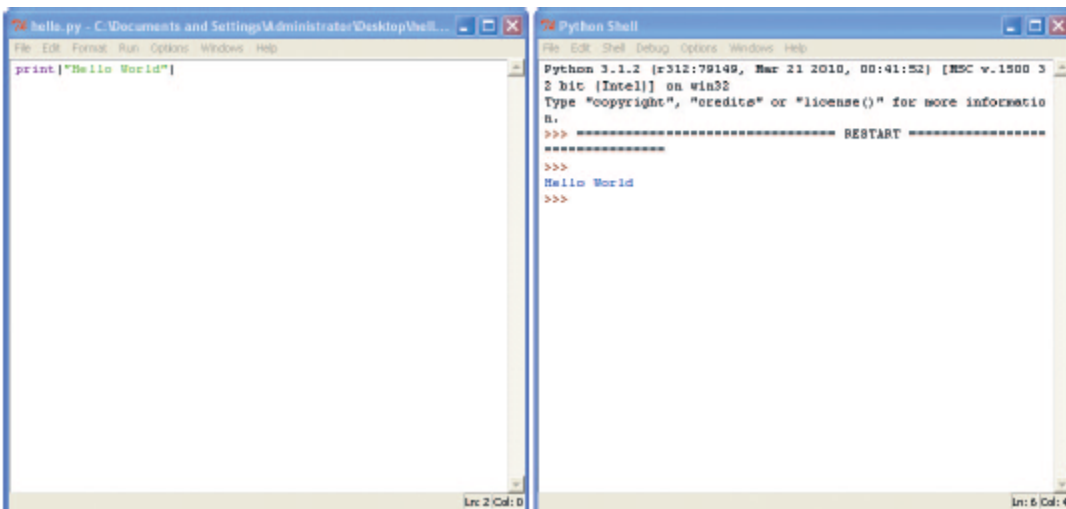
ذخیره برنامه‌های پایتون

اگر هر بار نیاز به بازنویسی برنامه‌های پایتون داشته باشید، این برنامه‌ها چندان مفید نخواهند بود بنابراین اهمیت ندهید، میتوانید آنها را چاپ کنید و هر بار که خواستید به آنها رجوع نمایید. مطمئناً، بازنویسی برنامه‌های کوتاه کار سختی نیست ولی برنامه بزرگی همچون پردازشگر متن، میتواند حاوی میلیون‌ها خط کد باشد. اگر آنها را چاپ کنید، ده‌ها هزار صفحه کد خواهید داشت. تصور کنید بخواهید این حجم کاغذ را با خود به خانه ببرید. پس بهتر است آرزو کنید هیچگاه در چنین وضعیتی گرفتار نشوید.

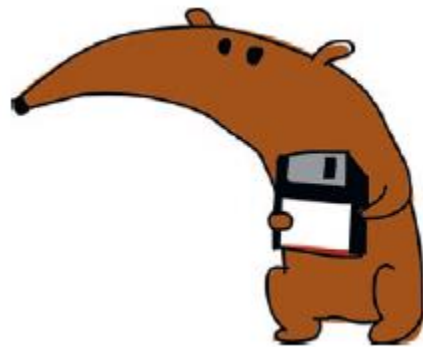
خوشبختانه میتوانیم برنامه‌ها را برای استفاده‌های آتی ذخیره کنیم. برای ذخیره کرده یک برنامه جدید، IDLE را باز کرده و **File ▶ New Window** را انتخاب کنید. یک پنجره خالی با عنوان ***Untitled*** در نوار منو ظاهر خواهد شد. کد زیر را در پنجره رابط جدید وارد کنید:

```
print("Hello World")
```

حال **File ▶ Save** را انتخاب کنید. زمانیکه از شما نام فایل خواسته می‌شود، *hello.py* را وارد کرده و فایل را روی دسکتاپ ذخیره کنید. سپس **Run ▶ Run Module** را انتخاب کنید. بدون نیاز به شانس، برنامه ذخیره شده شما اجرا خواهد شد:

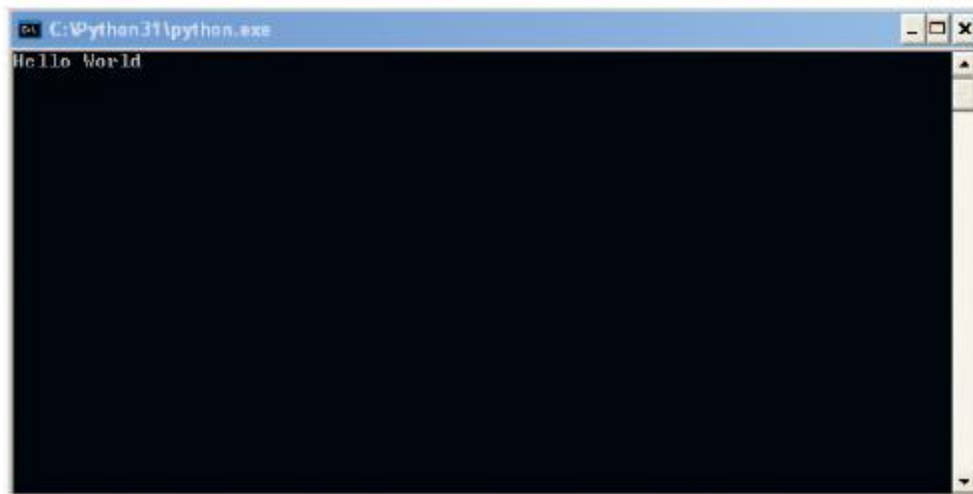

حال اگر پنجره رابط را بسته ولی پنجره *hello.py* همچنان باز باشد و **Run ▶ Run Module** را انتخاب کنید، رابط پایتون مجدداً باید ظاهر شود و برنامه شما دومرتبه اجرا گردد. (برای اینکه رابطه پایتون بدون اجرای برنامه دوباره باز شود، **Run ▶ Python Shell** را انتخاب کنید) بعد از اجرای کد، آیکون جدیدی روی دسکتاپ با

عنوان hello.py ظاهر خواهد شد. اگر دوبار روی آیکون کلیک کنید، یک پنجره سیاه برای لحظاتی ظاهر و سپس محو می‌گردد. چه اتفاقی افتاده است؟

شما شاهد بالا آمدن کنسول خط-فرمان پایتون (مشابه رابط (shell))، چاپ "Hello Word" و سپس خروج هستید. اگر دید مافوق بشری داشته باشید میتوانید قبل از بسته شدن پنجره، آن را ببینید:

علاوه بر منوها، میتوانید از میانبرهای صفحه‌کلید نیز برای ساختن یک پنجره رابط جدید، ذخیره یک فایل و اجرای یک برنامه استفاده کنید.

- در ویندوز و اوبونتو، از ctrl-N برای ایجاد یک پنجره رابط جدید، از ctrl-S برای ذخیره فایل بعد از خاتمه ویرایش استفاده کرده، واز فشار کلید F5 برای اجرای برنامه استفاده کنید.
- در Mac OS X از ⌘-N برای ساختن یک پنجره رابط جدید، از ⌘-S برای ذخیره فایل استفاده کرده و با نگهداشتن کلید FN و فشار F5 برنامه خود را اجرا کنید.

نصب برنامه پایچارم (اختیاری)

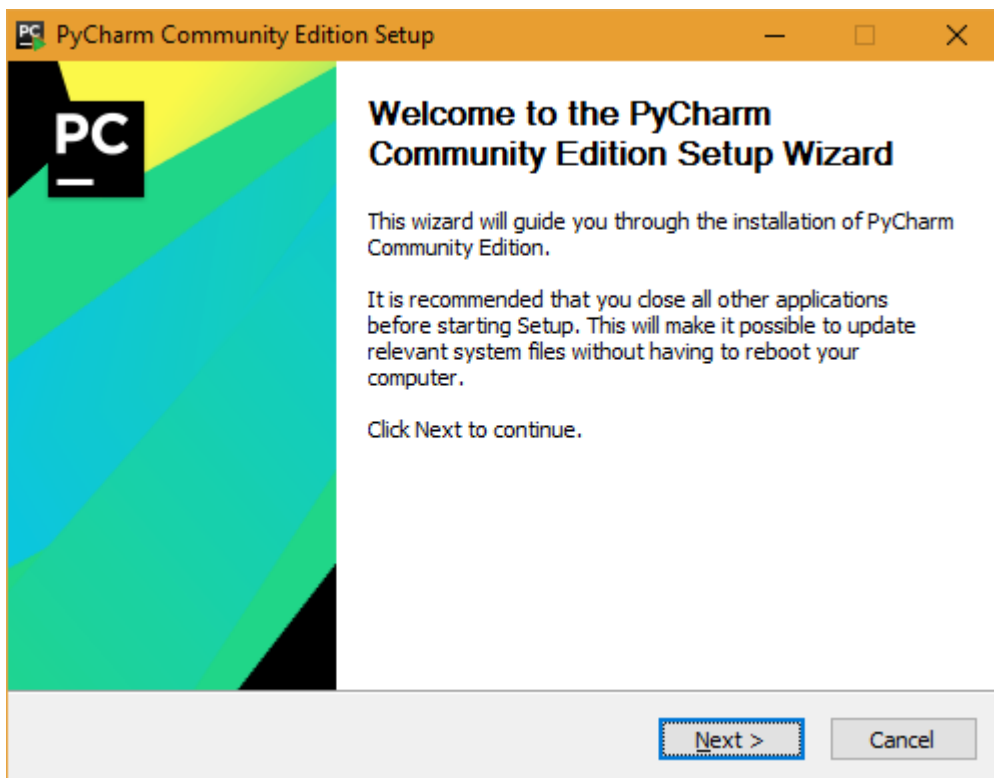
برای داشتن یک محیط گرافیکی با امکانات بیشتر می‌توان از برنامه پایچارم هم بهره برد. برنامه پایچارم یکی از قدرتمندترین فضاها برای برنامه‌نویسی برای پایتون هست. استفاده از آن برای این کتاب اما کاملاً اختیاری است.

اینجا نصب آن بر روی کامپیوتر با سیستم عامل ویندوز را توضیح می‌دهیم.

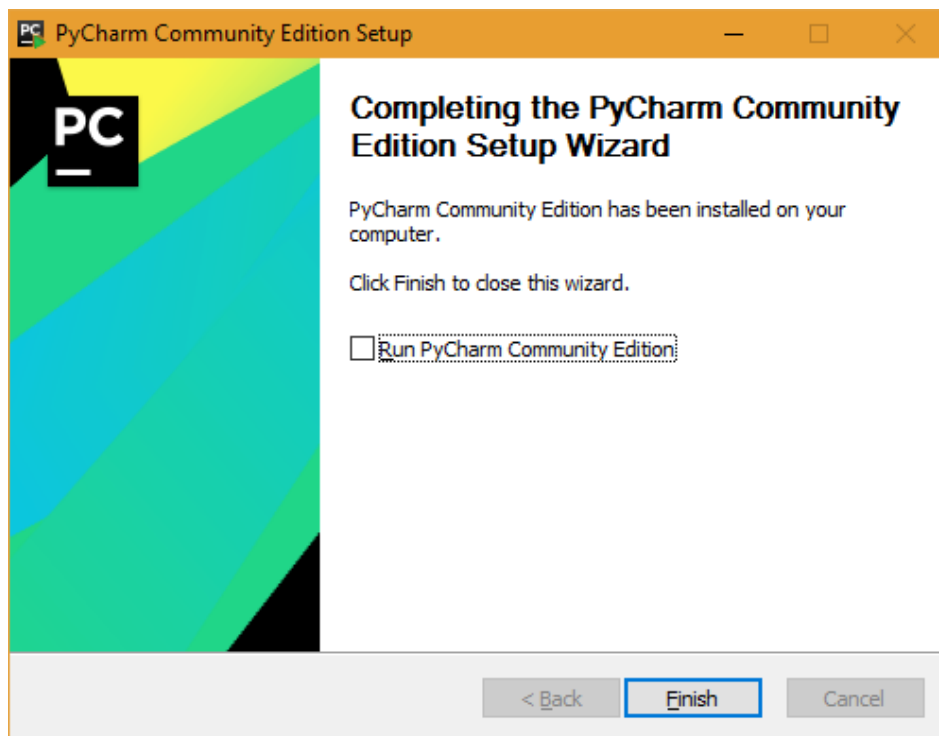
برای دانلود اینجا را کلیک کن:

<https://www.jetbrains.com/pycharm/download/#section=windows>

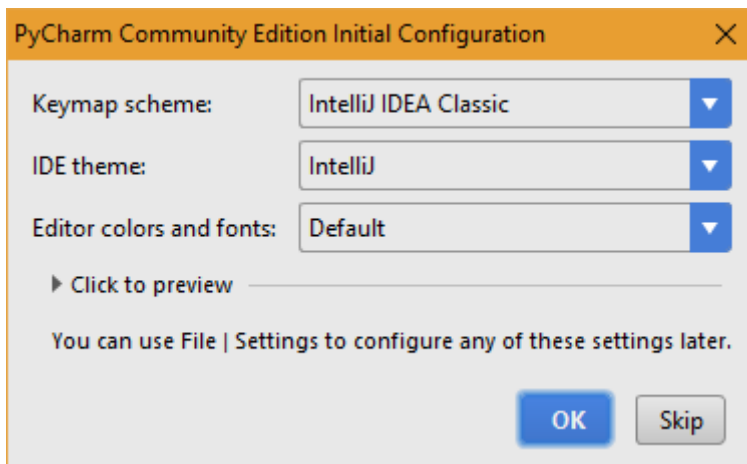
پس از دانلود نسخه رایگان Community، فایل را اجرا کن. پنجره زیر باز می‌شود:

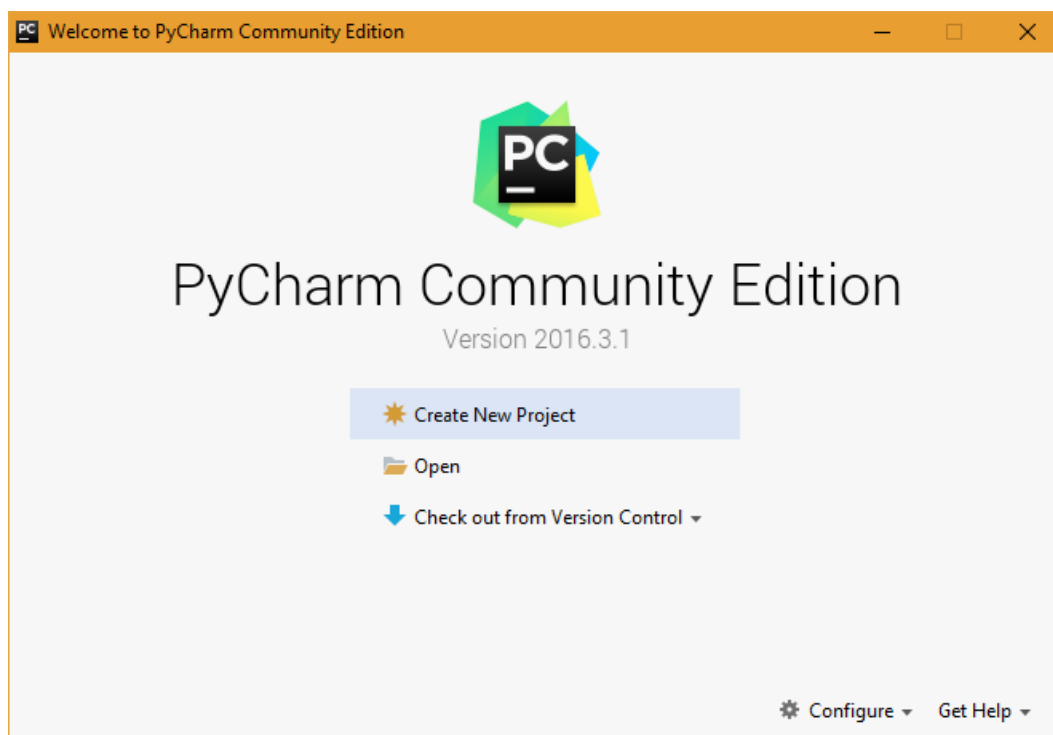
بر روی Next کلیک کن و مرحله‌های بعدی نصب را انجام بده. در صورت نصب درست، در پایان این پنجره را می‌بینی:

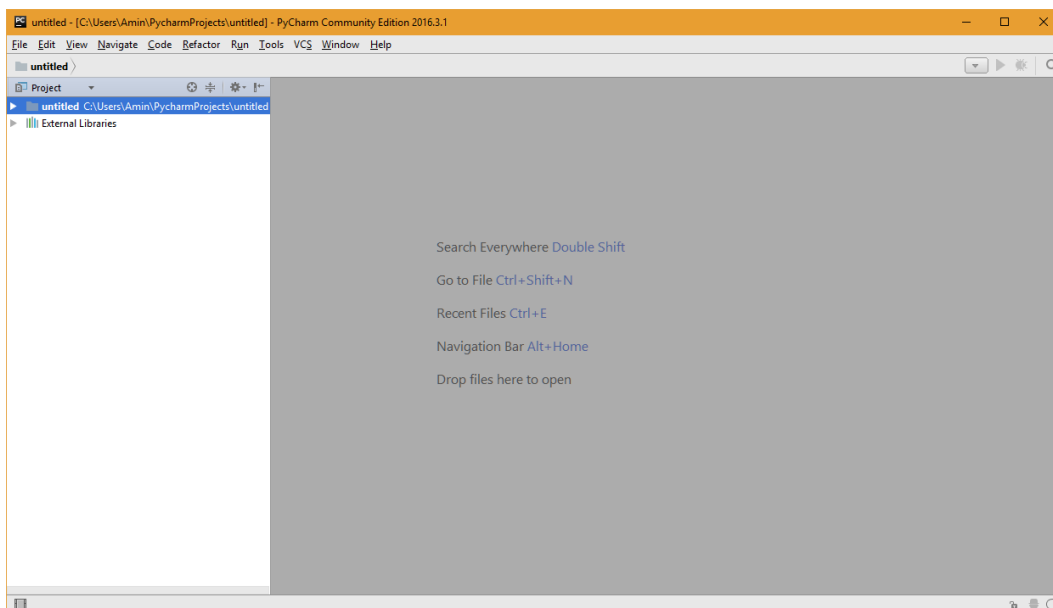
پایچارم را از منوی استارت ویندوز باز کن. پنجره‌های زیر باز می‌شوند:

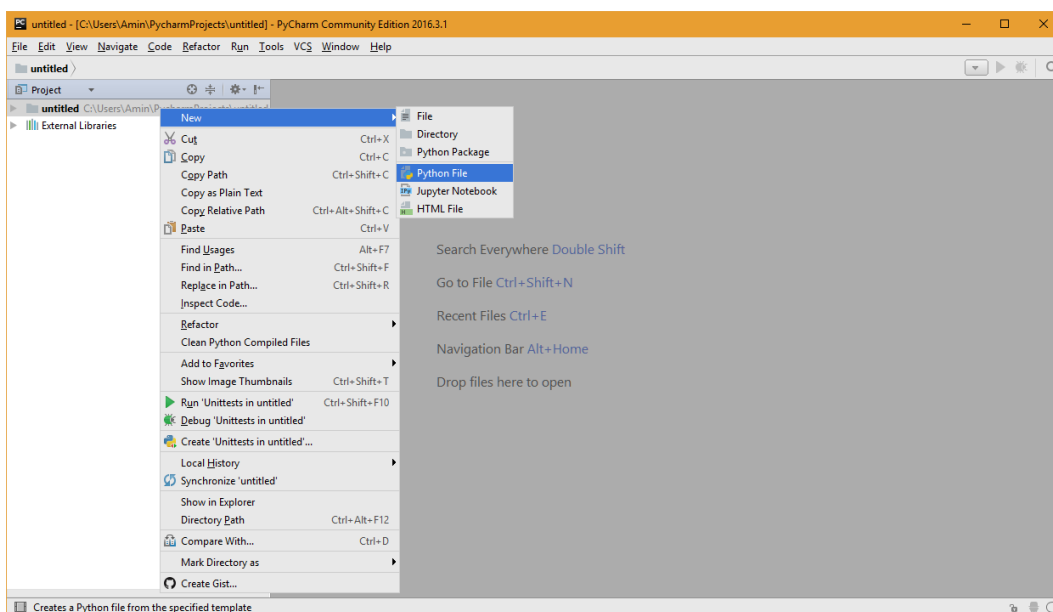
روی OK کلیک کن.

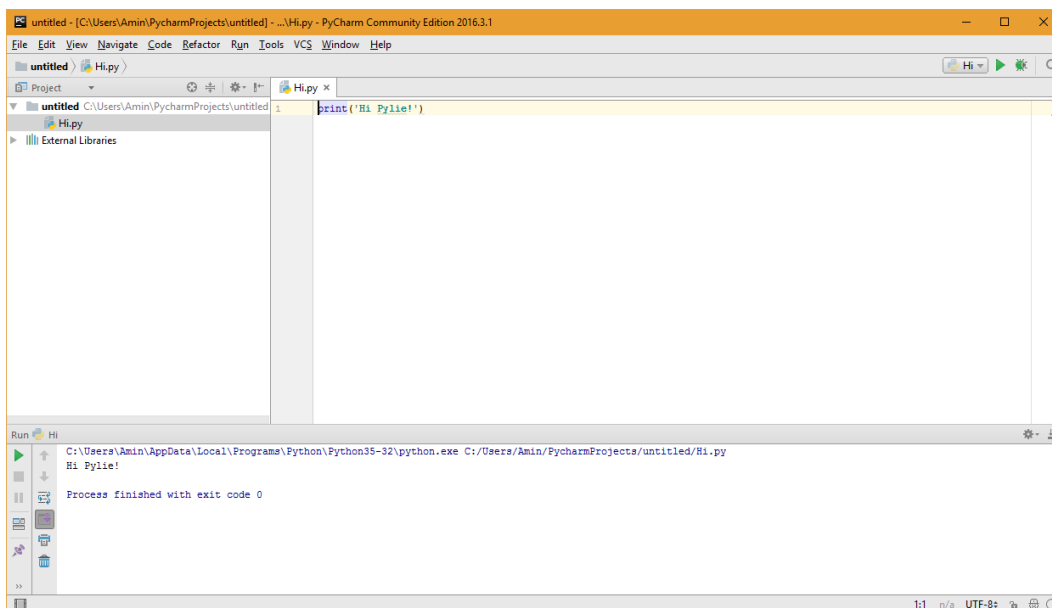
روی Create New Project و سپس Create کلیک کن. پایچارم باز می‌شود:

حالا سمت چپ و بالا روی پروژه **untitled** راست-کلیک کن و مثل شکل زیر یک فایل جدید پایتون بساز:

در پایان یک خط کد مثل شکل زیر را بنویس و از منو روی **Run** کلیک کن تا برنامه اجرا شود:

استفاده از پایلی باکس (اختیاری)

پایلی باکس یک محیط یکپارچه لینوکس هست که پایتون، پایچارم و خیلی از ابزارهای لازم برای برنامه‌نویسی‌های پیشرفته مانند ساخت اپلیکیشن موبایل روی آن از پیش نصب و آماده شده است. پایلی باکس را می‌توان به هر کامپیوتری هم جابجا و با آن کار کرد. برای این کتاب اما استفاده از پایلی باکس الزامی نیست و استفاده از آن اختیاری است. در صورت تمایل، برای آشنایی و استفاده از آن به اینجا مراجعه کن:

https://pylie.com/course/pyliebox_intro

آنچه آموختید

در این فصل کار را با برنامه کاربردی Hello Word آغاز کردیم - برنامه‌ای که تقریباً هرکسی برای آموختن برنامه‌نویسی رایانه، با آن شروع می‌کند. در فصل بعد کارهای مفیدتری را با رابط پایتون انجام خواهیم داد.

فصل دوم

محاسبات و متغیرها^۱

حال که پایتون را نصب کردید و فهمیدید که چطور باید برنامه پایتون را اجرا کنید، آماده هستید تا کاری با آن انجام دهید. کار را با برخی محاسباتی ساده آغاز کرده و بعد به سراغ متغیرها می‌رویم. متغیرها راهی برای روایت چیزها در یک برنامه رایانه‌ای هستند و می‌توانند به شما در نوشتن برنامه‌های سودمند کمک کنند.

محاسبه با پایتون

بطور معمول زمانی که از شما خواسته می‌شود ضرب دو عدد مثلاً 8×3.57 را پیدا کنید، از یک ماشین حساب یا یک قلم و کاغذ استفاده خواهید کرد. خوب، نظرتان درباره استفاده از برنامه پایتون برای انجام محاسبات‌تان چیست؟ اجازه دهید امتحان کنیم.

با دوبار کلیک کردن روی آیکون IDLE روی بخش رومیزی^۲، برنامه پایتون را اجرا کرده یا در صورتیکه از Ubuntu استفاده می‌کنید، روی آیکون IDLE در منوی Application کلیک کنید. در prompt^۳ معادله^۴ (تساوی) زیر را وارد کنید:

```
>>> 8 * 3.57
```

```
28.56
```

^۱ Variable

^۲ Shell برنامه واسط

^۳ desktop

^۴ پنجره ورود اطلاعات

^۵ equation

توجه داشته باشید که هنگام ورود محاسبه ضرب در پایتون، از نماد ستاره (*) به جای علامت ضرب (x) استفاده می‌شود.

اگر بخواهیم یک رابطه سودمندتر بنویسیم باید چه کار کنیم؟ فرض کنید در حال کندن باغچه حیاط پشتی هستید که ناگهان یک کیف با ۲۰ سکه طلا پیدا می‌کنید. روز بعد، یواشکی به زیرزمین رفته و سکه‌ها را در اختراع تکراری موتور بخار پدر بزرگتان جاسازی می‌کنید (خیلی خوش‌شانس هستید که اندازه ۲۰ سکه جا دارد). صدای غرغز و ترکیدنی را می‌شنوید و چند ساعت بعد ۱۰ سکه دیگر سوسو می‌زنند.

اگر هر روز سال این کار را تکرار کنید در صندوقچه خود چقدر سکه خواهید داشت؟ روی کاغذ، معادلات اینگونه خواهند بود:

$$10 \times 365 = 3650$$

$$20 + 3650 = 3670$$

مطمئناً انجام این محاسبات روی کاغذ یا ماشین حساب بسیار ساده است ولی می‌توانید تمامی این محاسبات را با برنامه پایتون هم انجام دهید. ابتدا، ۱۰ سکه را در ۳۶۵ روز یک سال ضرب کرده تا عدد ۳۶۵۰ بدست آید. سپس با ۲۰ سکه اصلی جمع کرده تا عدد ۳۶۷۰ بدست آید.

$$>>> 10 * 365$$

3650

$$>>> 20 + 3650$$

3670

حال، اگر یک کلاغ برای طلاهایی درخشان شما منقار تیز کرده، هر هفته داخل اتاق خواب شما بشود و سه سکه بدزدد، قضیه چگونه خواهد بود؟ در پایان سال چند سکه برای شما باقی خواهد ماند؟ ظاهر محاسبه در برنامه پایتون اینگونه خواهد بود:

$$>>> 3 * 52$$

156

$$>>> 3670 - 156$$

3514

ابتدا، ۳ سکه را در ۵۲ هفته در سال ضرب می‌کنیم. نتیجه عدد ۱۵۶ خواهد بود. این عدد را از کل سکه‌ها (یعنی ۳۶۷۰) کسر می‌کنیم در نتیجه خواهیم دید که در پایان سال ۳۵۱۴ سکه باقی می‌ماند. این یک برنامه بسیار ساده است. در این کتاب، خواهید آموخت که چگونه می‌توانید این ایده‌ها را برای نوشتن برنامه‌های سودمندتر بسط و گسترش دهید.

عملگرهای پایتون

شما می‌توانید ضرب^۲، جمع^۳، تفریق^۴ و تقسیم^۵ را در کنار دیگر عملیات‌های ریاضی که اکنون کاری با آنها نداریم، در برنامه پایتون انجام دهید. نمادهای اصلی مورد استفاده در پایتون برای انجام عملیات‌های ریاضی، عملگرها نامیده می‌شوند که در جدول ۲,۱ نشان داده شده‌اند.

جدول ۲,۱: عملگرهای اصلی پایتون

نماد	عملیات
+	جمع
-	تفریق
*	ضرب
/	تقسیم

از اسلش (/) برای نشان دادن تقسیم استفاده می‌شود زیرا مشابه همان خط تقسیم است که از آن در هنگام نوشتن یک کسر استفاده می‌کنید. بعنوان مثال اگر ۱۰۰ دزد دریایی^۶ و ۲۰ بشکه^۷ بزرگ داشته باشید و بخواهید حساب کنید که چند دزد دریایی می‌توانند در هر بشکه پنهان شوند، با وارد کردن $100/20$ در برنامه پایتون می‌توانید ۱۰۰ دزد دریایی را بر ۲۰ بشکه تقسیم کنید (20 ÷ 100). فقط بخاطر داشته باشید که اسلش (/) به سمت راست زاویه دارد.

^۱ operator

^۲ multiplication

^۳ addition

^۴ subtraction

^۵ division

^۶ Slash(/)

^۷ Pirate

^۸ barrel

ترتیب عملیات‌ها

در یک زبان برنامه‌نویسی از پرانتزها برای کنترل ترتیب عملیات‌ها استفاده می‌شود. یک عملیات^۱ هر چیزی است که از یک عملگر استفاده می‌کند. ضرب و تقسیم نسبت به جمع و تفریق در رتبه بالاتری قرار دارند به این معنی که ابتدا اجرا می‌شوند. به بیان دیگر، اگر معادله‌ای را در پایتون وارد کنید، ضرب یا تقسیم قبل از جمع یا تفریق اجرا می‌شوند. بعنوان مثال، در معادله زیر، ابتدا اعداد ۳۰ و ۲۰ در هم ضرب شده و سپس عدد ۵ به حاصل آنها اضافه می‌شود.

>>> 5 + 30 * 20

605

این معادله راه دیگری برای بیان «ضرب ۳۰ در ۲۰ و سپس جمع کردن ۵ با نتیجه» است. حاصل ۶۰۵ خواهد بود. با اضافه کردن پرانتز دور دو عدد اول، می‌توانیم ترتیب عملیات را تغییر دهیم:

>>> (5 + 30) * 20

700

نتیجه این معادله ۷۰۰ (نه ۶۰۵) خواهد بود زیرا پرانتزها به پایتون می‌گویند که ابتدا عملیات‌های درون پرانتز را انجام دهد و سپس به سراغ عملیات بیرون پرانتز برود. این مثال می‌گوید: «۵ را با ۳۰ جمع کند و سپس نتیجه را در ۲۰ ضرب کن»

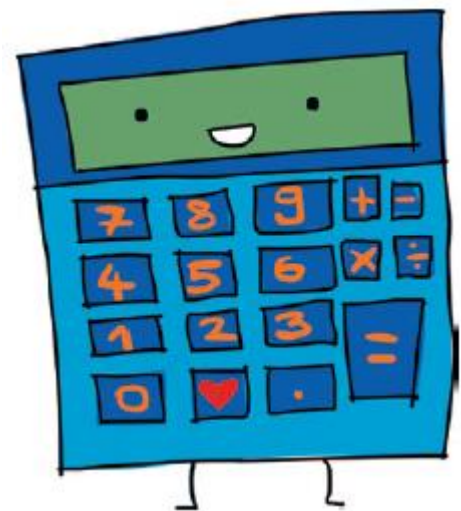
پرانتزها می‌توانند تودرتو^۲ باشند به این معنی که ممکن است پرانتزهایی درون پرانتزهای دیگری قرار داشته باشند، مثلاً

>>> ((5 + 30) * 20) / 10

70.0

در این مورد پایتون ابتدا داخلی‌ترین پرانتزها را ارزیابی کرده و سپس به سراغ پرانتزهای بعدی می‌رود و در نهایت عملگر تقسیم را اجرا می‌کند. به بیان دیگر، این معادله می‌گوید: «۵ را با ۳۰ جمع کن، سپس حاصل را در ۲۰ ضرب کرده و نتیجه را بر ۱۰ تقسیم کن». این اتفاقی است که می‌افتد:

- از جمع ۵ با ۳۰ داریم ۳۵
- از ضرب ۳۵ در ۲۰ داریم ۷۰۰
- از تقسیم ۷۰۰ بر ۱۰ داریم ۷۰ که جواب نهایی است

^۱ operation

^۲ nested

اگر از پرانتز استفاده نکرده باشید، نتیجه اندکی متفاوت خواهد بود:

```
>>> 5 + 30 * 20 / 10
```

```
65.0
```

در این مورد، ابتدا ۳۰ در ۲۰ ضرب شده (نتیجه ۶۰۰ خواهد بود) و سپس ۶۰۰ بر ۱۰ تقسیم می‌شود (نتیجه ۶۰ خواهد بود). در نهایت، ۵ به جواب اضافه شده تا ۶۵ بدست آید.

تذکر:

به خاطر داشته باشید که ضرب و تقسیم همواره قبل از جمع و تفریق انجام می‌شوند مگر اینکه از پرانتزها برای کنترل ترتیب عملیات‌ها استفاده شده باشد.

متغیرها مانند برجسب‌ها هستند

در برنامه‌نویسی، واژه «متغیر» محل ذخیره اطلاعاتی مانند اعداد، متن، فهرست اعداد و متن و ... را توصیف می‌کند. از جنبه دیگر میتوان یک متغیر را بعنوان یک برجسب در نظر گرفت.

بعنوان مثال، برای ایجاد یک متغیر به نام fred، از علامت مساوی (=) استفاده کرده و سپس به پایتون می‌گوییم که متغیر بایستی برجسب چه اطلاعاتی باشد. در اینجا متغیر fred را ایجاد کرده و به پایتون می‌گوییم که عدد ۱۰۰ را برجسب می‌زند (توجه داشته باشید به این معنی نیست که متغیر دیگری نمیتواند همین مقدار را داشته باشد):

```
>>> fred = 100
```

برای اینکه بفهمیم یک متغیر چه عددی را برجسب می‌زند، print و بدنبال آن نام متغیر را در داخل پرانتز، در برنامه وارد می‌کنیم:

```
>>> print(fred)
```

```
100
```

همچنین میتوانیم به پایتون بگوییم که متغیر fred را طوری تغییر دهد که چیز دیگری را برجسب بزند. بعنوان مثال، در اینجا نشان داده شده است که چگونه میتوان fred را به عدد ۲۰۰ تغییر داد:

```
>>> fred = 200
```

```
>>> print(fred)
```

```
200
```

در خط اول، میتوان گفت که fred عدد ۲۰۰ را برجسب می‌زند. در خط دوم، برای تأیید تغییر این سؤال را مطرح می‌کنیم که fred چه چیزی را برجسب می‌زند. پایتون نتیجه را در خط آخر چاپ می‌کند.

همچنین میتوان از یک برجسب (بیش از یک متغیر) برای یک آیت استفاده نمود:

```
>>> fred = 200
>>> john = fred
>>> print(john)
200
```

در این مثال، به پایتون می‌گوییم که میخواهیم با علامت مساوی (=) میان john و fred، نام (یا متغیر) john همان چیزی را برچسب بزند که fred برچسب می‌زند. البته، fred احتمالاً نام مناسبی برای یک متغیر نیست زیرا اطلاعاتی را درباره مورد مصرف متغیر در اختیار ما قرار نمی‌دهد. متغیر number_of_coins را به جای fred فراخوانی می‌کنیم:

```
>>> number_of_coins = 200
>>> print(number_of_coins)
200
```

در نتیجه روشن می‌شود که درباره ۲۰۰ سکه صحبت می‌کنیم. نام‌های متغیر میتوانند از حروف، اعداد و کاراکتر زیرخط (_) تشکیل شده باشند ولی نمیتوانند با عدد شروع شوند. میتوان از هر چیزی از یک حرف (مثلاً a) تا جملات طولانی برای نام‌های متغیر استفاده نمود. (یک متغیر نمیتواند حاوی جای خالی باشد بنابراین از زیرخط برای جدا کردن واژه‌ها استفاده می‌شود). برخی اوقات اگر میخواهید کاری را سریعاً انجام دهید، یک نام متغیر کوتاه بهترین گزینه خواهد بود. نامی که انتخاب می‌کنید به خواست شما درباره میزان معناداری نام متغیر وابسته است.

حال که میدانید چگونه باید یک متغیر را ساخت، به سراغ چگونگی استفاده از آنها می‌رویم.

استفاده از متغیرها

معادله ما را برای حل این مسئله بخاطر بیاورید که در پایان سال چند سکه خواهید داشت اگر بطور خیالی بتوانید سکه‌های جدیدی را با کمک اختراع دیوانه‌وار پدر بزرگتان در زیرزمین بسازید؟ این معادله را داریم:

```
>>> 20 + 10 * 365
3670
>>> 3 * 52
156
>>> 3670 - 156
3514
```

میتوانیم آن را به یک خط کد تبدیل کنیم:

```
>>> 20 + 10 * 365 - 3 * 52
3514
```

حال با تبدیل اعداد به متغیرها چه اتفاقی خواهد افتاد؟ کد زیر را وارد کنید:

```
>>> found_coins = 20
>>> magic_coins = 10
>>> stolen_coins = 3
```

این ورودی‌ها می‌توانند متغیرهای `found_coins`، `magic_coins` و `stolen_coins` را ایجاد کنند.

حال می‌توانیم مجدداً معادله را وارد کنیم:

```
>>> found_coins + magic_coins * 365 - stolen_coins * 52
3514
```


میتوان دید که همگی جواب یکسانی دارند. آیا کسی

اهمیت می‌دهد؟ بله، ولی این جا جادوی متغیرها وجود دارد.

اگر یک مترسک کنار پنجره بگذارید، و کلاغ فقط دو سکه به

جای سه سکه سرقت کند، مسئله چگونه خواهد شد؟ زمانی که

از یک متغیر استفاده کنیم می‌توانیم متغیر را به گونه‌ای تغییر دهیم که عدد جدید را حفظ کرده و هر کجا

در هر معادله‌ای استفاده شود، تغییر کند. با کد زیر می‌توانیم `stolen_coins` را به 2 تغییر دهیم:

```
>>> stolen_coins = 2
```

سپس برای محاسبه مجدد پاسخ می‌توانیم معادله را کپی و درج کنیم:

۱- با موس روی متنی که می‌خواهید کپی کنید کلیک کرده و از ابتدا تا انتهای خط را انتخاب

کنید.

```
Python Shell
File Edit Debug Options Windows Help
Python 3.3.2 (default, Sep 9 2011, 09:51:08) [MSC v.1500 32 bit |Intel] on win
32
Type "copyright", "credits" or "license()" for more information.
==== No Subprocess ====
>>> found_coins = 20
>>> magic_coins = 10
>>> stolen_coins = 3
>>> found_coins + magic_coins * 365 - stolen_coins * 52
3514
>>> stolen_coins = 2
Ln: 7 Col: 55
```

۲- برای کپی کردن متن برگزیده شده، کلید `ctrl` (یا اگر از سیستم‌عامل Mac استفاده می‌کنید،

کلید `⌘`) را نگهداشته و کلید `C` را فشار دهید. (از این به بعد بصورت `CTRL-C` نمایش داده خواهد

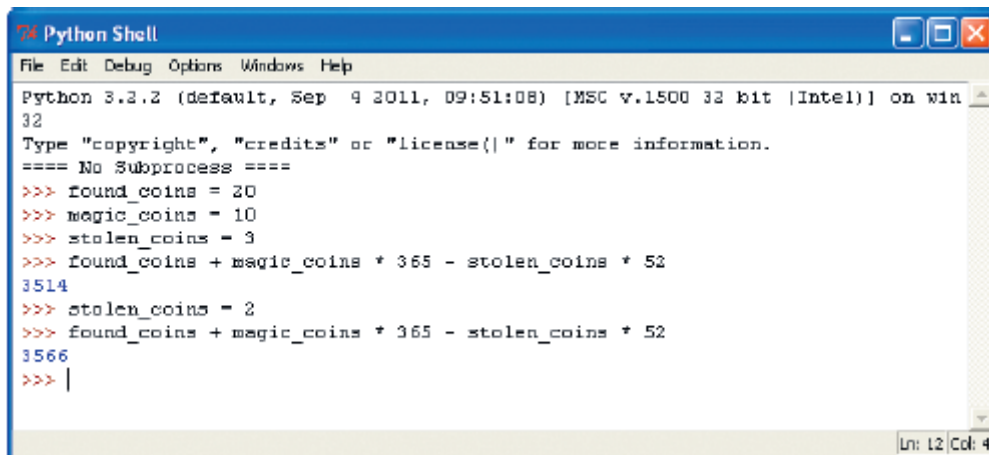
شد).

۳- روی آخرین خط `prompt` (بعد از `stolen_coins=2`) کلیک کنید.

paste

۴- برای درج متن برگزیده، همزمان کلید CTRL را نگهداشته و کلید V را فشار دهید (از این به بعد بصورت CTRL-V نمایش داده خواهد شد)

۵- برای دیدن نتیجه جدید، ENTER را فشار دهید


```
Python Shell
File Edit Debug Options Windows Help
Python 3.2.2 (default, Sep 9 2011, 09:51:08) [MSC v.1500 32 bit |Intel] on win
32
Type "copyright", "credits" or "license()" for more information.
==== No Subprocess ====
>>> found_coins = 20
>>> magic_coins = 10
>>> stolen_coins = 3
>>> found_coins + magic_coins * 365 - stolen_coins * 52
3514
>>> stolen_coins = 2
>>> found_coins + magic_coins * 365 - stolen_coins * 52
3566
>>> |
```

آیا آسان‌تر از تایپ مجدد کل معادله نیست؟ البته که هست.

میتوانید متغیرهای دیگر را تغییر داده و معادله را کپی (CTRL-C) و درج (CTRL-V) کنید و اثر تغییرات خود را مشاهده نمایید. بعنوان مثال اگر در لحظه مناسب به دوطرف اختراع پدربزرگان ضربه بزنید، و هر بار ۳ سکه دیگر از آن خارج شود، درمی‌یابید که تا پایان سال ۶۶۱ سکه خواهید داشت.

```
>>> magic_coins = 13
>>> found_coins + magic_coins * 365 - stolen_coins * 52
4661
```

البته استفاده از متغیرها برای چنین معادله ساده‌ای، خیلی مفید نیست. اکنون فقط به خاطر داشته باشید که متغیرها راهی برای برچسب زدن چیزها هستند بطوریکه بتوانید بعداً از آنها استفاده کنید.

آنچه آموختید

در این فصل یاد گرفتید که چگونه معادلات ساده را با استفاده از عملگرهای پایتون حل کرده و چگونه از پرانتزها برای کنترل ترتیب عملیات‌ها استفاده کنید (ترتیب ارزیابی بخش‌های معادلات توسط پایتون). سپس متغیرهایی را برای برچسب زدن مقادیر ایجاد کرده و از این متغیرها در محاسبات مان استفاده کردیم.

فصل ۳

رشته‌ها، لیست‌ها، چندتایی‌ها و نقشه‌ها^۳

در فصل ۲ برخی محاسبات پایه را با پایتون انجام داده و چیزهایی درباره متغیرها آموختیم. در این فصل، با آیت‌های دیگری در برنامه‌های پایتون سروکار خواهیم داشت: رشته‌ها، لیست‌ها، چندتایی‌ها و نقشه‌ها. از رشته‌ها برای نمایش پیام‌ها در برنامه‌ها (مثلاً پیام‌های "Get Ready" و "Game Over" در یک بازی) استفاده می‌کنید. همچنین درخواهید یافت که چگونه از لیست‌ها، چندتایی‌ها و نقشه‌ها برای ذخیره کردن مجموعه چیزها استفاده می‌شود.

رشته‌ها

در اصطلاحات برنامه‌نویسی معمولاً متن را یک رشته (string) می‌نامیم. اگر یک رشته را بصورت یک مجموعه از حروف در نظر بگیرید، این اصطلاح منطقی خواهد بود. تمامی حروف، اعداد و نمادها در این کتاب می‌توانند یک رشته باشند. در نتیجه نام و آدرس شما هم یک رشته است. در واقع، در اولین برنامه پایتون ی که در فصل ۱ ساختیم، از رشته "Hello World" استفاده شده است.

ایجاد رشته‌ها

string^۱

tuple^۲

map^۳

در پایتون، با قراردادن علامت نقل قول ("") اطراف متن، یک رشته را ایجاد می‌کنیم. بعنوان مثال، از متغیر بلااستفاده fred در فصل ۲ برای برچسب‌گذاری یک رشته استفاده می‌کنیم:

```
fred = "Why do gorillas have big nostrils? Big fingers!!"
```

سپس، برای اینکه ببینیم چه چیزی داخل fred وجود دارد می‌توانیم print(fred) را وارد کنیم:

```
>>> print(fred)
```

```
Why do gorillas have big nostrils? Big fingers!!
```

همچنین می‌توانید از تک نقل قول (' ') نیز برای ایجاد یک رشته استفاده کنید

```
>>> fred = 'What is pink and fluffy? Pink fluff!!'
```

```
>>> print(fred)
```

```
What is pink and fluffy? Pink fluff!!
```

هرچند اگر سعی کنید بیش از یک خط متن را تنها با استفاده از نقل قول تکی (' ') یا نقل قول دوتایی ("") برای رشته وارد کنید یا با یک نوع نقل قول شروع کرده و با نقل قول دیگری خاتمه دهید، پیام خطا را از جانب برنامه پایتون مشاهده خواهید کرد. بعنوان مثال اگر خط زیر را وارد کنید:

```
>>> fred = "How do dinosaurs pay their bills?"
```

نتیجه زیر را مشاهده می‌کنید:

```
SyntaxError: EOL while scanning string literal
```

این یک پیام خطا درباره نحوه نوشتن است زیرا از قوانین ختم یک رشته با نقل قول تکی یا دوتایی تبعیت نکرده‌اید.

نحوه (Syntax) به معنای چیدمان و ترتیب واژگان در یک جمله یا (در این مورد) چیدمان و ترکیب واژگان و نمادها در یک برنامه است. SyntaxError به این معنی است که کاری را به ترتیبی انجام داده‌اید که برای پایتون غیرمنتظره بوده است. یا پایتون انتظار چیزی را دارد که فراموش کرده‌اید. EOL به معنای پایان خط (end of line) است بنابراین بقیه پیام خطا به شما می‌گوید پایتون به سراغ پایان خط رفته و نقل قول دوتایی را برای بستن رشته مشاهده نمی‌کند.

برای استفاده از بیش از یک خط متن در رشته (تحت عنوان رشته چندخطی) از سه نقل قول تکی ('''') استفاده کرده و سپس بین خطوط ENTER بزنید:

```
>>> fred = '''How do dinosaurs pay their bills?
```

```
With tyrannosaurus checks!'''
```

حال محتوای fred را چاپ کرده تا ببینیم درست کار می‌کند یا نه:

```
>>> print(fred)
```

```
How do dinosaurs pay their bills?
```

With tyrannosaurus checks!

مدیریت مسائل با رشته‌ها

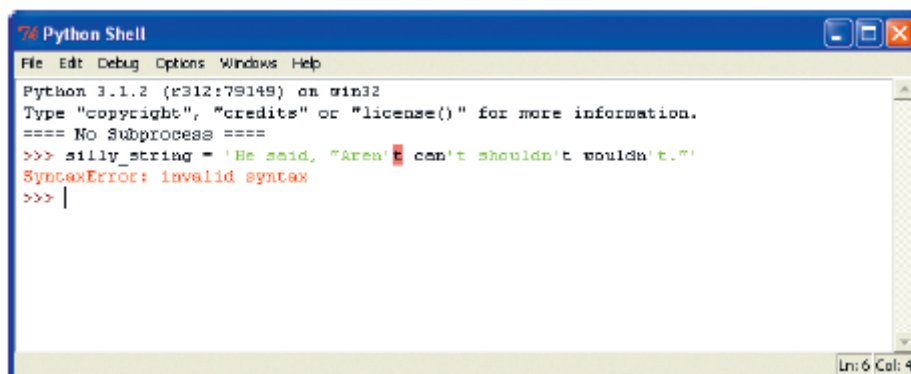
این مثال رشته را در نظر می‌گیریم که باعث می‌شود پایتون یک پیام خطا را نشان دهد.

```
>>> silly_string = 'He said, "Aren't can't shouldn't wouldn't.''
```

SyntaxError: invalid syntax

در خط اول، سعی می‌کنیم یک رشته را ایجاد کنیم (بصورت متغیر silly_string تعریف شده است) که در تک نقل قول (') قرار گرفته است و حاوی ترکیبی از تک نقل قول‌ها در واژگان can't, shouldn't و wouldn't و نقل قول‌های دوتایی است.

بخاطر داشته باشید که پایتون باندازه انسان هوشمند نیست بنابراین تمامی آن چیزی که می‌بیند یک رشته حاوی He said, "Aren, و بدنبال آن یک دسته از کاراکترهایی است که انتظار ندارد. زمانیکه پایتون با علامت نقل قول مواجه می‌شود (تک نقل قول یا دوتایی)، انتظار دارد که رشته بعد از اولین علامت آغاز شده و بعد از علامت نقل قول (تکی یا دوتایی) بعدی (از همان نوع) در آن خط خاتمه یابد. در این مورد، شروع رشته با علامت نقل قول تکی قبل از He و انتهای رشته همانطوریکه پایتون انتظار دارد، یک نقل قول تکی بعد از n در Aren می‌باشد. IDLE روی جایی تأکید دارد که اشتباه رخ داده است:


```
Python Shell
File Edit Debug Options Windows Help
Python 3.1.2 (r312:79149) on win32
Type "copyright", "credits" or "license()" for more information.
==== No Subprocess ====
>>> silly_string = 'He said, "Aren't can't shouldn't wouldn't.''
```

آخرین خط IDLE به ما نشان می‌دهد که چه نوع خطایی رخ داده است - در این مورد، یک خطای نحوی.

استفاده از نقل قول دوتایی به جای تکی هنوز هم خطا تولید می‌کند.

```
>>> silly_string = "He said, "Aren't can't shouldn't wouldn't.'"
```

SyntaxError: invalid syntax

در اینجا پایتون با یک رشته مواجه است که در میان نقل قول دوتایی قرار گرفته است و حاوی حروف He said, (و یک فضای خالی) است. هر چیزی بعد از این رشته (از Aren't به بعد) خطا ایجاد می‌کند.


```

2 >>> double_quote_str = "He said, \Aren't can't shouldn't wouldn't.\\"
>>> print(single_quote_str)
He said, "Aren't can't shouldn't wouldn't."
>>> print(double_quote_str)
He said, "Aren't can't shouldn't wouldn't."
    
```

ابتدا در ❶، یک رشته با نقل قول‌های تکی را با استفاده از بک اسلش در جلوی نقل قول‌های تکی در آن رشته می‌سازیم. در ❷ یک رشته با نقل قول‌های دوتایی ساخته و از بک اسلش در جلوی این نقل قول‌ها در آن رشته استفاده می‌کنیم. در خط‌های بعد، متغیرهایی که ایجاد کرده‌ایم را چاپ می‌کنیم. توجه داشته باشید بعد از چاپ، کاراکتر بک اسلش در رشته‌ها ظاهر نمی‌شود.

تعبیه مقادیر در رشته‌ها

اگر می‌خواهید با استفاده از محتویات یک متغیر پیامی را نمایش دهید، با استفاده از %s که مشابه علامت مقداری است که می‌خواهید بعداً اضافه کنید، می‌توانید مقادیر را در یک رشته تعبیه کنید (برنامه‌نویس به جای «اضافه کردن مقادیر» از «تعبیه مقادیر» استفاده می‌کند). بعنوان مثال، برای اینکه پایتون تعداد امتیازات گرفته شده در یک بازی را محاسبه و ذخیره کرده و سپس آن را به عبارتی مانند «من... امتیاز گرفتم» اضافه کند، در عبارت از %s به جای مقدار استفاده کرده و سپس آن مقدار را به پایتون اعلام می‌کند مثلاً:

```

>>> myscore = 1000
>>> message = 'I scored %s points'
>>> print(message % myscore)
I scored 1000 points
    
```

در اینجا متغیر myscore را با مقدار ۱۰۰۰ و متغیر message را با یک رشته حاوی واژگان «من %s امتیاز گرفتم» ایجاد می‌کنیم، که در آن %s یک متغیر جایگزین^۱ برای تعداد امتیازات می‌باشد. در خط بعد، با نماد %، print(message) را فراخوانی می‌کنیم تا به پایتون بگوییم که %s را جایگزین مقدار ذخیره شده در متغیر myscore نماید. در نتیجه این پیام چاپ خواهد شد I scored 1000 points. نیازی به استفاده از یک متغیر برای مقدار نداریم. همین مثال را تنها با استفاده از print(message % 1000) می‌توانیم انجام دهیم.

همچنین می‌توانیم از مقادیر مختلفی برای متغیر جایگزین %s با استفاده از متغیرهای مختلف استفاده کنیم مثلاً در این مثال:

^۱placeholder

```
>>> joke_text = '%s: a device for finding furniture in the dark'
```

```
>>> bodypart1 = 'Knee'
```

```
>>> bodypart2 = 'Shin'
```

```
>>> print(joke_text % bodypart1)
```

```
Knee: a device for finding furniture in the dark
```

```
>>> print(joke_text % bodypart2)
```

```
Shin: a device for finding furniture in the dark
```

در اینجا سه متغیر را ایجاد می‌کنیم. متغیر اول، joke_text شامل رشته‌ای

با علامت %s است. دو متغیر دیگر عبارتند از bodypart1 و bodypart2. می‌توانیم

متغیر joke_text را چاپ کرده و یکبار دیگر از عملگر % برای جایگزین کردن

آن با محتویات متغیرهای bodypart1 و bodypart2 برای تولید پیام‌های مختلف

استفاده کنیم.

همچنین می‌توان از بیش از یک متغیر جایگزین در یک رشته استفاده نمود. مثلاً:

```
>>> nums = 'What did the number %s say to the number %s? Nice belt!!'
```

```
>>> print(nums % (0, 8))
```

```
What did the number 0 say to the number 8? Nice belt!!
```

زمانیکه از بیش از یک متغیر جایگزین استفاده می‌کنید، اطمینان حاصل کنید که مقادیر جایگزین

را درون پرانتز قرار داده‌اید (همانند مثال). مقادیر به همان ترتیبی قرار می‌گیرند که در یک رشته بکار گرفته

خواهند شد.

ضرب رشته‌ها

جواب ۱۰ ضربدر ۵ چقدر می‌شود؟ البته که پاسخ ۵۰ است. ولی ۱۰ ضربدر a چقدر می‌شود؟ در

اینجا پایتون پاسخ می‌دهد.

```
>>> print(10 * 'a')
```

```
aaaaaaaaaa
```

مثلاً برنامه‌نویسان پایتون از این رویکرد برای به خط کردن رشته‌ها با یک تعداد فضای خالی

معین در هنگام نمایش پیام‌ها در برنامه (shell) استفاده می‌کنند. درباره چاپ یک حرف در

برنامه (shell) نظرتان چیست (File ▶ New Window) را انتخاب کرده و کد زیر را وارد کنید):

```
spaces = ' ' * 25
```

```
print('%s 12 Butts Wynd' % spaces)
```

```
print('%s Twinklebottom Heath' % spaces)
```

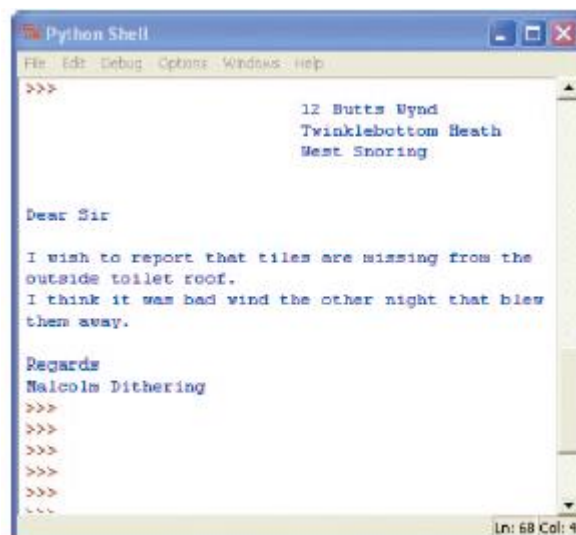
```
print('%s West Snoring' % spaces)
```

```
print()
print()
print('Dear Sir')
print()
print('I wish to report that tiles are missing from the')
print('outside toilet roof.')
print('I think it was bad wind the other night that blew them away.')
print()
print('Regards')
print('Malcolm Dithering')
```

به مجرد این که کد را در پنجره برنامه تایپ کردید، **File ▶ Save As** را انتخاب کرده و نام فایل خود را *myletter.py* قرار دهید.

نکته: از حالا به بعد زمانی که بالای یک تکه کد، **Save As: somefilename.py** را می‌بینید میدانید که باید **File ▶ New Window** را انتخاب کرده، کد را در پنجره‌ای که ظاهر می‌شود وارد کرده و سپس آن را همانند مثال، ذخیره کنید.

در اولین خط این مثال، متغیر `space` را با ضریب یک کاراکتر جای خالی (`space`) در ۲۵ ایجاد کردیم. سپس از این متغیر در سه خط بعد استفاده کرده تا متن را در برنامه راست‌چین کنیم. حال می‌توانید نتیجه این دستورات `print` را در زیر ببینیم:


```
Python Shell
File Edit Debug Options Windows Help
>>>
12 Butts Wynd
Twinklebottom Heath
West Snoring

Dear Sir

I wish to report that tiles are missing from the
outside toilet roof.
I think it was bad wind the other night that blew
them away.

Regards
Malcolm Dithering
>>>
>>>
>>>
>>>
>>>
>>>
Ln: 68 Col: 4
```

علاوه بر استفاده از ضرب برای همترازی، می‌توانید از آن برای پر کردن صفحه با پیام‌های خسته‌کننده استفاده کنید. این مثال را خودتان انجام دهید:

```
>>> print(1000 * 'snirt')
```


لیست‌ها بسیار قدرتمندتر از رشته‌ها هستند

«پاهای عنکبوت، پنجه‌های قورباغه، چشم سمندر،^۱ بال‌های خفاش، روغن حلزون^۲ و پوست خشک شده مار» فقط یک فهرست خرید ساده نیستند (مگر اینکه یک جادوگر باشید) ولی می‌توانید از آن بعنوان اولین مثال برای درک تفاوت میان لیست‌ها و رشته‌ها استفاده کنید.

می‌توانیم این فهرست آیتم‌ها با استفاده از رشته‌ای مانند زیر در متغیر `wizard_list` ذخیره کنیم:

```
>>> wizard_list = 'spider legs, toe of frog, eye of newt, bat wing,
slug butter, snake dandruff'
>>> print(wizard_list)
spider legs, toe of frog, eye of newt, bat wing, slug butter, snake
dandruff
```

ولی می‌توانیم یک `list` هم درست کنیم که تاحدودی یک نوع جادویی از شیء پایتون و قابل دستکاری است. در اینجا می‌بینیم که وقتی این آیتم‌ها بصورت یک لیست نوشته می‌شوند به چه صورتی خواهند بود:

```
>>> wizard_list = ['spider legs', 'toe of frog', 'eye of newt',
'bat wing', 'slug butter', 'snake dandruff']
>>> print(wizard_list)
['spider legs', 'toe of frog', 'eye of newt', 'bat wing', 'slug
butter', 'snake dandruff']
```

در مقایسه با ایجاد یک رشته، ایجاد یک لیست به تایپ بیشتری نیاز دارد ولی یک لیست سودمندتر از یک رشته است زیرا می‌توان آن را دستکاری کرد. بعنوان مثال می‌توانید سومین آیتم `wizard_list` (چشم سمندر) را با وارد کردن موقعیت آن در لیست (تحت عنوان موقعیت اندیس) در داخل کروشه (`[]`) چاپ کنید:

```
>>> print(wizard_list[2])
eye of newt
```

خوب! آیا این سومین آیتم در لیست نیست؟ بله، ولی لیست در موقعیت اندیس 0 آغاز می‌شود بنابراین اولین آیتم یک لیست، 0، دومین آیتم، 1 و آیتم سوم، 2 می‌باشد. این موضوع چندان از نظر ما منطقی به نظر نمی‌رسد ولی از نظر رایانه‌ها منطقی است.

^۱ newt

^۲ slug

همچنین میتوانیم بسیار ساده‌تر از کاری در یک رشته انجام می‌دهیم، یک آیتم را در یک لیست تغییر دهیم. شاید به جای چشم سمندر به زبان مار نیاز داشته باشیم. در اینجا نشان خواهیم داد که چگونه این کار را با لیست خودمان انجام می‌دهیم.

```
>>> wizard_list[2] = 'snail tongue'
>>> print(wizard_list)
['spider legs', 'toe of frog', 'snail tongue', 'bat wing', 'slug
butter', 'snake dandruff']
```

در اینجا آیتم در موقعیت اندیس 2، قبل از چشم سمندر در زبان مار قرار می‌گیرد.

گزینه دیگر، نمایش زیرمجموعه‌ای از آیتم‌ها در لیست است. ما اینکار را با استفاده از یک علامت دونقطه (کلون): داخل کروشه انجام می‌دهیم. بعنوان مثال، عبارت زیر را وارد کرده تا آیتم‌های سوم و چهارم لیست را مشاهده کنید (مجموعه فوق‌العاده‌ای از عناصر تشکیل دهنده برای یک ساندویچ دلچسب):


```
>>> print(wizard_list[2:5])
['snail tongue', 'bat wing', 'slug butter']
```

با نوشتن [2:5] می‌خواهیم بگوییم «آیتم‌های موقعیت اندیس 2 تا موقعیت اندیس 5 (بدون خود موقعیت 5) را نمایش بده» یا به عبارت دیگر آیتم‌های 2,3,4. میتوان از لیست‌ها برای ذخیره هر گونه آیتمی مثلاً اعداد استفاده نمود:

```
>>> some_numbers = [1, 2, 5, 10, 20]
```

همچنین میتوانند حاوی رشته‌ها باشند:

```
>>> some_strings = ['Which', 'Witch', 'Is', 'Which']
```

یا ترکیبی از اعداد و رشته‌ها:

```
>>> numbers_and_strings = ['Why', 'was', 6, 'afraid', 'of', 7,
'because', 7, 8, 9]
>>> print(numbers_and_strings)
['Why', 'was', 6, 'afraid', 'of', 7, 'because', 7, 8, 9]
```

حتی میتوانند شامل لیست‌های دیگری باشند:

```
>>> numbers = [1, 2, 3, 4]
>>> strings = ['I', 'kicked', 'my', 'toe', 'and', 'it', 'is', 'sore']
>>> mylist = [numbers, strings]
>>> print(mylist)
[[1, 2, 3, 4], ['I', 'kicked', 'my', 'toe', 'and', 'it', 'is', 'sore']]
```

این مثال لیست در لیست، سه متغیر را ایجاد می‌کند: `numbers` با چهار عدد، `strings` با هشت رشته و `mylist` با استفاده از `numbers` و `strings`. لیست سوم (`mylist`) تنها دو عنصر دارد زیرا فهرست نام‌های متغیر است نه محتویات متغیرها.

افزودن آیتم‌ها به یک لیست

برای افزودن آیتم‌ها به یک لیست از تابع `append` استفاده می‌کنیم. یک تابع یک تکه از کد است که به پایتون می‌گوید کاری را انجام دهد. در این مورد، `append` یک آیتم را به انتهای یک لیست اضافه می‌کند.

بعنوان مثال، برای اضافه کردن یک آروغ خرس به لیست خرید جادوگر، این کار را انجام می‌دهیم:

```
>>> wizard_list.append('bear burp')
>>> print(wizard_list)
['spider legs', 'toe of frog', 'snail tongue', 'bat wing', 'slug
butter', 'snake dandruff', 'bear burp']
```

به همین ترتیب می‌توانید به اضافه کردن آیتم‌های جادویی بیشتر به لیست جادوگر ادامه دهید:

```
>>> wizard_list.append('mandrake')
>>> wizard_list.append('hemlock')
>>> wizard_list.append('swamp gas')
```

در نتیجه لیست جادوگر به این شکل خواهد بود

```
>>> print(wizard_list)
['spider legs', 'toe of frog', 'snail tongue', 'bat wing', 'slug
butter', 'snake dandruff', 'bear burp', 'mandrake', 'hemlock', 'swamp
gas']
```

حالا جادوگر آماده انجام یک جادوی واقعی است.

حذف آیتم‌ها از یک لیست

برای حذف آیتم‌ها از یک لیست، از فرمان `del` (کوتاه شده `delete`) استفاده کنید. بعنوان مثال، برای حذف ششمین آیتم در لیست جادوگر (پوست خشکیده مار) به شیوه زیر عمل کنید:

```
>>> del wizard_list[5]
>>> print(wizard_list)
['spider legs', 'toe of frog', 'snail tongue', 'bat wing', 'slug
```

```
butter', 'bear burp', 'mandrake', 'hemlock', 'swamp gas']
```

نکته: یادآور می‌شویم که موقعیت‌ها از 0 شروع می‌شوند، بنابراین `wizard_list[5]` در واقع به ششمین آیتم لیست اشاره دارد.

این نشان می‌دهیم که چگونه می‌توانیم آیت‌های افزوده شده به لیست را حذف کنیم (مهر گیاه، شوکران و گاز مرداب):

```
>>> del wizard_list[8]
>>> del wizard_list[7]
>>> del wizard_list[6]
>>> print(wizard_list)
['spider legs', 'toe of frog', 'snail tongue', 'bat wing', 'slug
butter', 'bear burp']
```

حسابگان لیست

با اضافه کردن لیست‌ها به هم می‌توانیم آنها را به هم پیوند بزنیم دقیقاً همانند جمع کردن اعداد با استفاده از علامت جمع (+). بعنوان مثال فرض کنید دو لیست داریم: `List1` حاوی اعداد ۱ تا ۴ و `List2` حاوی چند کلمه. با استفاده از `print` و علامت + می‌توانیم آنها را با هم جمع کنیم:

```
>>> list1 = [1, 2, 3, 4]
>>> list2 = ['I', 'tripped', 'over', 'and', 'hit', 'the', 'floor']
>>> print(list1 + list2)
[1, 2, 3, 4, 'I', 'tripped', 'over', 'and', 'hit', 'the', 'floor']
```

همچنین می‌توانیم دو لیست را با هم جمع کرده و نتیجه را برابر با متغیر دیگری قرار دهیم.

```
>>> list1 = [1, 2, 3, 4]
>>> list2 = ['I', 'ate', 'chocolate', 'and', 'I', 'want', 'more']
>>> list3 = list1 + list2
>>> print(list3)
[1, 2, 3, 4, 'I', 'ate', 'chocolate', 'and', 'I', 'want', 'more']
```

و می‌توانیم یک لیست را در یک عدد ضرب کنیم. بعنوان مثال، برای ضرب `list1` در ۵ می‌نویسیم

```
list1*5
```

```
>>> list1 = [1, 2]
```

```
mandrake ۱
hemlock ۲
swamp ۳
```

```
>>> print(list1 * 5)
```

```
[1, 2, 1, 2, 1, 2, 1, 2, 1, 2]
```

درواقع با این کار به پایتون می‌گوییم list1 را پنج بار تکرار کن در نتیجه داریم 1, 2, 1, 2, 1, 2, 1, 2, 1, 2.

2, 1, 2

از سوی دیگر تقسیم (/) و تفریق (-) فقط خطا تولید می‌کنند:

```
>>> list1 / 20
```

```
Traceback (most recent call last):
```

```
File "<pyshell>", line 1, in <module>
```

```
list1 / 20
```

```
TypeError: unsupported operand type(s) for /: 'list' and 'int'
```

```
>>> list1 - 20
```

```
Traceback (most recent call last):
```

```
File "<pyshell>", line 1, in <module>
```

```
list1 - 20
```

```
TypeError: unsupported operand type(s) for -: 'list' and 'int'
```

ولی چرا؟ خوب، پیوند دادن لیست‌ها با علامت + و تکرار لیست‌ها با علامت * عملیات‌های ساده و بی‌واسطه‌ای هستند. این مفاهیم در دنیای واقعی نیز منطقی می‌باشند. بعنوان مثال اگر دو لیست خرید به شما بدهم و بگویم «این دو لیست را با هم جمع کن»، شما تمامی آیتم‌ها را به ترتیب از ابتدا تا به انتها روی برگه کاغذ دیگری خواهید نوشت. همین کار در این مورد نیز صادق است اگر بگویم «این لیست‌ها را در ۳ ضرب کن»، شما می‌توانید تصور کنید لیستی از تمامی آیتم‌های لیست را سه مرتبه در برگه کاغذ دیگری می‌نویسید.

ولی چگونه می‌توانیم یک لیست را تقسیم کنیم؟ بعنوان مثال، یک لیست از شش عدد (۱ تا ۶) را به دو تقسیم کنید. در این جا سه راه متفاوت وجود دارد:

```
[1, 2, 3]    [4, 5, 6]
```

```
[1]        [2, 3, 4, 5, 6]
```

```
[5, 6]     [1, 2, 3, 4]
```

آیا لیست را از وسط بعد از آیتم اول دو قسمت کرده یا فقط یک محل را بطور تصادفی انتخاب و تقسیم را در آنجا انجام می‌دهید؟ پاسخ به این سؤال ساده نیست و زمانی که از پایتون می‌خواهید یک لیست را تقسیم کند، نمیداند چگونه باید اینکار را انجام دهد. به همین دلیل با پیام خطا پاسخ می‌دهد.

همین قضیه در خصوص اضافه کردن هر چیزی به جز یک لیست به یک لیست نیز صادق است. شما نمیتوانید اینکار را انجام دهید. بعنوان مثال در اینجا میبینیم که اگر سعی کنیم عدد 50 را به list1 اضافه کنیم چه اتفاقی خواهد افتاد:

```
>>> list1 + 50
```

Traceback (most recent call last):

File "<pyshell>", line 1, in <module>

list1 + 50

TypeError: can only concatenate list (not "int") to list

به چه دلیل با پیام خطا مواجه می‌شویم؟ اضافه کردن 50 به یک لیست به چه معنی است؟ آیا به معنای اضافه کردن 50 به هر آیتم است؟ ولی اگر آیتم‌ها عدد نباشند چه می‌شود؟ آیا به معنای اضافه کردن عدد 50 به انتها یا ابتدای لیست است؟

در برنامه‌نویسی رایانه‌ای، فرمان‌ها بایستی به همان شیوه‌ای که آنها را وارد می‌کنیم عمل نمایند. رایانه زبان بسته همه چیز را سیاه و سفید می‌بیند. اگر از او بخواهید کارهای پیچیده‌ای را انجام دهد، یک مشت پیام خطا به شما تحویل خواهد داد.

چندتایی‌ها

یک چندتایی، لیستی است که از پرانتزها استفاده می‌کند، بعنوان مثال:

```
>>> fibs = (0, 1, 1, 2, 3)
```

```
>>> print(fibs[3])
```

2

در اینجا متغیر fibs را بصورت اعداد 0,1,1,2,3 تعریف می‌کنیم. سپس همانند کاری که در یک لیست انجام می‌دادیم، با استفاده از print(fibs[3])، آیتمی را که در موقعیت اندیس 3 در چندتایی قرار دارد چاپ می‌کنیم.

عمده تفاوت میان یک چندتایی و یک لیست در این است که وقتی یک چندتایی را ایجاد کردید، بلافاصله قابل تغییر نیست. بعنوان مثال اگر سعی کنید عدد 4 را جایگزین اولین مقدار در چندتایی fibs نمایید (همانند جایگزینی مقادیر در wizard_list) آنگاه با پیام خطای زیر روبرو خواهید شد:

```
>>> fibs[0] = 4
```

Traceback (most recent call last):

File "<pyshell>", line 1, in <module>

fibs[0] = 4

TypeError: 'tuple' object does not support item assignment

چرا از چندتایی به جای یک لیست استفاده می‌کنید؟ اساساً به این دلیل که برخی اوقات استفاده از چیزی که میدانید هیچ وقت تغییر نمی‌کند، سودمند خواهد بود. اگر یک چندتایی حاوی دو عنصر را ایجاد کنید، همواره این دو عنصر درون آن وجود خواهند داشت.

نقشه‌های پایتون نمیتوانند به شما در پیدا کردن راه‌تان کمک کنند در پایتون یک نقشه (که تحت عنوان dict مخفف دیکشنری نیز شناخته می‌شود) مجموعه‌ای از چیزها می‌باشد مثلاً لیست‌ها و چندتایی‌ها. تفاوت بین نقشه‌ها و لیست‌ها یا چندتایی‌ها در این است که هر آیتم در یک نقشه دارای یک کلید و یک مقدار متناظر با آن می‌باشد. بعنوان مثال، لیستی از مردم و ورزش‌های موردعلاقه آنها را در اختیار داریم. میتوانیم این اطلاعات را در یک لیست پایتون قرار دهیم بطوریکه نام فرد و بدنبال آن ورزش مورد علاقه‌ای قرار گیرد:

```
>>> favorite_sports = ['Ralph Williams, Football',
                        'Michael Tippett, Basketball',
                        'Edward Elgar, Baseball',
                        'Rebecca Clarke, Netball',
                        'Ethel Smyth, Badminton',
                        'Frank Bridge, Rugby']
```


اگر از شما بپرسم ورزش موردعلاقه Rebecca Clarke چیست، میتوانید در این لیست جستجو کرده و پاسخ را بیابید: نت بال. ولی اگر در این لیست ۱۰۰ نفر وجود داشته باشند (یا بیشتر) وضعیت چگونه خواهد بود؟

حالا اگر همان اطلاعات را در یک نقشه ذخیره کنیم، جاییکه نام فرد بعنوان کلید و ورزش مورد علاقه‌اش بعنوان مقدار می‌باشد، کد پایتون بصورت زیر خواهد بود:

```
>>> favorite_sports = {'Ralph Williams': 'Football',
                        'Michael Tippett': 'Basketball',
                        'Edward Elgar': 'Baseball',
                        'Rebecca Clarke': 'Netball',
                        'Ethel Smyth': 'Badminton',
                        'Frank Bridge': 'Rugby'}
```

key

از علامت دوقطه (:): برای جدا کردن هر کلید از مقدارش استفاده کرده و هر کلید و مقدارش در یک نقل قول تکی قرار می‌گیرند. همچنین توجه داشته باشید که آیتم‌های یک نقشه درون آکولاد ({}): قرار می‌گیرند نه پرانتز یا براکت.

در نتیجه یک نقشه (هر کلید به یک مقدار خاص نگاشت می‌شود) بصورت جدول ۳,۱ خواهید داشت.

جدول ۳,۱: کلیدها به مقادیر در یک نقشه از ورزش‌های موردعلاقه اشاره دارند

کلید	مقدار
Ralph Williams	فوتبال
Michael Tippett	بسکتبال
Edward Elgar	بیس‌بال
Rebecca Clarke	نت‌بال
Ethel Smyth	بدمیتون
Frank Bridge	راگبی

حالا که فهمیدیم چه ورزشی موردعلاقه Rebecca Clarke است، با استفاده از نام او بعنوان کلید میتوانیم به نقشه favorite_sports دسترسی داشته باشیم:

```
>>> print(favorite_sports['Rebecca Clarke'])
Netball
```

و پاسخ نت‌بال خواهد بود.

برای حذف یک مقدار در یک نقشه، از کلید آن استفاده می‌کنیم. بعنوان مثال در اینجا نشان می‌دهیم که چگونه Ethel Smyth حذف می‌شود.

```
>>> del favorite_sports['Ethel Smyth']
>>> print(favorite_sports)
{'Rebecca Clarke': 'Netball', 'Michael Tippett': 'Basketball', 'Ralph Williams': 'Football', 'Edward Elgar': 'Baseball', 'Frank Bridge': 'Rugby'}
```

برای جایگزینی یک مقدار در یک نقشه از کلید آن استفاده می‌کنیم.

```
>>> favorite_sports['Ralph Williams'] = 'Ice Hockey'
>>> print(favorite_sports)
{'Rebecca Clarke': 'Netball', 'Michael Tippett': 'Basketball', 'Ralph Williams': 'Ice Hockey', 'Edward Elgar': 'Baseball', 'Frank Bridge': 'Rugby'}
```

map '

Williams': 'Ice Hockey', 'Edward Elgar': 'Baseball', 'Frank Bridge':
'Rugby']

با استفاده از کلید Ice Hokey.Ralph Williams را جایگزین favorite sport of Football می-کنیم.

همانطوریکه مشاهده می کنید، کار با نقشه همانند کار کردن با لیست ها و چندتایی ها می باشد با این تفاوت که نمیتوانید نقشه ها را با عملیات جمع (+) به هم پیوند بدهید. اگر سعی کنید این کار را انجام دهید، با پیام خطا مواجه خواهید شد.

```
>>> favorite_sports = {'Rebecca Clarke': 'Netball',
'Michael Tippett': 'Basketball',
'Ralph Williams': 'Ice Hockey',
'Edward Elgar': 'Baseball',
'Frank Bridge': 'Rugby'}
>>> favorite_colors = {'Malcolm Warner' : 'Pink polka dots',
'James Baxter' : 'Orange stripes',
'Sue Lee' : 'Purple paisley'}
>>> favorite_sports + favorite_colors
```

Traceback (most recent call last):

File "<stdin>", line 1, in <module>

TypeError: unsupported operand type(s) for +: 'dict' and 'dict'

پیوند دادن نقشه ها برای پایتون منطقی نیست بنابراین از این کار منصرف می شود (تسلیم می-شود).

آنچه آموختید

در این فصل، آموختید که چگونه پایتون از رشته ها برای ذخیره متن استفاده کرده و چگونه از لیست ها و چندتایی ها برای مدیریت چندین آیتم استفاده می کند. همچنین دیدید که آیتم های یک لیست را میتوان تغییر داد و میتوان یک لیست را به دیگری پیوند دهید ولی مقادیر یک چندتایی قابل تغییر نیستند. همچنین آموختید که چگونه میتوانید از نقشه برای ذخیره مقادیر همراه با کلیدهای شناسایی آنها استفاده کنید.

(چیستان) معماهای برنامه نویسی

در زیر چند آزمایش ارائه شده است که میتوانید خودتان آنها را انجام دهید. پاسخ ها را میتوانید در <http://python-for-kids.com/> مشاهده کنید.

۱- علاقمندی ها

لیستی از سرگرمی‌های موردعلاقه‌تان تهیه کرده و نام متغیر را `games` بگذارید. حالا لیستی از غذاهای موردعلاقه‌تان تهیه کرده و نام متغیر را `food` قرار دهید. این دو لیست را به هم پیوند داده و نتیجه را `Favorites` بنامید. در نهایت متغیر `favorites` را چاپ کنید.

۲- شمارش جنگنده‌ها

اگر سه ساختمان داشته باشیم که در هر طبقه ۲۵ نینجا مخفی شده و ۲ تونل که ۴۰ سامورایی در هر تونل پنهان شده است، چند نینجا و سامورایی در این نبرد شرکت دارند؟ (میتوانید این کار را با یک رابطه در برنامه پایتون انجام دهید)

۳- پیام‌های تبریک!

دو متغیر ایجاد کنید: یک متغیر به نام `اول` و متغیر دیگر به فامیل شما اشاره کند. حال یک رشته ایجاد کرده و از متغیرهای جایگزین برای چاپ نام و یک پیام با استفاده از این دو متغیر استفاده کنید مثلاً
"Hi there, Brando Ickett!"

فصل ۴

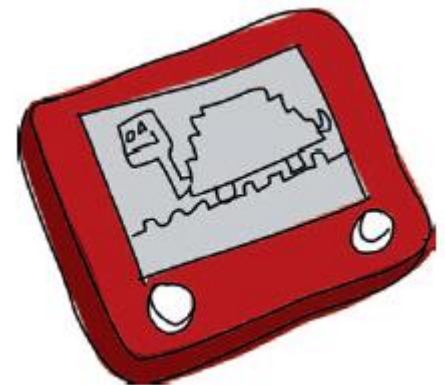
نقاشی با لاک پشت ها

یک turtle در پایتون گونه‌ای از یک لاک‌پشت در دنیای واقعی است. ما لاک‌پشت را بعنوان گونه‌ای از خزندگان می‌شناسیم که بسیار کند حرکت کرده و خانه‌شان در پشت آنها قرار دارد. در دنیای پایتون، یک لاک‌پشت یک فلش کوچک و سیاه است که به آرامی در صفحه حرکت می‌کند. در واقع، فرض کنید لاک‌پشت پایتون در حین حرکت در صفحه اثری را از خود به جا می‌گذارد که باعث می‌شود بیشتر شبیه به یک حلزون یا نرم‌تن صدفدار باشد تا یک لاک‌پشت.

لاک‌پشت راه مناسبی برای یادگیری برخی از مبانی گرافیک‌های رایانه‌ای است بنابراین در این فصل از لاک‌پشت پایتون برای ترسیم برخی اشکال و خطوط ساده استفاده می‌کنیم.

استفاده از ماژول turtle در پایتون

یک ماژول در پایتون راهی است برای تأمین یک کد سودمند برای اینکه برنامه دیگری بتواند از آن استفاده کند (علاوه بر چیزهای دیگر توابعی در ماژول وجود دارند که می‌توانیم از آنها استفاده کنیم). در فصل ۷ بیشتر درباره ماژول‌ها خواهیم آموخت. پایتون یک ماژول بسیار خاص به نام turtle دارد که می‌توانیم از آن استفاده کرده و یاد بگیریم که چگونه رایانه‌ها تصاویر گرافیکی را روی صفحه می‌کشند. ماژول turtle راهی است برای برنامه‌نویسی گرافیک‌های برداری که اساساً ترسیم با خطوط

ساده، نقاط و منحنی‌ها می‌باشد.

اجازه دهید به این موضوع بپردازیم که turtle چگونه کار می‌کند. ابتدا، با کلیک روی آیکون رومیزی (اگر از Ubuntu استفاده می‌کنید، **Applications ▶ Programming ▶ IDLE**) برنامه پایتون را اجرا می‌کنیم. سپس به پایتون می‌گوییم که با وارد کردن ماژول turtle بصورت زیر از turtle استفاده کند:

```
>>> import turtle
```

وارد کردن یک ماژول به پایتون می‌گوید که شما می‌خواهید از آن استفاده کنید.

نکته:

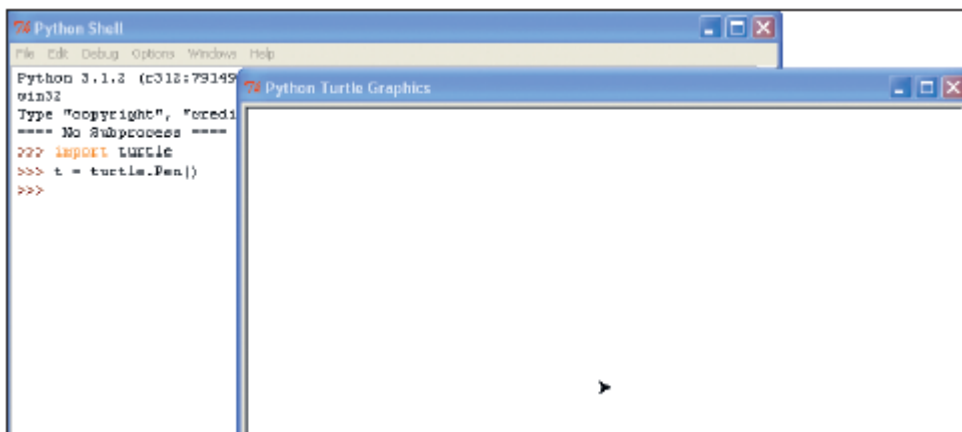
اگر از Ubuntu استفاده می‌کنید و در این نقطه با پیام خطا روبرو شدید، بایستی tkinter را نصب کنید. برای اینکار، *Ubuntu Software Center* را باز کرده و در کادر جستجو، python-tk را وارد کنید. بایستی "*Tkinter – Writing Tk Applications with Python*" در پنجره ظاهر شود. برای نصب این مجموعه، روی **Install** کلیک کنید.

ایجاد یک بوم^۱

حالکه ماژول turtle را وارد کردیم، بایستی یک بوم ایجاد کنیم - یک فضای خالی برای نقاشی روی آن مانند بوم هنرمندان. برای اینکار، تابع pen را از ماژول turtle فراخوانی می‌کنیم که بطور خودکار یک بوم ایجاد خواهد کرد. دستور زیر را در برنامه پایتون وارد کنید:

```
>>> t = turtle.Pen()
```

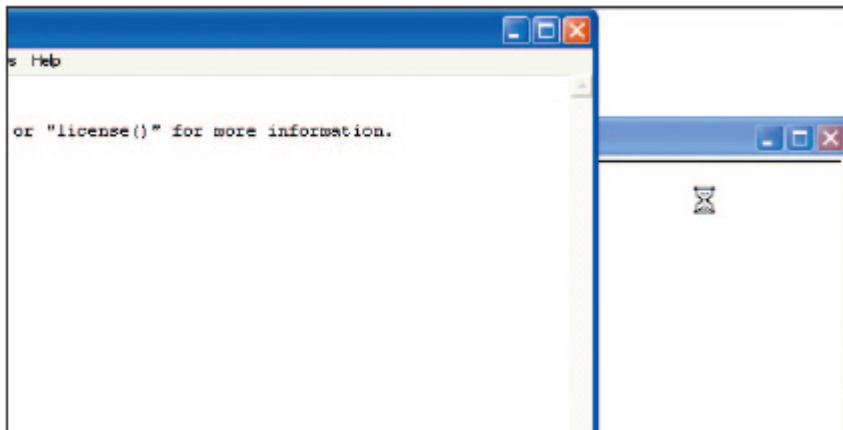
بایستی یک کادر خالی (بوم) ببینید که در آن یک فلش در مرکز قرار گرفته است:

فلش در مرکز صفحه، لاک‌پشت (turtle) است و شما کار را درست انجام داده‌اید - زیاد شبیه لاک‌پشت نیست.

^۱ canvas

اگر پنجره Turtle پشت پنجره برنامه پایتون ظاهر شود، درخواستی که بدرستی کار نمی‌کند. زمانی که موشواره خود را روی پنجره Turtle جابجا می‌کنید، نشانگر به یک ساعت شنی تبدیل می‌شود:

این اتفاق ممکن است به دلایل مختلفی رخ دهد: شما روی برنامه را از طریق آیکون رومیزی اجرا نکرده‌اید (اگر از ویندوز یا Mac استفاده می‌کنید)، روی IDLE (Python GUI) در منوی شروع ویندوز کلیک کردید؛ یا IDLE بدرستی نصب نشده است. از برنامه خارج شوید و برنامه را از روی آیکون رومیزی مجدداً اجرا کنید. اگر اینکار موفقیت‌آمیز نبود، سعی کنید از کنسول پایتون به جای برنامه (shell) استفاده کنید:

۱- در ویندوز، **Start ▶ All Programs** را انتخاب کرده و سپس در گروه **Python 3.2** روی **Python (command line)** کلیک کنید.

۲- در Mac OS X روی آیکون Spotlight در گوشه سمت راست-بالای صفحه کلیک کرده و در کادر ورودی، **Terminal** را وارد کنید. بعد از باز شدن ترمینال، **python** را وارد کنید.

۳- در Ubuntu، ترمینال را از منوی **Applications** باز کرده و **python** را وارد کنید.

حرکت دادن لاک‌پشت

با استفاده از توابع در دسترس در متغیر `t` که همانند استفاده از تابع `pen` در ماژول `turtle` ایجاد کردیم، دستورات را برای `turtle` می‌فرستیم. بعنوان مثال، دستور `forward` به لاک‌پشت می‌گوید که به جلو

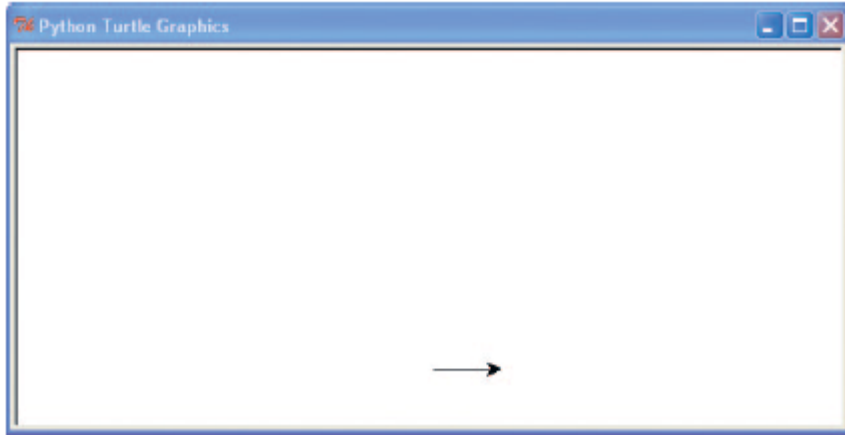
^۱ Mouse موس

^۲ cursor

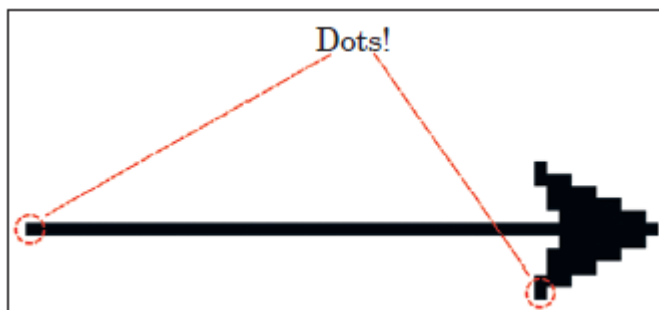
حرکت کند. برای اینکه لاک پشت ۵۰ پیکسل جلو برود، فرمان زیر را وارد کنید:

```
>>> t.forward(50)
```

بعد از وارد کردن این دستور باید چیزی شبیه به این روی صفحه ظاهر شود:

لاک پشت ۵۰ پیکسل به جلو رفته است. یک پیکسل^۱ یک نقطه روی صفحه است-کوچکترین عنصری که قابل نمایش است. هر چیزی که روی صفحه نمایش رایانه خود می‌بینید از پیکسل‌ها ساخته شده است که نقاط مربعی شکل بسیار کوچک هستند. اگر بتوانید بوم و خط ترسیم شده توسط لاک پشت را بزرگنمایی کنید خواهید دید که فلش نشان‌دهنده مسیر لاک پشت، مجموعه‌ای از پیکسل‌ها می‌باشد. این گرافیک‌های ساده رایانه‌ای است.

حال، با فرمان زیر به لاک پشت می‌گوییم ۹۰ درجه به چپ بچرخد:

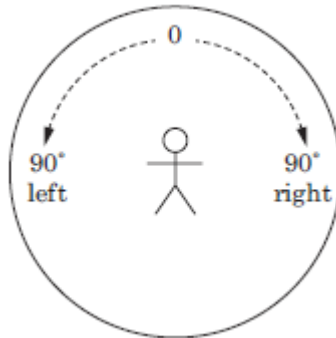
```
>>> t.left(90)
```

اگر هنوز درجه را بلد نیستید، در اینجا می‌توانید تجسمی از آن داشته باشید. تصور کنید در مرکز یک دایره ایستاده‌اید.

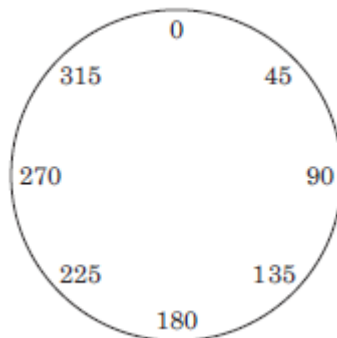
- جهت روبروی شما صفر درجه است
- اگر دست چپ خود را از پهلو بلند کنید، این ۹۰ درجه به چپ است
- اگر دسته راست خود را از پهلو بلند کنید، ۹۰ درجه به راست است

^۱ pixel

در اینجا می‌توانید ۹۰ درجه به چپ یا راست را ببینید:

اگر به سمت راست از همان جاییکه دست راست شما به آن اشاره می‌کند، دور دایره بچرخید، ۱۸۰ درجه درست پشت سر شما خواهد بود و ۲۷۰ درجه جهتی است که دست چپ شما به آن اشاره می‌کند، و ۳۶۰ درجه پشت نقطه شروع چرخش است؛ درجه‌ها از صفر تا ۳۶۰ می‌باشند. درجه‌ها در یک دایره کامل زمانیکه به راست می‌چرخید، بصورت ۴۵ درجه، ۴۵ درجه (تقسیمات ۴۵ درجه‌ای) نمایش داده شده‌اند.

زمانیکه لاک‌پشت پایتون به چپ می‌چرخد، دور دایره چرخیده تا رو به جهت جدید قرار گیرد (مانند زمانیکه بدن خود را تابانده تا رو به جایی قرار گیرید که دست شما به چپ ۹۰ درجه اشاره می‌کند).

فرمان `t.left(90)` فلش را رو به بالا نشانه می‌رود (زیرا با اشاره به راست شروع شده است):

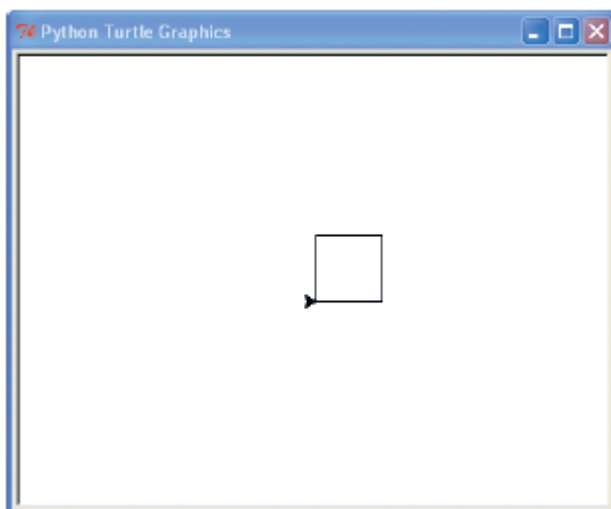
نکته:

زمانیکه $t.left(90)$ را فراخوانی میکنید همانند فراخوانی $t.right(270)$ است. این مورد برای *calling* $t.right(90)$ نیز صادقی است که همانند $t.left(270)$ می‌باشد. فقط این دایره را تجسم کرده و زاویه‌ها را دنبال کنید.

حالا یک مربع کشیده‌ایم. کد زیر را به خطوطی که وارد کرده‌اید اضافه کنید:

```
>>> t.forward(50)
>>> t.left(90)
>>> t.forward(50)
>>> t.left(90)
>>> t.forward(50)
>>> t.left(90)
```

لاک پشت شما بایستی یک مربع را ترسیم کرده باشد و در همان جهتی قرار بگیرد که حرکت را شروع کرده.

برای پاک کردن بوم، `reset` را وارد کنید. در نتیجه بوم پاک شده و لاک پشت به موقعیت شروع بازمی‌گردد.

```
>>> t.reset()
```

همچنین میتوانید از `clear` استفاده کنید که صفحه را پاک کرده و لاک پشت را همان جایی که هست رها می‌کند.

```
>>> t.clear()
```

همچنین میتوانیم لاک پشت را به راست چرانده یا به عقب برگردانیم. میتوانیم از `up` برای بلند کردن قلم از روی صفحه (به بیان دیگر به لاک پشت بگوییم که ترسیم را متوقف کند) و از `down` برای شروع ترسیم استفاده کنیم. این توابع به شیوه‌ای که از بقیه توابع استفاده می‌شود، نوشته می‌شوند.

با استفاده از برخی از این توابع ترسیم‌های دیگری را انجام می‌دهیم. این بار، لاک‌پشت دو تا خط می‌کشد. کد زیر را وارد کنید:

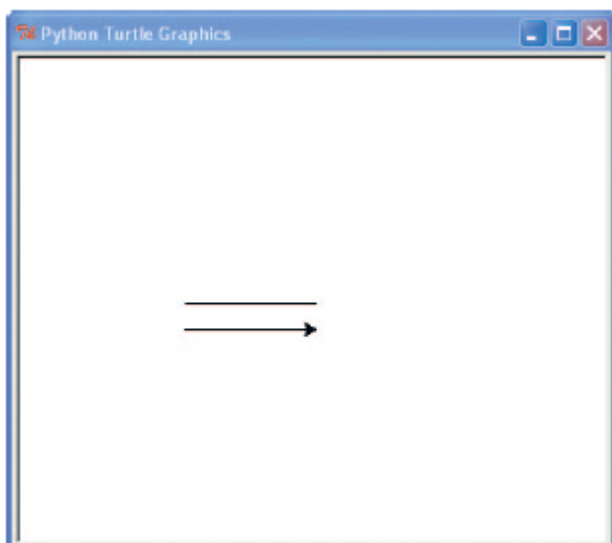
```
>>> t.reset()
>>> t.backward(100)
>>> t.up()
>>> t.right(90)
>>> t.forward(20)
>>> t.left(90)
>>> t.down()
>>> t.forward(100)
```

ابتدا، با دستور `t.reset()` بوم را از بازنشانی کرده و لاک‌پشت را به موقعیت شروع برمی‌گردانیم. سپس با دستور `t.backward(100)` لاک‌پشت را ۲۰۰ پیکسل به عقب برمی‌گردانیم و سپس از `t.up()` برای برداشتن قلم و توقف ترسیم استفاده می‌کنیم.

در ادامه، با فرمان `t.right(90)` لاک‌پشت را ۹۰ درجه به پایین به سمت انتهای صفحه می‌چرخانیم و با فرمان `t.forward(20)` ۲۰ پیکسل جلو می‌رویم. هیچ چیزی ترسیم نمی‌شود زیرا در خط سوم از فرمان `up` استفاده شده است. با دستور `t.left(90)` لاک‌پشت ۹۰ درجه به چپ چرخانده تا رو به سمت راست قرار گیرد و سپس با فرمان `down` به لاک‌پشت می‌گوییم قلم را مجدداً پایین آورده و ترسیم را از سر بگیرد. در نهایت با فرمان `t.forward(100)` یک خط مستقیم به موازات اولین خط می‌کشیم. دو خط موازی که کشیده‌ایم به این صورت خواهند بود:

reset ۱

آنچه آموختید

در این فصل، یاد گرفتید که چگونه باید از ماژول turtle در پایتون استفاده کنید. با استفاده از فرمان‌های left, right, forward و backward چند خط ساده ترسیم کردیم. فهمیدید که چگونه می‌توانید با فرمان up لاک‌پشت را از ترسیم کردن باز دارید و مجدداً با فرمان down ترسیم کردن را از سر بگیرید. همچنین دریافتید که لاک‌پشت چند درجه می‌چرخد.

(چیستان) معماهای برنامه‌نویسی

برخی از شکل‌های زیر را با لاک‌پشت ترسیم کنید. پاسخ‌ها در <http://python-for-kids.com/>.

ارائه شده‌اند.

۱- یک مستطیل^۱

با استفاده از تابع pen ماژول turtle یک بوم جدید ایجاد کرده و یک مستطیل ترسیم کنید.

۲- یک مثلث^۲

بوم دیگری ایجاد کرده و این بار یک مثلث ترسیم کنید. مجدداً به سراغ دیاگرام دایره مدرج بروید («حرکت دادن لاک‌پشت» در صفحه ۴۹) تا بخاطر بیاورید که با استفاده از درجه‌ها می‌توانید لاک-

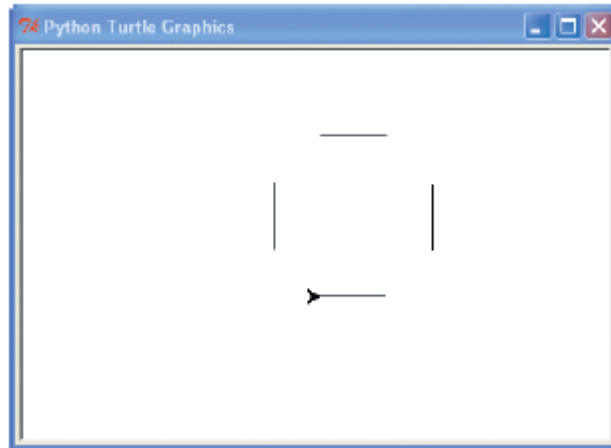
پشت را به چه جهاتی بچرخانید.

۳- یک کادر بدون گوشه

^۱ Rectangle

^۲ triangle

برنامه‌ای بنویسید تا چهار خط زیر را ترسیم کند (سایز اهمیتی ندارد، فقط شکل مهم است)

فصل ۵

طرح سئوالات با IF و ELSE

در برنامه‌نویسی، سئوالات بلی یا خیر را مطرح کرده و تصمیم داریم براساس این پاسخ کاری را انجام دهیم. بعنوان مثال، ممکن است بپرسیم «آیا سن شما بیشتر از ۲۰ سال است؟» و اگر پاسخ مثبت بود، با «شما خیلی مسن هستی» پاسخ دهیم.

این دسته سئوالات، شرایط نامیده شده و این شرایط و پاسخ‌ها را در دستورات if با هم ترکیب می‌کنیم. شرایط میتوانند پیچیده‌تر از یک سؤال باشند و دستورات if را میتوان با چندین سؤال و جواب براساس پاسخ به هر سؤال، ترکیب نمود.

در این فصل یاد می‌گیریم که چگونه از دستورات if برای ساختن برنامه‌های استفاده کنید.

دستورات IF

یک دستور if در پایتون به فرم زیر است:

```
>>> age = 13
>>> if age > 20:
print("You are too old!")
```

^۱ condition
^۲ جمله Statement

یک دستور `if` از کلیدواژه `if`، بدنبال آن یک شرط و یک دونقطه (:) تشکیل شده است، مثلاً: `if age > 20:` خطوط بعد از دو نقطه بایستی در یک بلوک قرار گیرند و اگر پاسخ به سؤال مثبت بود (یا `true`)، در برنامه‌نویسی پایتون) آنگاه فرمان‌های واقع در بلوک اجرا می‌شوند. حال به بررسی این موضوع می‌پردازیم که چگونه بلوک‌ها و شرط‌ها را بنویسیم.

یک بلوک^۱ یک دسته از دستورات برنامه‌نویسی است.

یک بلوک از کد یک مجموعه گروهبندی شده از دستورات برنامه‌نویسی است. بعنوان مثال وقتی `if age > 20:` (برقرار) است می‌خواهید کاری بیش از صرفاً چاپ «چند سالتی؟» انجام دهید. شاید می‌خواهید دستورات دیگری را نیز چاپ کنید مثلاً:

```
>>> age = 25
>>> if age > 20:
print("You are too old!")
print("Why are you here?")
print("Why aren't you mowing a lawn or sorting papers?")
```

این بلوک کد از سه دستور `print` تشکیل شده است که فقط در صورتی اجرا می‌شوند که شرط `age > 20` (برقرار) باشد. در مقایسه با دستور `if` فوق، در ابتدای هر خط در بلوک، چهار فاصله^۲ قرار دارد. در اینجا مجدداً به کد نگاه می‌کنیم با این تفاوت که این بار فضاهاى خالی مشخص هستند:

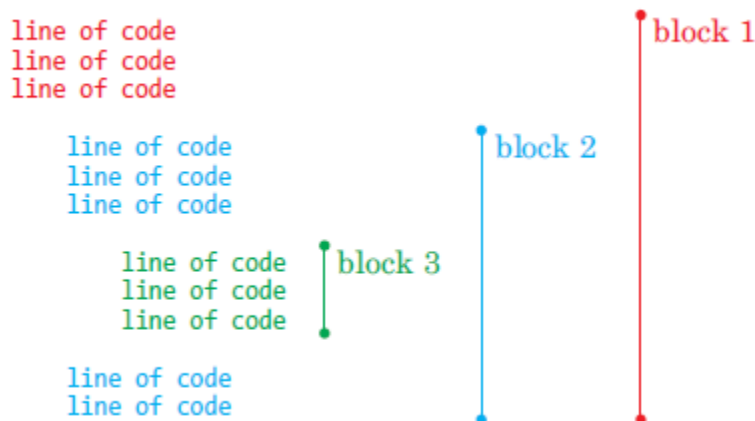
```
>>> age = 25
>>> if age > 20:
    print("You are too old!")
    print("Why are you here?")
    print("Why aren't you mowing a lawn or sorting papers?")
```

در پایتون، `whitespace` مثلاً یک `tab` (زمانی اضافه می‌شود که کلید `TAB` را فشار دهید) یا یک فاصله (زمانی اضافه می‌شوند که `spacebar` را فشار دهید) معنادار است. کدی که در همان موقعیت قرار

^۱ block

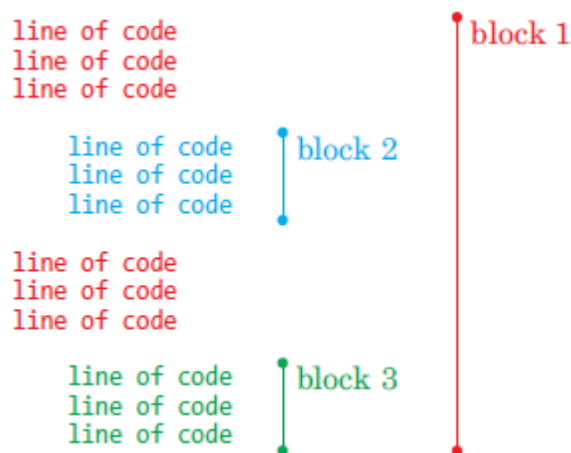
^۲ Space فضای خالی

دارد (به همان تعداد فاصله از حاشیه چپ تورفتگی^۱ دارد) در یک بلوک گروه‌بندی شده است و هرگاه خط جدیدی را با فضاهای خالی بیشتری در مقایسه با خط قبل شروع کنید، بلوک جدیدی را آغاز کرده- اید که بخشی از بلوک قبلی است:

دستورات را با هم در یک گروه در بلوک‌ها قرار می‌دهیم زیرا به هم ربط دارند. دستورات بایستی با هم اجرا شوند.

وقتی تورفتگی‌ها را تغییر می‌دهید، معمولاً در حال خلق بلوک‌های جدید هستید. مثال زیر سه بلوک مجزا را نشان می‌دهد که فقط با تغییر تورفتگی ایجاد شده‌اند.

در اینجا حتی با فرض این که بلوک‌های ۲ و ۳ یک تورفتگی دارند، متفاوت در نظر گرفته می‌شوند زیرا یک بلوک با تورفتگی کمتر بین آنها وجود دارد (فضاهای خالی کمتر).

^۱ کاراکتری که در سند چاپ شده ظاهر نمی‌شود

^۲ indent

به این منظور، زمانی که یک بلوک با چهار فاصله در هر خط و شش فاصله در خط بعدی را اجرا می‌کنید، یک پیام خطای تورفتگی را نمایش می‌دهد زیرا پایتون انتظار دارد از تعداد فاصله‌های یکسانی برای تمامی خطوط در یک بلوک استفاده کنید. بنابراین اگر یک بلوک با چهار فاصله را شروع می‌کنید، بایستی بطور ثابت از چهار فاصله برای آن بلوک استفاده نمایید. بعنوان مثال:

```
>>> if age > 20:
    print("You are too old!")
    print("Why are you here?")
```

در اینجا فضاهای خالی نمایش داده شده‌اند بطوری که بتوانید تفاوت‌ها را مشاهده کنید. توجه داشته باشید که در خط سوم، به جای چهار فاصله، شش فاصله وجود دارد. زمانیکه می‌خواهیم این کد را اجرا کنیم، IDLE یک خط را پررنگ می‌کند جاییکه مسئله‌ای را در بلوک قرمز رنگ مشاهده کرده و یک پیام توضیحی `SyntaxError` را نمایش می‌دهد:

```
>>> age = 25
>>> if age > 20:
    print("You are too old!")
    print("Why are you here?")
SyntaxError: unexpected indent
```

پایتون انتظار ندارد دو فاصله اضافی در ابتدای دومین خط `print` مشاهده کند.

نکته:

از فاصله‌گذاری سازگار استفاده کرده تا قرائت کد شما ساده‌تر گردد. اگر با نوشتن برنامه‌ای شروع کنید که در آنجا چهار فاصله در ابتدای بلوک گذاشته شده است، در ابتدای دیگر بلوک‌های برنامه نیز از چهار فاصله استفاده کنید. همچنین مطمئن شوید که تورفتگی‌های هر خط در یک بلوک با تعداد فاصله‌های برابری انجام می‌شود.

شرط‌ها به ما کمک می‌کنند تا چیزها را مقایسه کنیم.

یک شرط^۱ یک دستور برنامه‌نویسی است که چیزها را مقایسه کرده و `True` (بلی) یا `False` (خیر) بودن معیار تعیین شده در مقایسه را به ما نشان می‌دهد. بعنوان مثال `age >` یک شرط است که

^۱ condition

اینگونه نیز میتوان آن را بیان کرد «آیا مقدار age بزرگتر از 10 است؟». این هم یک شرط است: hair_color 'mauve' == یا به عبارت دیگر «آیا mauve مقدار متغیر hair_color است؟»
از نمادها در پایتون (که عملگرها نامیده می‌شوند) برای ایجاد شرط‌ها استفاده می‌کنیم مثلاً 'مساوی با'، 'بزرگتر از'، و 'کوچکتر از'. جدول ۵،۱ برخی از نمادهای شرط‌ها را نشان می‌دهد.

جدول (۵،۱) نمادهای شرط‌ها

نماد	تعریف
==	مساوی با
!=	مساوی نیست با
>	بزرگتر از
<	کوچکتر از
>=	بزرگتر یا مساوی
<=	کوچکتر یا مساوی

بعنوان مثال، اگر شما ۱۰ سال دارید، شرط `your_age == 10` True را برمی‌گرداند؛ در غیر این صورت، False را برخواهد گرداند. اگر ۱۲ سال دارید، شرط `your_age > 10` True را برمی‌گرداند.

هشدار:

مطمئن شوید هنگام تعریف شرط 'مساوی با'، از علامت مساوی دوتایی (==) استفاده می‌کنید.

حال اجازه دهید تا چند مثال دیگر را عنوان کنیم. در اینجا سن خود را برابر با ۱۰ گرفته و سپس یک دستور شرطی می‌نویسیم که اگر سن شما بیشتر از ۱۰ بود، «جوک من مناسب سن شما نیست!» (You are too old for my jokes!) را چاپ کند.

```
>>> age = 10
>>> if age > 10:
    print("You are too old for my jokes!")
```

وقتی این عبارت را در IDLE تایپ کرده و ENTER را فشار می‌دهید،

چه اتفاقی خواهد افتاد؟

هیچ اتفاقی رخ نمی‌دهد.

چون مقدار بازگشتی از age بزرگتر از ۱۰ نیست در نتیجه پایتون بلوک print را اجرا نمی‌کند. هرچند اگر متغیر age را برابر با ۲۰ در نظر بگیریم،

پیام چاپ خواهد شد.

حال مثال قبل را تغییر داده تا از شرط 'بزرگتر یا مساوی' (\geq) استفاده کنیم:

```
>>> age = 10
```

```
>>> if age >= 10:
```

```
    print('You are too old for my jokes!')
```

باید پیام "You are too old for my jokes!" روی صفحه نمایش چاپ شده باشد.

در مرحله بعد از شرط 'مساوی با' ($=$) استفاده کنید:

```
>>> age = 10
```

```
>>> if age == 10:
```

```
    print('What's brown and sticky? A stick!!')
```

باید پیام (چه چیزی قهوه‌ای و سفت است؟ عصا!!!) "What's brown and sticky? A stick!!" روی صفحه چاپ شود.

روی صفحه چاپ شود.

دستورات IF-THEN-ELSE

علاوه بر این که وقتی شرطی برقرار است (True) از دستورات if برای انجام کاری استفاده می‌کنیم، می‌توانیم وقتی شرطی برقرار نیست (False) نیز از دستورات if استفاده کنیم. بعنوان مثال، اگر سن شما ۱۲ سال باشد یک پیام و اگر ۱۲ نباشد (False) پیام دیگری را روی صفحه نمایش چاپ کنیم. در اینجا رمز کار استفاده از یک دستور if-then-else است که به معنای «اگر چیزی true بود این کار را انجام بده؛ یا آن کار را انجام بده».

حال یک دستور if-then-else ایجاد می‌کنیم. عبارت زیر را در برنامه وارد کنید:

```
>>> print("Want to hear a dirty joke?")
```

```
Want to hear a dirty joke?
```

```
>>> age = 12
```

```
>>> if age == 12:
```

```
    print("A pig fell in the mud!")
```

```
else:
```

```
    print("Shh. It's a secret.")
```

```
A pig fell in the mud!
```

چون متغیر age را ۱۲ در نظر گرفته‌ایم و شرط این است که سن برابر با ۱۲ باشد، بایستی

اولین print را روی صفحه مشاهده کنید. حال مقدار age را به عددی بزرگتر از ۱۲ تغییر دهید:

```
>>> print("Want to hear a dirty joke?")
```

```
Want to hear a dirty joke?
```

```
>>> age = 8
>>> if age == 12:
    print("A pig fell in the mud!")
else:
    print("Shh. It's a secret.")
Shh. It's a secret.
```

این بار، بایستی پیام دومین `print` را مشاهده کنید.

دستورات IF و ELIF

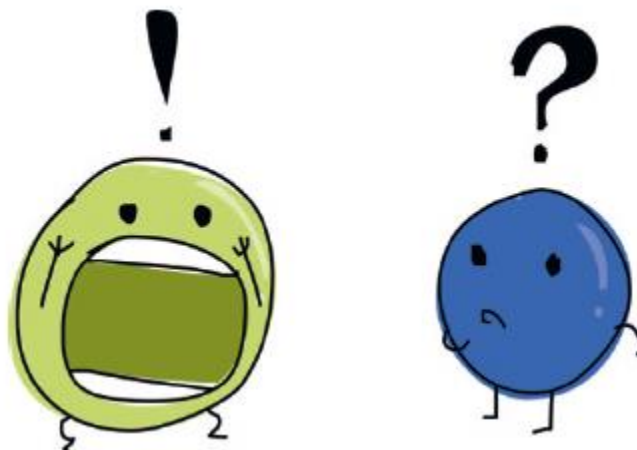
با `elif` (مخفف `else-if`) میتوانیم دستور `if` را بسط دهیم. بعنوان مثال میتوانیم ۱۱، ۱۰ یا ۱۲ سال (یا بیشتر) بودن سن یک نفر را بررسی کرده و از برنامه بخواهیم براساس پاسخ کار متفاوتی را انجام دهد. وجه تمایز این دستورات با دستورات `if-then-else` در این است که بیش از یک `elif` میتواند در یک دستور وجود داشته باشد:

```
>>> age = 12
❶ >>> if age == 10:
❷     print("What do you call an unhappy cranberry?")
    print("A blueberry!")
❸ elif age == 11:
    print("What did the green grape say to the blue grape?")
    print("Breathe! Breathe!")
❹ elif age == 12:
❺     print("What did 0 say to 8?")
    print("Hi guys!")
elif age == 13:
    print("Why wasn't 10 afraid of 7?")
    print("Because rather than eating 9, 7 8 pi.")
else:
    print("Huh?")
```

What did 0 say to 8? Hi guys!

در این مثال، دستور `if` در خط دوم، مساوی بودن متغیر `age` با ۱۰ را در ❶ واری می‌کند. دستور `print` در ❷ در صورتی اجرا خواهد شد که `age` برابر ۱۰ باشد. هرچند، چون `age` را برابر با ۱۲ در نظر گرفته‌ایم، رایانه به دستور `if` بعدی در ❸ پریده و مساوی بودن `age` با ۱۱ را واری می‌کند. تساوی برقرار نیست بنابراین رایانه به سراغ دستور `if` بعدی در ❹ رفته تا برابر بودن `age` با ۱۲ را واری می‌کند. تساوی برقرار است بنابراین این بار فرمان `print` در ❺ اجرا می‌شود.

زمانی که این کد را در IDLE وارد می‌کنید، بطور خودکار تورفتگی پیدا می‌کند بنابراین مطمئن باشید که بعد از تایپ هر دستور print، کلید BACKSPACE یا DELETE را می‌زنید بطوریکه دستورات if، elif و else از منتهی علیه سمت چپ آغاز شوند. این همان جایگاهی است که اگر Prompt(>>>) وجود نداشت، دستور if در آن قرار می‌گیرد.

ترکیب شرطها

با استفاده از کلیدواژه‌های and و or که کد ساده‌تر و کوتاه‌تری را تولید می‌کنند، شرطها را با هم ترکیب کنید. در اینجا مثالی از کاربرد or وجود دارد:

```
>>> if age == 10 or age == 11 or age == 12 or age == 13:
    print('What is 13 + 49 + 84 + 155 + 97? A headache!')
else:
    print('Huh?')
```

در این کد، اگر هر یک از شرطهای خط اول true باشند (صدق کنند) (به بیان دیگر اگر age 10، 11، 12 یا 13 باشد) بلوک کد در خط بعدی که با Print آغاز می‌شود اجرا خواهد شد.

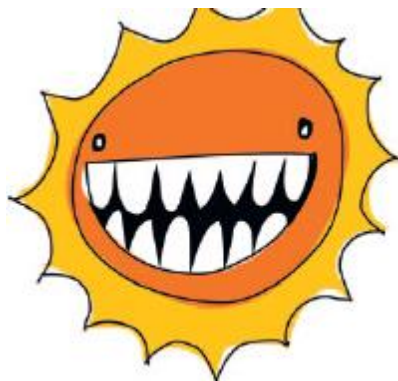
اگر شرطهای خط اول true نباشند (else) پایتون به سراغ بلوک آخرین خط می‌رود و Huh? را روی صفحه نمایش می‌دهد.

برای این که این مثال باز هم مختصرتر شود، میتوانیم از کلیدواژه and در کنار عملکرد بزرگتر یا مساوی (>=) و کوچکتر یا مساوی (<=) استفاده کنیم:

```
>>> if age >= 10 and age <= 13:
    print('What is 13 + 49 + 84 + 155 + 97? A headache!')
else:
    print('Huh?')
```

keyword ۱

در اینجا اگر age بزرگتر یا مساوی ۱۰ و کوچکتر یا مساوی ۱۳ باشد، طبق تعریف خط اول با $age \geq 10$ and $age \leq 13$ ، بلوک کدی که در خط بعدی با `print` شروع شده است اجرا خواهد شد. بعنوان مثال اگر مقدار age ۱۲ باشد آنگاه `What is 13 + 49 + 84 + 155 + 97? A headache!` روی صفحه چاپ می‌شود زیرا ۱۲ بزرگتر از ۱۰ و کوچکتر از ۱۳ می‌باشد.

متغیرهای بدون مقدار - None

همانطوریکه میتوانیم اعداد، رشته‌ها و لیست‌ها را به یک متغیر نسبت دهیم، میتوانیم هیچ چیز یا یک مقدار تهی را نیز به یک متغیر نسبت دهیم. در پایتون یک مقدار تهی با `None` نشان داده شده و فاقد مقدار است. لازم به ذکر است که مقدار `None` با مقدار `0` متفاوت است زیرا به جای عددی با مقدار `0`، فاقد مقدار است. زمانیکه به یک متغیر مقدار تهی `None` را نسبت می‌دهیم، تنها مقداری که آن متغیر خواهد داشت، هیچ چیز خواهد بود (آن متغیر هیچ مقداری نخواهد داشت). بعنوان مثال:

```
>>> myval = None
>>> print(myval)
None
```

نسبت داده یک مقدار `None` به یک متغیر یکی از راه‌های بازنشانی آن به حالت تهی اصلی‌اش است. مقداردهی یک متغیر با `None` نیز یکی از راه‌های تعریف یک متغیر بدون تعیین مقدار آن است. اینکار زمانی انجام می‌شود که بعداً در برنامه به یک متغیر نیاز خواهید داشت ولی قصد دارید در ابتدای برنامه تمامی متغیرها را تعریف کنید. برنامه‌نویسان غالباً متغیرهای خود را در ابتدای یک برنامه تعریف می‌کنند زیرا قراردادن آنها در آنها، مشاهده نام‌های تمامی متغیرهای مورد استفاده در یک تکه کد را آسان‌تر می‌کند.

همچنین میتوانید وجود `None` را در یک دستور `if` واریسی کنید:

```
>>> myval = None
>>> if myval == None:
    print("The variable myval doesn't have a value")
The variable myval doesn't have a value
```

اینکار زمانی سودمند است که فقط قصد داشته باشید یک مقدار را برای متغیری که هنوز محاسبه نشده است، محاسبه کنید.

تفاوت میان رشته‌ها و اعداد

ورودی کاربر چیزی است که یک نفر روی صفحه کلید وارد می‌کند- می‌تواند یک کاراکتر، یک کلید پیکان^۱ یا ENTER فشرده شده یا هر چیز دیگری باشد. ورودی کاربر در پایتون بصورت یک رشته دریافت می‌شود به این معنی که وقتی عدد ۱۰ را روی صفحه کلید تایپ می‌کنید، پایتون عدد ۱۰ را در یک متغیر بصورت یک رشته ذخیره می‌کند نه یک عدد.

چه تفاوتی میان عدد ۱۰ و رشته '۱۰' وجود دارد؟ این دو در نظر ما یکسان هستند با این تفاوت که یکی از آنها بین نقل قول تکی قرار گرفته است. ولی برای رایانه این دو با هم متفاوت هستند. بعنوان مثال فرض کنید مقدار متغیر age را با یک عدد در دستور if مقایسه می‌کنیم:

```
>>> if age == 10:
    print("What's the best way to speak to a monster?")
    print("From as far away as possible!")
```

سپس متغیر age را برابر با عدد ۱۰ قرار می‌دهیم:

```
>>> age = 10
>>> if age == 10:
    print("What's the best way to speak to a monster?")
    print("From as far away as possible!")
```

What's the best way to speak to a monster?

From as far away as possible!

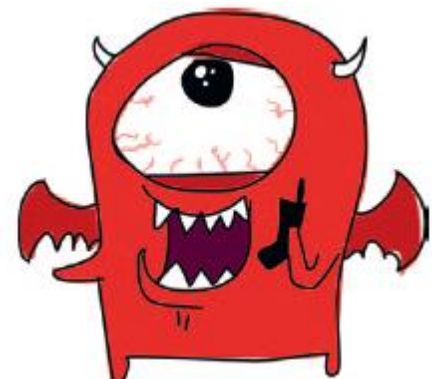
همانطوریکه مشاهده می‌کنید دستور print اجرا می‌شود.

سپس age را برابر با رشته '10' قرار می‌دهیم (با علامت نقل قول):

```
>>> age = '10'
>>> if age == 10:
    print("What's the best way to speak to a monster?")
    print("From as far away as possible!")
```

در اینجا کد دستور print اجرا نمی‌شود زیرا پایتون عدد

داخل نقل قول (یک رشته) را بعنوان یک عدد در نظر نمی‌گیرد.

arrow^۱

خوشبختانه، پایتون توابع جادویی در اختیار دارد که میتوانند رشته‌ها را به اعداد و اعداد را به رشته‌ها تبدیل کنند. بعنوان مثال، با کمک `int` میتوانید رشته '10' را به یک عدد تبدیل کنید:

```
>>> age = '10'
>>> converted_age = int(age)
```

اکنون متغیر `converted_age` دارای عدد 10 خواهد بود.

برای تبدیل یک عدد به یک رشته از `str` استفاده می‌کنیم:

```
>>> age = 10
>>> converted_age = str(age)
```

در این مورد `converted_age`، به جای عدد 10، رشته 10 را نگه میدارد.

یادآور می‌شویم زمانی که متغیر یک رشته (`age = '10'`) در نظر گرفته شده بود، دستور `if age == 10` هیچ چیزی را چاپ نمی‌کرد. اگر ابتدا متغیر را تبدیل کنیم، نتیجه‌ای کاملاً متفاوت بدست خواهیم آورد:

```
>>> age = '10'
>>> converted_age = int(age)
>>> if converted_age == 10:
    print("What's the best way to speak to a monster?")
    print("From as far away as possible!")
```

What's the best way to speak to a monster?

From as far away as possible!

حالا به این نکته توجه کنید: اگر بخواهید یک عدد اعشاری را تبدیل کنید، با پیام خطا روبرو خواهید شد زیرا تابع `int` انتظار دارد با یک عدد صحیح مواجه شود.

```
>>> age = '10.5'
>>> converted_age = int(age)
Traceback (most recent call last):
  File "<pyshell#35>", line 1, in <module>
    converted_age = int(age)
```

ValueError: invalid literal for int() with base 10: '10.5'

یک `ValueError` چیزی است که پایتون از آن استفاده می‌کند تا به شما بگوید از مقدار مناسبی استفاده نمی‌کنید. برای اصلاح این خطا، از تابع `float` به جای `int` استفاده کنید. تابع `float` با اعداد غیر صحیح سروکار دارد.

```
>>> age = '10.5'
>>> converted_age = float(age)
>>> print(converted_age)
```

10.5

اگر سعی کنید یک رشته فاقد عدد را به ارقام تبدیل کنید با پیام خطا روبرو خواهید شد:

```
>>> age = 'ten'
```

```
>>> converted_age = int(age)
```

Traceback (most recent call last):

```
File "<pyshell#1>", line 1, in <module>
```

```
converted_age = int(age)
```

ValueError: invalid literal for int() with base 10: 'ten'

آنچه آموختید

در این فصل یاد گرفتید که چگونه با دستورات if برای ساخت بلوک‌های کدی استفاده کنید که فقط زمانی اجرا می‌شوند که شرط (شروط) خاصی برقرار باشند. دیدید که چگونه با استفاده از elif می‌توانید دستورات if را بسط دهید بطوریکه بخش‌های مختلف کد تحت شرایط مختلف اجرا شوند و چگونه از کلیدواژه else برای اجرای کد استفاده کنید اگر هیچیک از شرطها برقرار (true) نباشند. همچنین یاد گرفتید که چگونه می‌توانید شرطها را با استفاده از کلیدواژه‌های and و or ترکیب کنید بطوریکه قرارداد داشتن اعداد در یک رنج را واریسی کنید و چگونه با کمک int, str و float رشته‌ها را به اعداد تبدیل نمایید. دریافتید که هیچ‌چیز (None) برای پایتون معنا دارد و میتوان از آن برای بازنشانی متغیرها به حالت تهی اولیه‌شان استفاده نمود.

(چیستان) معماهای برنامه‌نویسی

معماهای زیر را با استفاده از شرطها و دستور if حل کنید. پاسخ‌ها در <http://python-for-kids.com/> ارائه شده‌اند.

۱- آیا ثروتمند هستید؟

فکر می‌کنید کد زیر چه کاری انجام می‌دهد؟ بدون تایپ کردن در محیط برنامه، پاسخ را پیدا کنید و سپس پاسخ خود را واریسی نمایید.

```
>>> money = 2000
```

```
>>> if money > 1000:
```

```
    print("I'm rich!!")
```

```
else:
```

```
    print("I'm not rich!!")
```

print("But I might be later...")

۲- twinkies

یک دستور if بنویسید که کمتر بودن تعداد Twinkies (در متغیر twinkies) از ۱۰۰ یا بیشتر بودن آن از ۵۰۰ را واریسی کند. برنامه شما بایستی در صورت برقرار بودن (true) شرط، پیام "Too few or too many" (خیلی کم یا خیلی زیاد) را چاپ کند.

۳- فقط عدد درست

یک دستور if بنویسید که تعیین کند مقدار پول در متغیر money بین ۱۰۰ و ۵۰۰ است یا بین ۱۰۰۰ و ۵۰۰۰.

۴- من میتوانم با این نینجاها مبارزه کنم

یک دستور if بنویسید که اگر متغیر ninja حاوی عددی کمتر از ۵۰ بوده، رشته "That's too many" (تعداد آنها خیلی زیاد است) را چاپ کند و اگر متغیر ninja حاوی عددی کمتر از ۳۰ بود، "It'll be a struggle, but I can take 'em" (این یک مبارزه است ولی میتوانم آن‌ها را شکست دهم) را چاپ کند و اگر این عدد کمتر از ۱۰ بود، "I can fight those ninjas!" (من میتوانم با این نینجاها مبارزه کمک) را چاپ نماید. کد خود را مقدار زیر امتحان کنید:

>>> ninjas = 5

فصل ۶

Going loopy (بریم برای حلقه زدن)

هیچ چیز بدتر این است که یک کار را بارها و بارها تکرار کنیم. این که برخی مردم برای خوابیدن مجبور هستند تعداد گوسفندان را بشمارند، دلیل خاص خود را داشته و هیچ ارتباطی به قدرت القایی گوسفندان، این پستانداران پشمالو ندارد. دلیل این موضوع این است که تکرار بی‌پایان یک چیز خسته‌کننده است و اگر روی چیز جالبی تمرکز نکرده‌اید، ذهن (مغز) شما راحت‌تر به خواب خواهد رفت.

برنامه‌نویسان بویژه خودشان تمایلی به تکرار کردن ندارند مگر این که بخواهند خواب عمیقی داشته باشند. بسیاری از زبان‌های برنامه‌نویسی از چیزی به نام حلقه for برخوردار هستند که چیزهای دیگری مانند دستورات برنامه‌نویسی و بلوک‌های کد را بطور خودکار تکرار می‌کنند.

در این فصل نگاهی داریم به حلقه‌های for و نوع دیگری از حلقه که

پایتون ارائه می‌کند، یعنی حلقه While.

استفاده از حلقه‌های for

برای اینکه در پایتون، hello پنج‌بار چاپ شود می‌توانید کار زیر را انجام دهید:

```
>>> print("hello")
hello
>>> print("hello")
```

```
hello
>>> print("hello")
hello
>>> print("hello")
hello
>>> print("hello")
hello
```

ولی اینکار کسل‌کننده می‌باشد. در عوض می‌توانید از یک حلقه for برای کاهش تعداد تایپ کردن-ها و تکرارها استفاده کنید:

```
❶ >>> for x in range(0, 5):
❷     print('hello')
hello
hello
hello
hello
hello
```

میتوان از تابع range در ❶ برای ساختن یک لیست از اعداد از عدد شروع تا یک عدد قبل از عدد پایانی استفاده کرد. اینکار کمی سردرگم‌کننده است. اجازه دهید تابع range را با تابع list ترکیب کرده و ببینیم چگونه کار می‌کند. تابع range در واقع یک لیست از اعداد را درست نمی‌کند؛ بلکه یک تکرارکننده^۱ را برمی‌گرداند که نوعی از شیء پایتون است و بویژه برای کار با حلقه‌ها طراحی شده است. هرچند، اگر range را با list ترکیب کنیم به لیستی از اعداد دست خواهیم یافت:

```
>>> print(list(range(10, 20)))
[10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19]
```

در مورد حلقه for، کد خط ❶ به پایتون می‌گوید که کار زیر را انجام دهد:

- آغاز شمارش از 0 و توقف قبل از رسیدن به 5

- برای هر تعدادی که می‌شماریم، ذخیره کردن مقدار در متغیر x

سپس پایتون بلوک کد خط ❷ را اجرا می‌کند. توجه داشته باشید که چهار فاصله اضافی در ابتدای خط ❷ وجود دارد (در مقایسه با خط ❶). IDLE بطور خودکار این تورفتگی را برای شما انجام می‌دهد.

وقتی بعد از خط دوم ENTER را می‌زنیم، پایتون پنج بار "hello" را چاپ می‌کند.

همچنین می‌توانیم برای شمارش helloها از x در دستور print استفاده کنیم.

^۱ iterator

```
>>> for x in range(0, 5):
    print('hello %s' % x)
hello 0
hello 1
hello 2
hello 3
hello 4
```

اگر باز هم می‌خواهیم از حلقه for استفاده نکنیم، کد ما اینگونه خواهد بود:

```
>>> x = 0
>>> print('hello %s' % x)
hello 0
>>> x = 1
>>> print('hello %s' % x)
hello 1
>>> x = 2
>>> print('hello %s' % x)
hello 2
>>> x = 3
>>> print('hello %s' % x)
hello 3
>>> x = 4
>>> print('hello %s' % x)
hello 4
```

بنابراین استفاده از loop ما را از دست نوشتن هشت خط اضافی کد خلاص می‌کند. برنامه‌نویسان ماهر از این که بیش از یکبار کاری را انجام دهند متنفر هستند بنابراین حلقه for یکی از محبوب‌ترین دستورات در یک زبان برنامه‌نویسی به شمار می‌آید.

نیازی نیست هنگام نوشتن حلقه‌های for، از توابع range و list استفاده کنید. همچنین می‌توانید از لیستی که ایجاد کرده‌اید استفاده کنید مثلاً لیست خرید فصل ۳:

```
>>> wizard_list = ['spider legs', 'toe of frog', 'snail tongue',
                  'bat wing', 'slug butter', 'bear burp']
>>> for i in wizard_list:
    print(i)
spider legs
toe of frog
snail tongue
bat wing
```

slug butter

bear burp

این کد راهی است برای بیان «برای هر آیتم در wizard_list

مقدار را در متغیر i ذخیره کرده و سپس محتویات متغیر را چاپ کنید».

بازهم اگر میخواهیم از حلقه for استفاده نکنیم، بایستی کار زیر را انجام

دهیم:


```
>>> wizard_list = ['spider legs', 'toe of frog', 'snail tongue',
                   'bat wing', 'slug butter', 'bear burp']
```

```
>>> print(wizard_list[0])
```

spider legs

```
>>> print(wizard_list[1])
```

toe of frog

```
>>> print(wizard_list[2])
```

snail tongue

```
>>> print(wizard_list[3])
```

bat wing

```
>>> print(wizard_list[4])
```

slug butter

```
>>> print(wizard_list[5])
```

bear burp

بازهم، حلقه ما را از دست تایپ کردن خلاص کرد. اجازه دهید حلقه دیگری بنویسیم. کد زیر

را در محیط برنامه نویسی بطور خودکار تورفتگی را در کد ایجاد کنید:

```
1>>> hugehairypants = ['huge', 'hairy', 'pants']
```

```
2>>> for i in hugehairypants:
```

```
3     print(i)
```

```
4     print(i)
```

```
5
```

```
6 huge
```

```
     huge
```

```
     hairy
```

```
     hairy
```

```
     pants
```

```
     pants
```

در خط اول ¹، یک لیست حاوی 'huge', 'hairy' و 'pants' را ایجاد می‌کنیم. در خط

بعد ² در آیتم‌های این لیست حلقه می‌زنیم و سپس هر آیتم به متغیر i نسبت داده می-

شود. محتویات متغیر را در دو خط بعد دوبار چاپ می‌کنیم (3 و 4). در خط خالی بعد 5، دکمه ENTER را فشار داده و به پایتون می‌گوییم که بلوک را خاتمه دهد و سپس کد را اجرا و هر مؤلفه از لیست 6 را دوبار چاپ کند.

یادآور می‌شویم که اگر تعداد فاصله‌ها را بدرستی وارد نکنید، با پیام خطا روبرو خواهید شد. اگر کد قبلی را با یک فاصله اضافی در خط چهارم 4 وارد کنید، پایتون خطای تورفتگی را نمایش خواهد داد.

```
>>> hugehairypants = ['huge', 'hairy', 'pants']
>>> for i in hugehairypants:
    print(i)
    print(i)
```

SyntaxError: unexpected indent

همانطوریکه در فصل 5 آموختید، پایتون انتظار دارد تعداد فاصله‌ها در یک بلوک همسان باشد. تا مادامیکه از یک عدد(تعداد) برای هر خط جدید استفاده می‌کنید (بعلاوه این که باعث می‌شود خواننده کد برای انسان آسان‌تر شود) اهمیتی ندارد چند فاصله اضافه کرده باشید. در اینجا مثال پیچیده‌تری از یک حلقه for با دو بلوک کد وجود دارد:

```
>>> hugehairypants = ['huge', 'hairy', 'pants']
>>> for i in hugehairypants:
    print(i)
    for j in hugehairypants:
        print(j)
```

بلوک‌های در کجایین این کد قرار دارند؟ اولین بلوک، اولین حلقه for است:

```
hugehairypants = ['huge', 'hairy', 'pants']
for i in hugehairypants:
    print(i) #
    for j in hugehairypants: # These lines are the FIRST block.
        print(j) #
```

دومین بلوک یک خط print در دومین حلقه for است:

```
1 hugehairypants = ['huge', 'hairy', 'pants']
for i in hugehairypants:
    print(i)
2 for j in hugehairypants:
3     print(j) # This line is also the SECOND block.
```

آیا می‌توانید بفهمید این تکه کد چه کاری انجام می‌دهد؟ بعد از این که یک لیست به نام hugehairypants در ❶ ایجاد شد، می‌توانید آن را از دو خط بعدی که فراخوانی کنید که تک تک آیتم‌های لیست را پردازش کرده و هر یک را چاپ می‌کند. هرچند در ❷ بازهم لیست را جستجو کرده و این بار مقدار را به متغیر j نسبت می‌دهد و در ❸ مجدداً هر آیتم را چاپ می‌کند. کد در ❹ و ❺ هنوز هم بخشی از حلقه for است به این معنی که با گذر کردن حلقه for از سراسر لیست، برای هر آیتم اجرا خواهند شد.

پس زمانی که این کد اجرا می‌شود، بایستی داشته باشیم huge و بعد از آن huge, hairy, pants و سپس hairy و بدنبال آن huge, hairy, pants و به همین ترتیب.

کد را در برنامه پایتون وارد کرده و خواهید داشت:

```
>>> hugehairypants = ['huge', 'hairy', 'pants']
```

```
>>> for i in hugehairypants:
```

```
    ❶ print(i)
```

```
    for j in hugehairypants:
```

```
        ❷ print(j)
```

```
❖ huge
```

```
huge
```

```
hairy
```

```
pants
```

```
❖ hairy
```

```
huge
```

```
hairy
```

```
pants
```

```
❖ pants
```

```
huge
```

```
hairy
```

```
pants
```

پایتون حلقه او را وارد کرده و یک آیتم را از لیست ❶ چاپ می‌کند. سپس، حلقه دوم را وارد

کرده و تمامی آیتم‌های لیست ❷ را چاپ می‌کند. در ادامه با فرمان print(j) ادامه می‌دهد، آیتم بعدی را

در لیست اجرا کرده و لیست کامل را مجدداً با print(j) چاپ می‌کند. در خروجی، خطوطی که با

مشخص شده‌اند با دستور print(i) چاپ می‌شوند. خطوط بدون علامت با دستور print(j) چاپ خواهند

شد.

آیا می‌توان کاری به غیر از چاپ واژه‌ها را انجام داد؟

محاسبه انجام شده در فصل ۲ را یادآور می‌شویم جایکه می‌خواستیم

بفهمیم اگر از اختراع پدربزرگتان برای دوبرابر کردن سکه‌ها استفاده

کنید، آخر سال چند سکه طلا خواهید داشت؟ کد برنامه اینگونه خواهد بود:

```
>>> 20 + 10 * 365 - 3 * 52
```

به این معنی: ۲۰ سکه پیدا شده بعلاوه ۱۰ سکه جادویی ضربدر ۳۶۵ روز سال، منهای سه سکه در یک هفته توسط کلاغ سرقت شده است.

جالب خواهد بود وقتی می‌بینید هر هفته چقدر به انبوه سکه‌های شما اضافه می‌شود. می‌توانیم اینکار را با حلقه for دیگری انجام دهیم ولی این بار بایستی مقدار متغیر magic_coins را تغییر دهیم بنابراین تعداد کل سکه‌های جادویی هر هفته را نشان می‌دهد. ۱۰ سکه جادویی برای هر روز از هفت روز هفته وجود دارد بنابراین magic_coins بایستی ۷۰ باشد:

```
>>> found_coins = 20
```

```
>>> magic_coins = 70
```

```
>>> stolen_coins = 3
```

می‌بینیم که گنج ما هر هفته با ایجاد متغیر دیگری به نام coins و استفاده از یک حلقه افزایش می‌یابد:

```
>>> found_coins = 20
```

```
>>> magic_coins = 70
```

```
>>> stolen_coins = 3
```

```
❶ >>> coins = found_coins
```

```
❷ >>> for week in range(1, 53):
```

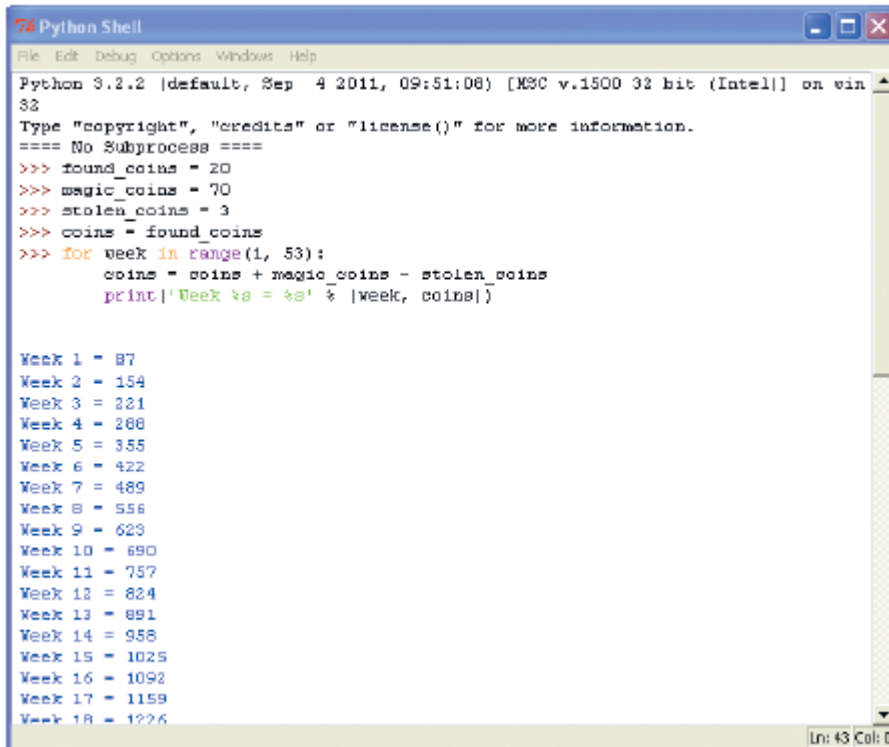
```
❸     coins = coins + magic_coins - stolen_coins
```

```
❹     print('Week %s = %s' % (week, coins))
```

در ❶ متغیر coins با مقدار متغیر found_coins بارگذاری (پر) شده است؛ این عدد آغازین ما است. خط بعدی در ❷ حلقه for را برپا می‌کند که فرمان‌ها را در بلوک اجرا خواهد کرد (بلوک از خطوط ❸ و ❹ تشکیل شده است). هر بار که حلقه می‌زند، متغیر week با عدد بعدی در رنج ۱ تا ۵۲ بارگذاری (پر) می‌گردد.

خط ❸ اندکی پیچیده‌تر است. اساساً هر هفته می‌خواهیم تعداد سکه‌های جادویی را اضافه کرده و تعداد سکه‌های سرقت شده را کسر کنیم. متغیر coin را چیزی مانند یک صندوق گنج تصور کنید. هر هفته سکه جدیدی به این صندوق اضافه می‌شود. بنابراین این خط به این معنی است: «جایگزین کردن تعداد سکه‌های جاری با محتویات متغیر coin و جمع زدن آن با چیزی که این هفته خلق کرده‌ام». اساساً علامت (=) یک تکه برجسته از کدی است که می‌گوید «محاسبه سمت راست، ذخیره آن برای بعدی و استفاده از نام در سمت چپ».

خط ❹ یک دستور `print` است که از متغیرهای جایگزین (`placeholder`) استفاده می‌کند و تعداد هفته و تعداد کل سکه‌ها (تا اینجا) را روی صفحه نمایش می‌دهد. (اگر اینکار از نظر شما منطقی به نظر نمی‌آید، مجدداً به صفحه ۳۰ با عنوان «گنجاندن (تعبیه) مقادیر در رشته‌ها» مراجعه کنید). بنابراین اگر این برنامه را اجرا کنید، چیزی شبیه به پنجره زیر را مشاهده خواهید کرد:


```
Python Shell
File Edit Debug Options Windows Help
Python 3.2.2 [default, Sep 4 2011, 09:51:08] [MSC v.1500 32 bit (Intel)] on win
32
Type "copyright", "credits" or "license()" for more information.
==== No Subprocess ====
>>> found_coins = 20
>>> magic_coins = 70
>>> stolen_coins = 3
>>> coins = found_coins
>>> for week in range(1, 53):
>>>     coins = coins + magic_coins - stolen_coins
>>>     print('Week %s = %s' % (week, coins))

Week 1 = 87
Week 2 = 154
Week 3 = 221
Week 4 = 288
Week 5 = 355
Week 6 = 422
Week 7 = 489
Week 8 = 556
Week 9 = 623
Week 10 = 690
Week 11 = 757
Week 12 = 824
Week 13 = 891
Week 14 = 958
Week 15 = 1025
Week 16 = 1092
Week 17 = 1159
Week 18 = 1226
Ln: 43 Col: 0
```

وقتی درباره حلقه‌زنی صحبت می‌کنیم...

یک حلقه `for` فقط یک نوع حلقه نیست که می‌توانید آن را در پایتون بسازید. حلقه `while` هم وجود دارد. یک حلقه `for` یک حلقه با طول معین است درحالی‌که زمانی از حلقه `while` استفاده می‌شود که از قبل درباره زمان توقف حلقه‌زنی آگاه نیستید.

یک راه‌پله با ۲۰ پله را تجسم کنید. راه‌پله داخل ساختمان بوده و میدانیم که به آسانی می‌توانید از ۲۰ پله بالا بروید. یک حلقه `for` اینگونه است

```
>>> for step in range(0, 20):
>>>     print(step)
```


حال یک راه‌پله را تصور کنید که در دامنه واقع است. دامنه واقعاً مرتفع است و قبل از این که به بالای آن برسید انرژی شما تمام می‌شود یا این که شرایط جوی ممکن است بد شود و شما مجبور شوید توقف کنید. حلقه `while` اینگونه است.

```
step = 0
while step < 10000:
    print(step)
    if tired == True:
        break
    elif badweather == True:
        break
    else:
        step = step + 1
```

اگر سعی کنید این کد را وارد و آن را اجرا کنید، با پیام خطا مواجه خواهید شد. چرا؟ زیرا متغیر `tired` و `badweather` را نساخته‌ایم. هرچند کد ما قابل اجرای یک برنامه را ندارد ولی یک نمونه اساسی از یک حلقه `while` را به تصویر می‌کشد.

با ایجاد متغیری به نام `step=0` شروع می‌کنیم. سپس، حلقه `while` را می‌سازیم که بررسی می‌نماید آیا متغیر `step` که تعداد کل پله‌ها از پایین تا بالای دامنه است، از ۱۰۰۰۰ (`step < 10000`) کوچکتر می‌باشد یا خیر. تا مادامیکه `step < 10000` باشد، پایتون بقیه کد را اجرا می‌کند.

با `print(step)` مقدار متغیر را چاپ کرده و `True` بودن متغیر `tired` را با `if tired == True` بررسی می‌کنیم (`True` یک مقدار بولین^۱ نامیده می‌شود که در فصل ۸ درباره آن خواهیم آموخت). در اینصورت، از کلیدواژه `break` برای خروج از حلقه استفاده می‌کنیم. کلیدواژه `break` راهی است برای (بلافاصله) بیرون پریدن از حلقه (به بیان دیگر، متوقف کردن آن) که هم در `while` و هم در `loop` جواب می‌دهد. در اینجا شاهد اثر بیرون پریدن از بلوک و وارد شدن به حلقه `step=step+1` هستیم.

خط: `elif badweather == True`، `True` بودن متغیر `badweather` را بررسی می‌کند. در اینصورت، کلیدواژه `break` از حلقه خارج می‌شود. اگر `tired` و `badweather` (`else`) `True` نباشند، ۱ را به متغیر `step` اضافه کرده (`step=step+1`) و حلقه ادامه می‌یابد. بنابراین گام‌های یک حلقه `loop` بصورت زیر هستند:

^۱ Boolean

۱- واریسی شرط

۲- اجرای کد در بلوک

۳- تکرار

بطور متداول، یک حلقه `while` را میتوان با دو شرط به جای یک شرط ساخت:

❶ `>>> x = 45`

❷ `>>> y = 80`

❸ `>>> while x < 50 and y < 100:`

`x = x + 1`

`y = y + 1`

`print(x, y)`

در ❶ متغیر `x` را با مقدار 45 و در ❷ متغیر `y` را با مقدار 80 می‌سازیم. حلقه دو شرط را در ❸

واریسی می‌کند: `x` کمتر از 50 و `y` کمتر از 100. درحالی‌که هر دو شرط برقرار هستند، خطوط بعدی اجرا شده و 1 به هر دو متغیر اضافه می‌گردد و سپس آنها چاپ می‌شوند. خروجی کد بصورت زیر خواهد بود:

46 81

47 82

48 83

49 84

50 85

آیا می‌فهمید چگونه عمل می‌کند؟

شمار را در 45 برای متغیر `x` و در 80 برای متغیر `y` شروع کرده و سپس هر بار که کد در حلقه اجرا می‌شود، افزایش می‌یابد (افزودن 1 به هر متغیر) تا مادامیکه `x < 50` و `y < 100` باشد، حلقه اجرا خواهد شد. بعد از 5 بار حلقه‌زنی (هر بار 1 به هر متغیر اضافه می‌شود) مقدار `x` به 50 می‌رسد. حالا شرط اول (`x < 50`) دیگر برقرار نیست، بنابراین پایتون میدانند که باید حلقه را متوقف کند.

کاربرد متداول دیگر حلقه `while`، ساختن حلقه‌های نیمه-بی‌پایان است. این نوعی حلقه است که میتواند تا بینهایت ادامه داشته باشد ولی درواقع تا زمانی ادامه می‌یابد که اتفاقی برای خروج از حلقه اتفاق بیفتد. بعنوان مثال:

`while True:`

`lots of code here`

`lots of code here`

`lots of code here`

`if some_value == True:`

break

شرط حلقه True,while است که همواره برقرار است بنابراین کد بلوک همواره اجرا می‌شود (بنابراین حلقه بی پایان است). تنها در صورتیکه متغیر some_value صادق باشد، پایتون از حلقه خارج خواهد شد. در بخش «استفاده از randint برای انتخاب یک عدد تصادفی» در صفحه ۱۳۴ مثال بهتری برای درک این مورد ارائه شده است ولی ابتدا باید فصل هفت را بطور کامل درک کنید.

آنچه آموختید

در این فصل، از حلقه‌ها برای انجام وظایف تکراری بدون تکرار همه آنها استفاده کردیم. با نوشتن وظایف درون بلوک‌های کد، که درنو حلقه قرار دادیم، به پایتون گفتیم میخواهیم چه چیزی تکرار شود. از دو نوع حلقه استفاده کردیم: حلقه‌های for و حلقه‌های while که مشابه بوده ولی به شیوه‌های متفاوتی بکار برده می‌شوند. همچنین از کلیدواژه break برای توقف حلقه‌زنی استفاده کردیم - یعنی خروج از حلقه.

(چیستان) معماهای برنامه‌نویسی

در اینجا مثال‌هایی از حلقه‌ها ارائه شده است که میتوانید خودتان امتحان کنید. پاسخ‌ها را میتوان در <http://python-for-kids.com/> مشاهده کرد.

۱- حلقه Hello

فکر می‌کنید کد زیر چه کار می‌کند؟ ابتدا، حدس بزنید چه اتفاقی می‌افتد و سپس کد را در پایتون اجرا کرده تا ببینید حق با شما بوده است یا نه.

```
>>> for x in range(0, 20):
    print('hello %s' % x)
    if x < 9:
        break
```

۲- اعداد زوج^۲

حلقه‌ای بسازید که اعداد زوج را آنقدر چاپ کند تا به سن شما برسد یا در صورتیکه سن شما یک عدد فرد^۱ باشد، اعداد فرد را آنقدر چاپ کند تا به سن شما برسد. بعنوان مثال، میتواند چیزی مشابه خروجی زیر را چاپ کند:

^۱ eternal

^۲ even

2
4
6
8
10
12
14

۳- پنج ماده موردعلاقه من

لیستی حاوی ۵ ماده مختلف ساندویچ بسازید:

>>> ingredients = ['snails', 'leeches', 'gorilla belly-button lint',
'caterpillar eyebrows', 'centipede toes']

حال حلقه‌ای درست کنید که لیست را چاپ کند(شامل اعداد):

1 snails

2 leeches

3 gorilla belly-button lint

4 caterpillar eyebrows

5 centipede toes

۴- وزن شما روی ماه

اگر روی ماه ایستاده باشید، وزن شما ۱۶,۵٪ وزن شما روی زمین خواهد بود. میتوانید این عدد را با ضرب وزن زمین در ۰,۱۶۵ محاسبه کنید.

اگر تا ۱۵ سال دیگر، هر سال یک کیلو اضافه کنید، هر سال که به ماه می‌روید وزن شما چقدر خواهد بود و بعد از ۱۵ سال چه وزنی خواهید داشت؟ با یک حلقه for که وزن هر ساله شما روی ماه را چاپ می‌کند، برنامه‌ای بنویسید.

فصل ۷

با توابع و ماژول‌ها کد خود را بازیابی کنید

درباره این موضوع فکر کنید که هر روز چه چیزهایی را دور می‌ریزید: بطری‌های آب، قوطی‌های سودا، پاکت‌های چیپس سیب‌زمینی، کاغذ پلاستیکی ساندویچ، پاکت‌های حاوی زردک یا تکه‌های سیب، ساک خرید، روزنامه، مجله، و حال تصور کنید چه اتفاقی خواهد افتاد اگر تمامی این زباله‌ها در یک در انتهای مسیر رانندگی شما روی هم تل انبار شده ولی کاغذ، پلاستیک و قوطه‌های حلبی از آنها تفکیک نشده باشند.

البته، احتمالاً شما تا حد امکان بازیافت کرده‌اید زیرا هیچ کس دوست ندارد ربای رفتن به مدرسه از کوهی از زباله بالا برود. به جای نشستن در تلی از زباله، بطری‌های شیشه‌ای که بازیافت کرده‌اید ذوب شده و به بطری‌ها و کوزه‌های جدید تبدیل شده‌اند؛ کاغذ برایت بدی لبه کاغذ بازیافتی خمیر می‌شود؛ پلاستیک به کالاهای پلاستیکی سنگین‌تر تبدیل می‌شود. بنابراین اگر از چیزها مجدداً استفاده نکنیم، باید آنها را دور بریزیم.

در دنیای برنامه‌نویسی، استفاده مجدد اهمیت فوق‌العاده‌ای دارد. پرواضح است که برنامه شما زیر کوهی از زباله مدفون نمی‌گردد ولی اگر از برخی کارهای خود مجدداً استفاده نکنید، درنهایت در مسیر تکرار تایپ ریزبرنامه‌ها (stub) انگشتان شما از پار درخواهند آمد. استفاده مجدد میتواند باعث کوتاهتر شدن کد و سهولت قرائت آن شود.

همانطوریکه در این فصل خواهید آموخت، پایتون راه‌های مختلفی را برای استفاده مجدد از کد ارائه خواهد کرد.

استفاده از توابع

یکی از راه‌های بازیابی کد پایتون را شاهد بودید. در فصل قبل از توابع `range` و `list` برای شمارش پایتون استفاده کردیم.

```
>>> list(range(0, 5))
[0,1,2,3,4]
```

اگر شمارش بلد هستید، ساخت یک لیست از اعداد متوالی با تایپ این اعداد چندان دشوار نبوده ولی هر چه لیست طولانی‌تر باشد، تایپ بیشتری باید انجام دهید. هرچند اگر از توابع استفاده کنید، بسادگی می‌توانید یک لیست با هزاران عدد بسازید.

در اینجا مثالی ارائه شده است که از توابع `list` و `range` برای تولید یک لیست از اعداد استفاده می‌کند:

```
>>> list(range(0, 1000))
[0,1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,16...,997,998,999]
```

توابع `list` و `range` از کد هستند که به پایتون می‌گویند کاری را انجام دهد. یک راه برای استفاده مجدد از کد وجود دارد- می‌توانید از توابع در برنامه‌های خود بارها و بارها استفاده کنید. زمانیکه برنامه‌های ساده‌ای می‌نویسید، استفاده از توابع بسیار آسان خواهد بود. زمانیکه نوشتن برنامه‌های طولانی و پیچیده‌تر را آغاز می‌کنید، مثلاً بازی، توابع ضرورت پیدا می‌کنند (فرض کنید می‌خواهید نوشتن برنامه را در این قرن به پایان ببرید)

بخش‌هایی از یک تابع

یک تابع سه بخش دارد: نام، پارامترها و بدنه. در اینجا مثالی از یک تابع ساده ارائه شده است:

```
>>> def testfunc(myname):
print('hello %s' % myname)
```

functions ^۱
chunk ^۲
name ^۳
parameters ^۴
body ^۵

نام این تابع `testfunc` است. این تابع یک پارامتر به نام `myname` داشته و بدنه آن، بلوکی از کد و بدنبال آن خطی است که با `def` (مخفف `define`) آغاز می‌شود. یک پارامتر یک متغیر است که تنها در زمانی که از تابع استفاده می‌شود، وجود خارجی دارد.

با فراخوانی نام تابع، با استفاده از پرانتز دور مقدار پارامتر، تابع را اجرا کنید:

```
>>> testfunc('Mary')
```

```
hello Mary
```

یک تابع میتواند دو، سه یا چندین پارامتر داشته باشد:

```
>>> def testfunc(fname, lname):
```

```
print('Hello %s %s' % (fname, lname))
```

دو مقدار برای این پارامترهای، با کاما(,) از هم جدا می‌شوند:

```
>>> testfunc('Mary', 'Smith')
```

```
Hello Mary Smith
```

میتوانیم ابتدا متغیرها را ایجاد و سپس فراخوانی تابع را با آنها انجام دهیم:

```
>>> firstname = 'Joe'
```

```
>>> lastname = 'Robertson'
```

```
>>> testfunc(firstname, lastname)
```

```
Hello Joe Robertson
```

غالباً از تابع برای برگرداندن یک مقدار، با استفاده از دستور `return` استفاده می‌شود. بعنوان مثال،

میتوانید برای محاسبه مقدار پولی که پس‌انداز کرده‌اید، تابعی بنویسید:

```
>>> def savings(pocket_money, paper_route, spending):
```

```
return pocket_money + paper_route - spending
```

این تابع سه پارامتر دارد. این تابع دو پارامتر اول را با هم جمع کرده (`pocket_money` و `spending`) و پارامتر آخر را از آن کسر می‌کند (`spending`). نتیجه بازگردانده شده و میتواند به یک متغیر نسبت داده شده (همانطوریکه بقیه مقادیر به متغیرها نسبت داده شدند) یا چاپ گردد.

```
>>> print(savings(10, 10, 5))
```

```
15
```

متغیرها و حوزه^۱

زمانیکه تابع به اجرا خاتمه می‌دهد، نمیتوان از متغیری که درون بدن یک تابع قرار دارد، مجدداً استفاده نمود زیرا فقط درون تابع وجود دارد. در دنیای برنامه‌نویسی، (حوزه) `scope` نامیده می‌شود.

^۱ scope

در اینجا نگاهی به یک تابع ساده خواهیم داشت که از دو متغیر استفاده کرده ولی هیچ پارامتری ندارد:

```
❶ >>> def variable_test():
    first_variable = 10
    second_variable = 20
```

```
❷     return first_variable * second_variable
```

در این مثال، تابعی به نام `variable_test` را در ❶ می‌سازیم که دو متغیر (`second_variable` و `first_variable`) را در هم ضرب کرده و نتیجه را در ❷ برمی‌گرداند.

```
>>> print(variable_test())
```

```
200
```

اگر این تابع را با استفاده از `Print` چاپ کنیم، نتیجه: 200 بدست خواهد آمد. هرچند اگر بخواهیم محتوای `first_variable` را (یا `second_variable` برای این موضوع) بیرون بلوک کد در تابع چاپ کنیم، با پیام خطا روبرو خواهیم شد:

```
>>> print(first_variable)
```

```
Traceback (most recent call last):
```

```
File "<pyshell#50>", line 1, in <module>
```

```
print(first_variable)
```

```
NameError: name 'first_variable' is not defined
```

اگر یک متغیر در بیرون از تابع تعریف شده باشد، حوزه متفاوتی خواهد داشت. بعنوان مثال، قبل از این که تابع مان را بسازیم، یک متغیر را تعریف کرده و سپس از آن درون تابع استفاده می‌کنیم:

```
❶ >>> another_variable = 100
```

```
>>> def variable_test2():
```

```
    first_variable = 10
```

```
    second_variable = 20
```

```
❷     return first_variable * second_variable * another_variable
```

در این کد، حتی اگر نتوان از متغیرهای `first_variable` و `variables` و `second_variable` بیرون تابع استفاده نمود، میتوان از متغیر `another_variable` (که بیرون تابع در ❶ ساخته شده است) درون آن در ❷ استفاده نمود.

در اینجا نتیجه فراخوانی این تابع نشان داده شده است:

```
>>> print(variable_test2())
```

```
20000
```

حال فرض کنید یک سفینه فضایی را با استفاده از یک چیز مقرون به صرفه مثلاً یک قوطی (کنسرو) حلبی مستعمل می‌سازید. فرض کنید هر هفته میتوانید دو قوطی را مسطح کرده تا دیواره-

های منحنی سفینه فضایی شما ساخته شود ولی برای تکمیل دماغه به حدود ۵۰۰ قوطی نیاز خواهید داشت. بسادگی میتوان تابعی نوشت تا در برآورد زمان لازم برای مسطح کرده ۵۰۰ قوطی با فرض دو قوطی در هفته، به ما کمک کند.

اجازه دهید تابعی را بسازیم تا نشان دهیم هر هفته تا پایان سال چند قوطی مسطح شده خواهیم داشت. تابع ما تعداد قوطی‌ها را بعنوان

یک پارامتر در نظر می‌گیریم.

```
>>> def spaceship_building(cans):
    total_cans = 0
    for week in range(1, 53):
        total_cans = total_cans + cans
        print('Week %s = %s cans' % (week, total_cans))
```

در اولین خط تابع، متغیری به نام `total_cans` ساخته و به آن مقدار 0 می‌دهیم. یعنی یک حلقه برای هفته‌های سال ساخته و تعداد قوطی‌های مسطح شده در هر هفته را به آن اضافه می‌کنیم. این بلوک کد، محتوای تابع ما را می‌سازد. ولی بلوک کد دیگری نیز در این تابع وجود دارد: دو خط آخر که بلوک حلقه `for` را شکل می‌دهند.

این تابع را در برنامه وارد کرده و با مقادیر متفاوتی برای تعداد `cans` آن را فراخوانی می‌کنیم:

```
>>> spaceship_building(2)
```

```
Week 1 = 2 cans
Week 2 = 4 cans
Week 3 = 6 cans
Week 4 = 8 cans
Week 5 = 10 cans
Week 6 = 12 cans
Week 7 = 14 cans
Week 8 = 16 cans
Week 9 = 18 cans
Week 10 = 20 cans
```

(continues on...)

```
>>> spaceship_building(13)
```

```
Week 1 = 13 cans
Week 2 = 26 cans
```

Week 3 = 39 cans

Week 4 = 52 cans

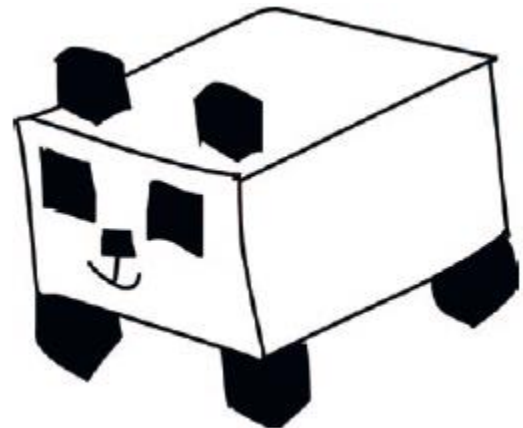
Week 5 = 65 cans

(continues on...)

میتوان مجدداً از این تابع با مقادیر مختلف برای تعداد قوطی‌های هر هفته نیز استفاده نمود که اندکی مؤثرتر از هر بار تایپ مجدد حلقه for برای امتحان کردن اعداد مختلف است. همچنین میتوان توابع را در ماژول‌ها گروهبندی نمود که این همان جایی است که مزیت پایتون به چشم می‌آید.

استفاده از ماژول‌ها

از ماژول‌ها برای گروهبندی توابع، متغیرها و چیزهای دیگر به برنامه‌های بزرگتر و قدرتمندتر استفاده می‌شود. برخی از ماژول‌ها جزو پایتون هستند و شما میتوانید جداگانه ماژول‌های دیگر را دانلود کنید. ماژول‌ها به شما برای نوشتن برنامه‌ها کمک می‌کنند (مثلاً tkinter که جزو پایتون است و PyGame که اینگونه نیست)، ماژول‌هایی برای دستکاری تصاویر (مثلاً PIL، کتابخانه تصویر پایتون) و ماژول‌هایی برای ترسیم گرافیک‌های سه-بعدی (مثلاً Panda3D).

میتوان از ماژول‌ها برای انجام انواع کارهای سودمند استفاده نمود. بعنوان مثال اگر در حال طراحی یک بازی شبیه‌سازی هستید و میخواهید دنیای بازی واقعاً تغییر کند، میتوانید با استفاده از ماژول ذاتی پایتون به نام time، تاریخ و ساعت فعلی را محاسبه کنید:

```
>>> import time
```

در اینجا از فرمان import استفاده شده است تا به پایتون بگوییم میخواهیم از ماژول time استفاده کنیم.

سپس با استفاده از نماد نقطه^۱ میتوانیم توابع در دسترس در این ماژول را فراخوانی کنیم (یادآور می‌شویم که از چنین توابعی برای کار با ماژول turtle در فصل ۴ استفاده کردیم مثلاً t.forward(50)). بعنوان مثال، در اینجا نشان داده شده است که چگونه تابع asctime را با ماژول time فراخوانی می‌کنیم:

```
>>> print(time.asctime())
```

```
'Mon Nov 5 12:40:27 2012'
```

^۱ dot

تابع `asctime` بخشی از ماژول `time` است که تاریخ و زمان فعلی را بصورت یک رشته برمی‌گرداند.

حال فرض کنید از کسی میخواهید از برنامه شما برای وارد کردن یک مقدار، شاید تاریخ تولد یا سن خود استفاده کند. میتوانید اینکار را با استفاده از دستور `print` برای نمایش پیام و ماژول `sys` (مخفف `system`) که حاوی امکاناتی برای تعامل با خود سیستم پایتون است، انجام دهید. ابتدا، ماژول `sys` را وارد می‌کنیم:


```
>>> import sys
```

درون ماژول `sys` یک شیء ویژه به نام `stdin` (برای ورودی استاندارد) است که تابع سودمندی به نام `readline` را تأمین می‌کند. از تابع `readline` برای خواندن یک خط از متن تایپ شده روی صفحه کلید تا فشرده شدن کلید `ENTER` استفاده می‌شود. (در فصل ۸ به کارکرد شیء‌ها می‌پردازیم). برای تست `readline` کد زیر را در برنامه وارد می‌کنیم:

```
>>> import sys
```

```
>>> print(sys.stdin.readline())
```

سپس واژگانی را وارد کرده و `ENTER` را فشار دهید، واژگانی که در برنامه (`shell`) چاپ خواهند شد.

مجدداً به سراغ کدی می‌رویم که در فصل ۵ با استفاده از یک دستور `if` نوشتیم:

```
>>> if age >= 10 and age <= 13:
```

```
print('What is 13 + 49 + 84 + 155 + 97? A headache!')
```

```
else:
```

```
print('Huh?')
```

به جای ساختن متغیر `age` و نسبت دادن یک مقدار معین قبل از دستور `if`، میتوانیم از کسی بخواهیم مقدار را وارد کند. ولی ابتدا، باید کد را به یک تابع تبدیل کنیم:

```
>>> def silly_age_joke(age):
```

```
    if age >= 10 and age <= 13:
```

```
        print('What is 13 + 49 + 84 + 155 + 97? A headache!')
```

```
    else:
```

```
        print('Huh?')
```

حال میتوانیم با وارد کردن نام تابع آن را فراخوانی کرده و با وارد کردن عدد در پرانتز، به او

بگویید از چه عددی استفاده کند. آیا جواب می‌دهد؟

```
>>> silly_age_joke(9)
```

```
Huh?
```

```
>>> silly_age_joke(10)
```

```
What is 13 + 49 + 84 + 155 + 97? A headache!
```

بله جواب می‌دهد! حال تابع ask را برای سن یک فرد می‌نویسیم (میتوانید تابع را هر چندبار که میخواهید اضافه کرده یا تغییر دهید).

```
>>> def silly_age_joke():
```

```
    print("How old are you?")
```

```
    ❶ age = int(sys.stdin.readline())
```

```
    ❷ if age >= 10 and age <= 13:
```

```
        print("What is 13 + 49 + 84 + 155 + 97? A headache!")
```

```
    else:
```

```
        print('Huh?')
```

آیا تابع int را در ❶ تشخیص دادید که یک رشته را به یک عدد تبدیل می‌کند؟ به این دلیل از این تابع استفاده شده است که readline() هرآنچه را بصورت یک رشته وارد می‌شود برمی‌گرداند ولی ما بدنبال عدد هستیم تا بتوانیم اعداد 10 و 13 را در ❷ مقایسه کنیم.

برای اینکه این کار را خودتان انجام دهید، تابع را بدون هیچ پارامتری فراخوانی کرده و با ظاهر شدن How old are you? عددی را تایپ کنید.

```
>>> silly_age_joke()
```

```
How old are you?
```

```
10
```

```
What is 13 + 49 + 84 + 155 + 97? A headache!
```

```
>>> silly_age_joke()
```

```
How old are you?
```

```
15
```

```
Huh?
```

آنچه آموختید

در این فصل دیدید که چگونه میتوان با استفاده از توابع، تکه کدهایی را در پایتون نوشت که مجدداً قابل استفاده هستند و چگونه از توابع تأمین شده توسط ماژول‌ها استفاده نمود. آموختید که چگونه حوزه متغیرها مشاهده شدن آن‌ها درون یا بیرون توابع را کنترل می‌کند و چگونه با استفاده از کلیدواژه def توابع را تعریف کنید. همچنین دریافتیم که چگونه ماژول‌ها را وارد کنیم تا بتوانیم از محتوای آنها استفاده کنیم.

(چیستان) معماهای برنامه‌نویسی

مثال‌های زیر را بعنوان تمرین در نظر بگیرید و توابع خودتان را بسازید. پاسخ‌ها در <http://python-for-kids.com/> ارائه شده‌اند.

۱- تابع اصلی وزن ماه

در فصل ۶ یک معمای برنامه‌نویسی برای ساختن یک حلقه for برای تعیین وزن تان در ماه در یک دوره ۱۵ ساله مطرح گردید. این حلقه for را بسادگی می‌توان به یک تابع تبدیل کرد. تابعی بسازید که وزن شروع را گرفته و هر سال مقدار وزن را افزایش دهد. تابع جدید را با کد زیر فراخوانی کنید:

```
>>> moon_weight(30, 0.25)
```

۲- تابع وزن ماه و سال‌ها

تابعی که ساختید را در نظر بگیرید و برای محاسبه وزن در دوره‌های مختلف تغییر دهید مثلاً ۵ سال یا ۲۰ سال. مطمئن شوید که تابع را طوری تغییر می‌دهید که سه آرگومان داشته باشد: وزن ابتدایی، وزن بدست آمده در هر سال، و تعداد سال‌ها.

```
>>> moon_weight(90, 0.25, 5)
```

۳- برنامه وزن ماه

به جای یک تابع ساده، جاییکه مقادیر را بصورت پارامتر در نظر گرفته‌اید می‌توانید یک برنامه کوچک نوشته که با استفاده از `sys.stdin.readline()` مقادیر را بپذیرد. در این مورد تابع را بدون هیچ پارامتری فراخوانی کنید:

```
>>> moon_weight()
```

تابع یک پیام را نمایش می‌دهد که وزن شروع را خواسته و پیام دوم، مقدار وزنی را می‌پرسد که هر سال اضافه می‌شود و در نهایت در یک پیام تعداد سال‌ها پرسیده می‌شود. چیزی شبیه به کد زیر را مشاهده خواهید کرد:

Please enter your current Earth weight

45

Please enter the amount your weight might increase each year

0.4

Please enter the number of years

12

بخاطر داشته باشید قبل از ساختن تابعتان، ابتدا ماژول sys را وارد کنید:

```
>>> import sys
```


فصل ۸

چگونه از کلاس‌ها و شیء‌ها استفاده کنیم

چرا یک زرافه شبیه یک پیاده‌رو است؟ چون هم زرافه و هم پیاده‌رو «موجود» هستند، و در زبان انگلیسی تحت عنوان «نام» و در پایتون تحت عنوان «شیء» شناخته می‌شوند. ایده‌ی اشیاء یک ایده‌ی بسیار مهم در دنیای رایانه محسوب می‌شود. شیء‌ها راهی برای سازماندهی کد در یک برنامه و شکستن موجودات برای تسهیل تفکر درباره ایده‌های پیچیده می‌باشند. (در فصل ۴ زمانی که با قلم-لاک‌پشت کار می‌کنیم از یک شیء استفاده خواهیم کرد). برای درک کردن شیء‌ها در پایتون، بایستی درباره انواع شیء فکر کنیم. اجازه دهید با زرافه و پیاده‌رو کار را شروع کنیم.

یک زرافه یک نوع پستاندار است که گونه‌ای از یک حیوان نیز محسوب می‌شود- زنده است.

حال یک پیاده‌رو را در نظر می‌گیریم. چیز زیادی نمی‌توان درباره‌ی پیاده‌رو بیان کرد به جز این که یک موجود زنده نیست. اجازه دهید آن را شیء بی‌جان (یا به بیان دیگر، غیرزنده) بنامیم.

اصطلاحات پستاندار، حیوان، جاندار و بی‌جان، همگی راه‌هایی برای طبقه‌بندی موجودات هستند.

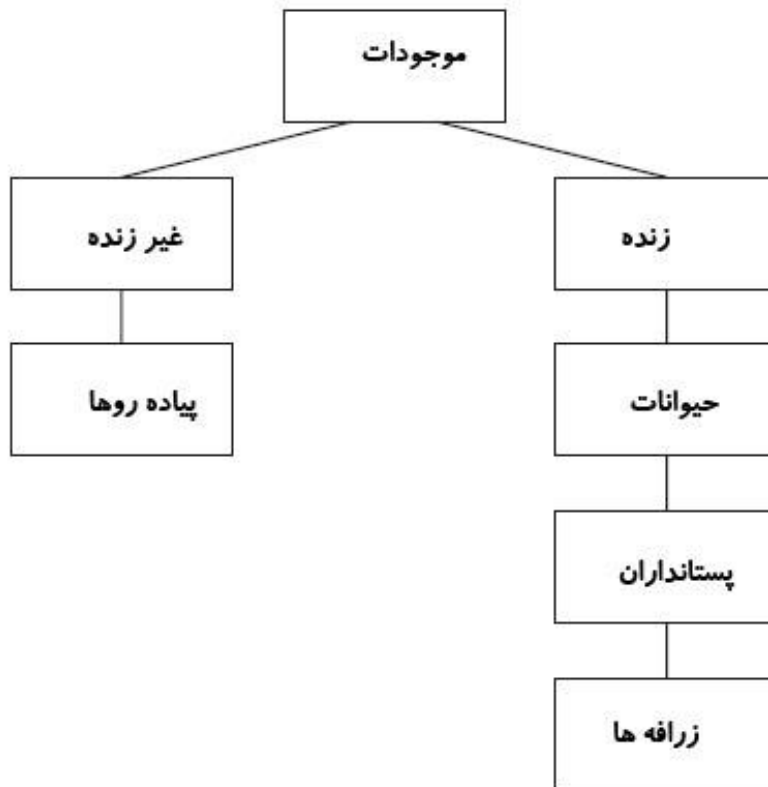
^۱ object

^۲ Thing

^۳ noun

شکستن موجودات به کلاس‌ها

در پایتون، شیء‌ها با کلاس‌ها تعریف می‌شوند که میتوان آنها را راهی برای طبقه‌بندی شیء‌ها به گروه‌ها در نظر گرفت. در این جا یک نمودار درختی از کلاس‌ها ارائه شده است که در آنجا زرافه‌ها و پیاده‌روها براساس تعاریف قبلی، جای داده شده‌اند.

Things کلاس اصلی است. در زیر کلاس **Things**، **Inanimate** و **Animate** وجود دارند. که با هم به **Sidewalks** برای **Inanimate** و **Animals, Mammals** و **Giraffes** برای **Animate** شکسته می‌شوند.

می‌توانیم از کلاس‌ها برای سازماندهی بیت‌های کد پایتون استفاده کنیم. بعنوان مثال، ماژول **turtle** را در نظر بگیرید. هر موجودی که ماژول **turtle** پایتون بتواند انجام دهد- مثلاً حرکت رو به جلو، حرکت رو به عقب، چرخیدن به چپ و چرخیدن به راست- توابع در کلاس **Pen** هستند. یک شیء را می‌توان بعنوان یک عضو از یک کلاس در نظر گرفت و هر تعداد شیء که بخواهیم برای یک کلاس بنویسیم- به اختصار به آن خواهیم پرداخت.

حال اجازه دهید همان مجموعه کلاس‌های نمودار درختی‌مان را از بالا به پایین بسازیم. با استفاده از کلیدواژه **class** و سپس یک نام، کلاس‌ها را تعریف می‌کنیم. چون **Things** گسترده‌ترین کلاس است، ابتدا آن را خواهیم ساخت:

class ۱

>>> class Things:

Pass

این کلاس را Things نامیده و از عبارت pass استفاده می‌کنیم تا به پایتون بفهمانیم که قصد نداریم اطلاعاتی بیشتری را ارائه کنیم. از pass زمانی استفاده می‌شود که می‌خواهیم کلاس یا تابعی را ایجاد کنیم ولی در آن زمان قصد نداریم جزئیات زیادی را ارائه نماییم. سپس، کلاس‌های دیگر را اضافه کرده و روابطی را میان آنها ایجاد می‌کنیم.

فرزندان و والدین

اگر یک کلاس بخشی از کلاس دیگری باشد، آن را فرزند آن کلاس نامیده و کلاس دیگر را والد آن می‌نامیم. کلاس‌ها، هم می‌توانند فرزندان و هم، والدین کلاس‌های دیگر باشند. در نمودار درختی ما، کلاسی که بالای کلاس دیگری قرار دارد، والد آن و کلاسی که زیر آن قرار دارد، فرزند آن است. بعنوان مثال، Inanimate و Animate هر دو فرزندان کلاس Things هستند به این معنی که Things والد آنها می‌باشد.

برای اینکه به پایتون بگوییم یک کلاس، فرزند کلاس دیگری است، نام کلاس والد را در پرانتز، بعد از نام کلاس جدید قرار می‌دهیم:

>>> class Inanimate(Things):

pass

>>> class Animate(Things):

pass

در اینجا، یک کلاس به نام Inanimate ساخته و به پایتون می‌گوییم که کلاس والد آن Things با کلاس Inanimate(Things) است. سپس یک کلاس به نام Animate ساخته و با استفاده از class Animate(Things) به پایتون می‌گوییم که کلاس والد آن نیز Things است.

اجازه دهید همین مورد را در خصوص کلاس Sidewalks امتحان کنیم. کلاس Sidewalks را با کلاس والد Inanimate می‌سازیم:

>>> class Sidewalks(Inanimate):

pass

و می‌توانیم کلاس‌های Animals, Mammals و Giraffes را با استفاده از کلاس‌های والدشان بصورت زیر مرتب کنیم:

child ^۱
parent ^۲

```
>>> class Animals(Animate):
    pass
>>> class Mammals(Animals):
    pass
>>> class Giraffes(Mammals):
    pass
```

افزودن شیء‌ها به کلاس‌ها

حالا یک مشت کلاس داریم ولی بایستی چه چیزی در این کلاس‌ها بگذاریم؟ مثلاً یک زرافه به نام Reginald داریم. می‌دانیم که متعلق به کلاس Giraffes است ولی در زبان برنامه‌نویسی بایستی از چه چیزی برای شرح و توصیف یک زرافه به نام Reginald استفاده کنیم؟ Reginald را یک شیء از کلاس Giraffes می‌نامیم (شاید با اصطلاح نمونه^۱ یک کلاس نیز روبرو شوید). برای معرفی Reginald به پایتون، از تکه کد زیر استفاده می‌کنیم:

```
>>> reginald = Giraffes()
```

این کد به پایتون می‌گوید که یک شیء را در کلاس Giraffes ایجاد کرده و آن را به متغیر reginald نسبت دهد. نام کلاس نیز همانند یک تابع، درون پرانتز قرار می‌گیرد. در ادامه‌ی این فصل می‌بینیم که چگونه می‌توان شیء‌ها را ساخت و از پارامترها درون پرانتز استفاده نمود. ولی شیء reginald چه کاری انجام می‌دهد؟ خوب، در واقع در این لحظه کاری انجام نمی‌دهد. برای اینکه این شیء به درد بخورد، هنگامی که کلاس‌هایمان را می‌سازیم بایستی توابعی را تعریف کنیم که در کنار شیء‌های آن کلاس قابل استفاده باشند. به جای اینکه فقط از کلیدواژه‌ی pass بعد از تعریف کلاس استفاده کنیم، می‌توانیم تعاریف تابع را اضافه کنیم.

تعریف توابع کلاس‌ها

در فصل ۷، توابع بعنوان راهی برای استفاده مجدد از کد معرفی گردیدند. زمانی که یک تابع مربوط به یک کلاس را تعریف می‌کنیم، این کار را برای تمامی توابع بطور یکسان انجام می‌دهیم مگر این که آن را نیز تعریف کلاس قرار داده باشیم. بعنوان مثال، در این جا تابع نرمالی وجود دارد که به یک کلاس مربوط نمی‌شود:

```
>>> def this_is_a_normal_function():
    print('I am a normal function')
```

^۱instance

و در این جا دو تابع وجود دارد که به یک کلاس تعلق دارند:

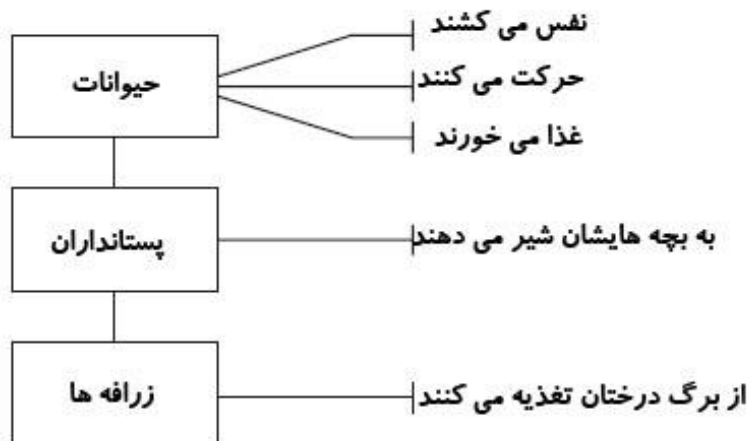
>>> class ThisIsMySillyClass:

```
def this_is_a_class_function():
    print('I am a class function')
def this_is_also_a_class_function():
    print('I am also a class function. See?!')
```

افزودن مشخصه‌های کلاس بصورت توابع

کلاس‌های فرزند کلاس Animate را که قبلاً تعریف کردیم، در نظر بگیرد. برای اینکه نشان دهیم هر کلاس چیست و چه کاری می‌تواند انجام دهد، می‌توانیم به هر کلاس، مشخصه‌هایی را اضافه کنیم. یک مشخصه یک ویژگی مشترک برای تمامی اعضای یک کلاس (و فرزندان آن) می‌باشد.

بعنوان مثال، وجه مشترک تمامی حیوانات چیست؟ همه نفس می‌کشند، حرکت می‌کنند و غذا می‌خورند. پستانداران چه وجه مشترکی دارند؟ پستانداران به فرزندان خود شیر می‌دهند، نفس می‌کشند، حرکت می‌کنند و غذا می‌خورند. می‌دانیم که زرافه از برگ‌های بالای درختان تغذیه می‌کند و همانند هر پستانداری، به فرزند خود شیر می‌دهد، نفس می‌کشد، حرکت می‌کند و غذا می‌خورد. زمانیکه این مشخصه‌ها را به نمودار درختی مان اضافه می‌کنیم، چیزی شبیه به نمودار زیر بدست خواهیم آورد:

این مشخصه‌ها را می‌توان بعنوان فعالیت یا توابع در نظر گرفت - چیزهایی که یک شیء از آن دسته میتواند انجام دهد.

برای افزودن یک تابع به یک کلاس، از کلیدواژه‌ی def استفاده می‌کنیم. بنابراین کلاس Animals اینگونه خواهد بود:

^۱ characteristics

^۲ trait

```
>>> class Animals(Animate):
    def breathe(self):
        pass
    def move(self):
        pass
    def eat_food(self):
        pass
```


در خط اول این فهرست، کلاس را همانند قبل تعریف می‌کنیم ولی به جای اینکه در خط بعد از کلیدواژه‌ی `pass` استفاده کنیم، تابعی به نام `breathe` را تعریف کرده و یک پارامتر به آن می‌دهیم: `self`. پارامتر `self` راهی است برای این که یک تابع در یک کلاس بتواند تابع دیگری در یک کلاس (و در کلاس والد) را صدا بزند. در ادامه، شاهد یکی از کاربردهای این پارامتر خواهیم بود. در خط بعد، کلیدواژه‌ی `pass` به پایتون اعلام می‌کند که قصد

نداریم اطلاعات بیشتری را درباره‌ی تابع `breathe` ارائه کنیم زیرا الآن به درد ما نمی‌خورد. سپس توابع `move` و `eat_food` را اضافه می‌کنیم که الآن کاری انجام نمی‌دهند. کلاس‌ها را مجدداً ساخته و کد مناسبی را در توابع قرار می‌دهیم. این یک راه متداول برای توسعه برنامه‌ها می‌باشد. غالباً، برنامه‌نویس‌ها برای این که دریابند کلاس چه کاری باید انجام دهد، و قبل از اینکه وارد جزئیات توابع خاص شوند، با کمک توابعی که کاری انجام نمی‌دهند، کلاس‌هایی را ایجاد می‌کنند.

همچنین توابعی را به دو کلاس دیگر یعنی `Mammals` و `Giraffes` اضافه می‌کنیم. هر کلاس می‌تواند از مشخصه‌های (توابع) والد خود استفاده کند. به این معنی که نیازی نیست کلاس پیچیده‌ای را بسازید: می‌توانید توابع خود را در بالاترین والد قرار دهید یعنی همان جایی که مشخصه‌ها بکارگرفته می‌شوند. (این یک شیوه مناسب برای ساده‌تر و قابل‌درک‌تر کردن کلاس‌ها می‌باشد).

```
>>> class Mammals(Animals):
    def feed_young_with_milk(self):
        pass
>>> class Giraffes(Mammals):
    def eat_leaves_from_trees(self):
        pass
```

چرا از کلاس‌ها و شیء‌ها استفاده می‌کنیم؟

توابع را به کلاس‌هایمان اضافه کردیم ولی وقتی می‌توانیم توابع نرمالی مانند breathe, move, eat_food و... را بنویسیم پس به چه دلیل از کلاس‌ها و شیء‌ها استفاده می‌کنیم؟
برای پاسخ به این پرسش، از زرافه خود به نام Reginald استفاده می‌کنیم که قبلاً آن را بصورت یک شیء از کلاس Giraffes ساختیم:

```
>>> reginald = Giraffes()
```

از آنجاییکه reginald یک شیء است، می‌توانیم توابعی که توسط این کلاس (کلاس Giraffes) و کلاس‌های والد آن ارائه شده‌اند را فراخوانی (اجرا) کنیم. با استفاده از عملوند نقطه (.) و نام تابع، توابع را صدا می‌زنیم. برای اینکه به زرافه‌ی Reginald بگوییم حرکت کند یا غذا بخورد، می‌توانیم توابع زیر را صدا بزنیم:

```
>>> reginald = Giraffes()
```

```
>>> reginald.move()
```

```
>>> reginald.eat_leaves_from_trees()
```

فرض کنید Reginald یک دوست زرافه به نام Harold دارد. شیء Giraffes دیگری به نام harold می‌سازیم:

```
>>> harold = Giraffes()
```

از آنجاییکه از شیء‌ها و کلاس‌ها استفاده می‌کنیم، زمانی که می‌خواهیم تابع move را اجرا کنیم، دقیقاً می‌توانیم به پایتون بگوییم که درباره‌ی کدام زرافه صحبت می‌کنیم. بعنوان مثال اگر می‌خواهیم Harold حرکت کند ولی Reginald سر جایش بماند، می‌توانیم تابع move را با استفاده از شیء harold صدا بزنیم:

```
>>> harold.move()
```

در این مورد فقط Harold حرکت خواهد کرد.

حال کلاس‌هایمان را اندکی تغییر داده تا این موضوع اندکی واضح‌تر شود. به جای استفاده از pass، دستور print را به هر تابع اضافه می‌کنیم:

```
>>> class Animals(Animate):
```

```
    def breathe(self):
```

```
        print('breathing')
```

```
    def move(self):
```

```
        print('moving')
```

```
    def eat_food(self):
```

```
        print('eating food')
```

```
>>> class Mammals(Animals):
```

```
    def feed_young_with_milk(self):
```

```
print('feeding young')
>>> class Giraffes(Mammals):
    def eat_leaves_from_trees(self):
        print('eating leaves')
```

حال، زمانی که شیء‌های reginald و harold ر ساخته و توابع را برای آنها صدا می‌زنیم، می‌توانیم شاهد اتفاق زیر باشیم:

```
>>> reginald = Giraffes()
>>> harold = Giraffes()
>>> reginald.move()
moving
>>> harold.eat_leaves_from_trees()
eating leaves
```


در دو خط اول، متغیرهای reginald و harold را می‌سازیم که شیء‌های کلاس Giraffes هستند. سپس تابع move را برای reginald صدا می‌زنیم و پایتون، moving را در خط زیر چاپ می‌کند. به همین ترتیب، تابع eat_leaves_from_trees را برای harold صدا می‌زنیم و پایتون، eating leaves را چاپ می‌کند. اگر این‌ها زرافه‌های واقعی بودند، نه شیء‌های یک رایانه، یک زرافه راه رفته و زرافه دیگر برگ خواهد خورد.

شیء‌ها و کلاس‌ها در تصاویر

نظرتان درباره استفاده از یک رویکرد گرافیکی تر برای شیء‌ها و کلاس‌ها چیست؟

اجازه دهید به سراغ ماژول turtle برویم که در فصل ۴ با آن سرگرم بودیم. زمانیکه از turtle.Pen() استفاده می‌کنیم، پایتون یک شیء از کلاس Pen می‌سازد که توسط ماژول turtle تأمین شده است (مشابه شیء‌های reginald و harold در در بخش قبل). همانند اتفاقی که برای دو زرافه افتاد، می‌توانیم دو شیء turtle بسازیم (به نام Avery و Kate):

```
>>> import turtle
>>> avery = turtle.Pen()
>>> kate = turtle.Pen()
```

هر شیء turtle (kate و avery) یک عضو از کلاس Pen است.

این جا همان جایی است که قدرت شیء‌ها رو به افزایش می‌رود. بعد از این که شیء‌های turtle مان را ساختیم می‌توانیم توابعی را برای هر کدام از آنها صدا بزنیم و آنها نیز مستقلاً ترسیم می‌کنند. کد زیر را امتحان کنید.

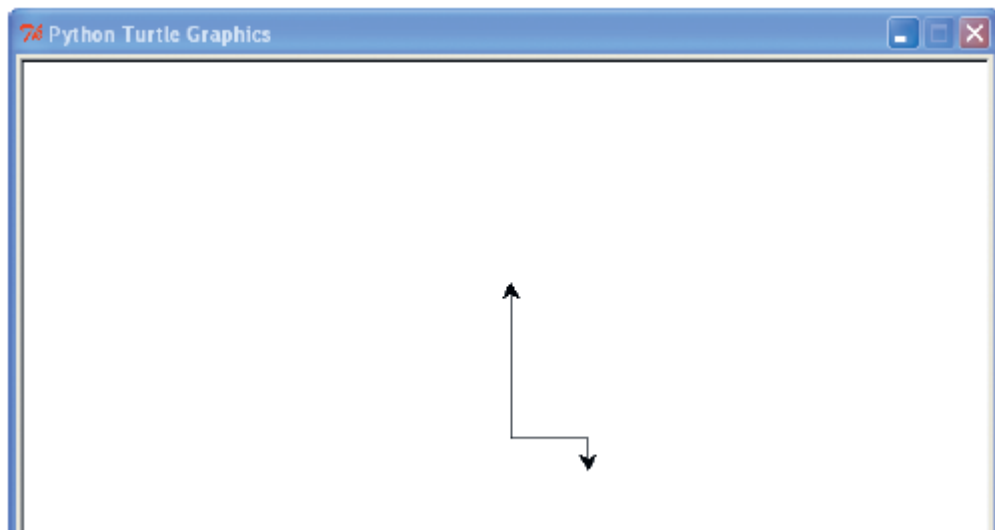
```
>>> avery.forward(50)
>>> avery.right(90)
>>> avery.forward(20)
```

با این سری دستورات، به Avery می‌گوییم که ۵۰ پیکسل به جلو حرکت کرده، ۹۰ درجه به سمت راست چرخیده و ۲۰ پیکسل به جلو برود بطوریکه رو به پایین توقف کند. به خطر داشته باشید که لاک‌پشت‌ها همواره رو به سمت راست حرکت را شروع می‌کنند. حالا نوبت حرکت دادن Kate است.

```
>>> kate.left(90)
>>> kate.forward(100)
```

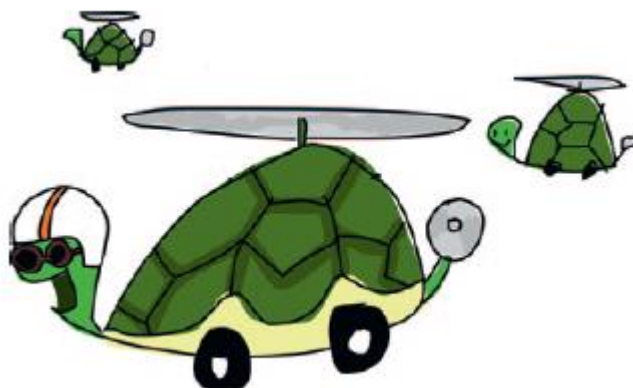
به Kate می‌گوییم که ۹۰ درجه به چپ چرخیده و سپس ۱۰۰ پیکسل به جلو حرکت کند بطوریکه رو به بالا توقف نماید.

تا این‌جا، یک خط با فلش‌های در دو جهت مختلف داشتیم که سر هر کدام از آنها شیء turtle متفاوتی را نشان می‌دهد: Avery رو به پایین و Kate رو به بالا.

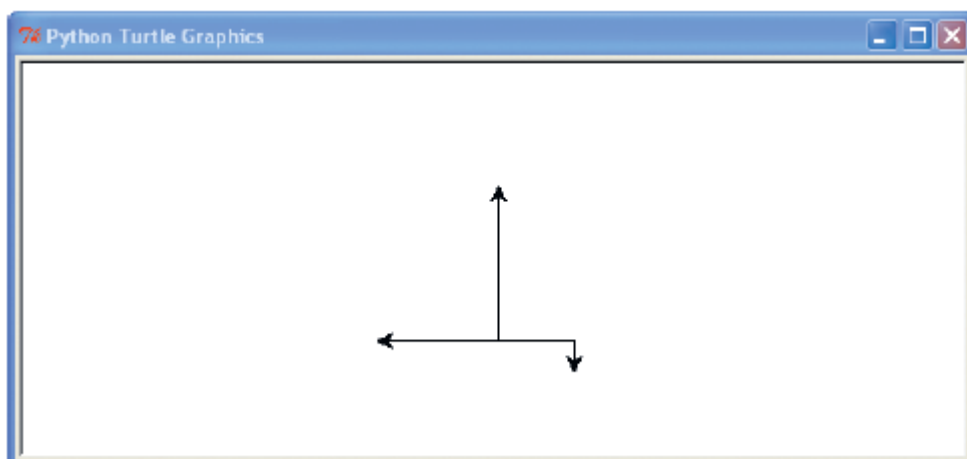

حالا لاک‌پشت (turtle) دیگری به نام Jacob را اضافه کرده و آن را حرکت می‌دهیم بدون این که برای Kate یا Avery مزاحمتی ایجاد کند.

```
>>> jacob = turtle.Pen()
>>> jacob.left(180)
>>> jacob.forward(80)
```


ابتدا یک شیء Pen جدید به نام jacob را ایجاد کرده، سپس 180 درجه آن را چرخانده و 80 پیکسل به جلو می‌بریم. شکل ما با سه لاک‌پشت بصورت زیر خواهد بود:

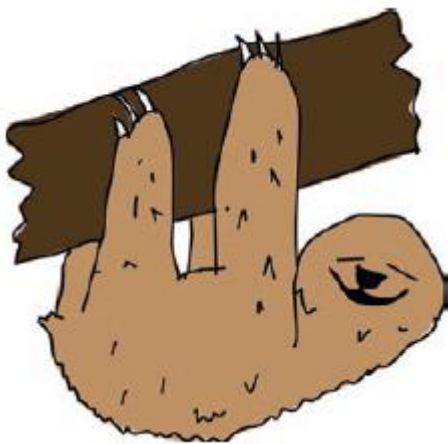

به خاطر داشته باشید هر بار که `turtle.Pen()` را برای ساخت یک `turtle` صدا می‌زنیم، یک شیء جدید مستقل را اضافه می‌کنیم. هر شیء یک نمونه از کلاس `Pen` است و می‌توانیم از همان توابع برای هر شیء استفاده کنیم ولی از آنجایی که از شیء‌ها استفاده می‌کنیم، می‌توانیم هر `turtle` (لاک‌پشت) را بطور مستقل حرکت دهیم. همانند شیء‌های `giraffe` مستقل (`Harold` و `Reginald`)، `Avery` و `Kate` و `Jacob` نیز شیء‌های `turtle` مستقلی هستند. اگر شیء جدیدی را با همان نام متغیر شیء‌ای که قبلاً ساخته‌ایم، ایجاد کنیم، شیء قدیمی لزوماً از بین نخواهد رفت. این کار را خودتان امتحان کنید: لاک-پشت `Kate` دیگری ساخته و سعی کنید آن را حرکت دهید.

دیگر خصیصه‌های سودمند شیء‌ها و کلاس‌ها کلاس‌ها و شیء‌ها کار گروه‌بندی توابع را آسان‌تر می‌کنند. همچنین زمانی که می‌خواهیم برنامه را در تکه‌های کوچکتری تصور کنیم، به ما کمک خواهند نمود.

بعنوان مثال، یک اپلیکیشن نرم‌افزاری بسیار بزرگ مثلاً یک پروازشگر واژه یا یک بازی رایانه‌ی ۳-بعدی را در نظر بگیرید. درک چنین برنامه‌های بزرگی تقریباً برای اکثر مردم غیرممکن است زیرا حجم کد بسیار زیاد است. ولی با شکستن این برنامه‌های غول‌آسا به تکه‌های کوچکتر و البته با آگاهی از زبان، درک هر تکه قابل درک خواهد بود.

هنگام نوشتن یک برنامه‌ی بزرگ، چند پاره کردن آن به شما اجازه می‌دهد تا کار را بین دیگر برنامه‌نویسان تقسیم کنید. پیچیده‌ترین برنامه‌هایی که از آنها استفاده می‌کنید (مثلاً مرورگر وب) توسط چندین نفر یا تیمی از افراد که در نقاط مختلف جهان و بطور همزمان روی بخش‌های مختلف کار می‌کنند، نوشته شده‌اند.

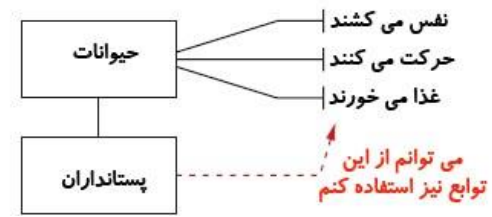
حال تصور کنید که می‌خواهیم برخی کلاس‌هایی که در این فصل ساخته‌ایم (Animals, Mammals, Giraffes) را بسط دهیم، ولی چون باید حجم زیادی از کار را انجام دهید، خواهان کمک دوستان خود هستیم. می‌توانیم کار نوشتن کد را به گونه‌ای تقسیم کنیم تا یک نفر روی کلاس Animals، یک نفر دیگر روی کلاس Mammals و فرد دیگری روی کلاس Giraffes کار کند.

توابع موروثی^۱

کسانی که دقت و توجه کافی را به کار برده‌اند درک می‌کنند که هر کسی کار روی کلاس Giraffes را تمام کند خوش‌شانس است زیرا می‌توان از توابع خلق شده توسط کسانی که روی کلاس Animals و کلاس Mammals کار می‌کنند در کلاس Giraffes نیز استفاده نمود. کلاس Giraffes توابع را از کلاس Mammals و به همین ترتیب از کلاس Animals به اثر می‌برد. به بیان دیگر زمانی که یک شیء زرافه را ایجاد می‌کنیم، می‌توانیم از توابع تعریف شده در کلاس Giraffes و همچنین توابع تعریف شده در کلاس‌های Animals و Mammals استفاده کنیم. و به همین ترتیب، اگر یک شیء mammal (پستاندار) بسازیم می‌توانیم از توابع تعریف شده در کلاس Mammals و کلاس والد آن یعنی Animals نیز استفاده کنیم.

^۱ inherited

مجدداً نگاهی به رابطه‌ی میان کلاس‌های Animals, Mammals و Giraffes می‌اندازیم. کلاس Animals والد کلاس Mammals است. و Mammals والد Giraffes می‌باشد.

حتی با فرض این که Reginald یک شیء از Giraffes است، باز هم می‌توانیم تابع move را که در کلاس Animal ایجاد کرده‌ایم، صدا بزنیم زیرا توابع تعریف شده در هر کلاس والد در دسترس کلاس‌های فرزند نیز می‌باشند:

```
>>> reginald = Giraffes()
```

```
>>> reginald.move()
```

moving

درواقع، می‌توانیم از شیء Reginald تمامی توابعی را که در هر دو کلاس Animals و Mammals

تعریف کردیم، صدا بزنیم زیرا این توابع موروثی هستند:

```
>>> reginald = Giraffes()
```

```
>>> reginald.breathe()
```

breathing

```
>>> reginald.eat_food()
```

eating food

```
>>> reginald.feed_young_with_milk()
```

feeding young

توابعی که توابع دیگر را صدا می‌زنند

زمانی که توابع را روی یک شیء صدا می‌زنیم، از نام متغیر شیء استفاده می‌کنیم. بعنوان مثال، در

اینجا نشان می‌دهیم که giraffe چگونه تابع move را روی Reginald صدا می‌زند:

```
>>> reginald.move()
```

برای این که تابعی در کلاس Giraffes داشته باشیم که تابع move را صدا بزند، از پارامتر self

استفاده می‌کنیم. پارامتر self راهی است تا یک تابع در یک کلاس بتواند تابع دیگری را صدا بزند. بعنوان

مثال، فرض کنید تابعی به نام find_food را به کلاس Giraffes اضافه می‌کنیم:

```
>>> class Giraffes(Mammals):
```

```
    def find_food(self):
```

```
        self.move()
```

```
        print("I've found food!")
```

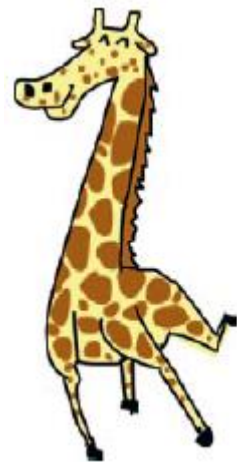
```
self.eat_food()
```

در این جا تابعی را می‌سازیم که ترکیبی از دو تابع دیگر است و کاری متداول در برنامه‌نویسی می‌باشد. غالباً تابعی را می‌نویسیم که کار مفیدی انجام می‌دهد و بعداً می‌توانیم از آن درون تابع دیگری استفاده کنیم (این کار در فصل ۱۳ انجام خواهد شد، جایی که توابع پیچیده‌تری را برای ساختن یک بازی خواهیم نوشت).

اجازه دهید از `self` برای اضافه کردن چند تابع به کلاس `Giraffes` استفاده کنیم:

```
>>> class Giraffes(Mammals):
def find_food(self):
    self.move()
    print("I've found food!")
    self.eat_food()
def eat_leaves_from_trees(self):
    self.eat_food()
def dance_a_jig(self):
    self.move()
    self.move()
    self.move()
    self.move()
```

از توابع `eat_food` و `move` کلاس والد `Animals` برای تعریف `eat_leaves_from_trees` و `dance_a_jig` برای کلاس `Giraffes` استفاده می‌کنیم زیرا این‌ها توابع موروثی می‌باشند. زمانیکه شیء‌های این کلاس‌ها را ایجاد می‌کنیم، با افزودن توابعی که به این ترتیب توابع دیگر را صدا می‌زنند، می‌توانیم تابعی را صدا بزنیم که بیش از یک کار را انجام می‌دهد. می‌توان مشاهده نمود که وقتی تابع `dance_a_jig` را صدا می‌زنیم چه اتفاقی می‌افتد - زرافه ۴ بار به جلو حرکت می‌کند (یعنی متن "moving" چهار بار چاپ می‌شود).


```
>>> reginald = Giraffes()
>>> reginald.dance_a_jig()
moving
moving
moving
moving
```

مقداردهی یک شیء

برخی مواقع در هنگام ایجاد یک شیء، می‌خواهیم برخی مقادیر (که ویژگی‌ها نامیده می‌شوند) را برای مصارف بعدی تعیین کنیم. هنگام مقداردهی یک شیء، آن را برای استفاده آماده می‌کنیم. بعنوان مثال، فرض کنید می‌خواهیم هنگام ساخته شدن شیء‌های زرافه (giraffe) تعداد نقاط را روی آنها تعیین کنیم - یعنی زمانی که مقداردهی شده‌اند. برای این کار، یک تابع `__init__` را می‌سازیم (توجه داشته باشید که دو کاراکتر زیرخطدار در هر طرف وجود دارند و در مجموعه چهار کاراکتر داریم).

این یک نوع خاص از تابع در کلاس‌های پایتون است و بایستی این نام را داشته باشد. تابع `__init__` راهی است برای تعیین ویژگی‌ها برای یک شیء در زمانی است که شیء ابتدا خلق می‌شود و زمانی که شیء جدیدی را می‌سازیم، پایتون بطور خودکار این تابع را صدا می‌زند. در اینجا نشان می‌دهیم که چگونه از آن استفاده می‌کنیم:

```
>>> class Giraffes:
```

```
    def __init__(self, spots):
```

```
        self.giraffe_spots = spots
```

ابتدا، با کد `def __init__(self, spots):` تابع `__init__` را با دو پارامتر `self` و `spot` تعریف می‌کنیم. دقیقاً همانند توابع دیگری که در کلاس تعریف کرده‌ایم، در تابع `__init__` نیز بایستی `self` بعنوان پارامتر اول در نظر گرفته شود. سپس با استفاده از پارامتر `self` با کد `self.giraffe_spots = spots`، پارامتر `spots` را با یک متغیر شیء (ویژگی آن) به نام `giraffe_spots` مقداردهی می‌کنیم. این خط کد به این معنی است که «مقدار پارامتر `spots` را گرفته و بری مصرف بعدی ذخیره کن (با استفاده از متغیر شیء `giraffe_spots`)». چون با استفاده از پارامتر `self` فقط یک تابع در یک کلاس می‌تواند تابع دیگری را صدا بزند، متغیرهای کلاس نیز با استفاده از `self` در دسترس خواهند بود.

سپس اگر دو شیء `giraffe` جدید را ساخته (Oswald and Gertrude) و تعداد نقاط آنها را نمایش دهیم، می‌توانیم تابع مقداردهی زیر را داشته باشیم:

```
>>> oswald = Giraffes(100)
```

```
>>> gertrude = Giraffes(150)
```

```
>>> print(oswald.giraffe_spots)
```

```
100
```

```
>>> print(gertrude.giraffe_spots)
```

Initializing ^۱

Properties ^۲

150

ابتدا، یک نمونه از کلاس Giraffes را با استفاده از مقدار پارامتر 100 ایجاد می‌کنیم. این کار هم-اثر با فراخوانی تابع `_init_` و استفاده از 100 برای مقدار پارامتر `spots` است. سپس، نمونه‌ی دیگری از کلاس Giraffes، ولی این بار با مقدار 150 می‌سازیم. درنهایت، متغیر شیء `giraffe_spots` را برای هر یک از شیء‌های `giraffe` چاپ کرده و خواهیم دید که نتایج 100 و 150 می‌باشند. پس جواب می‌دهد!

بخاطر داشته باشید زمانی که یک شیء از یک کلاس را می‌سازیم، مثلاً `ozwald`، با استفاده از عملگر `dot` (نقطه) و نام متغیر یا تابعی که می‌خواهیم از آن استفاده کنیم (بعنوان مثال `ozwald.giraffe_spots`)، می‌توانیم به متغیرها یا توابع آن اشاره نماییم. ولی زمانی که توابعی را درون یک شیء ایجاد می‌کنیم، با استفاده از پارامتر `self.giraffe_spots` به همان متغیرها (و توابع دیگر) اشاره می‌کنیم.

آنچه آموختید

در این فصل، از کلاس‌ها برای ایجاد دسته‌هایی از اشیاء (چیزها) و ساخت اشیاء (نمونه‌های) این کلاس‌ها استفاده کردیم. آموختید که چگونه فرزند یک کلاس از توابع والدش ارث می‌برد و حتی در صورتیکه دو شیء از یک کلاس باشند، لزوماً همزاد نیستند.

بعنوان مثال، یک شیء زرافه می‌تواند تعداد نقاط خودش را داشته باشد. آموختید که چگونه می‌توانید توابع را روی یک شیء صدا زده (یا اجرا کرده) و این که متغیرهای شیء راهی برای ذخیره کردن مقادیر در این شیء‌ها می‌باشند. درنهایت، برای اشاره به متغیرها و توابع دیگر، از پارامتر `self` در توابع استفاده کردیم. این مفاهیم، مفاهیم اساسی در پایتون بوده و در ادامه این کتاب، بارها و بارها با آنها مواجه خواهید شد.

چيستان‌های برنامه‌نویسی

برخی از ایده‌های مطرح شده در این کتاب، در طی بکارگیری ملموس‌تر خواهند شد. مثال‌های زیر را انجام داده و پاسخ‌های خود را در <http://python-for-kids.com/> مشاهده کنید.

۱) گام برداشتن زرافه

تابعی را به کلاس Giraffes اضافه کرده تا پای چپ و راست زرافه به عقب و جلو حرکت کند. تابع حرکت دادن پای چپ بصورت زیر است:

```
>>> def left_Foot_Forward(self):
```

```
    print('left foot forward')
```

سپس تابعی به نام `dance` را برای آموزش رقص به `Reginald` بسازید (این تابع، چهار تابع `foot` را که قبلاً ساخته‌اید، صدا می‌زند). نتیجه‌ی فراخوان این تابع جدید یک رقص ساده خواهد بود:

```
>>> reginald = Giraffes()
```

```
>>> reginald.dance()
```

```
left foot forward
```

```
left foot back
```

```
right foot forward
```

```
right foot back
```

```
left foot back
```

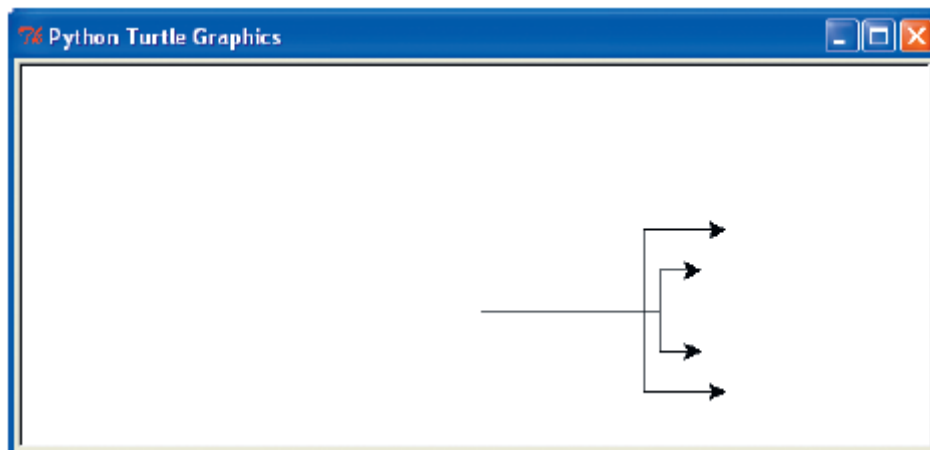
```
right foot back
```

```
right foot forward
```

```
left foot forward
```

(۲) پنجه‌ی لاک‌پشت

با استفاده از چهار شیء `pen` `turtle`، تصویر زیر را از پنجه‌ی کناری ایجاد کنید (طول دقیق خطوط اهمیتی ندارد). به خاطر داشته باشید که ابتدا بایستی ماژول `turtle` را وارد کنید.

فصل ۹

توابع ذاتی پایتون

پایتون یک مجموعه کافی از ابزارهای برنامه‌نویسی از جمله تعداد زیادی از توابع و ماژول‌هایی را در اختیار دارد که آماده‌ی استفاده شما می‌باشند. همانند یک چکش قابل‌اعتماد یا یک آچار دوچرخه، این ابزارهای ذاتی - در واقع تکه‌هایی از کد - کار برنامه‌نویسی را بسیار آسان‌تر می‌کنند. همانطوریکه در فصل ۷ آموختید، قبل از استفاده از ماژول‌ها بایستی آنها را وارد کرد. ولی نیازی نیست که همان ابتدا توابع ذاتی پایتون را وارد کنیم؛ با بالا آمدن پایتون، تمامی آنها در دسترس خواهند بود. در این فصل به برخی از توابع سودمند ذاتی پایتون نگاهی خواهیم انداخت و سپس روی یکی از آنها تمرکز می‌کنیم که به شما اجازه می‌دهد فایل‌ها را برای خواندن و نوشتن، باز کنید.

استفاده از توابع ذاتی

به ۱۲ تابع ذاتی می‌پردازیم که بطور معمول برنامه‌نویسان از آنها استفاده می‌کنند. همچنین شرح خواهیم داد که چه کاری انجام می‌دهند و چگونه بایستی از آنها استفاده کرد، همچنین مثال‌های ارائه می‌گردند که نشان می‌دهند چگونه می‌توانند به برنامه‌های شما کمک کنند.

تابع ABS

تابع abs قدر مطلق^۱ یک عدد را برمی‌گرداند که همان مقدار یک عدد بدون علامت آن است. بعنوان مثال، قدر مطلق ۱۰ همان ۱۰ است و قدر مطلق -۱۰، ۱۰ می‌باشد.

^۱ Absolute value

برای استفاده از تابع `abs`، آن را با یک عدد یک متغیر بعنوان پارامتر آن صدا می‌زنیم:

```
>>> print(abs(10))
```

```
10
```

```
>>> print(abs(-10))
```

```
10
```

می‌توان از تابع `abs` برای کار دیگری مثلاً محاسبه‌ی مقدار دقیق جابجایی یک کاراکتر در یک بازی، صرفنظر از جهت حرکت این کاراکتر، استفاده نمود. بعنوان مثال، کاراکتر ۳ گام به راست (+۳) و سپس ۱۰ گام به چپ (-۱۰) برمی‌دارد. اگر جهت اهمیتی نداشته باشد (مثبت یا منفی)، آنگاه قدرمطلق این اعداد، ۳ و ۱۰ خواهد بود. می‌توان از این روند در بازی تخته نیز استفاده کرد، یعنی جایی که دو تاس را ریخته و سپس کاراکتر خود را براساس مجموع تاس‌ها، به اندازه‌ی ماکسیمم گام در هر جهت حرکت می‌دهید. حال، اگر تعداد گام‌ها را در یک متغیر ذخیره کنیم می‌توانیم حرکت کردن/نکردن کاراکتر را با کد زیر تعیین کنیم. شاید زمانیکه بازیکن تصمیم به حرکت می‌گیرد، بخواهیم اطلاعاتی را نمایش دهیم.) در این مورد فقط «کاراکتر در حال حرکت است» را نمایش می‌دهیم):

```
>>> steps = -3
```

```
>>> if abs(steps) > 0:
```

```
    print('Character is moving')
```

اگر از `abs` استفاده نکرده باشیم، دستور `if` بصورت زیر خواهد بود:

```
>>> steps = -3
```

```
>>> if steps < 0 or steps > 0:
```

```
    print('Character is moving')
```

همانطوریکه مشاهده می‌کنید، استفاده از `abs` باعث می‌شود تا دستور `if` اندکی کوتاهتر و درک آن ساده‌تر شود.

تابع bool

نام `Bool` مختصر شده‌ی `Boolean` است، واژه‌ای که برنامه‌نویسان از آن برای توصیف نوع داده-ای استفاده می‌کنند که می‌تواند یک از دو مقدار احتمالی: (درست) `true` یا (نادرست) `false` را داشته باشد. تابع `bool` یک پارامتر را گرفته و با توجه به مقدار آن، `True` یا `False` را برمی‌گرداند. در هنگام استفاده از `Bool` برای اعداد، `False, 0` را برمی‌گرداند، و هر عدد دیگری `True` را برمی‌گرداند. در اینجا مورد استفاده‌ی `bool` با اعداد مختلف نشان داده شده است:

```
>>> print(bool(0))
```

```
False
```



```
>>> print(bool(1))
```

```
True
```

```
>>> print(bool(1123.23))
```

```
True
```

```
>>> print(bool(-500))
```

```
True
```

زمانی که از `bool` برای مقادیر دیگر استفاده می‌کنید، مثلاً رشته‌ها، اگر هیچ مقداری برای رشته (به بیان دیگر، کلیدواژه `None` یا یک رشته‌ی خالی) وجود نداشته باشد، `False` و در غیر این صورت `True` را برمی‌گرداند:

```
>>> print(bool(None))
```

```
False
```

```
>>> print(bool('a'))
```

```
True
```

```
>>> print(bool(' '))
```

```
True
```

```
>>> print(bool("What do you call a pig doing karate? Pork Chop!"))
```

```
True
```

تابع `bool` برای لیست‌ها، چندتایی‌ها و نگاشت‌هایی که حاوی هیچ مقداری نیستند نیز `False` را برگردانده و برای مورد زیر `True` را برمی‌گرداند:

```
>>> my_silly_list = []
```

```
>>> print(bool(my_silly_list))
```

```
False
```

```
>>> my_silly_list = ['s', 'i', 'l', 'l', 'y']
```

```
>>> print(bool(my_silly_list))
```

```
True
```

همچنین زمانی که می‌خواهید در مورد تعیین یک مقدار تصمیم‌گیری کنید، می‌توانید از `bool` استفاده نمایید. بعنوان مثال، اگر از دیگران بخواهیم از برنامه‌ی ما برای وارد کردن سال تولدشان استفاده کنند، می‌توانیم برای آزمودن مقداری که وارد کرده‌اند، از `bool` در دستور `if` استفاده کنیم:

```
>>> year = input('Year of birth: ')
```

```
Year of birth:
```

```
>>> if not bool(year.rstrip()):
```

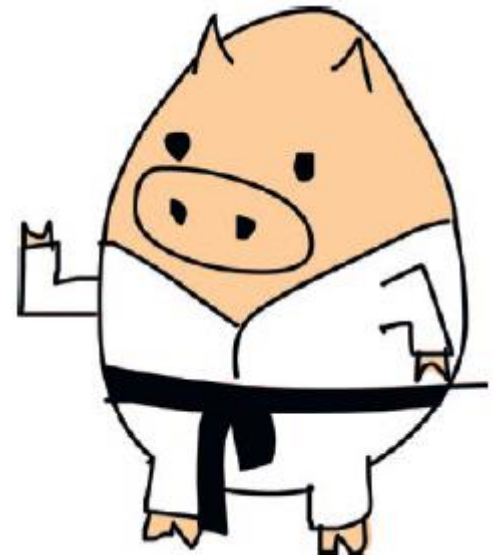
```
    print("You need to enter a value for your year of birth")
```

```
You need to enter a value for your year of birth
```

```
string '
```

در اولین خط این مثال از `input` برای ذخیره‌ی چیزی استفاده شده است که توسط صفحه کلید بعنوان متغیر `year` وارد شده است. با زدن کلید `ENTER` در خط بعد (بدون اینکه چیزی تایپ شود) مقدار کلید `ENTER` در متغیر ذخیره می‌گردد. (از `sys.stdin.readline()` - فصل ۷ - استفاده می‌کنیم که راه دیگری برای انجام این کار است).

در خط بعد، دستور `if` مقدار `Boolean` متغیر را بعد از استفاده از تابع `rstrip` بررسی می‌کند (تمامی فاصله‌ها و کاراکترهای `ENTER` را از انتهای رشته حذف می‌کند). چون در این مثال، کاربر چیزی را وارد نکرده است، تابع `bool` را برمی‌گرداند. چون در دستور `if` از کلیدواژه `not` استفاده شده است، به این معنی است که «اگر تابع `true` را برنگرداند، این کار را انجام بده»، در نتیجه کد در خط بعدی، این را چاپ می‌کند « You need to enter a value for your year of birth » (باید مقداری را برای سال تولدتان وارد کنید)

تابع `DIR`

تابع `dir` (مخفف `Directory`) اطلاعاتی را درباره‌ی هر مقداری برمی‌گرداند. اساساً، توابعی که با آن مقدار قابل استفاده هستند را به ترتیب حروف الفبا به شما نشان می‌دهد. بعنوان مثال، برای نمایش توابعی که برای یک مقدار لیست در دسترس هستند، کد زیر را وارد کنید:

```
>>> dir(['a', 'short', 'list'])
['_add_', '_class_', '_contains_', '_delattr_',
'_delitem_', '_doc_', '_eq_', '_format_', '_ge_',
'_getattr_', '_getitem_', '_gt_', '_hash_', '_iadd_',
'_imul_', '_init_', '_iter_', '_le_', '_len_', '_lt_',
'_mul_', '_ne_', '_new_', '_reduce_', '_reduce_ex_',
'_repr_', '_reversed_', '_rmul_', '_setattr_', '_setitem_',
'_sizeof_', '_str_', '_subclasshook_', 'append', 'count',
'extend', 'index', 'insert', 'pop', 'remove', 'reverse', 'sort']
```

space \

تابع `dir` تقریباً برای هر چیزی جواب می‌دهد از جمله، رشته‌ها، اعداد، توابع، ماژول‌ها، شیء‌ها و کلاس‌ها. ولی برخی اوقات اطلاعاتی که برمی‌گرداند چندان سودمند نیستند. بعنوان مثال، اگر `dir` را برای عدد 1 صدا بزنید، تعداد توابع ویژه (توابعی که با زیرخط شروع شده و خاتمه می‌یابند) مورد استفاده‌ی خود پایتون را نمایش خواهد داد که به درد نمی‌خورد (غالباً اکثر آنها را کنار می‌گذاریم).

```
>>> dir(1)
['_abs_', '_add_', '_and_', '_bool_', '_ceil_',
 '_class_', '_delattr_', '_divmod_', '_doc_', '_eq_',
 '_float_', '_floor_', '_floordiv_', '_format_', '_ge_',
 '_getattr_', '_getnewargs_', '_gt_', '_hash_',
 '_index_', '_init_', '_int_', '_invert_', '_le_',
 '_lshift_', '_lt_', '_mod_', '_mul_', '_ne_', '_neg_',
 '_new_', '_or_', '_pos_', '_pow_', '_radd_', '_rand_',
 '_rdivmod_', '_reduce_', '_reduce_ex_', '_repr_',
 '_rfloordiv_', '_rshift_', '_rmod_', '_rmul_', '_ror_',
 '_round_', '_rpow_', '_rrshift_', '_rshift_', '_rsub_',
 '_rtruediv_', '_rxor_', '_setattr_', '_sizeof_', '_str_',
 '_sub_', '_subclasshook_', '_truediv_', '_trunc_',
 '_xor_', 'bit_length', 'conjugate', 'denominator', 'imag',
 'numerator', 'real']
```

زمانی که یک متغیر در اختیار دارید و به سرعت می‌خواهید بدانید چه کاری می‌توانید روی آن انجام دهید، می‌توانید از تابع `dir` استفاده کنید. بعنوان مثال، با استفاده از متغیر `popcorn` حاوی یک مقدار رشته، تابع `dir` را اجرا کرده و لیستی از توابع تولید شده توسط کلاس `string` را مشاهده نمایید (تمامی رشته‌ها، اعضای کلاس `String` هستند):

```
>>> popcorn = 'I love popcorn!'
>>> dir(popcorn)
['_add_', '_class_', '_contains_', '_delattr_', '_doc_',
 '_eq_', '_format_', '_ge_', '_getattr_', '_getitem_',
 '_getnewargs_', '_gt_', '_hash_', '_init_', '_iter_',
 '_le_', '_len_', '_lt_', '_mod_', '_mul_', '_ne_',
 '_new_', '_reduce_', '_reduce_ex_', '_repr_', '_rmod_',
 '_rmul_', '_setattr_', '_sizeof_', '_str_',
 '_subclasshook_', 'capitalize', 'center', 'count', 'encode',
 'endswith', 'expandtabs', 'find', 'format', 'format_map', 'index',
 'isalnum', 'isalpha', 'isdecimal', 'isdigit', 'isidentifier',
 'islower', 'isnumeric', 'isprintable', 'isspace', 'istitle',
```

'isupper', 'join', 'ljust', 'lower', 'rstrip', 'maketrans', 'partition',
'replace', 'rfind', 'rindex', 'rjust', 'rpartition',
'rsplit', 'rstrip', 'split', 'splitlines', 'startswith', 'strip',
'swapcase', 'title', 'translate', 'upper', 'zfill']

در این جا، می‌توانید از `help` برای دریافت توضیح مختصری درباره هر یک از توابع موجود در لیست استفاده کنید. در اینجا مثالی از اجرای `help` برای تابع `upper` وجود دارد:

```
>>> help(popcorn.upper)
```

```
Help on built-in function upper:
```

```
upper(...)
```

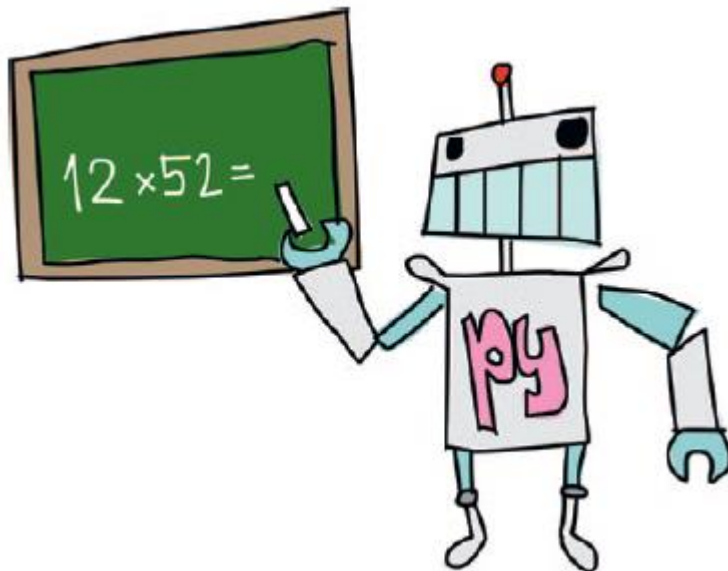
```
S.upper() -> str
```

```
Return a copy of S converted to uppercase.
```

اطلاعات نمایش داده شده، کمی سردرگم کننده خواهد بود بنابراین نگاهی دقیق‌تر می‌اندازیم. (...) به این معنی است که `upper` یک تابع ذاتی در کلاس `string` است و در این مورد، هیچ پارامتری ندارد. (->) در خط بعد به این معنی است که این تابع یک رشته (`str`) را برمی‌گرداند. خط آخر نیز شرح مختصری از عملکرد تابع را ارائه می‌نماید.

تابع EVAL

تابع `eval` (مختصر `evaluate`) یک رشته را بعنوان یک پارامتر در نظر گرفته و آن را بصورت یک عبارت پایتون اجرا می‌کند. بعنوان مثال، `eval('print("wow")')` دستور `print("wow")` را اجرا می‌کند.

تابع eval فقط با عبارات ساده‌ای مانند نمونه زیر کار می‌کند:

```
>>> eval('10*5')
50
```

عبارات چندخطی (مثلاً دستورات if) معمولاً ارزیابی نمی‌شوند:

```
>>> eval("if True:
        print('this won't work at all')")
```

Traceback (most recent call last):

```
File "<stdin>", line 1, in <module>
File "<string>", line 1
    if True: print('this won't work at all')
    ^
```

SyntaxError: invalid syntax

غالباً از تابع eval برای تبدیل ورودی کاربر به عبارات پایتون استفاده می‌شود. بعنوان مثال، می‌توانید برنامه‌ی ساده‌ی ماشین‌حسابی را بنویسید که روابط وارد شده به پایتون را خوانده و سپس جواب‌ها را محاسبه (ارزیابی) کند.

چون ورودی کاربر بعنوان یک رشته خوانده می‌شود، پایتون بایستی قبل از انجام هرگونه محاسبه‌ی آن را به عدد و عملگر تبدیل نماید. تابع eval این تبدیل را بسیار آسان می‌کند:

```
>>> your_calculation = input("Enter a calculation: ")
Enter a calculation: 12*52
>>> eval(your_calculation)
624
```

در این مثال، از input برای خواندن چیزی که کاربر در متغیر your_calculation وارد کرده است، استفاده می‌کنیم. در خط بعد، عبارت 12*52 را وارد می‌کنیم (شاید سن شما در تعداد هفته‌های یک سال ضرب شده باشد). از eval برای اجرای این محاسبه استفاده کرده و نتیجه در خط آخر چاپ می‌شود.

تابع EXEC

تابع exec مانند eval است با این تفاوت که می‌توانید از آن برای اجرای برنامه‌های پیچیده‌تری استفاده نمایید. تفاوت میان این دو در این است که eval یک مقدار را برمی‌گرداند (چیزی که می‌توانید در یک متغیر ذخیره نمایید) درحالی‌که exec قادر به انجام آن نیست. بعنوان مثال:

```
>>> my_small_program = """print('ham')
print('sandwich')"""
```

expression ¹

```
>>> exec(my_small_program)
```

```
ham
```

```
sandwich
```

در دو خط اول، متغیری را بک رشته‌ی چندخطی حاوی دو دستور `print` ایجاد کرده و سپس از `exec` برای اجرای رشته استفاده می‌کنیم.

می‌توان از `exec` برای اجرای برنامه‌های کوچکی که برنامه‌ی پایتون از فایل‌ها خوانده است، استفاده کرد- درواقع، برنامه‌های درون برنامه‌ها! این کاردر هنگام نوشتن اپلیکیشن‌های طولانی و پیچیده به درد می‌خورد.

بعنوان مثال می‌توانید بازی دوئل ربات‌ها (Dueling Robots) را بسازید، جایی که دو ربات در صفحه حرکت کرده و سعی می‌کنند به هم حمله کنند. بازیکنان با برنامه‌های کوچک پایتون، به ربات‌هایشان دستور می‌دهند بازی Dueling Robots این اسکرپت‌ها را خوانده از `exec` برای اجرا استفاده می‌کنیم.

تابع FLOAT

تابع `float` یک رشته یا یک عدد را به یک عدد ممیز شناور^۱ تبدیل می‌کند که یک عدد اعشاری است (عدد حقیقی^۲ نیز نامیده می‌شود). بعنوان مثال، عدد 10 یک عدد صحیح (کامل)^۳ است (که عدد صحیح^۴ نیز نامیده می‌شود) ولی 10.0، 10.1، یا 10.253 اعداد ممیز شناور هستند (عدد شناور^۵ نیز نامیده می‌شود)

بسادگی با فراخوانی `float`، می‌توانید یک رشته را به عدد شناور تبدیل کنید:

```
>>> float('12')
```

```
12.0
```

می‌توانید از یک اعشار در یک رشته استفاده کنید:

^۱ Floating point

^۲ real

^۳ integer

^۴ Whole Number

^۵ float

```
>>> float('123.456789')
```

```
123.456789
```

می‌توانید از `float` برای تبدیل مقادیر وارد شده به برنامه به اعداد مناسب استفاده کنید که برای مقایسه‌ی مقادیر مختلفی که وارد شده‌اند، بسیار سودمند خواهد بود. بعنوان مثال، برای این که بینیم سن یک نفر بزرگتر از یک عدد معین است یا نه، می‌توانیم کار زیر را انجام دهیم:

```
>>> your_age = input('Enter your age: ')
```

```
Enter your age: 20
```

```
>>> age = float(your_age)
```

```
>>> if age > 13:
```

```
    print('You are %s years too old' % (age - 13))
```

```
You are 7.0 years too old
```

تابع INT

تابع `int` یک رشته یا عدد را به یک عدد صحیح تبدیل می‌کند که، به این معنی که هر چیزی بعد از ممیز حذف خواهد شد. بعنوان مثال، در اینجا نشان داده می‌شود که چگونه یک عدد ممیزشاور را به یک عدد صحیح ساده تبدیل کنیم:

```
>>> int(123.456)
```

```
123
```

این مثال یک رشته را به یک عدد صحیح تبدیل می‌کند:

```
>>> int('123')
```

```
123
```

ولی اگر سعی کنید یک رشته حاوی یک عدد ممیزشاور را به یک عدد صحیح تبدیل کنید، یک پیام خطا نمایش داده خواهد شد. بعنوان مثال، در این جا سعی داریم با استفاده از تابع `int`، یک رشته حاوی یک عدد ممیزشاور تبدیل کنیم:

```
>>> int('123.456')
```

```
Traceback (most recent call last):
```

```
  File "<pyshell>", line 1, in <module>
```

```
    int('123.456')
```

```
ValueError: invalid literal for int() with base 10: '123.456'
```

همانطوریکه مشاهده می‌کنید، نتیجه یک پیام `ValueError` می‌باشد.

تابع LEN

تابع len طول طول یک شیء یا در مورد یک رشته، تعداد کاراکترها در یک رشته را را برمی‌گرداند. بعنوان مثال،

برای بدست آوردن طول رشته‌ی `this is a test`، کار زیر را انجام می‌دهیم:

```
>>> len('this is a test string')
```

```
21
```

اگر از len در یک لیست یا چندتایی استفاده شود، تعداد آیتم‌های آن لیست یا چندتایی را برمی‌گرداند.

```
>>> creature_list = ['unicorn', 'cyclops', 'fairy', 'elf', 'dragon',  
                    'troll']
```

```
>>> print(len(creature_list))
```

```
6
```

اگر از len در یک نگاشت استفاده گردد، تعداد آیتم‌های نگاشت را برمی‌گرداند:

```
>>> enemies_map = {'Batman': 'Joker',  
                  'Superman': 'Lex Luthor',  
                  'Spiderman': 'Green Goblin'}
```

```
>>> print(len(enemies_map))
```

```
3
```

بویژه زمانی که با حلقه‌ها کار می‌کنید، تابع len سودمند خواهد بود. بعنوان مثال، می‌توان از آن برای نمایش موقعیت اندیس عناصر در فهرستی مانند زیر استفاده کنید:

```
>>> fruit = ['apple', 'banana', 'clementine', 'dragon fruit']
```

```
❶ >>> length = len(fruit)
```

```
❷ >>> for x in range(0, length):
```

```
❸     print('the fruit at index %s is %s' % (x, fruit[x]))
```

```
the fruit at index 0 is apple
```

```
the fruit at index 1 is banana
```

```
the fruit at index 2 is clementine
```

```
the fruit at index 3 is dragon fruit
```

در اینجا، طول لیست در متغیر length در ❶ ذخیره گردیده و سپس در ❷ از این متغیر در

تابع range برای خلق حلقه استفاده می‌کنیم. در ❸ زمانی که هر آیتم از لیست را چک کردیم، پیامی را چاپ می‌کنیم که موقعیت و مقدار اندیس آیتم را نشان می‌دهد. همچنین در صورتیکه یک لیست از

رشته‌ها را در اختیار داشته و بخواهیم آیتم دوم یا سوم لیست را چاپ کنیم باید از تابع len نیز استفاده نماییم.

توابع MAX و MIN

تابع max بزرگترین آیتم در یک لیست، چندتایی یا رشته را برمی‌گرداند. بعنوان مثال، در اینجا نشان داده شده است که چگونه از آن برای یک لیست از اعداد استفاده کنیم:

```
>>> numbers = [5, 4, 10, 30, 22]
```

```
>>> print(max(numbers))
```

```
30
```

در مورد یک رشته با کاراکترهایی که با کاما یا فاصله از هم جدا

شده‌اند نیز صادق است:

```
>>> strings = 's,t,r,i,n,g,S,T,R,I,N,G'
```

```
>>> print(max(strings))
```

```
t
```

همانطوریکه این مثال نشان می‌دهد، حروف به ترتیب الفبا مرتب شده‌اند و حروف کوچک بعد از حروف بزرگ قرار می‌گیرند بنابراین t بزرگتر از T است.

ولی لزومی ندارد از لیست، چندتایی یا رشته‌ها استفاده کنیم. همچنین می‌توانید مستقیماً تابع max را صدا زده و آیتم‌هایی که می‌خواهید مقایسه کنید را بعنوان پارامتر، در پرانتز قرار دهید:

```
>>> print(max(10, 300, 450, 50, 90))
```

```
450
```

تابع min نیز همانند تابع max عمل می‌کند با این تفاوت که کوچکترین آیتم در لیست، چندتایی یا رشته را برمی‌گرداند. در اینجا مثالی از یک لیست از اعداد وجود دارد که در آنجا از min به جای max استفاده شده است:

```
>>> numbers = [5, 4, 10, 30, 22]
```

```
>>> print(min(numbers))
```

```
4
```

فرض کنید بازی حدس‌بزن را در یک تیم چهار نفره بازی می‌کنید و هر یک از افراد بایستی عددی را کوچکتر از عدد مدنظر شما حدس بزنند. اگر حدس تمامی بازیکنان بزرگتر از عدد موردنظر شما باشد، تمامی بازیکنان بازنده هستند ولی اگر حدس تمامی آنها کمتر از عدد موردنظرتان باشد، برنده

خواهند بود. برای اینکه سریعاً بفهمیم اعداد حدس زده شده، کمتر از عدد موردنظر هستند می‌توانیم از `max` استفاده کنیم:

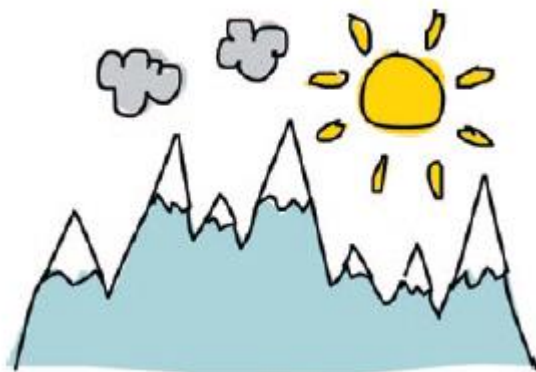
```
>>> guess_this_number = 61
>>> player_guesses = [12, 15, 70, 45]
>>> if max(player_guesses) > guess_this_number:
    print('Boom! You all lose')
else:
    print('You win')
```

Boom! You all lose

در این مثال، عددی که بایستی حدس زده شود را با استفاده از متغیر `guess this number` ذخیره می‌کنیم. حدس‌های اعضای تیم در `list player_guesses` ذخیره شده‌اند. دستور `if` حدس ماکسیمم را با عدد `guess_this_number` مقایسه کرده و اگر حدس بازیکن بیشتر از عدد موردنظر باشد، “Boom! You all lose.” را چاپ می‌کنیم.

تابع RANGE

اساساً از تابع `range` (همانطوریکه قبلاً دیدیم) در حلقه‌های `for` برای گردش در یک بخش از کد به دفعات معین استفاده می‌کنیم. دو پارامتر اول `range`؛ `start` و `stop` نامیده می‌شوند. در مثال قبلی که از تابع `len` برای کار با یک حلقه استفاده شد، شاهد استفاده از `range` با این دو پارامتر بودیم.

اعدادی که `range` تولید می‌کند با عددی آغاز می‌گردد که بعنوان پارامتر اول شناخته می‌شود و به عددی ختم می‌شو که یکی کمتر از پارامتر دوم است. بعنوان مثال، در ادامه نشان داده می‌شود که هنگام چاپ اعداد بین 0 و 5 که توسط `range` تولید شده‌اند، چه اتفاقی خواهد افتاد:

```
>>> for x in range(0, 5):
    print(x)

0
1
2
3
4
```

در واقع تابع `range` یک شیء خاص به نام `iterator` را برمی‌گرداند که یک عمل را چندین بار تکرار می‌کند. در این مورد، هر بار که فراخوانی می‌شود، بزرگترین عدد بعدی را برمی‌گرداند. می‌توان تکرارگر^۱ را به یک لیست تبدیل کرد (با استفاده از تابع `list`). اگر بدنبال فراخوانی `range`، مقدار بازگشتی را چاپ کنید، اعدادی که در آن وجود دارد را خواهید دید:

```
>>> print(list(range(0, 5)))
```

```
[0, 1, 2, 3, 4]
```

همچنین می‌توانید پارامتر سوم را به نام `step` را به `range` اضافه کنید. اگر مقدار `Step` قرارداده نشده باشد، از عدد 1 بصورت پیش فرض بعنوان `step` (گام) استفاده شده است. ولی زمانی که عدد 2 را بعنوان `step` در نظر بگیریم چه اتفاقی خواهد افتاد؟ نتیجه را می‌بینیم:

```
>>> count_by_twos = list(range(0, 30, 2))
```

```
>>> print(count_by_twos)
```

```
[0, 2, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28]
```

هر عدد در لیست دو تا بیشتر از عدد قبلی است و لیست با عدد 28 خاتمه می‌یابد که 2 تا کمتر از 30 می‌باشد. از گام‌های منفی نیز می‌توانید استفاده کنید:

```
>>> count_down_by_twos = list(range(40, 10, -2))
```

```
>>> print(count_down_by_twos)
```

```
[40, 38, 36, 34, 32, 30, 28, 26, 24, 22, 20, 18, 16, 14, 12]
```

تابع SUM

تابع `sum` آیتم‌های یک لیست را با هم جمع کرده و نتیجه‌ی نهایی را برمی‌گرداند. بعنوان مثال:

```
>>> my_list_of_numbers = list(range(0, 500, 50))
```

```
>>> print(my_list_of_numbers)
```

```
[0, 50, 100, 150, 200, 250, 300, 350, 400, 450]
```

```
>>> print(sum(my_list_of_numbers))
```

```
2250
```

در خط اول، با استفاده از `range` و یک گام 50 تایی لیستی از اعداد بین 0 و 500 را ایجاد می‌کنیم. سپس برای مشاهده‌ی نتیجه، لیست را چاپ (`print`) می‌نماییم. در نهایت، متغیر `my_list_of_numbers` را در تابع `sum` قرار داده و با `print(sum(my_list_of_numbers))` تمامی آیتم‌های لیست را با هم جمع کرده تا مجموع 2250 بدست آید.

^۱ iterator

کار با فایل‌ها

فایل‌های پایتون همانند دیگر فایل‌های رایانه‌ی شما هستند: اسناد، تصاویر، موسیقی، بازی‌ها و... در واقع، هر چیزی که رایانه شما بعنوان فایل ذخیره کرده است. در اینجا خواهیم دید که چگونه در پایتون، با استفاده از تابع ذاتی `open`، میتوان فایل‌ها را باز نمود و با آنها کار کرد. ولی ابتدا بایستی یک فایل جدید بسازیم.

ایجاد یک فایل تست

با یک فایل متنی کار می‌کنیم و آن را `test.txt` می‌نامیم. مراحل را دنبال کنید که برای سیستم-عامل مورد استفاده‌ی شما معین شده است.

ایجاد یک فایل جدید در ویندوز

اگر از ویندوز استفاده می‌کنید، مراحل زیر را برای ایجاد یک `test.txt` دنبال کنید:

۱. **Start ▶ All Programs ▶ Accessories ▶ Notepad** را انتخاب کنید

۲. یک خط جدید در فایل خالی وارد نمایید

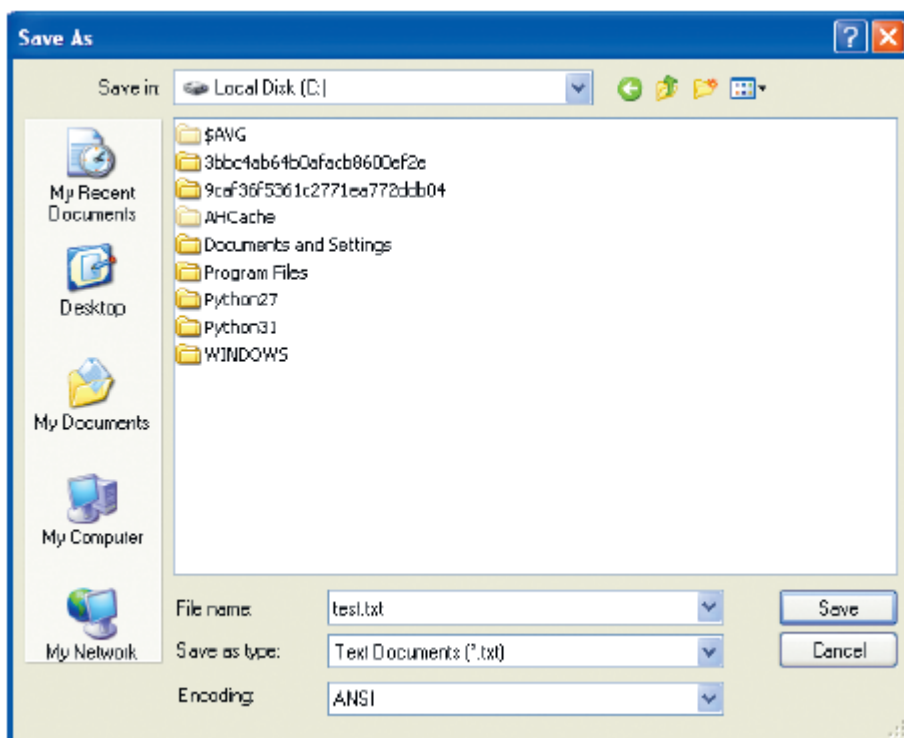
۳. **File ▶ Save** را انتخاب کنید

۴. بعد از ظاهر شدن پنجره، انتخاب درایو: `C:` با دوبار کلیک روی **My Computer** و سپس دوبار

کلیک روی **Local Disk (C:)**

۵. `test.txt` را در بخش **File name** در پایین کادر نمایش داده شده، وارد کنید

۶. در نهایت روی دکمه‌ی **Save** کلیک نمایید

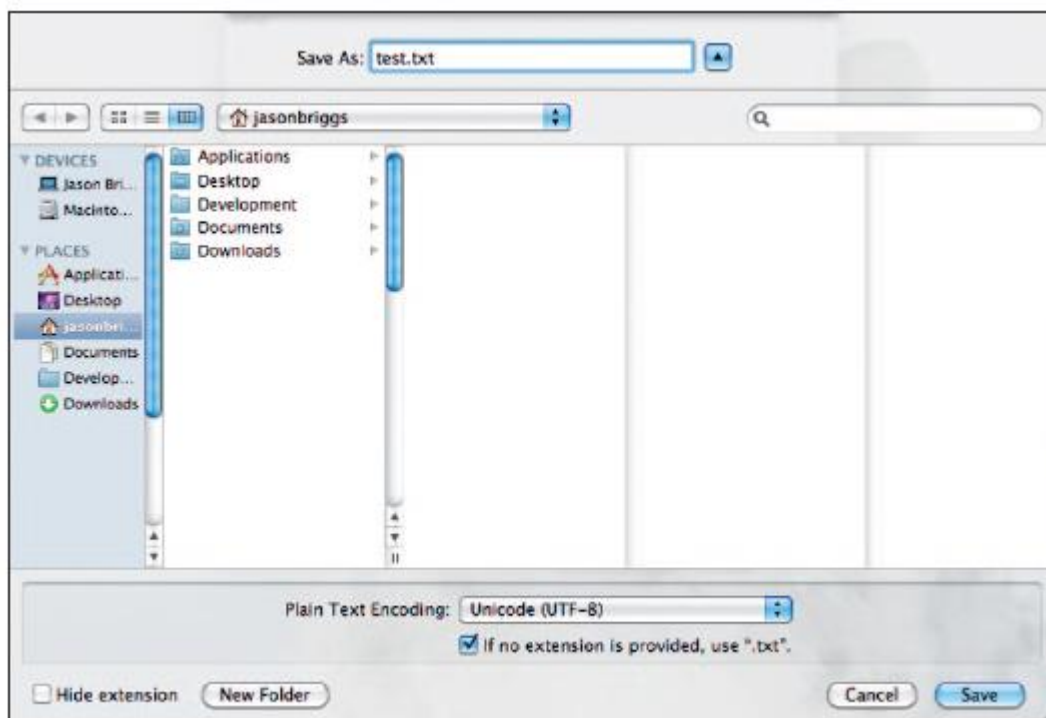
ایجاد یک فایل جدید در Mac OS X

اگر از یک Mac استفاده می‌کنید، مراحل زیر را برای ایجاد یک `test.txt` دنبال نمایید:

۱. کلیک روی آیکن **Spotlight** در نوار منوی در بالای صفحه
۲. وارد کردن `TextEdit` در کادر جستجویی که ظاهر می‌شود
۳. `TextEdit` بایستی در بخش `Applications` ظاهر گردد. روی آن کلیک کرده تا ادیتور^۱ باز شود (می‌توانید `TextEdit` را در پوشه‌ی `Applications` در `Finder` پیدا کنید)
۴. چند خط متن در فایل خالی خود تایپ کنید
۵. انتخاب **Format ▶ Make Plain Text**
۶. انتخاب **File ▶ Save**
۷. در کادر `Save As`، `test.txt` را وارد کنید
۸. در `Places list` روی نام کاربری^۲ کلیک کرده - نامی که با آن وارد سیستم شده‌اید یا نام صاحب رایانه‌ای که از آن استفاده می‌کنید.
۹. در نهایت روی دکمه‌ی **Save** کلیک کنید.

^۱ Editor ویرایشگر، ویراستار

^۲ username

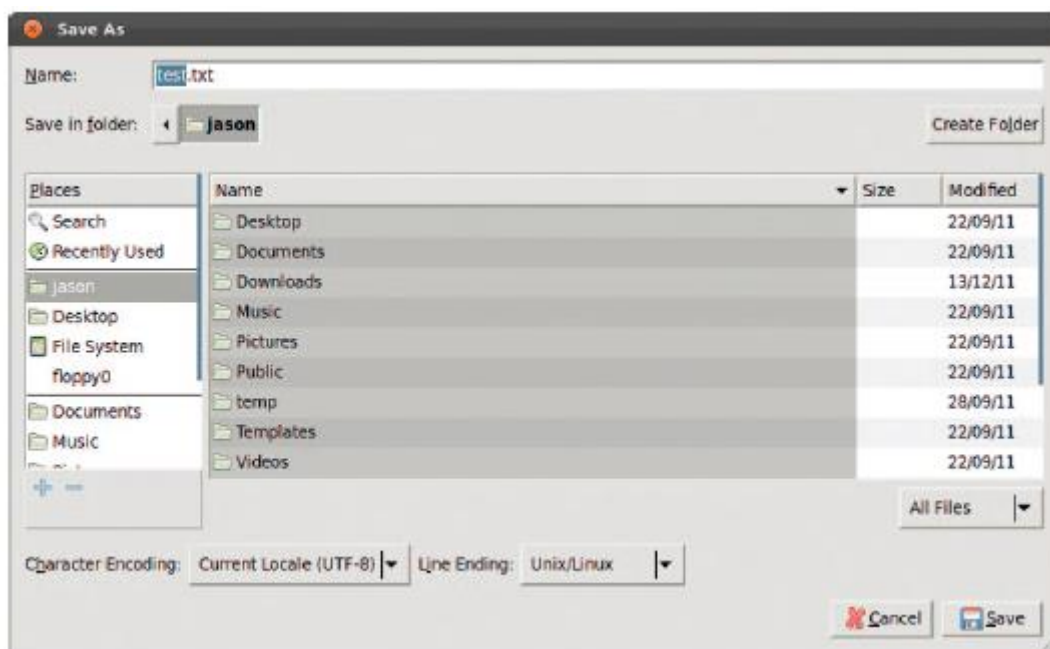

ایجاد یک فایل جدید در UBUNTU

اگر از UBUNTU استفاده می‌کنید، بایستی مراحل زیر را برای ایجاد یک `test.txt` دنبال نمایید:

۱. ادیتور خود را که معمولاً `Text Editor` نام دارد، باز کنید.
۲. چند خط متن در ادیتور وارد کنید.
۳. **File ▶ Save** را انتخاب نمایید.
۴. در کادر `Name`، `test.txt` ر بعنوان `filename` (نام فایل) وارد کنید. دایرکتوری اصلی مشار در این کادر تحت عنوان **Save in Folder** مشخص شده است، در غیر این صورت، در `Places list` روی آن کلیک نمایید (دایرکتوری اصلی شما، نام کاربری است که با آن وارد سیستم شده‌اید).
۵. روی دکمه‌ی `Save` کلیک کنید.

Home directory ^۱

باز کردن یک فایل در پایتون

تابع ذاتی `open` در پایتون، یک فایل را در پنجره‌ی پایتون باز کرده و محتویات آن را نمایش می‌دهد. این که به این تابع بگویید کدام فایل را باز کند، به سیستم‌عامل شما بستگی دارد. به مثال‌های مربوط به یک فایل ویندوز دقت کرده و اگر از سیستم‌عامل دیگری استفاده می‌کنید، به بخش ویژه-ی Mac یا UBUNTU مراجعه نمایید.

باز کردن یک فایل ویندوز

اگر از ویندوز استفاده می‌کنید، برای باز کردن `test.txt`، کد زیر را وارد نمایید:

```
>>> test_file = open('c:\\\\test.txt')
```

```
>>> text = test_file.read()
```

```
>>> print(text)
```

```
There once was a boy named Marcelo
```

```
Who dreamed he ate a marshmallow
```

```
He awoke with a start
```

```
As his bed fell apart
```

```
And he found he was a much rounder fellow
```

در خط اول، `Open` را باز می‌کنیم که یک شیء فایل را همراه با توابعی برای کار کردن با فایل‌ها

برمی‌گرداند. از پارامتر `string` همراه با تابع `open` استفاده می‌کنیم که به پایتون می‌گوید که در کجا می-

تواند فایل را پیدا کند. اگر از ویندوز استفاده می‌کنید، `test.txt` را در دیسک محلی روی درایو: C ذخیره کرده‌اید بنابراین مکان فایل را بصورت `c:\test.txt` تعریف می‌کنید.

دو بک اسلش (\) در نام فایل ویندوز به پایتون می‌گوید که بک اسلکش جزو فرمان نیست. (همانطوریکه در فصل ۳ آموختید، بک اسلکش‌ها، بویژه در رشته (string)ها، در پایتون معنا دارند). شیء فایل را در متغیر `test_file` ذخیره می‌کنیم.

در خط دوم، برای خواندن محتویات فایل و ذخیره‌ی آن در متغیر `text` از تابع `read` استفاده می‌کنیم که توسط شیء فایل درست شده است. در خط آخر، بری نمایش محتویات فایل، متغیر را چاپ می‌کنیم.

باز کردن یک فایل Mac OS X

اگر از Mac OS X استفاده می‌کنید، برای باز کردن `test.txt`، بایستی مکان متفاوتی را برای اولین خط مثال ویندوز وارد کنید. هنگام ذخیره‌ی فایل متنی در رشته، از نام کاربری که روی آن کلیک کرده‌اید استفاده نمایید. بعنوان مثال، اگر `sarahwinters` نام کاربری باشد، پارامتر `open` بایستی به شکل زیر باشد:

```
>>> test_file = open('/Users/sarahwinters/test.txt')
```

باز کردن یک فایل UBUNTU

اگر از Ubuntu استفاده می‌کنید، بایستی برای باز کردن `test.txt`، بایستی مکان متفاوتی را برای اولین خط مثال ویندوز وارد نمایید. هنگام ذخیره‌ی فایل متنی در رشته، از نام کاربری که روی آن کلیک کرده‌اید استفاده کنید. بعنوان مثال، اگر `jacob` نام کاربری باشد، پارامتر `open` بایستی به شکل زیر باشد:

```
>>> test_file = open('/home/jacob/test.txt')
```

نوشتن در فایل‌ها

شیء فایلی که توسط `open` بازگردانده شده است، علاوه بر `read` توابع دیگری نیز دارد. با استفاده از پارامتر دوم، رشته‌ی 'w'، هنگام فراخوانی تابع زیر، می‌توانیم یک فایل خالی جدید را ایجاد کنیم:

```
>>> test_file = open('c:\\myfile.txt', 'w')
```

پارامتر 'w' به پایتون می‌گوید که به جای خواندن از شیء فایل، می‌خواهیم در شیء فایل بنویسیم. حال با استفاده از تابع `write` می‌توانیم اطلاعاتی را به این فایل جدید اضافه کنیم:


```
>>> test_file = open('c:\\\\myfile.txt', 'w')
>>> test_file.write('this is my test file')
```

در نهایت با استفاده از تابع `close` زیر، بایستی به پایتون بگوییم که چه زمان نوشتن در فایل را خاتمه داده‌ایم

```
>>> test_file = open('c:\\\\myfile.txt', 'w')
>>> test_file.write('What is green and loud? A froghorn!')
>>> test_file.close()
```

حال اگر فایل را با استفاده از ادیتور متن خود باز کنید، بایستی مشاهده کنید که حاوی متن "What is green and loud? A froghorn!" است یا این که از پایتون برای

خواندن مجدد آن استفاده کنید:

```
>>> test_file = open('myfile.txt')
>>> print(test_file.read())
```

What is green and loud? A froghorn!

آنچه آموختید

در این فصل چیزهایی درباره توابع ذاتی پایتون، مثلاً `float` و `int` آموختید که می‌توانند اعداد اعشاری را به اعداد صحیح و بالعکس تبدیل کنند. همچنین دیدید که چگونه تابع `len` قادر است ایجاد حلقه‌ی تکرار را آسان‌تر کند و اینکه چگونه می‌توان برای خواندن از و نوشتن در فایل‌ها، از پایتون استفاده نمود.

چیستان‌های برنامه‌نویسی

برای درک برخی از توابع ذاتی پایتون، مثال‌های زیر را دنبال کنید. برای مشاهده‌ی پاسخ‌ها می‌توانید به آدرس <http://python-for-kids.com/> مراجعه کنید.

(۱) کد اسرارآمیز

نتیجه‌ی اجرای کد زیر چیست؟ حدس زده و برای ارزیابی درستی حدس خود، کد را اجرا کنید.

looping ۱

```
>>> a = abs(10) + abs(-10)
>>> print(a)
>>> b = abs(-10) + -10
>>> print(b)
```

(۲) یک پیام مخفی

از `dir` و `help` استفاده کرده تا بفهمیم چطور باید یک رشته را به واژه‌ها تقسیم کنیم و سپس یک برنامه‌ی کوچک برای چاپ بقیه‌ی واژه‌ها در رشته‌ی زیر می‌سازیم که با اولین واژه (`this`) شروع می‌شود:

```
"this if is you not are a reading very this good then way you to have
hide done a it message wrong"
```

(۳) کپی کردن یک فایل

برای کپی کردن یک فایل، یک برنامه‌ی پایتون بنویسید. (تذکر: بایستی فایلی را که می‌خواهیم کپی کنید، باز کرده، آن را خوانده و سپس یک فایل جدید - کپی - ایجاد نمایید). با چاپ محتویات فایل جدید روی صفحه، بررسی کنید که برنامه کار می‌کند.

فصل ۱۰

ماژول‌های سودمند پایتون

همانطوریکه در فصل ۷ آموختید، یک ماژول پایتون ترکیبی از توابع، کلاس‌ها و متغیرها می‌باشد. پایتون از ماژول‌ها برای گروه‌بندی توابع و کلاس‌ها استفاده کرده تا استفاده از آنها ساده‌تر شود. بعنوان مثال، ماژول turtle که در فصول قبل از آن استفاده کردیم، توابع و کلاس‌هایی را گروه‌بندی می‌کند که از آنها برای خلق یک بوم برای یک لاک‌پشت برای ترسیم روی صفحه استفاده شده است. زمانی که یک ماژول را به یک برنامه وارد می‌کنید، می‌توانید از تمامی محتویات آن استفاده نمایید. بعنوان مثال، زمانی که از ماژول turtle در فصل ۴ استفاده می‌کنیم، به کلاس pen دسترسی خواهیم داشت که می‌توانیم از آن برای خلق یک شیء برای نمایش بوم لاک‌پشت استفاده نماییم:

```
>>> import turtle
>>> t = turtle.Pen()
```

پایتون برای انجام وظایف مختلف، ماژول‌های متنوع و متعددی را در اختیار دارد. در این فصل، نگاهی خواهیم داشت به برخی از سودمندترین نمونه ماژول‌ها و سعی می‌کنیم از برخی از توابع آنها استفاده کنیم.

کپی برداری با استفاده از ماژول copy

ماژول copy حاوی توابعی برای خلق چندین کپی از شیء‌ها می‌باشد. معمولاً، هنگام نوشتن یک برنامه، شیء‌های جدیدی را خلق می‌کنید ولی برخی اوقات ایجاد یک کپی از یک شیء و سپس

استفاده از آن برای ایجاد یک شیء جدید سودمند خواهد بود، بویژه زمانی که پروسه‌ی خلق یک شیء چند مرحله‌ای باشد.

بعنوان مثال، فرض کنید کلاس `Animal` با تابع `__init__` و پارامترهای `name`، `number_of_legs` و `color` را در اختیار داریم.

```
>>> class Animal:
```

```
def __init__(self, species, number_of_legs, color):
```

```
self.species = species
```

```
self.number_of_legs = number_of_legs
```

```
self.color = color
```

با استفاده از کد زیر می‌توانیم شیء جدیدی را در کلاس `Animal` ایجاد کنیم. اجازه دهید یک اسب-گریفین صورتی شش پا به نام `harry` را خلق کنیم.

```
>>> harry = Animal('hippogriff', 6, 'pink')
```

فرض کنید بدنبال یک گله اسب-گریفین شش پا هستیم. می‌توانیم کد قبلی را بارها و بارها تکرار کرده یا از `copy` استفاده کنیم که در مازول `copy` پیدا می‌شود:

```
>>> import copy
```

```
>>> harry = Animal('hippogriff', 6, 'pink')
```

```
>>> harriet = copy.copy(harry)
```

```
>>> print(harry.species)
```

```
hippogriff
```

```
>>> print(harriet.species)
```

```
hippogriff
```

در این مثال، یک شیء ایجاد کرده و آن را با متغیر `harry` مشخص کردیم، سپس یک کپی از آن شیء ایجاد نموده و آن را `harriet` نامیدیم. این دو شیء کاملاً متفاوت هستند حتی با فرض این که ویژگی‌های یکسانی دارند. با این کار اندکی در تایپ صرفه‌جویی می‌شود، ولی زمانی که شیء‌ها پیچیده‌تر می‌شوند، کپی کردن آن‌ها مفید خواهد بود.

همچنین می‌توانیم یک لیست از شیء‌های `Animal` را ایجاد و کپی کنیم.

```
>>> harry = Animal('hippogriff', 6, 'pink')
```

```
>>> carrie = Animal('chimera', 4, 'green polka dots')
```

```
>>> billy = Animal('bogill', 0, 'paisley')
```

```
>>> my_animals = [harry, carrie, billy]
```

```
>>> more_animals = copy.copy(my_animals)
```

```
>>> print(more_animals[0].species)
```

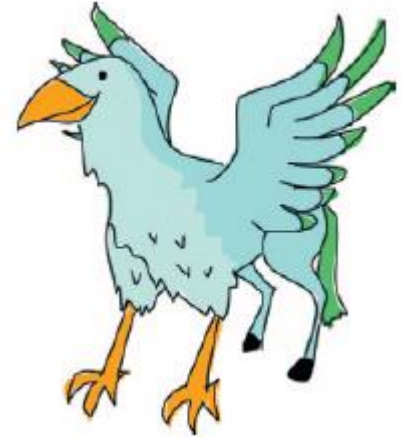
hippogriff ^۱

hippogriff

```
>>> print(more_animals[1].species)
```

chimera

در سه خط اول، سه شیء `Animal` را ایجاد کرده و آن‌ها را در `harry`، `carrie` و `billy` ذخیره می‌کنیم. در خط چهارم، این شیء‌ها را به لیست `my_animals` اضافه می‌کنیم. سپس از `copy` برای ایجاد لیست جدید `more_animals` استفاده می‌نماییم. در نهایت، گونه‌های دو شیء اول (`[0]` و `[1]`) در لیست `more_animals` را چاپ کرده و مشاهده می‌کنیم که همانند لیست اصلی هستند: `hippogriff` و `chimera`. یک کپی از لیست می‌گیریم بدون این که نیازی باشد مجدداً تمامی شیء‌ها را ایجاد کنیم.

ولی حالا می‌بینیم که اگر گونه‌های یکی از چهار شیء `Animal` را در لیست اصلی `my_animals` از `hippogriff` تا `ghoul`) تغییر دهیم چه اتفاقی خواهد افتاد. پایتون گونه‌ها را در `more_animals` نیز تغییر می‌دهد.

```
>>> my_animals[0].species = 'ghoul'
```

```
>>> print(my_animals[0].species)
```

ghoul

```
>>> print(more_animals[0].species)
```

ghoul

خیلی عجیب است. مگر ما فقط گونه‌ها را در لیست `my_animals` تغییر ندادیم؟ پس چرا گونه‌ها در هر دو لیست تغییر کردند؟

چون `copy` واقعاً یک کپی سطحی می‌گیرد، به این معنی که شیء‌های داخل شیء‌هایی که کپی کردیم را کپی برداری نمی‌کند، گونه‌ها تغییر خواهند کرد. در این جا شیء `List` اصلی را کپی کرده است نه شیء‌های داخلی آن را. بنابراین لیست جدیدی در اختیار داریم که فاقد شیء‌های جدید متعلق به آن می‌باشد - لیست `more_animals` دارای همان سه شیء درون آن می‌باشد.

به همین ترتیب اگر حیوان جدیدی را به لیست اول اضافه کنیم (`my_animals`)، در کپی (`more_animals`) ظاهر نخواهد شد. برای اثبات این موضوع، بعد از اضافه کردن هر حیوان، طول هر لیست را چاپ می‌کنیم:

```
>>> sally = Animal('sphinx', 4, 'sand')
```

```
>>> my_animals.append(sally)
```

```
>>> print(len(my_animals))
```

4

```
>>> print(len(more_animals))
```

3

همانطوریکه مشاهده می‌گردد، زمانی که حیوان جدیدی را به لیست اول یعنی `my_animals` اضافه می‌کنیم، به کپی آن لیست یعنی `more_animals` اضافه نخواهد شد. زمانی که از `len` استفاده کرده و نتایج را چاپ می‌کنیم، لیست اول دارای چهار المان و لیست دوم، سه المان خواهد داشت.

تابع دیگری که در ماژول `copy` وجود دارد؛ یعنی `deepcopy`، چندین کپی از تمامی شیء‌های درون شیء کپی شده را ایجاد می‌کند. زمانی که از `deepcopy` برای کپی `my_animals` استفاده می‌کنیم، لیست جدیدی حاوی کپی‌های تمامی شیء‌های آن در اختیار خواهیم داشت. در نتیجه، تغییر به یکی از شیء‌های اصلی `Animal` ما اثری روی شیء‌های در لیست جدید نخواهد داشت. بعنوان مثال:

```
>>> more_animals = copy.deepcopy(my_animals)
```

```
>>> my_animals[0].species = 'wyrm'
```

```
>>> print(my_animals[0].species)
```

Wyrm

```
>>> print(more_animals[0].species)
```

ghoul

زمانی که گونه‌های شیء اول در لیست اصلی را از `ghoul` به `wyrm` تغییر می‌دهیم، همانطوریکه هنگام چاپ گونه‌های شیء اول در هر لیست مشاهده می‌شود، لیست کپی شده تغییر نمی‌کند.

حفظ اثر کلیدواژه‌ها با ماژول `KEYWORD`

یک کلیدواژه در پایتون، به هر واژه‌ای در پایتون اطلاق می‌شود که بخشی از خود زبان است مثلاً `for`، `else`، `if`، `keyword` حاوی تابعی به نام `iskeyword` و متغیری به نام `kwlist` است. تابع `iskeyword` در صورتی `true` برمی‌گرداند که هر رشته یک کلیدواژه‌ی پایتون باشد. متغیر `kwlist` لیستی از تمامی کلیدواژه‌های پایتون را برمی‌گرداند.

در کد زیر دقت کنید که تابع `iskeyword` برای رشته‌ی `if`، `true` و برای رشته‌ی `Oswald`، `false` را برمی‌گرداند. زمانی که محتویات متغیر را چاپ می‌کنیم، می‌توانید لیست کاملی از کلیدواژه‌ها را مشاهده کنید. این کار از این جهت سودمند است که کلیدواژه‌ها همواره یکسان باقی نمی‌مانند. در نسخه‌های جدید (یا نسخه‌های قدیمی‌تر) پایتون ممکن است کلیدواژه‌های متفاوتی وجود داشته باشد.

```
>>> import keyword
```

```
>>> print(keyword.iskeyword('if'))
```

True

```
>>> print(keyword.iskeyword('ozwald'))
False
>>> print(keyword.kwlist)
['False', 'None', 'True', 'and', 'as', 'assert', 'break', 'class',
'continue', 'def', 'del', 'elif', 'else', 'except', 'finally',
'for', 'from', 'global', 'if', 'import', 'in', 'is', 'lambda',
'nonlocal', 'not', 'or', 'pass', 'raise', 'return', 'try', 'while',
'with', 'yield']
```

در ضمیمه، شرحی از هر کلیدواژه ارائه شده است.

تولید اعداد تصادفی با استفاده از ماژول RANDOM

ماژول random حاوی چندین تابع است که برای تولید اعداد تصادفی مفید هستند - مثلاً از رایانه بخواهیم «عددی را انتخاب کن». سودمندترین توابع در ماژول random عبارتند از randint, choice و shuffle.

استفاده از random برای انتخاب یک عدد تصادفی

تابع randint یک عدد تصادفی را در رنجی از اعداد مثلاً بین 1 تا 100، بین 100 تا 1000 یا بین 1000 و 5000 انتخاب می‌کند. بعنوان مثال:

```
>>> import random
>>> print(random.randint(1, 100))
58
>>> print(random.randint(100, 1000))
861
>>> print(random.randint(1000, 5000))
3795
```

می‌توانید از randint برای ایجاد یک بازی حدس‌بزن ساده (و خسته‌کننده) با استفاده از حلقه-ی while استفاده کنید. مثلاً:

```
>>> import random
>>> num = random.randint(1, 100)
❶ >>> while True:
❷     print('Guess a number between 1 and 100')
❸     guess = input()
❹     i = int(guess)
❺     if i == num:
```

```

print("You guessed right")
6         break
7     { elif i < num:
print("Try higher")
8     | elif i > num:
print("Try lower")

```

ابتدا ماژول random را وارد می‌کنیم و سپس با استفاده از رنج 1 تا 100، متغیر num را برابر با یک عدد تصادفی قرار می‌دهیم. سپس یک حلقه‌ی while را در 1 می‌سازیم که تا ابد تکرار خواهد شد (یا حداقل تا زمانی که بازیکن عدد را حدس بزند).

سپس، پیامی را در 2 چاپ کرده و آنگاه از input برای گرفتن ورودی از کاربر استفاده کرده و در 3 آن را در متغیر guess ذخیره می‌کنیم. با استفاده از int ورودی را به یک عدد تبدیل کرده و در 4 آن را در متغیر i ذخیره می‌کنیم. سپس در 5، آن را با عددی که به تصادف انتخاب شده مقایسه می‌کنیم.

در صورت مساوی بودن ورودی و عددی که بصورت تصادفی تولید شده است، “You guessed right,” (شما درست حدس زدید) را چاپ کرده و در 6 از حلقه خارج می‌شویم. در غیراینصورت، در 7 بزرگتر بودن عدد حدس زده شده نسبت به عدد تصادفی و در 8 کوچکتر بودن آن نسبت به عدد تصادفی را بررسی کرده و براین اساس یک پیام تذکر را چاپ می‌کنیم.

این کد یک بیتی است بنابراین شاید بخواهید آن را در یک پنجره‌ی فرمان جدید تایپ کرده یا یک سند متنی ایجاد نموده، آن را ذخیره کرده و سپس در IDLE اجرا کنید. در اینجا یک یادآوری از شیوه‌ی باز کردن و اجرای یک برنامه‌ی ذخیره شده ارائه گردیده است:

1. IDLE را آغاز کرده و **File ▶ Open** را انتخاب کنید

2. همان دایرکتوری که فایل را در آن ذخیره کرده‌اید، باز کنید و برای انتخاب آن روی نام فایل کلیک کنید.

3. روی **Open** کلیک کرده

4. بعد از باز شدن پنجره‌ی جدید، **Run ▶ Run Module** را انتخاب کنید

در اینجا نشان داده شده است که بعد از اجرای برنامه چه اتفاقی می‌افتد


```
Python Shell
File Edit Debug Options Windows Help
Python 3.1.2 |r312:79149, Mar 21 2010, 00:41:52) [MSC v.1500 32 bit |Intel|] on
win32
Type "copyright", "credits" or "license()" for more information.
==== No Subprocess ====
>>>
Guess a number between 1 and 100
50
Try higher
Guess a number between 1 and 100
70
Try lower
Guess a number between 1 and 100
60
Try higher
Guess a number between 1 and 100
65
Try higher
Guess a number between 1 and 100
68
Try higher
Guess a number between 1 and 100
69
You guessed right
>>>
```

استفاده از CHOICE برای انتخاب یک آیتم تصادفی از یک لیست
اگر می‌خواهید به جای یک عدد تصادفی از یک رنج، یک آیتم تصادفی را از یک لیست انتخاب
کنید، می‌توانید از choice استفاده کنید. بعنوان مثال، می‌خواهید پایتون دسر را برای شما انتخاب کند.

```
>>> import random
>>> desserts = ['ice cream', 'pancakes', 'brownies', 'cookies',
                'candy']
>>> print(random.choice(desserts))
brownies
```

احتمالاً شما نان خامه‌ی^۱ خواهید داشت - انتخاب بدی نیست

استفاده از SHUFFLE برای بُر زدن^۲ یک لیست

^۱ brownies

^۲ Shuffle به هم ریختن

تابع shuffle یک لیست را بر زده و آیتم‌ها را به هم می‌ریزد. اگر در IDLE کار می‌کنید و با استفاده از random لیست دسرهای مثال قبل را ساخته‌اید، می‌توانید به سراغ فرمان random.shuffle در کد زیر بروید:

```
>>> import random
>>> desserts = ['ice cream', 'pancakes', 'brownies', 'cookies',
               'candy']
>>> random.shuffle(desserts)
>>> print(desserts)
['pancakes', 'ice cream', 'candy', 'brownies', 'cookies']
```

بعد از چاپ لیست می‌توانید نتایج را مشاهده کنید- ترتیب کاملاً متفاوت است. اگر یک بازی کارتی نوشته‌اید، می‌توانید از این تابع برای بر زدن یک لیست معرف یک دسته کارت استفاده کنید.

کنترل کردن صفحه پایتون با ماژول SYS

ماژول sys حاوی تابعی از سیستم است که می‌توانید از آنها برای کنترل خود صفحه‌ی پایتون استفاده کنید. در اینجا خواهیم دید که چگونه از تابع exit، شیء‌های stdin و stdout و متغیر version استفاده می‌گردد.

خروج از صفحه‌ی پایتون با استفاده از تابع EXIT

تابع exit راهی است برای متوقف کردن کنسول و صفحه‌ی پایتون. با وارد کردن کد زیر صفحه-ای باز شده و در آنجا از شما خواسته می‌شود تا خروج از برنامه را تأیید کنید. روی Yes کلیک کرده و در نتیجه برنامه بسته خواهد شد.

```
>>> import sys
>>> sys.exit()
```

اگر از نسخه‌ی اصلاح شده‌ی IDLE که در فصل ۱ معرفی شد استفاده نکنید، این کار جواب نخواهد داد. در عوض، با پیام خطا مواجه خواهید شد:

```
>>> import sys
>>> sys.exit()
```

Traceback (most recent call last):

```
File "<pyshell#1>", line 1, in <module>
    sys.exit()
```

SystemExit

خواندن با شیء STDIN

شیء `stdin` (مخفف ورودی استاندارد `standard input`) در ماژول `sys` از کاربر می‌خواهد تا اطلاعاتی را وارد کند که در صفحه خوانده شده و برنامه از آنها استفاده می‌کند. همانطوریکه در فصل ۷ آموختید، این شیء دارای یک تابع `readln` است که تا قبل از فشردن کلید `ENTER` توسط کاربر، از آن برای خواندن یک خط از متنی که با صفحه کلید تایپ شده است، استفاده می‌گردد. این تابع همانند تابع `input` کار می‌کند که از آن برای بازی حدس عدد تصادفی استفاده کردیم. بعنوان مثال کد زیر را وارد کنید:

```
>>> import sys
```

```
>>> v = sys.stdin.readline()
```

```
He who laughs last thinks slowest
```

پایتون رشته‌ی `He who laughs last thinks slowest` را در متغیر `v` ذخیره می‌کند. برای تصدیق این

موضوع، محتوای `v` را چاپ می‌کنیم:

```
>>> print(v)
```

```
He who laughs last thinks slowest
```

یکی از تفاوت‌های بین تابع `readline` و `input` در این است که با تابع `readline` می‌توانیم تعداد

کاراکترهایی را که بعنوان یک پارامتر خوانده می‌شوند، تعیین کنیم. بعنوان مثال:

```
>>> v = sys.stdin.readline(13)
```

```
He who laughs last thinks slowest
```

```
>>> print(v)
```

```
He who laughs
```

نوشتن با شیء STDOUT

برخلاف `stdin`، می‌توان از شیء `stdout` (مخفف استاندارد خروجی `standard output`) برای نوشتن پیام‌هایی در شل (یا کنسول)، به جای خواندن آنها، استفاده کرد. از جنبه‌هایی مانند `print` است ولی با این تفاوت که `stdout` یک شیء فایل است و بنابراین از همان توابعی برخوردار است که در فصل ۹ بیان نمودیم، مثلاً `.write`. بعنوان مثال:

```
>>> import sys
```

```
>>> sys.stdout.write("What does a fish say when it swims into a wall?
```

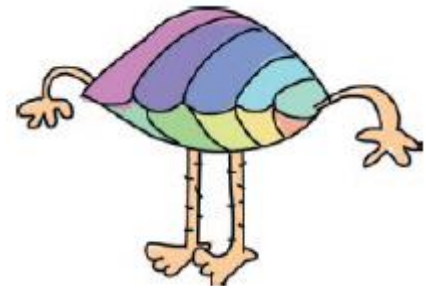
```
Dam.")
```

```
What does a fish say when it swims into a wall? Dam.52
```

توجه داشته باشید که به مجرد خاتمه‌ی write، تعداد کاراکترهایی را که نوشته است، برمی‌گرداند. در پایان پیام می‌توان مشاهده نمود که 52 در صفحه‌ی برنامه چاپ شده است. می‌توانیم این مقدار را در یک متغیر ذخیره کرده تا در طی زمان بفهمیم چند کاراکتر روی صفحه نوشته‌ایم.

من چطور بفهمم که از کدام نسخه‌ی پایتون استفاده می‌کنم؟

متغیر `version` نسخه‌ی پایتون شما را نمایش می‌دهد. زمانی این کار مفید است که بخواهید از به روز بودن نسخه‌ی خود مطمئن شوید. برخی از برنامه‌نویسان تمایل دارند با بالا آمدن برنامه‌هایشان، اطلاعات چاپ شود. بعنوان مثال، شاید بخواهید نسخه‌ی پایتون - بصورت زیر - در یک پنجره‌ی About در برنامه‌تان ظاهر شود:


```
>>> import sys
>>> print(sys.version)
3.1.2 (r312:79149, Mar 21 2013, 00:41:52) [MSC v.1500 32 bit (Intel)]
```

زمان انجام کار با استفاده از ماژول TIME

ماژول `time` پایتون شامل توابعی برای نمایش زمان است هرچند ضرورتی در انجام این کار نیست. کد زیر را امتحان کنید:

```
>>> import time
>>> print(time.time())
1300139149.34
```

عددی که با فراخوان `time()` برگردانده می‌شود، در واقع تعداد ثانیه‌ها از ۱ ژانویه‌ی ۱۹۷۰ در 00:00:00 AM است. این نقطه ارجاع غیرمعمول در نگاه اول سودمند نخواهد بود ولی واقعیت چیز دیگری است. بعنوان مثال، برای این که بفهمیم اجرای بخش‌های برنامه چقدر طول می‌کشد، می‌توانیم زمان شروع و خاتمه را ثبت کرده و مقادیر را با هم مقایسه کنیم. همان کار را برای تعیین زمان لازم برای چاپ تمامی اعداد از 0 تا 999 انجام دهید.

ابتدا، تابعی مانند تابع زیر را ایجاد می‌کنیم:

```
>>> def lots_of_numbers(max):
    for x in range(0, max):
        print(x)
```

سپس تابع را با $\text{max}=1000$ صدا می‌زنیم:

```
>>> lots_of_numbers(1000)
```

در ادامه با اصلاح برنامه با ماژول `time`، زمان موردنیاز تابع را محاسبه می‌کنیم:

```
>>> def lots_of_numbers(max):
```

```
    ❶ t1 = time.time()
```

```
    ❷ for x in range(0, max):
```

```
        print(x)
```

```
    ❸ t2 = time.time()
```

```
    ❹ print('it took %s seconds' % (t2-t1))
```

مجدداً برنامه را فراخوانی کرده و نتیجه‌ی زیر بدست خواهد آمد (با توجه به سرعت سیستم

نتیجه متفاوت خواهد بود):

```
>>> lots_of_numbers(1000)
```

```
0
```

```
1
```

```
2
```

```
3
```

```
.
```

```
.
```

```
.
```

```
997
```

```
998
```

```
999
```

```
it took 50.159196853637695 seconds
```

روند کار اینگونه است: اولین باری که تابع `time()` را صدا می‌زنیم، مقداری که در ❶ مقدار بازگشتی را به متغیر `t1` نسبت می‌دهیم. سپس در ❷ حلقه‌ای ایجاد کرده و تمامی اعداد در خطوط سوم و چهارم را چاپ می‌کنیم. بعد از حلقه، مجدداً تابع `time()` را فراخوانی کرده و در ❸ مقدار بازگشتی را به متغیر `t2` نسبت می‌دهیم. چون تکمیل حلقه چند ثانیه طول می‌کشد، مقدار `t2` بزرگتر از `t1` خواهد بود زیرا از ۱ ثانیه‌ی ۱۹۹۷ ثانیه‌های بیشتری سپری شده است. در ❹ از تفاضل `t1` و `t2`، تعداد ثانیه‌های لازم برای چپ تمامی این اعداد بدست خواهد آمد.

تبدیل یک تاریخ با کمک `ASCTIME`

تابع `asctime` یک تاریخ را بصورت یک چندتایی در نظر گرفته و آن را به چیزی قابل خواندن

تبدیل می‌کند. (بخاطر داشته باشید که یک چندتایی مانند یک لیست با آیتم‌های غیرقابل تغییر است).

همانطوریکه در فصل ۷ دیدیم، اگر `asctime` را بدون هیچ پارامتری فراخوانی کنیم، تاریخ و زمان جاری به فرمی قابل قرائت نمایش داده خواهد شد.

```
>>> import time
>>> print(time.asctime())
Mon Mar 11 22:03:41 2013
```

برای فراخوانی `asctime` با یک پارامتر، ابتدا یک چندتایی با مقادیری برای تاریخ و زمان ایجاد می‌کنیم. بعنوان مثال، چندتایی را به متغیر `t` نسبت می‌دهیم:

```
>>> t = (2007, 5, 27, 10, 30, 48, 6, 0, 0)
مقادیر در این دنباله عبارتند از سال، ماه، روز، ساعت، دقیقه، ثانیه، روز هفته (0 دوشنبه، 1 سه‌شنبه و به همین ترتیب)، روز سال (0 بعنوان مکان‌نما) و روز بودن یا نبودن (0 نباشد و 1 باشد). asctime را با چندتای مشابهی فراخوانی کرده و خواهیم داشت:
```

```
>>> import time
>>> t = (2020, 2, 23, 10, 30, 48, 6, 0, 0)
>>> print(time.asctime(t))
Sun Feb 23 10:30:48 2020
```

بدست آوردن تاریخ و زمان با تابع `LOCALTIME`

برخلاف `asctime`، تابع `localtime` تاریخ و زمان جاری را بصورت یک شیء برمی‌گرداند و مقادیر آن تقریباً به همان ترتیب ورودی `asctime` هستند. اگر شیء را چاپ کنید، نام کلاس را مشاهده کرده و هر یک از مقادیر با `tm_year`، `tm_mon` (برای ماه)، `tm_mday` (برای روز ماه)، `tm_hour` و ... برچسب‌گذاری شده‌اند.

```
>>> import time
>>> print(time.localtime())
time.struct_time(tm_year=2020, tm_mon=2, tm_mday=23, tm_hour=22,
tm_min=18, tm_sec=39, tm_wday=0, tm_yday=73, tm_isdst=0)
برای چاپ سال و ماه جاری می‌توانید از جایگاه اندیس آنها (همانند چندتایی که با asctime استفاده کردیم) استفاده کنید. براساس این مثال، می‌دانیم که year در جایگاه اول (موقعیت 0) و month در جایگاه دوم (1) قرار دارد. بنابراین از year = t[0] و month = t[1] استفاده می‌کنیم:
```

```
>>> t = time.localtime()
>>> year = t[0]
>>> month = t[1]
>>> print(year)
```

2020

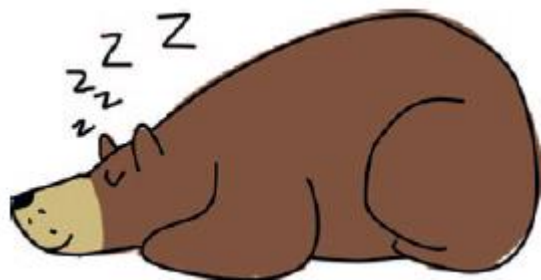
```
>>> print(month)
```

2

و می‌بینیم که در ماه دوم ۲۰۲۰ هستیم.

ایجاد وقفه با استفاده از تابع SLEEP

از تابع sleep زمانی استفاده می‌شود که می‌خواهید در برنامه تأخیر ایجاد کرده یا اجرای آن را کند کنید. بعنوان مثال برای چاپ هر ثانیه از 1 تا 60 می‌توانیم از حلقه‌ی زیر استفاده کنیم:


```
>>> for x in range(1, 61):
```

```
    print(x)
```

این کد به سرعت تمامی اعداد از 1 تا 60 را چاپ می‌کند. هرچند، می‌توانیم به پایتون بگوییم که یک ثانیه بین هر دستور print کاری انجام ندهد:

```
>>> for x in range(1, 61):
```

```
    print(x)
```

```
    time.sleep(1)
```

در نتیجه، تأخیری بین نمایش هر عدد ایجاد خواهد شد. در فصل ۱۲، از تابع sleep برای واقعی‌تر جلوه دادن یک انیمیشن استفاده خواهیم کرد.

استفاده از ماژول PICKLE برای ذخیره‌ی اطلاعات

از ماژول pickle برای تبدیل شیء‌های پایتون به چیزی استفاده شده است که در یک فایل قابل نوشتن و بسادگی قابل خواندن باشد. ماژول pickle هنگام نوشتن یک بازی یا زمانی که بخواهیم اطلاعاتی را درباره‌ی پیشرفت یک بازیکن ذخیره کنیم، به درد می‌خورد. بعنوان مثال در اینجا نشان می‌دهیم که چگونه می‌توانیم ویژگی ذخیره را به یک بازی اضافه کنیم:


```
>>> game_data = {
    'player-position': 'N23 E45',
    'pockets': ['keys', 'pocket knife', 'polished stone'],
    'backpack': ['rope', 'hammer', 'apple'],
    'money': 158.50
}
```

در اینجا، یک نقشه‌ی پایتون حاوی موقعیت جاری بازیکن را در بازی خیالی خودمان، فهرستی از آیتم‌ها در جیب جلویی و عقبی بازیکن و مقدار پولی که بازیکن با خود حمل می‌کند را خلق می‌کنیم. با باز کردن یک فایل برای نوشتن و سپس فراخوانی تابع pickle's dump می‌توانیم این نقشه را در یک فایل ذخیره کنیم:

```

❶ >>> import pickle
❷ >>> game_data = {
'player-position': 'N23 E45',
'pockets': ['keys', 'pocket knife', 'polished stone'],
'backpack': ['rope', 'hammer', 'apple'],
'money': 158.50
    }
❸ >>> save_file = open('save.dat', 'wb')
❹ >>> pickle.dump(game_data, save_file)
❺ >>> save_file.close()

```

ابتدا در ❶ ماژول pickle را وارد کرده و در ❷ نقشه‌ای از داده‌های بازی را می‌سازیم. در ❸ فایل save.dat را با پارامتر wb باز می‌کنیم که به پایتون می‌گوید فایلی را در مد باینری بنویسد(شاید لازم باشد آن را در یک دایرکتوری مثلاً /home/susanb/، /Users/malcolmozwald، یا C:\Users\JimmyIpswich ذخیره کنید همانطوری‌که در فصل ۹ انجام شد). در ❹ از dump برای حرکت در نقشه و متغیر file بعنوان دو پارامتر استفاده می‌کنیم. در نهایت در ❺، فایل را می‌بندیم چون کارمان با آن تمام شده است.

نکته: فایل‌های ساده‌ی متنی فقط حاوی کاراکترهایی هستند که توسط انسان قابل خواندن هستند. تصاویر، فایل‌های صوتی، فیلم‌ها و شیء‌های pickle شده‌ی پایتون حاوی اطلاعاتی هستند که همواره توسط انسان قابل خواندن نیستند بنابراین تحت عنوان فایل‌های باینری شناخته می‌شوند. اگر می‌خواهید فایل dat را ذخیره کنید، خواهید دید که شبیه یک فایل متنی نیست؛ بلکه شبیه مخلوطی درهم-آمیخته از متن ساده و کاراکترهای ویژه است.

چیستان‌های برنامه‌نویسی

کد زیر برای یادگیری ماژول‌های پایتون، امتحان کنید. می‌توانید پاسخ‌های خود را در آدرس

<http://python-for-kids.com> بررسی نمایید.

(۱) ماشین‌های کپی برداری شده

کد زیر چه چیزی را چاپ می‌کند؟

```
>>> import copy
```

```
>>> class Car:
```

```
    pass
```

```
>>> car1 = Car()
```

```
>>> car1.wheels = 4
```

```
>>> car2 = car1
```

```
>>> car2.wheels = 3
```

```
>>> print(car1.wheels)
```

→ چه چیزی در اینجا چاپ می‌شود؟

```
>>> car3 = copy.copy(car1)
```

```
>>> car3.wheels = 6
```

```
>>> print(car1.wheels)
```

→ چه چیزی در اینجا چاپ می‌شود؟

(۲) برگزیدگان pickle شده

فهرستی از موارد مورد علاقه‌ی خود را ایجاد کرده و سپس از pickle برای ذخیره‌ی آنها در فایل

به نام *favorites.dat* استفاده کنید. شل پایتون را ببندید و مجدداً آن را باز کنید و بت بارگذاری فایل،

فهرست موارد برگزیده‌ی خود را نمایش دهید.

فصل ۱۱

تعداد بیشتری گرافیک‌های لاک‌پشت

اجازه دهید نگاهی دوباره داشته باشیم به ماژول turtle که در فصل ۴ از آن استفاده کردیم. همانطوریکه در این فصل خواهیم دید، در پایتون، لاک‌پشت‌ها کاری بیش از ترسیم خطوط سیاه ساده انجام می‌دهند. بعنوان مثال، می‌توانید از آنها برای ترسیم اشکال گرافیکی پیشرفته‌تر استفاده کرده، رنگ‌های مختلفی را ایجاد نموده و حتی شکل‌های خود را رنگ‌آمیزی کنید.

شروع کار با مربع

آموختیم که چگونه کاری کنیم تا لاک‌پشت شکل‌های ساده‌ای را ترسیم کند. قبل از استفاده از لاک‌پشت، بایستی ماژول turtle را وارد کرده و شیء pen را درست کنیم:

```
>>> import turtle
>>> t = turtle.Pen()
```

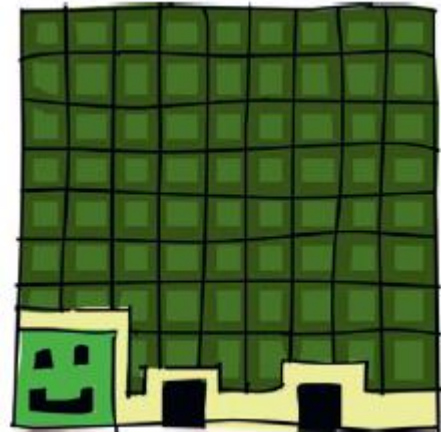
در اینجا کدی وجود دارد که از آن برای درست کردن یک مربع در فصل ۴ استفاده کردیم:

```
>>> t.forward(50)
>>> t.left(90)
>>> t.forward(50)
>>> t.left(90)
>>> t.forward(50)
>>> t.left(90)
>>> t.forward(50)
```

در فصل ۶، حلقه‌های for را یاد گرفتیم. با دانشی که جدیداً بدست آوریم میتوانیم با استفاده از یک حلقه for، کد نسبتاً خسته کننده یک مربع را ساده کنیم:

```
>>> t.reset()
>>> for x in range(1, 5):
t.forward(50)
t.left(90)
```

در خط اول، به شیء pen می‌گوییم خود را بازنشانی (reset ریست) کند. سپس حلقه for ای را شروع می‌کنیم که از ۱ تا ۴ را با کد range(1, 5) می‌شمارد. سپس، با خطوط زیر در هر اجرای حلقه، ۵۰ پیکسل به جلو رفته و ۹۰ درجه به چپ می‌چرخیم. چون از حلقه for استفاده کردیم، کد اندکی کوتاهتر از نسخه قبلی است - از خط reset صرف‌نظر کرده و کد را از شش خط به سه خط کاهش می‌دهیم.

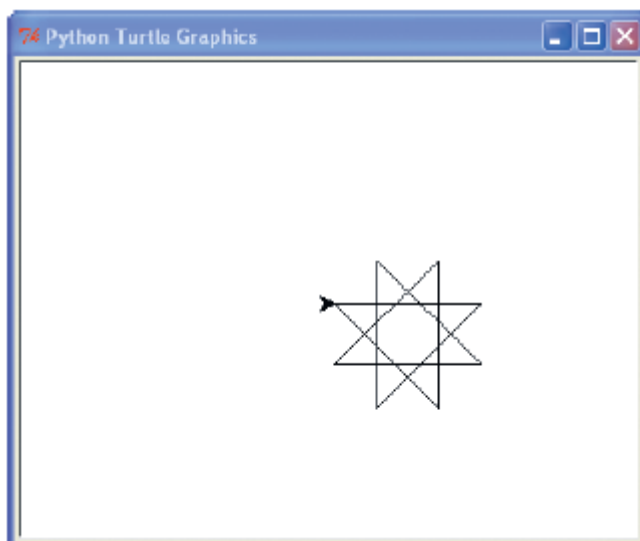

ترسیم ستاره

حال، با چند تغییر ساده در حلقه for، میتوانیم چیز جالب‌تری بسازیم. کد زیر را تایپ کنید:

```
>>> t.reset()
>>> for x in range(1, 9):
t.forward(100)
t.left(225)
```

این کد یک ستاره هشت پر را می‌سازد.

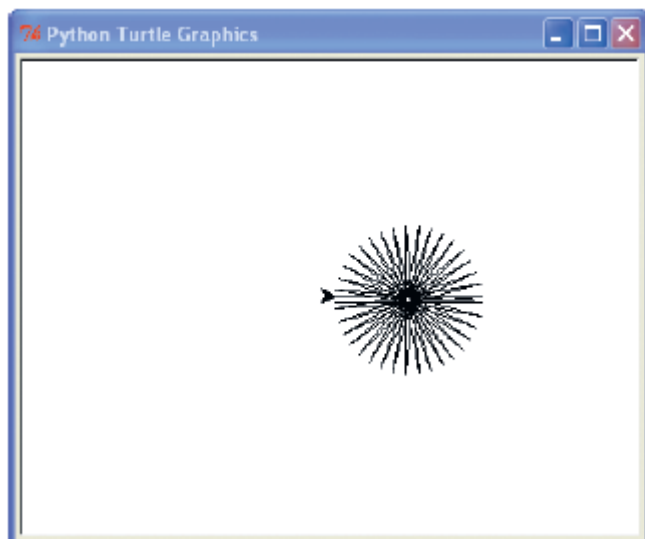
خود کد بسیار شبیه به کدی است که برای ترسیم مربع استفاده شده است ولی با این تفاوت که:

- به جای این که با `range(1, 5)` چهار بار حلقه بزنیم، با `range(1, 9)` هشت بار حلقه می‌زنیم.
- به جای اینکه ۵۰ پیکسل جلو برویم؛ ۱۰۰ پیکسل جلو می‌رویم.
- به جای اینکه ۹۰ درجه بچرخیم، ۲۲۵ درجه به چپ می‌چرخیم.

حال ستاره را اندکی بیشتر جلو می‌بریم. با استفاده از کد زیر، با استفاده از یک زاویه ۱۷۵ درجه و ۳۷ بار حلقه زدن، میتوانیم ستاره‌ای با تعداد نقاط (رئوس) بیشتر بسازیم:

```
>>> t.reset()
>>> for x in range(1, 38):
    t.forward(100)
    t.left(175)
```

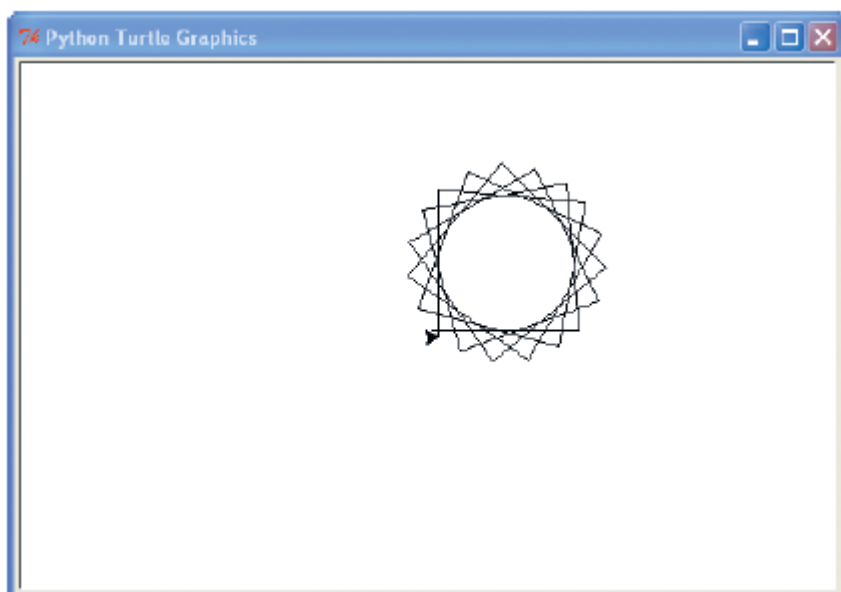
نتیجه اجرای این کد بصورت زیر خواهد بود:

درحالی‌که با ستاره‌ها بازی می‌کنیم، در ادامه کدی برای ساختن یک ستاره مارپیچ (حلزونی) ارائه گردیده است:

```
>>> t.reset()
>>> for x in range(1, 20):
    t.forward(100)
    t.left(95)
```

با تغییر درجه چرخش و کاهش تعداد حلقه‌ها، لاک‌پشت ترسیم سبک متفاوتی از ستاره را به پایان می‌برد:

با استفاده از کد مشابهی، می‌توانیم شکل‌های مختلفی را بسازیم از یک مربع گرفته تا یک ستاره مارپیچ. همانطوریکه می‌بینید، با استفاده از حلقه‌های `for`، ترسیم این شکل‌ها را به مراتب ساده‌تر کردیم. بدون حلقه‌های `for`، اینکار مستلزم فرآیند خسته کننده تایپ است.

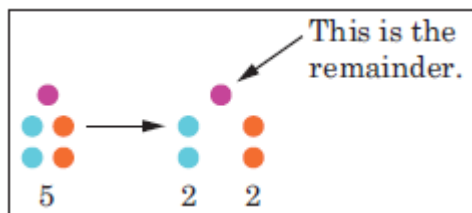
حال اجازه دهید از دستور `if` برای کنترل میزان چرخش لاک‌پشت استفاده کرده و نوعی دیگر از ستاره را ترسیم کنیم. در این مثال، می‌خواهیم لاک‌پشت در بار

اول یک درجه چرخیده و بار بعد یک درجه دیگر بچرخد.

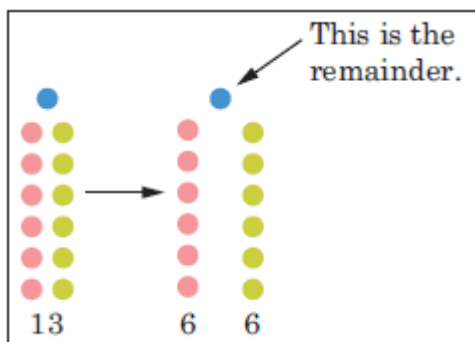
```
>>> t.reset()
>>> for x in range(1, 19):
    t.forward(100)
    if x % 2 == 0:
        t.left(175)
    else:
        t.left(225)
```

در اینجا یک حلقه درست می‌کنیم که ۱۸ بار (`range(1, 19)`) را اجرا کرده و به لاک‌پشت می‌گوید ۱۰۰ پیکسل به جلو برود (`t.forward(100)`). اتفاق جدیدی که در اینجا رخ داده است، دستور `if` می‌باشد (`if x % 2 == 0`)

($x \% 2 == 0$) این دستور با استفاده از عملگر modulo بررسی می‌کند که متغیر x حاوی یک عدد زوج باشد و $x \% 2 == 0$ عبارت $x \% 2 == 0$ راهی است برای گفتن این که « $x \bmod 2$ برابر با 0 است»
عبارت $x \% 2$ اساساً بیان می‌کند «زمانی که عدد متغیر x را به دو تقسیم می‌کنیم، چقدر باقی می‌ماند؟» بعنوان مثال، اگر 5 توپ را به 2 تقسیم کنیم، دو دسته 2 تایی توپ (مجموعاً 4 توپ) و باقیمانده 1 مقدار باقیمانده (1 توپ خواهد بود).

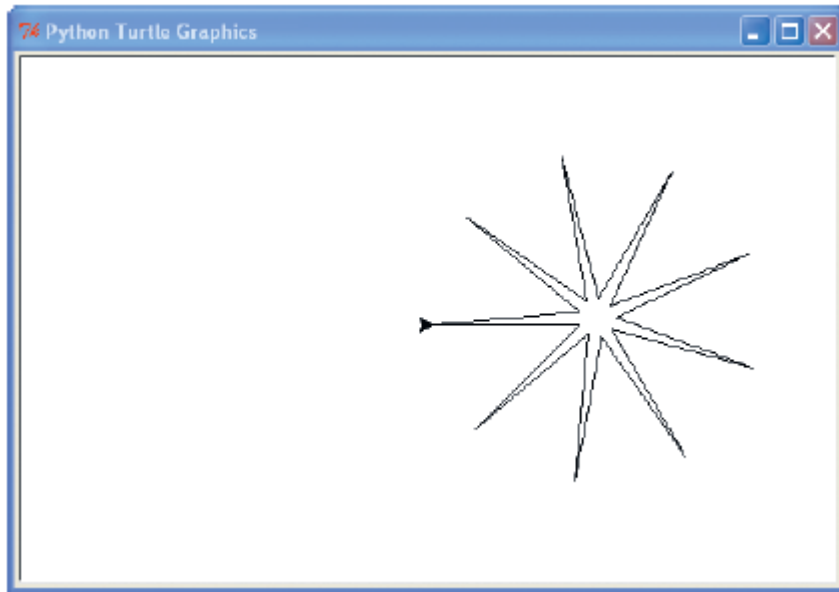
اگر 13 توپ را به 2 تقسیم کنیم، دو دسته 6 تایی توپ و 1 توپ باقیمانده خواهیم داشت.

زمانیکه بررسی می‌کنیم تقسیم x بر 2، هیچ باقیمانده‌ای نداشته باشد (باقیمانده صفر) در واقع بدنبال این هستیم که آیا میتوان آن را بدون هیچ باقیمانده‌ای به دو تقسیم کرد. این شیوه یک راه بسیار مطلوب برای این است که بفهمیم عدد یک متغیر زوج است یا خیر زیرا اعداد زوج همواره به دو بخش پذیر هستند (به دو بخش مساوی تقسیم می‌شوند).

در خط پنجم این کد به لاک پشت می‌گوییم که اگر عدد x زوج است ($x \% 2 == 0$)، $\text{left}(175)$ درجه به چپ بچرخد ($\text{left}(175)$)؛ در غیر این صورت (else)، در خط نهمی، می‌گوییم $\text{left}(225)$ درجه به چپ بچرخد ($\text{left}(225)$).

در اینجا نتیجه اجرای کد نشان داده شده است:

ترسیم یک ماشین

لاک‌پشت به غیر از ترسیم ستاره و اشکال ساده هندسی می‌تواند ترسیمات دیگری را نیز انجام دهد. بعنوان مثال بعدی، یک ماشین خوش‌ظاهر می‌کشیم. ابتدا بدنه ماشین را ترسیم می‌کنیم. در IDLE، **File ▶ New Window** را انتخاب کرده و سپس کد زیر را در پنجره نمایش داده شده وارد می‌کنیم:

```
t.reset()
t.color(1,0,0)
t.begin_fill()
t.forward(100)
t.left(90)
t.forward(20)
t.left(90)
t.forward(20)
t.right(90)
t.forward(20)
t.left(90)
t.forward(60)
t.left(90)
t.forward(20)
t.right(90)
t.forward(20)
t.left(90)
t.forward(20)
```



```
t.end_fill()
```

سپس چرخ اول را می‌کشیم:

```
t.color(0,0,0)
```

```
t.up()
```

```
t.forward(10)
```

```
t.down()
```

```
t.begin_fill()
```

```
t.circle(10)
```

```
t.end_fill()
```

درنهایت، چرخ دوم را خواهیم کشید.

```
t.setheading(0)
```

```
t.up()
```

```
t.forward(90)
```

```
t.right(90)
```

```
t.forward(10)
```

```
t.setheading(0)
```

```
t.begin_fill()
```

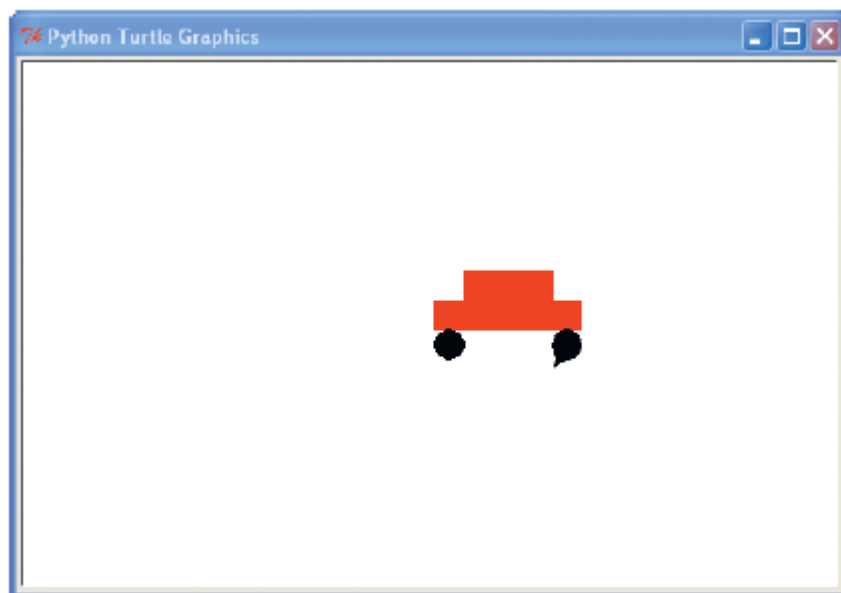
```
t.down()
```

```
t.circle(10)
```

```
t.end_fill()
```

File ▶ Save As را انتخاب می‌کنیم. یک نام برای فایل در نظر می‌گیریم مثلاً `car.py`.

Run ▶ Run Module را انتخاب کرده و کد را تست می‌کنیم. در نتیجه ماشین ما آماده است:

اگر دقت کرده باشید، چند تابع جدید لاک‌پشت در این کد آشکار می‌شوند:

- از color برای تغییر رنگ قلم استفاده می‌شود
 - از begin_fill و begin_fill برای پر کردن (رنگ کردن) سطح بوم با رنگ استفاده می‌شود
 - Circle یک دایره با سایز مشخص را می‌کشد
 - setheading لاک‌پشت را به جهت مشخصی می‌چرخاند
- حال می‌بینیم که چگونه میتوانیم از این توابع برای اضافه کردن رنگ به نقاشی مان استفاده کنیم.

رنگ کردن چیزها

تابع color سه پارامتر دارد. پارامتر اول مقدار رنگ قرمز، پارامتر دوم مقدار رنگ سبز و سومین پارامتر، مقدار رنگ آبی را تعیین می‌کند. بعنوان مثال، برای رنگ قرمز روشن (براق) ماشین، از color(1,0,0) استفاده می‌کنیم که به لاک‌پشت می‌گوید از قلم قرمز ۱۰۰٪ استفاده کند.

این دستورالعمل رنگ قرمز، سبز و آبی، RGB نامیده می‌شود. به این شیوه رنگ‌ها روی صفحه نمایش رایانه شما ظاهر می‌شوند و رنگ‌های دیگر از ترکیب نسبی این رنگ‌های اصلی (اولیه) بدست می‌آیند، دقیقاً مانند زمانی که برای بدست آوردن رنگ ارغوانی، رنگ آبی و قرمز را با هم ترکیب می‌کنید یا برای بدست آوردن رنگ نارنجی، دو رنگ زرد و قرمز را ترکیب می‌کنید. رنگ‌های قرمز، سبز و آبی رنگ‌های اصلی (اولیه) نامیده می‌شوند زیرا از ترکیب رنگ‌های دیگر نمیتوانید به این رنگ‌ها دست پیدا کنید.

هرچند زمانیکه رنگ‌ها را روی صفحه نمایش رایانه می‌سازیم (از نور استفاده می‌کنیم)، درواقع از رنگ استفاده نمی‌کنیم، ولی برای این که این دستورالعمل RGB را بهتر درک کنیم، سه قوطی رنگ را در نظر می‌گیریم: یک قوطی رنگ قرمز، یک سبز و یک قوطی رنگ آبی. قوطی‌ها پر بوده و مقداراً (یا ۱۰۰٪) را برای هر قوطی پر در نظر می‌گیریم. سپس در یک ظرف بزرگتر، کل قوطی رنگ قرمز را با کل رنگ سبز مخلوط کرده تا رنگ زرد بدست آید (۱ و ۱ از هر کدام یا ۱۰۰٪ از هر رنگ).

حال دوباره به دنیای کد بازمی‌گردیم. برای اینکه با استفاده از لاک‌پشت یک دایره زرد بکشیم، از ۱۰۰٪ دو رنگ سبز و قرمز (نه آبی) استفاده می‌کنیم:

```
>>> t.color(1,1,0)
>>> t.begin_fill()
>>> t.circle(50)
>>> t.end_fill()
```

1,1,0 در خط اول نشان دهنده ۱۰۰٪ قرمز، ۱۰۰٪ سبز و ۰٪ رنگ آبی است. در خط بعد به لاک-پشت می‌گوییم شکل‌هایی که ترسیم کرده است را با این رنگ RGB پر کند (t.begin_fill) و سپس از آن می‌خواهیم تا با دستور (t.circle) دایره‌ای بکشد. در خط آخر، (t.circle) به لاک‌پشت می‌گوید تا دایره را با رنگ RGB پر کند (رنگ‌آمیزی).

تابعی برای ترسیم یک دایره توپر

برای اینکه راحت‌تر با رنگ‌های مختلف کار کنیم، تابعی را از این کد می‌سازیم و از آن برای ترسیم یک دایره توپر استفاده می‌کنیم.

```
>>> def mycircle(red, green, blue):
    t.color(red, green, blue)
    t.begin_fill()
    t.circle(50)
    t.end_fill()
```

فقط با نیمی از رنگ سبز (0.5) می‌توانیم یک دایره سبز پر رنگ بکشیم:

```
>>> mycircle(0, 0.5, 0)
```

برای بازی با رنگ‌های RGB روی صفحه نمایش، ابتدا دایره‌ای با رنگ قرمز، سبز نصف قرمز (1 و 0.5)، در ادامه کامل با رنگ آبی و در نهایت با نصف رنگ آبی می‌کشیم:

```
>>> mycircle(1, 0, 0)
```

```
>>> mycircle(0.5, 0, 0)
```

```
>>> mycircle(0, 0, 1)
```

```
>>> mycircle(0, 0, 0.5)
```

نکته: اگر بوم شما درهم و برهم شد، از (t.reset) برای حذف ترسیم‌های قبلی استفاده کنید.

همچنین بخاطر داشته باشید که بدون ترسیم خطوط با استفاده از (t.up) برای برداشتن قلم و (t.down) استفاده کنید. برای برگردان قلم، می‌توانید لاک‌پشت را حرکت دهید.

ترکیب‌های مختلف قرمز، سبز و آبی دامنه گسترده‌ای از رنگ‌ها را بوجود می‌آورند، مثلاً طلایی:

```
>>> mycircle(0.9, 0.75, 0)
```

در اینجا رنگ صورتی کم رنگ را داریم

```
>>> mycircle(1, 0.7, 0.75)
```

و در اینجا دو نسخه برای رنگ نارنجی را خواهیم داشت

```
>>> mycircle(1, 0.5, 0)
```

```
>>> mycircle(0.9, 0.5, 0.15)
```

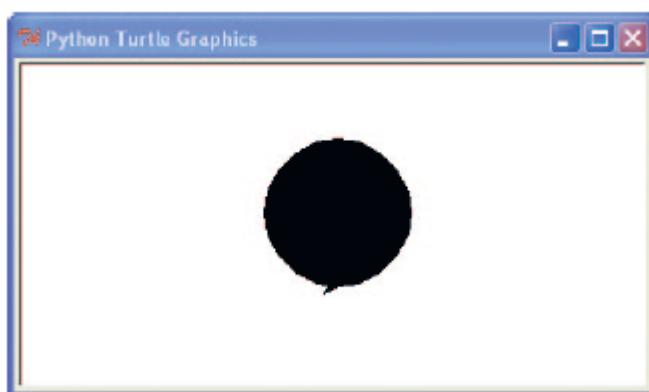
خودتان یک سری رنگ را با هم ترکیب کنید!

ایجاد سیاه و سفید خالص

وقتی تمامی چراغ‌ها را در شب خاموش کنید، چه اتفاقی می‌افتد؟ همه چیز سیاه می‌شود. تقریباً چنین اتفاقی برای رنگ‌ها در یک رایانه می‌افتد. نبودن نور یعنی نبودن رنگ، بنابراین یک دایره که تمامی رنگ‌ها اولیه‌اش 0 باشند، سیاه را تولید می‌کند:

```
>>> mycircle(0, 0, 0)
```

در نتیجه داریم:

اگر از ۱۰۰ تمامی رنگ‌های اولیه استفاده کنید، موضوع کاملاً عکس خواهد بود. در این مورد به رنگ سفید خواهید رسید. کد زیر را وارد کرده تا دایره سیاه خود را تمیز کنید:

```
>>> mycircle(1, 1, 1)
```

تابع رسم مربع

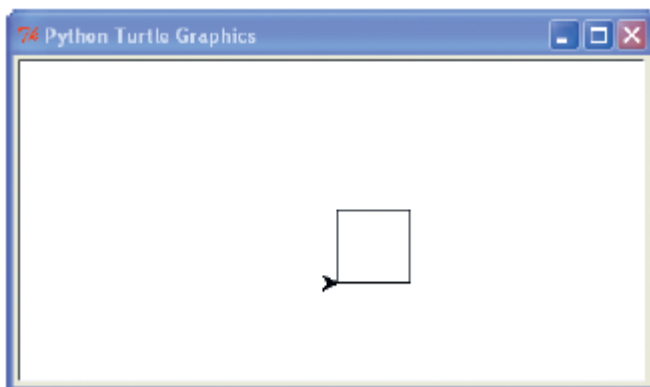
دیدید که با اعلام به لاک‌پشت برای شروع پر کردن با استفاده از `begin_fill` شکل‌ها را با رنگ پر کرده و به مجرد پر شدن شکل‌ها از تابع `end_fill` استفاده می‌کنیم. حال سعی می‌کنیم آزمایشات بیشتری را با شکل‌ها و رنگ‌آمیزی انجام دهیم. از تابع رسم مربع ابتدای فصل استفاده کرده و سایز مربع را بعنوان یک پارامتر در نظر می‌گیریم.

```
>>> def mysquare(size):
for x in range(1, 5):
t.forward(size)
t.left(90)
```

با فراخوانی تابع با سایز 50 آن را تست کنید:

```
>>> mysquare(50)
```

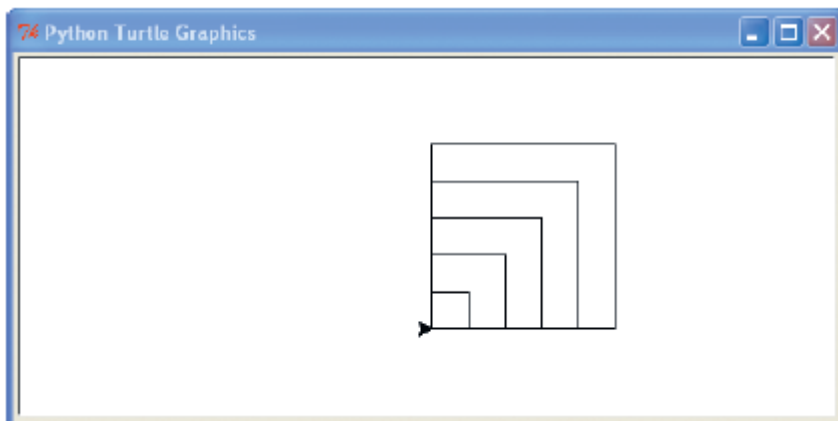
در نتیجه یک مربع کوچک خواهیم داشت

حال بیایید تابع را با سایزهای مختلف امتحان کنیم. کد زیر پنج مربع متوالی با سایز ۱۰۰، ۷۵، ۵۰، ۲۵ و ۱۲۵ را تولید می‌کند:

```
>>> t.reset()
>>> mysquare(25)
>>> mysquare(50)
>>> mysquare(75)
>>> mysquare(100)
>>> mysquare(125)
```

در نتیجه خواهیم داشت

رسم مربع‌های توپر

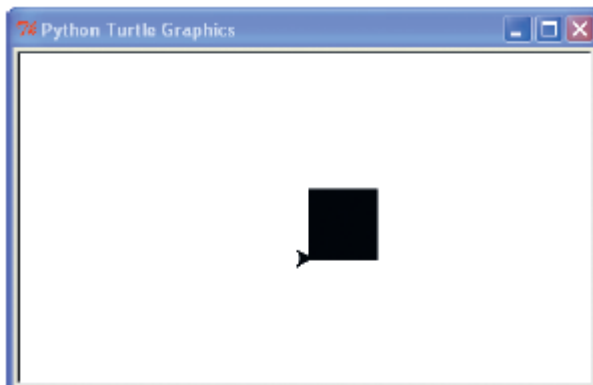
برای ترسیم یک مربع توپر، ابتدا باید بوم را بازنشانی (ریست) کرده، پر کردن را آغاز نموده و سپس مجدداً تابع square را با استفاده از کد زیر فراخوانی کنیم:

```
>>> t.reset()
>>> t.begin_fill()
>>> mysquare(50)
```

تا قبل از تکمیل روند پر شدن، بایستی یک مربع توخالی مشاهده کنید:

```
>>> t.end_fill()
```

در نتیجه خواهیم داشت:

حال این تابع را به گونه‌ای تغییر می‌دهیم که بتوانیم مربع توپر یا توخالی دیگری رسم کنیم. برای این کار، به پارامتری دیگر و کدی که اندکی متفاوت است نیاز داریم:

```
>>> def mysquare(size, filled):
    if filled == True:
        t.begin_fill()
    for x in range(1, 5):
        t.forward(size)
        t.left(90)
    if filled == True:
        t.end_fill()
```

در خط اول، تعریف تابع را طوری تغییر داده تا بتواند دو پارامتر بگیرد: `size` و `filled`. سپس با `if filled == True` بررسی می‌کنیم که آیا مقدار `filled` برابر با `True` قرار داده شده است یا خیر. در این صورت، `begin_fill` را فراخوانی کرده تا به لاک پشت بگوییم که باید شکلی که رسم کرده‌ایم، پر (رنگ) کند. سپس برای رسم چهار وجه مستطیل، چهار مرتبه حلقه می‌زنیم (`for x in range(0, 4)`) (به جلو و چپ حرکت می‌کنیم) قبل از این که بازم `filled == True` بودن را بررسی کنیم. در این صورت، با دستور `t.end_fill()` روند پر کردن را متوقف کرده و لاک پشت مربع را با رنگ پر می‌کند.

با خط کد زیر می‌توانیم یک مربع توپر رسم کنیم:

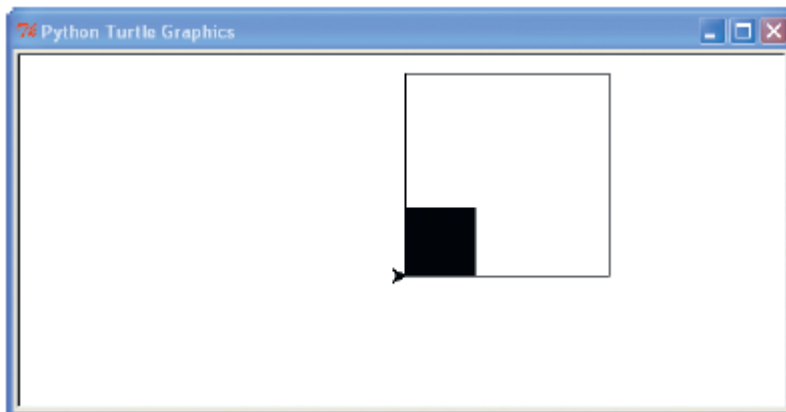
```
>>> mysquare(50, True)
```

یا اینکه با خط کد زیر، یک مربع توخالی بکشیم:

rectangle ^۱
square ^۲

```
>>> mysquare(150, False)
```

بعد از این دو فراخوان تابع mysquare، تصویر زیر بدست خواهد آمد که اندکی شبیه یک چشم مربعی است.

ولی در اینجا کار متوقف نمی‌شود. می‌توانید تمامی انواع شکل‌ها را کشیده و آنها را با زنگ پر کنید.

رسم ستاره‌های توپر

بعنوان آخرین مثال، ستاره‌ای که قبلاً کشیدیم را با رنگ پر می‌کنیم. کد اصلی بصورت زیر است:

```
for x in range(1, 19):
    t.forward(100)
    if x % 2 == 0:
        t.left(175)
    else:
        t.left(225)
```

اکنون یک تابع mystar می‌سازیم. از دستورات if تابع mystar استفاده کرده و پارامتر size را اضافه

می‌کنیم.

```
>>> def mystar(size, filled):
    if filled == True:
        t.begin_fill()
    for x in range(1, 19):
        t.forward(size)
        if x % 2 == 0:
            t.left(175)
        else:
            t.left(225)
    if filled == True:
```

t.end_fill()

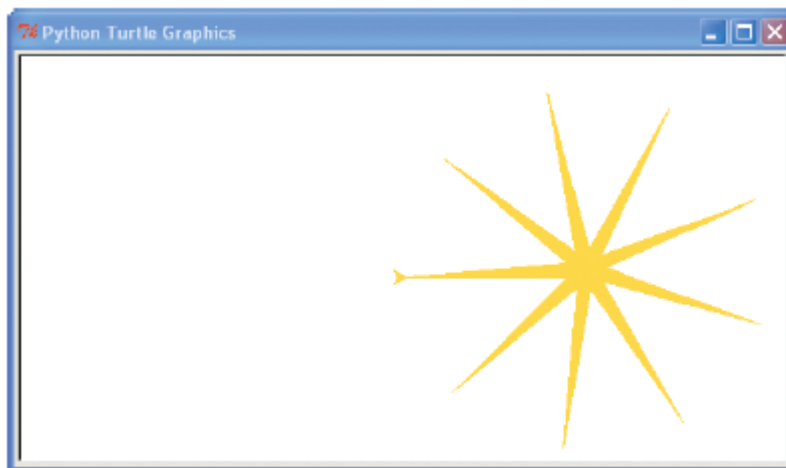
در دو خط ابتدایی این تابع، True بودن filled را واریسی کرده و در اینصورت با پر کردن شکل کار را شروع می‌کنیم. بازهم در دو خط آخر همین واریسی را انجام داده و در صورت true بودن filled، پر کردن را متوقف می‌کنیم. همانند تابع mysquare سایز ستاره را در پارامتر size قرار می‌دهیم و در هنگام فراخوانی t.forward از مقدار آن استفاده می‌کنیم.

در اینجا رنگ طلایی را انتخاب کرده (۹۰٪ قرمز، ۷۵٪ سبز و ۰٪ آبی) و مجدداً تابع را صدا می‌زنیم:

```
>>> t.color(0.9, 0.75, 0)
```

```
>>> mystar(120, True)
```

لاک پشت ستاره توپر زیر را رسم می‌کند:

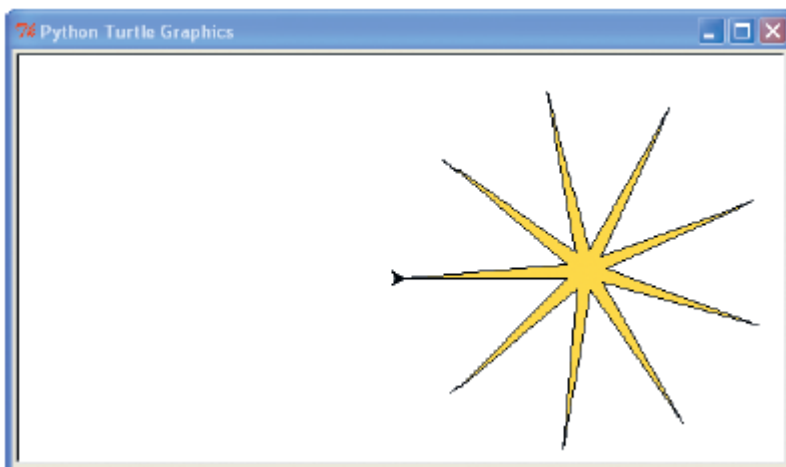

برای اینکه طرحی به ستاره بدهیم، رنگ را به سیاه تغییر داده و ستاره را توخالی رسم می‌کنیم:

```
>>> t.color(0,0,0)
```

```
>>> mystar(120, False)
```

اکنون یک ستاره طلایی با خطوط سیاه داریم:

آنچه آموختید

در این فصل، یاد گرفتید که چگونه از ماژول turtle برای رسم چند شکل هندسی پایه استفاده کرده و از حلقه‌های for و دستورات if برای کنترل کاری که لاک‌پشت روی صفحه انجام می‌دهد، بهره بگیرید. رنگ قلم لاک‌پشت را عوض کرده و شکل‌هایی که رسم می‌کند را پر می‌کنیم. همچنین از کد رسم در برخی توابع مجدداً استفاده کرده تا تنها با فراخوانی یک تابع، شکل‌هایی با رنگ‌های مختلف را ساده‌تر ترسیم کنیم.

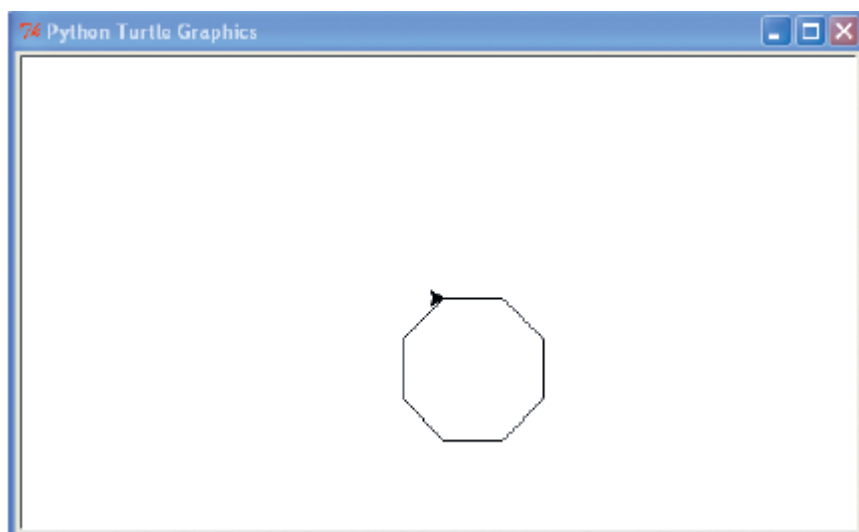

(چیستان) معماهای برنامه‌نویسی

در آزمایشات زیر، شکل‌های دلخواهتان را با لاک‌پشت بکشید. همانند همیشه، جواب‌ها در <http://python-for-kids.com/> در دسترس می‌باشند.

۱- رسم یک هشت‌وجهی^۱

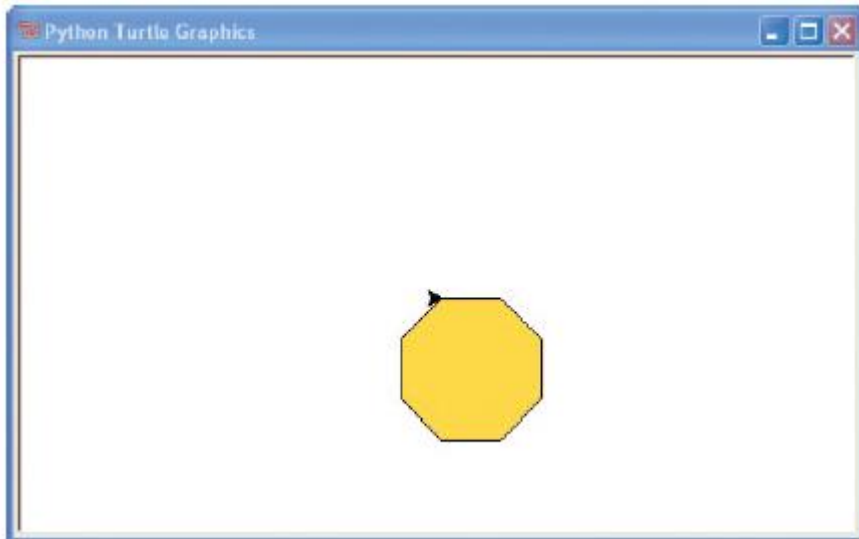
ستاره، مربع و مشتطیل را در این فصل کشیدیم. نظرتان درباره رسم یک شکل هشت‌وجهی مانند یک هشت‌پر چیست؟ (تذکر: سعی کنید لاک‌پشت را ۴۵ درجه بچرخانید)

^۱ Octagon هشت‌پر

۲- رسم یک هشت‌وجهی توپر

حالا که تابعی برای رسم یک هشت‌وجهی دارید، آن را طوری تغییر دهید تا یک هشت‌وجهی توپر بکشد. سعی کنید یک هشت‌وجهی با خطوط دور رسم کنید، همانطوری‌که در خصوص ستاره انجام شد.

۳- یک تابع دیگر برای رسم ستاره

تابعی با دو پارامتر سایز و تعداد نقاط، برای رسم یک ستاره بنویسید. شروع تابع چیزی شبیه زیر خواهد بود:

```
def draw_star(size, points):
```


فصل ۱۲

استفاده از TKINTER برای گرافیک‌های بهتر

مشکل استفاده از یک لاک‌پشت برای ترسیم این است که لاک‌پشت‌ها خیلی کند هستند. حتی زمانی که لاک‌پشت با سرعت حرکت می‌کند، بازهم خیلی سریع نیست. این اتفاق برای لاک‌پشت‌ها مسئله‌ای نیست ولی برای نگاره‌سازی رایانه‌ای مسئله‌ساز می‌باشد.

نگاره‌سازی رایانه‌ای بویژه در بازی‌ها، معمولاً بایستی به سرعت انجام شود. اگر یک کنسول بازی در اختیار دارید یا بازی رایانه‌ای انجام می‌دهید، لحظاتی به ترسیماتی که روی صفحه‌ی نمایش می‌بینید، فکر کنید. گرافیک‌های ۲بعدی (2D) مسطح هستند- کاراکترها معمولاً فقط بالا و پایین یا چپ و راست حرکت می‌کنند- همانند بسیاری از بازی‌های Nintendo DS, PlayStation Portable (PSP) و بازی‌های تلفن همراه. در بازی‌های شبه ۳بعدی (3D)- بازی‌هایی که تقریباً ۳بعدی هستند- تصاویر واقعی‌تر به نظر رسیده ولی کاراکترها فقط

نسبت به صفحه‌ی صاف حرکت می‌کنند (این مورد تحت عنوان نگاره‌های ایزومتریک شناخته می‌شود). و در نهایت، بازی‌های ۳بعدی هستند که در آنها در تلاش برای تقلید از واقعیت، تصاویر روی صفحه نمایش کشیده شده‌اند. خواه در بازی از نگاره‌های ۲بعدی، شبه-۳بعدی یا ۳بعدی استفاده شده باشد، همگی یک وجه مشترک دارند: بایستی به سرعت روی صفحه‌ی نمایش کشیده شوند. اگر هیچ وقت سعی نکردید انیمیشنی بسازید، این پروژه‌ی ساده را امتحان کنید:

۱. یک دفترچه یادداشت خالی پیدا کرده و در گوشه‌ی پایین صفحه‌ی اول آن چیزی بکشید (مثلاً عکس یک عصا)

۲. در گوشه‌ی صفحه‌ی بعد، همان شکل عصا را مجدداً بکشید ولی این بار اندکی پایین آن را جابجا کنید

۳. در صفحه‌ی بعد همین کار را تکرار کرده و این بار باز هم اندکی پایین آن را جابجا کنید

۴. همین کار را در چندین صفحه تکرار کرده و هر بار پای عصا را کمی بیشتر جابجا کنید بعد از خاتمه‌ی کار، صفحات را به سرعت ورق بزنید و با این کار بایستی شاهد حرکت کردن عصا باشید. این شیوه‌ی اصلی مورد استفاده در تمامی انیمیشن (پویانمایی)ها می‌باشد، چه تلویزیون، کارتون یا بازی رایانه‌ای و کنسول. تصویری کشیده شده است و سپس با اندکی تغییر تصویر دیگری کشید شده تا حرکت مجسم گردد. برای این که یک تصویر متحرک به نظر برسد، بایستی به سرعت هر فریم^۱ یا بخشی از انیمیشن را نمایش دهید.

پایتون راه‌های متفاوتی را برای خلق نگاره‌ها ارائه می‌کند. شما علاوه بر ماژول turtle، می‌توانید از ماژول‌های خارجی (که بایستی بطور جداگانه نصب شوند) و ماژول tkinter که بایستی در نصب استاندارد پایتون در اختیار داشته باشید، استفاده کنید. می‌توانید از tkinter برای ساخت اپلیکیشن‌های کاملی از جمله واژه‌پرداز^۲ و ترسیمات ساده استفاده نمایید. در این فصل، به کاوش این موضوع می‌پردازیم که چگونه می‌توان از tkinter برای ساخت نگاره‌ها استفاده نمود.

خلق یک دکمه‌ی قابل کلیک

برای اولین مثال، از tkinter برای ساخت یک اپلیکیشن پایه با یک دکمه استفاده می‌کنیم. کد زیر را وارد کنید:

```
>>> from tkinter import *
>>> tk = Tk()
>>> btn = Button(tk, text="click me")
>>> btn.pack()
```

در خط اول، محتوای ماژول tkinter را وارد می‌کنیم. استفاده از * from module-name import به ما اجازه می‌دهد تا از محتویات یک ماژول استفاده کنیم بدون این که از نام آن استفاده نماییم. در مقابل،

^۱ frame

^۲ Word-processor

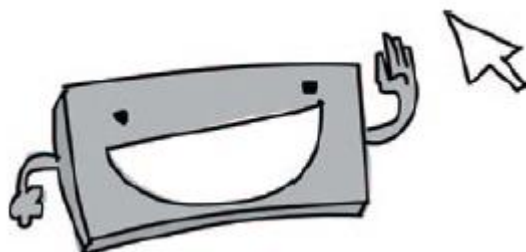
زمانی که در مثال‌های قبل از `import turtle` استفاده می‌کنیم، برای دسترسی به محتوای آن بایستی نام ماژول را نیز بکار ببریم.

```
import turtle
```

```
t = turtle.Pen()
```

هنگام استفاده از `* import`، همانند کاری که در

فصول ۱۱ و ۱۲ انجام دادیم، نیازی به فراخوانی `turtle.Pen` نیست. درخصوص ماژول `turtle` چندان کاربردی ندارد ولی زمانی که از ماژول‌هایی با چندین کلاس و تابع استفاده می‌کنید، بدلیل این که کمتر باید تایپ کنید، مفید خواهد بود.


```
from turtle import *
```

```
t = Pen()
```

در خط بعد در مثال زیر، دقیقاً همانند ایجاد یک شیء `Pen` برای `turtle`، متغیری حاوی یک شیء از کلاس `tk` را با `tk = Tk()` ایجاد می‌کنیم. شیء `tk` یک پنجره‌ی اصلی را می‌سازد که می‌توانیم چیزهای دیگری از قبیل دکمه‌ها، کادرهای ورودی یا یک بوم برای ترسیم را به آن اضافه کنیم. این همان کلاس اصلی است که توسط ماژول `tkinter` ساخته شده است - بدون ساختن شیء‌ای از کلاس `Tk` قادر نخواهید بود ترسیمات یا پویانمایی‌هایی را خلق کنید.

در خط سوم، با `btn = Button` دکمه‌ای را ایجاد کرده و متغیر `tk` را بعنوان پارامتر اول و `click` را بعنوان متن که توسط دکمه و با `(tk, text="click me")` نمایش داده خواهد شد، در نظر می‌گیریم. هرچند این دکمه را به پنجره اضافه کرده‌ایم ولی تا قبل از این که خط `btn.pack()` را وارد نکنیم، نمایش داده نخواهد شد زیرا این خط به دکمه فرمان می‌دهد تا ظاهر شود. نتیجه بایستی چیزی شبیه به این باشد:

دکمه `click me` کار زیادی انجام نمی‌دهد. شما هر روز می‌توانید روی آن کلیک کنید ولی تا زمانی که کد را اندکی تغییر ندهیم، اتفاقی نخواهد افتاد. (از بسته بودن پنجره‌ای که قبلاً ساخته‌اید، مطمئن شوید!)

ابتدا، برای چاپ یک متن، تابعی را ایجاد می‌کنیم:

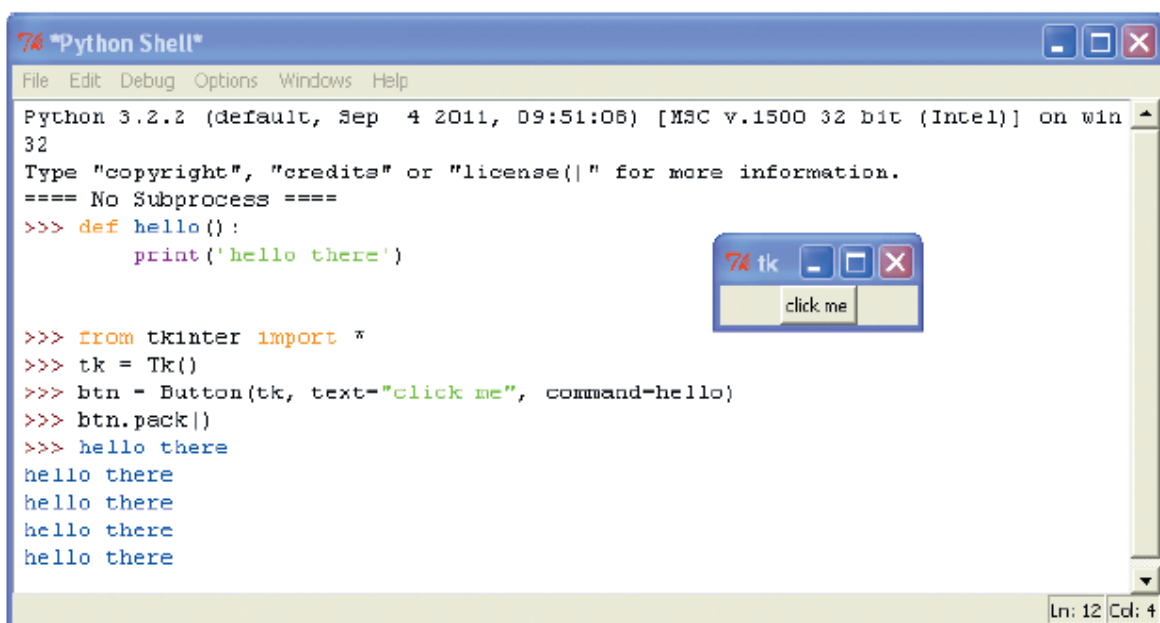
```
>>> def hello():
```

```
print('hello there')
```

سپس برای استفاده از این تابع جدید، مثال را تغییر می‌دهیم:

```
>>> from tkinter import *
>>> tk = Tk()
>>> btn = Button(tk, text="click me", command=hello)
>>> btn.pack()
```

توجه داشته باشید که تغییر بسیار کمی در نسخه‌ی قبلی این کد ایجاد کرده‌ایم: پارامتر `command` را اضافه کرده‌ایم که به پایتون می‌گوید به مجرد کلیک شدن دکمه، از تابع `hello` استفاده کند. حال، زمانی که روی دکمه کلیک می‌کنید، مشاهده خواهید کرد که "hello there" در شل نوشته شده است. در مثال زیر، ۵ مرتبه روی دکمه کلیک کرده‌ایم:


```
Python 3.2.2 (default, Sep 4 2011, 09:51:08) [MSC v.1500 32 bit (Intel)] on win
32
Type "copyright", "credits" or "license()" for more information.
==== No Subprocess ====
>>> def hello():
    print('hello there')

>>> from tkinter import *
>>> tk = Tk()
>>> btn = Button(tk, text="click me", command=hello)
>>> btn.pack()
>>> hello there
hello there
hello there
hello there
hello there
```

این اولین باری است که از پارامترهای بانام در نمونه کدها استفاده کرده‌ایم بنابراین اجازه دهید قبل از ادامه‌ی ترسیمات خود، بیشتر درباره‌ی آن توضیح دهیم.

استفاده از پارامترهای بانام^۱

پارامترهای بانام همانند پارامترهای معمول هستند با این تفاوت که به جای استفاده از ترتیب خاصی از مقادیر تابعی که تعیین می‌کند کدام مقدار مربوط به کدام پارامتر است (مقدار اول، اولین

^۱ Named شخص، مشهور

پارامتر؛ مقدار دوم، دومین پارامتر؛ مقدرا سوم، سومین پارامتر و ...)، مقادیر را نامگذاری کرده و در نتیجه می‌توانند به هر ترتیبی ظاهر شوند.

برخی اوقات، توابع پارامترهای زیادی دارند و همواره نیازی نیست برای هر پارامتر مقداری را تعیین کنیم. پارامترهای با نام، راهی است برای تعیین مقادیر برای پارامترهایی که بایستی به آنها مقدار بدهیم.

بعنوان مثال فرض کنید تابعی به نام `person` با دو پارامتر `width` و `height` داریم.

```
>>> def person(width, height):
```

```
    print('I am %s feet wide, %s feet high' % (width, height))
```

بطور معمول، تابع را اینگونه صدا می‌زنیم:

```
>>> person(4, 3)
```

```
I am 4 feet wide, 3 feet high
```

با استفاده از پارامترهای بانام می‌توانیم این تابع را فراخوانده و نام پارامتر را با هر مقدار تعیین

کنیم.

```
>>> person(height=3, width=4)
```

```
I am 4 feet wide, 3 feet high
```

پارامترهای بانام در هنگام کار با ماژول `tkinter` بسیار مفید هستند.

ساخت یک بوم برای ترسیم

دکمه‌های ابزارهای سودمندی هستند ولی زمانی که می‌خواهیم چیزی را روی صفحه ترسیم کنیم، به درد نمی‌خورند. وقتی واقعاً می‌خواهیم چیزی بکشیم، به جزء دیگری نیاز داریم: یک شیء `canvas` که یک شیء از کلاس `Canvas` می‌باشد (توسط ماژول `tkinter` تولید شده است).

زمانی که یک بوم می‌سازیم، طول و عرض بوم (برحسب پیکسل) را به پایتون می‌دهیم.

درغیراینصورت، کد مشابه کد دکمه خواهد بود. بعنوان مثال:

```
>>> from tkinter import *
```

```
>>> tk = Tk()
```

```
>>> canvas = Canvas(tk, width=500, height=500)
```

```
>>> canvas.pack()
```

همانند مثال دکمه، زمانی که `tk = Tk()` را وارد می‌کنید

پنجره‌ای ظاهر می‌گردد. در خط آخر، بوم را با دستور `canvas.pack()`

`pack()` فشرده می‌کنیم جایی که سایز بوم به طول ۵۰۰ و

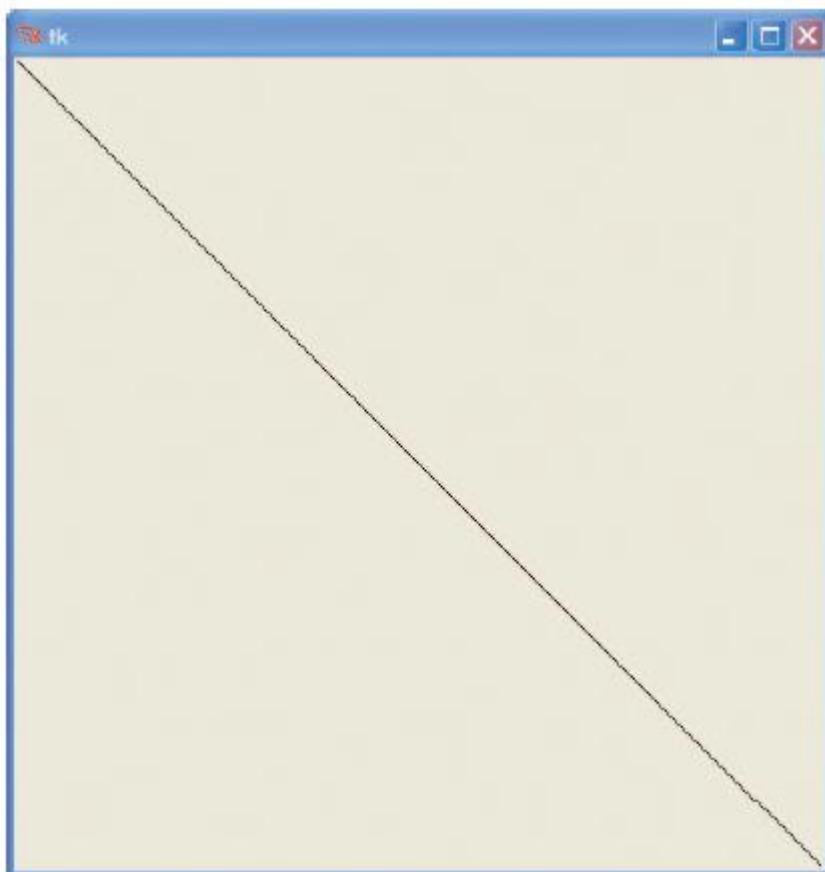

عرض ۵۰۰ پیکسلی که در سومین خط کد تعریف شده است، تغییر خواهد کرد. همانند مثال دکمه، تابع pack به بوم دستور می‌دهد تا خود را در موقعیت صحیحی در پنجره نمایش دهد. در صورتی که این تابع فراخوانی نشده باشد، چیزی بدرستی نمایش داده نخواهد شد.

ترسیم خطوط

برای کشیدن یک خط روی بوم، از مختصات پیکسل استفاده می‌کنیم. *Coordinates* موقعیت پیکسل‌ها روی یک سطح را تعیین می‌کند. در بوم tkinter، مختصات نشان می‌دهند که پیکسل در چه موقعیتی در عرض بوم (از چپ به راست) و در چه موقعیتی در طول بوم (از بالا به پایین) قرار گرفته است.

بعنوان مثال چون بوم ما 500×500 پیکسل است، مختصات گوشه‌ی پایین-راست صفحه (500,500) می‌باشد. برای کشیدن خطی که در تصویر زیر نشان داده شده است، از مختصات شروع (0,0) و مختصات پایان (500,500) استفاده خواهیم کرد.

مختصات را با استفاده از تابع `create_line` بصورت زیر تعریف می‌کنیم:

```
>>> from tkinter import *
```



```
>>> tk = Tk()
>>> canvas = Canvas(tk, width=500, height=500)
>>> canvas.pack()
>>> canvas.create_line(0, 0, 500, 500)
```

1

تابع `create_line`، 1 را برمی‌گرداند که یک شناسه است و بعداً بیشتر درباره‌ی آن خواهیم آموخت. اگر همین کار را با ماژول `turtle` انجام داده باشیم، به کد زیر نیاز خواهیم داشت

```
>>> import turtle
>>> turtle.setup(width=500, height=500)
>>> t = turtle.Pen()
>>> t.up()
>>> t.goto(-250, 250)
>>> t.down()
>>> t.goto(500, -500)
```

بنابراین کد `tkinter` یک اصلاح محسوب می‌شود. این کد کوتاه‌تر و اندکی ساده‌تر است. حال به برخی از توابع در دسترس در شیء `ccanvas` نگاهی می‌اندازیم که می‌توانیم برای ترسیمات جالب‌تر از آن‌ها استفاده کنیم.

کشیدن جعبه

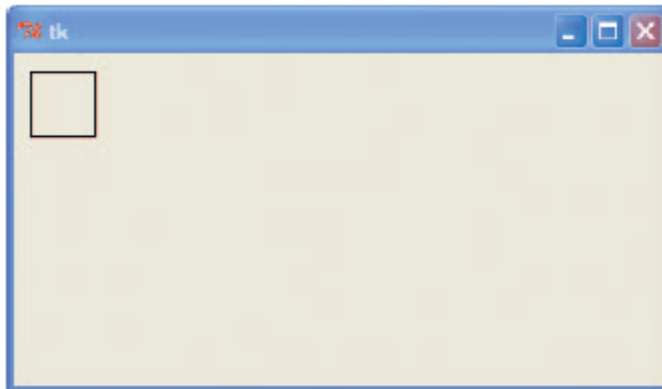
با کمک ماژول `turtle` به این صورت یک جعبه می‌کشیم: حرکت به جلو، برگشتن، رفتن به جلو، بازهم دورزدن و به همین ترتیب تکرار می‌کنیم. در نهایت با تغییر میزان حرکت خود می‌توانیم یک جعبه مربعی یا مستطیلی بکشیم.

ماژول `tkinter` ترسیم یک مربع یا مستطیل را ساده‌تر می‌نماید. تنها چیزی که باید بدانید، مختصات گوشه‌ها می‌باشد. در اینجا مثالی ارائه شده است (اکنون می‌توانید بقیه‌ی پنجره‌ها را ببینید):

```
>>> from tkinter import *
>>> tk = Tk()
>>> canvas = Canvas(tk, width=400, height=400)
>>> canvas.pack()
>>> canvas.create_rectangle(10, 10, 50, 50)
```

در این کد، از `tkinter` برای ساخت یک بوم به ابعاد 400×400 پیکسل استفاده کرده و سپس در گوشه‌ی بالا-چپ پنجره یک مربع می‌کشیم:

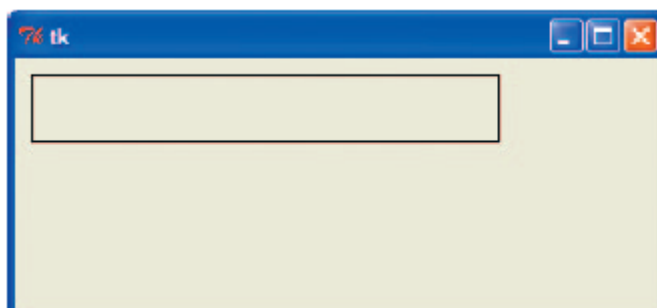

پارامترهایی که در آخرین خط کد در `canvas.create_rectangle` قرار می‌دهیم، مختصات گوشه‌های بالا-چپ و پایین-راست مربع می‌باشند. این مختصات را بعنوان فاصله از وجه دست چپ بوم و فاصله تا بالای بوم ارائه می‌کنیم. در این مورد، دو مختصات اول (گوشه‌ی بالا چپ) ۱۰ پیکسل از چپ و ۱۰ پیکسل از بالا (اعداد اول: 10,10) می‌باشند. گوشه‌ی پایین-راست مربع، ۵۰ پیکسل از چپ و ۵۰ پیکسل از پایین فاصله دارد (دومین اعداد: 50,50).

این دو مجموعه مختصات را با $x1, y1$ و $x2, y2$ نشان می‌دهیم. برای رسم یک مستطیل، می‌توانیم فاصله‌ی گوشه‌ی دوم از لبه‌ی بوم را افزایش دهیم (افزایش مقدار پارامتر $x2$):

```
>>> from tkinter import *
>>> tk = Tk()
>>> canvas = Canvas(tk, width=400, height=400)
>>> canvas.pack()
>>> canvas.create_rectangle(10, 10, 300, 50)
```

در این مثال، مختصات بالا-چپ مستطیل (موقعیت آن در صفحه)، (10,10) و مختصات پایین-راست، (300,50) می‌باشند. در نتیجه یک مستطیل داریم که عرض آن با مربع اصلی برابر است (۵۰ پیکسل) ولی طول آن خیلی بیشتر است.

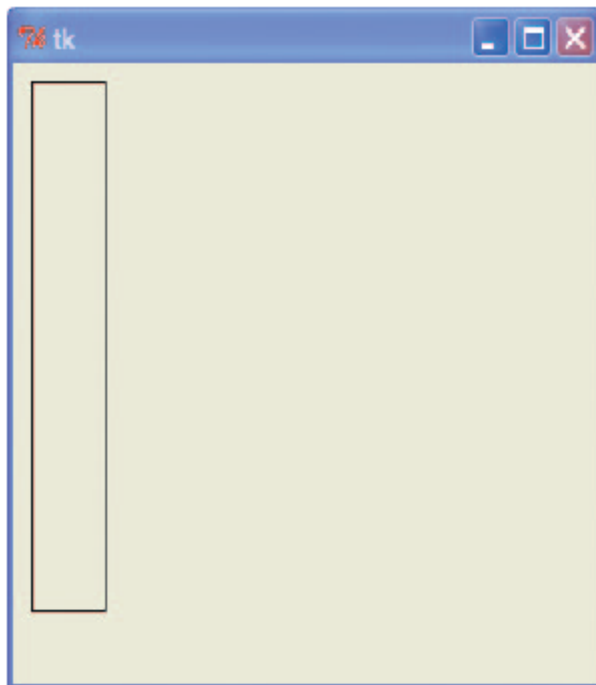
همچنین با افزایش اصله‌ی گوشه‌ی دوم از بالای بوم نیز می‌توان یک مستطیل رسم نمود (افزایش مقدار پارامتر $y2$):

```
>>> from tkinter import *
```

```
>>> tk = Tk()
>>> canvas = Canvas(tk, width=400, height=400)
>>> canvas.pack()
>>> canvas.create_rectangle(10, 10, 50, 300)
```

در این فراخوان تابع `create_rectangle`، به ترتیب فرامین زیر داده می‌شود:

- ۱۰ پیکسل در عرض بوم حرکت کن (از بالا چپ)
 - ۱۰ پیکسل به سمت پایین بوم برو. این گوشه‌ی شروع مستطیل است.
 - مستطیل را تا ۵۰ پیکسل در عرض بکش
 - تا ۳۰۰ پیکسل به پایین رسم کن
- نتیجه‌ی نهایی بایستی چیزی شبیه به این باشد

کشیدن چند مستطیل بیشتر

نظرتون درباره‌ی این که بوم را پر از مستطیل‌هایی با سایزهای مختلف بکنیم، چیست؟ ما می‌توانیم این کار را با وارد کردن ماژول `random` و سپس ایجاد تابعی که از یک عدد تصادفی برای مختصات در گوشه‌ی بالا-چپ و پایین-راست مستطیل استفاده می‌کند، انجام دهیم. از تابع `randrange` که توسط ماژول `random` بدست آمده است، استفاده خواهیم کرد. زمانی که یک عدد به این تابع می‌دهیم، یک عدد تصادفی بین 0 و عددی که به آن داده بودیم، برمی‌گرداند. بعنوان

مثال، فراخواندن `randrange(10)` یک عدد بین 0 و 9 را برگردانده و `randrange(100)` عددی بین 0 و 99 را برگردانده و به همین ترتیب.

در اینجا می‌بینیم که چگونه از `randrange` در یک تابع استفاده خواهیم کرد. با انتخاب **File ▶ New Window** یک پنجره‌ی جدید ساخته و کد زیر را وارد می‌کنیم:

```
from tkinter import *
import random
tk = Tk()
canvas = Canvas(tk, width=400, height=400)
canvas.pack()
def random_rectangle(width, height):
    x1 = random.randrange(width)
    y1 = random.randrange(height)
    x2 = x1 + random.randrange(width)
    y2 = y1 + random.randrange(height)
    canvas.create_rectangle(x1, y1, x2, y2)
```

ابتدا تابع خود (`def random_rectangle`) را با دو پارامتر `width` و `height` تعریف می‌کنیم. سپس، با استفاده از تابع `randrange` متغیرهایی را برای گوشه‌ی بالا-چپ مستطیل ایجاد کرده و طول و عرض را به ترتیب بصورت پارامترهایی با `x1 = random.randrange(width)` و `y1 = random.randrange(height)` تعریف می‌کنیم. در عمل، در خط دوم این تابع می‌گوییم «متغیری به نام `x1` را ساخته و مقادیر آن را برابر با عدد تصادفی بین 0 و مقدار پارامتر `width` قرار بده».

دو خط بعد، با در نظر گرفتن مختصات بالا-چپ (`x1` یا `y1`) و افزودن عدد تصادفی به این مقادیر، متغیرهایی را برای گوشه‌ی پایین-راست مستطیل می‌سازند. خط سوم، تابع می‌گوید «متغیر `x2` را با افزودن عدد تصادفی به مقداری که برای `x1` محاسبه کرده‌ایم، ایجاد کن»

در نهایت با `canvas.create_rectangle` از متغیر، `x1`، `y1`، `x2` و `y2` برای ترسیم مستطیل روی بوم استفاده می‌کنیم.

برای امتحان کردن تابع `random_rectangle`، طول و عرض بوم را به آن می‌دهیم. کد زیر را بعد از تابعی که وارد کرده‌اید، اضافه کنید:

```
random_rectangle(400, 400)
```

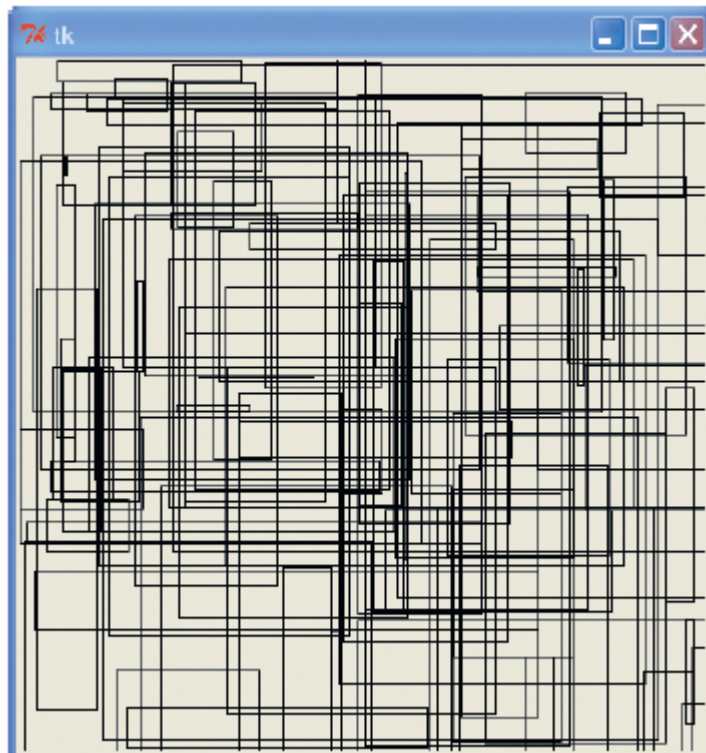
کدی که وارد کرده‌اید را ذخیره کنید (**File ▶ Save**) را انتخاب کرده و نام فایل را وارد کنید مثلاً `randomrect.py` و سپس **Run ▶ Run Module** را انتخاب نمایید. اگر دید که تابع جواب می‌دهد، با ایجاد یک حلقه برای چندین بار فراخوانی `random_rectangle`، صفحه را با مستطیل‌ها پر کنید. یک

حلقه‌ی for را برای ۱۰۰ مستطیل تصادفی امتحان کنید. کد زیر را وارد کرده، کار خود را ذخیره کرده و مجدداً آن را اجرا کنید:

```
for x in range(0, 100):
```

```
random_rectangle(400, 400)
```

این کد یک تصویر شلوغ و درهم ایجاد می‌کند ولی نباید آن را با هنر مدرن اشتباه گرفت:

تنظیم رنگ

البته می‌خواهیم ترسیمات خود را رنگ کنیم. اجازه دهید با تغییر تابع `random_rectangle` یک رنگ را بعنوان یک پارامتر اضافی (`fill_color`) برای مستطیل تعیین کنیم. این کد را در پنجره‌ی جدیدی وارد کرده و زمانی که آن را ذخیره کردید، فایل `colorrect.py` را فراخوانی کنید:

```
from tkinter import *
import random
tk = Tk()
canvas = Canvas(tk, width=400, height=400)
canvas.pack()
def random_rectangle(width, height, fill_color):
    x1 = random.randrange(width)
    y1 = random.randrange(height)
    x2 = random.randrange(x1 + random.randrange(width))
```

```
y2 = random.randrange(y1 + random.randrange(height))
```

```
canvas.create_rectangle(x1, y1, x2, y2, fill=fill_color)
```

اکنون، تابع `create_rectangle` پارامتر `fill_color` را می‌گیرد که رنگ را برای استفاده در هنگام ترسیم مستطیل تعیین می‌نماید.

برای ساختن چندین مستطیل با رنگ‌های مختلف، رنگ‌های نام-دار را در تابع قرار می‌دهیم (با استفاده از بوم 400×400 پیکسل). با انجام این مثال، برای این که کمتر تایپ کنید، از کپی و درج استفاده خواهید کرد. برای این کار، متنی که می‌خواهید کپی کنید را انتخاب کرده، برای کپی کردن آن `Ctrl+c` را فشار دهید، روی یک خط خالی کلیک کرده و برای

درج آن، `Ctrl+v` را فشار دهید. با استفاده از تابع زیر این کد را به `colorrect.py` اضافه کنید:

```
random_rectangle(400, 400, 'green')
random_rectangle(400, 400, 'red')
random_rectangle(400, 400, 'blue')
random_rectangle(400, 400, 'orange')
random_rectangle(400, 400, 'yellow')
random_rectangle(400, 400, 'pink')
random_rectangle(400, 400, 'purple')
random_rectangle(400, 400, 'violet')
random_rectangle(400, 400, 'magenta')
random_rectangle(400, 400, 'cyan')
```

بسیاری از این رنگ‌های نام‌دار (مشخص) رنگی را نمایش می‌دهند که موردانتظار شما می‌باشد ولی بقیه‌ی رنگ‌ها ممکن است پیام خطایی را تولید کنند (به سیستم عامل شما بستگی دارد: Windows, Mac OS X یا Linux).

ولی اگر رنگ دلخواهی به جز رنگ‌های نام‌دار (مشخص) استفاده شود چه اتفاقی خواهد افتاد؟ به فصل ۱۱ رجوع می‌کنیم، جایی که رنگ قلم لاک‌شت را با استفاده از درصد رنگ‌های قرمز، آبی و سبز تعیین کردیم. تعیین مقدار هر رنگ اولیه (قرمز، سبز، آبی) برای استفاده در یک ترکیب رنگی با `tkinter` اندکی پیچیده‌تر است ولی با آن کار خواهیم کرد:

زمانیکه با ماژول `turtle` کار می‌کنیم، با استفاده از ۹۰٪ قرمز، ۷۵٪ سبز و بدون رنگ آبی، رنگ طلایی را می‌سازیم. در `tkinter` می‌توانیم همان رنگ طلایی را با استفاده از خط زیر نیز بسازیم:

```
random_rectangle(400, 400, '#ffd800')
```

Copy-paste ۱

علامت هَش (#) قبل از مقدار ffd800 به پایتون می‌گوید که یک عدد هگزادسیمال می‌سازیم. هگزادسیمال راهی است برای نمایش اعدادی که بطور معمول در برنامه‌نویسی رایانه‌ای استفاده می‌شوند. در اینجا از مبنای ۱۶ (0 تا 9 و سپس A تا F) به جای دسیمال استفاده می‌شود که مبنای ۱۰ (از 0 تا 9) دارد. اگر چیزی درباره‌ی مبنایها در ریاضیات نمی‌دانید، فقط کافی است بدانید که بسادگی و با استفاده از یک متغیر جایگزین قالب در یک رشته می‌توانید یک عدد نرمال دسیمال را به هگزادسیمال تبدیل کنید: %x (به «جاسازی مقادیر در رشته‌ها» در صفحه‌ی ۳۰ رجوع کنید). بعنوان مثال، برای تبدیل عدد دسیمال 15 به هگزادسیمال، می‌توانید این کار را انجام دهید:

```
>>> print('%x' % 15)
```

```
f
```

برای این که مطمئن شویم عددمان حداقل دو رقمی است، می‌توانیم اندکی متغیر جایگزین قالب را تغییر دهیم، برای این کار:

```
>>> print('%02x' % 15)
```

```
0f
```

ماژول `tkinter` راه ساده‌ای را برای رسیدن به مقدار رنگ هگزادسیمال ارائه می‌نماید. کد زیر را به `colorrect.py` اضافه کنید (می‌توانید بقیه فراخوانی‌ها به تابع `random_rectangle` را حذف نمایید):

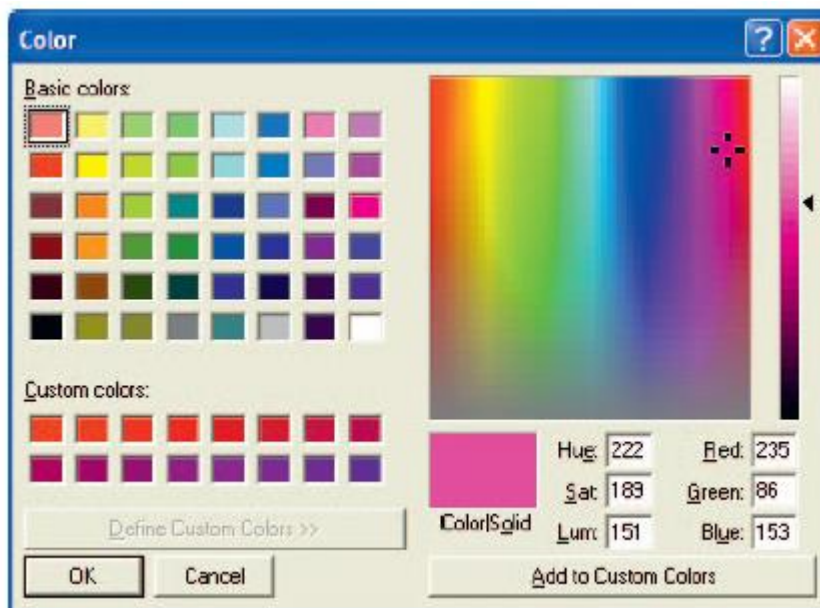
```
from tkinter import *
colorchooser.askcolor()
```

در نتیجه یک پنجره‌ی انتخاب رنگ برای شما ظاهر خواهد شد:

^۱ Hexadecimal مبنای ۱۶

^۲ مبنای ۱۰

^۳ Format placeholder

زمانی که رنگی را انتخاب کرده و روی **OK** کلیک می‌کنید، یک چندتایی نمایش داده خواهد شد. این چندتایی حاوی یک چندتایی دیگر با سه عدد و یک رشته است:

```
>>> colorchooser.askcolor()
((235.91796875, 86.3359375, 153.59765625), '#eb5699')
```

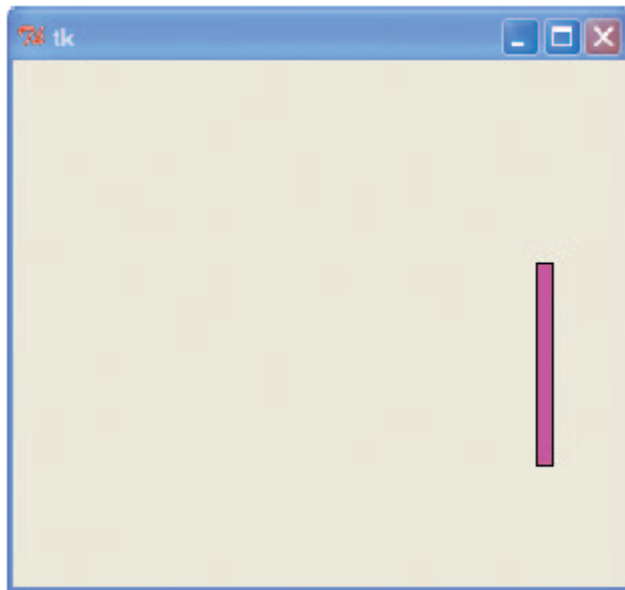
سه عدد معرف رنگ‌های قرمز، سبز و آبی هستند. در `tkinter`، مقدار رنگ اولیه برای این که در یک ترکیب رنگی استفاده شود، با عددی بین 0 و 255 نمایش داده می‌شود (که با استفاده از یک درصد برای هر رنگ اولیه در ماژول `turtle` فرق دارد). رشته در چندتایی حاوی نسخه‌ی هگزادسیمال این سه عدد است.

برای استفاده از یا ذخیره‌ی چندتایی بصورت یک متغیر، می‌توانید مقدار رشته را کپی و درج کرده و سپس از موقعیت اندیس مقدار هگزادسیمال استفاده کنید.

در اینجا از تابع `random_rectangle` برای مشاهده‌ی روند این کار استفاده می‌کنیم.

```
>>> c = colorchooser.askcolor()
>>> random_rectangle(400, 400, c[1])
```

در اینجا نتیجه را می‌بینیم:

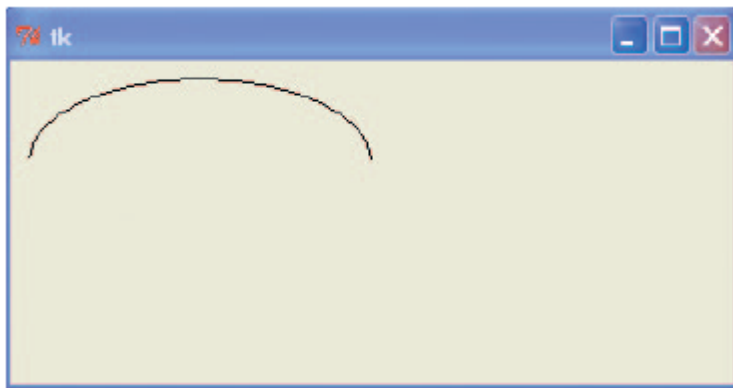

ترسیم کمان^۱

یک کمان، تکه‌ای از محیط یک دایره یا هر منحنی دیگری است ولی برای کشیدن یک کمان با `tkinter`، بایستی با استفاده از تابع `create_arc` و کدی مشابه کد زیر، آن را درون یک مستطیل بکشید:


```
canvas.create_arc(10, 10, 200, 100, extent=180, style=ARC)
```


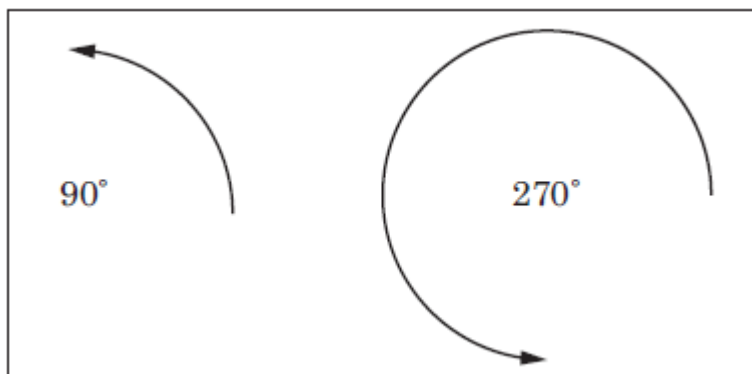
اگر تمامی پنجره‌های `tkinter` را بسته یا `IDLE` را مجدداً اجرا کرده‌اید، مطمئن شوید که `tkinter` را مجدداً وارد (ایمپورت) کرده و و بوم را با کد زیر مجدداً ساخته‌اید:

```
>>> from tkinter import *
```

^۱ Arc

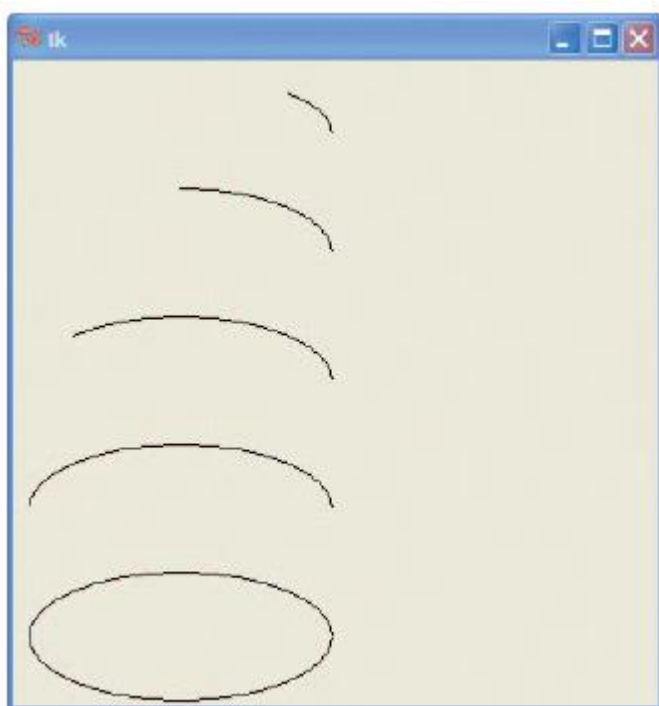
```
>>> tk = Tk()
>>> canvas = Canvas(tk, width=400, height=400)
>>> canvas.pack()
>>> canvas.create_arc(10, 10, 200, 100, extent=180, style=ARC)
```

این کد، محل گوشه‌ی بالا-چپ مستطیل را تعیین می‌کند که حاوی یک کمان به مختصات (10,10) به فاصله‌ی ۱۰ پیکسل از پایین و گوشه‌ی پایین-راست به مختصات (200,100) یا ۲۰۰ پیکسل از کنار و ۱۰۰ پیکسل از پایین می‌باشد. از پارامتر بعدی یعنی extent برای تعیین درجه‌ی زاویه‌ی کمان استفاده می‌شود. با ارجاع به فصل ۴ خاطر نشان می‌کنیم که درجات راهی برای اندازه‌گیری فاصله برای حرکت دور یک دایره هستند. در اینجا مثال‌هایی از دو کمان ارائه شده است که در آنها ۴۵ درجه و ۲۷۰ درجه دور یک دایره حرکت می‌کنیم:

کد زیر، چندین کمان مختلف را در پایین صفحه ترسیم می‌کند بطوریکه خواهید دید در هنگام استفاده از درجات مختلف با تابع create_arc چه اتفاقی خواهد افتاد.

```
>>> from tkinter import *
>>> tk = Tk()
>>> canvas = Canvas(tk, width=400, height=400)
>>> canvas.pack()
>>> canvas.create_arc(10, 10, 200, 80, extent=45, style=ARC)
>>> canvas.create_arc(10, 80, 200, 160, extent=90, style=ARC)
>>> canvas.create_arc(10, 160, 200, 240, extent=135, style=ARC)
>>> canvas.create_arc(10, 240, 200, 320, extent=180, style=ARC)
>>> canvas.create_arc(10, 320, 200, 400, extent=359, style=ARC)
```


نکته

به جای 360 درجه، از 359 درجه در دایره‌ی نهایی استفاده می‌کنیم زیرا `tkinter`، 360 درجه را همان صفر درجه در نظر می‌گیرد و اگر از 360 استفاده کنیم، هیچ چیزی رسم نخواهد شد.

ترسیم چندضلعی^۱

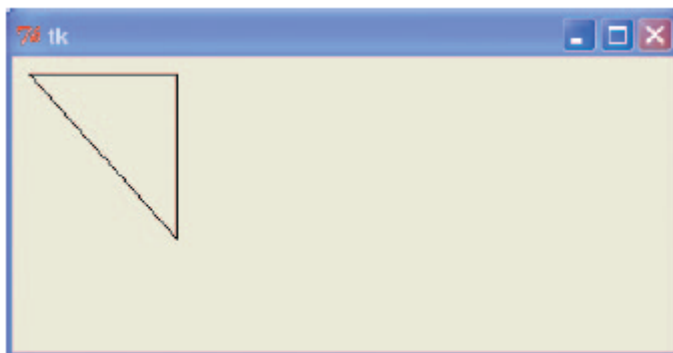
یک چندضلعی، شکلی است با سه یا چند وجه. چندضلعی‌های منظمی مانند مستطیل‌ها، مربع‌ها، مثلث‌ها، پنج‌ضلعی‌ها، هشت‌ضلعی‌ها و ... و چندضلعی‌های نامنظمی با اضلاع ناهمسان، وجوه زیاد و اشکال عجیب و غریب وجود دارند.

زمانیکه یک چندضلعی را با `tkinter` می‌کشید بایستی مختصات چند نقطه از چندضلعی را تعیین کنید. در اینجا نشان داده شده است که چگونه می‌توانید یک مثلث بکشید:

```
from tkinter import *
tk = Tk()
canvas = Canvas(tk, width=400, height=400)
canvas.pack()
canvas.create_polygon(10, 10, 100, 10, 100, 110, fill="",
outline="black")
```

^۱ Polygon چندوجهی

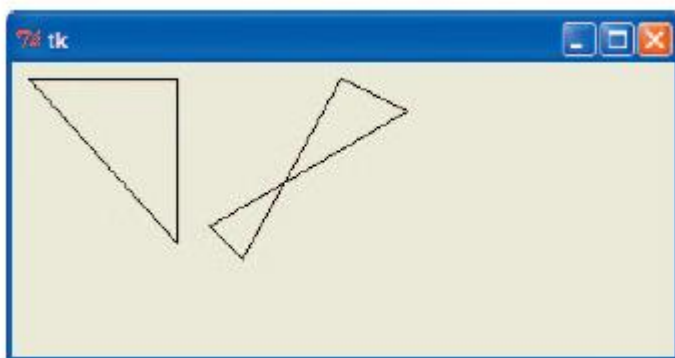
در این مثال، یک مثلث از مختصات x و y (10,10) آغاز شده، در عرض به (100,10) حرکت کرده و در نهایت در (100,110) خاتمه می‌یابد. در اینجا نتیجه را مشاهده می‌کنید:

با استفاده از کد زیر می‌توانیم چندضلعی نامنظم دیگری را اضافه کنیم:

```
canvas.create_polygon(200, 10, 240, 30, 120, 100, 140, 120, fill="",  
outline="black")
```

این کد با مختصات (200,10) آغاز شده، به (240,30) رفته و سپس به (120,200) حرکت می‌کند و در نهایت به (100,140) می‌رود. Tkinter بطور خودکار خط را به مختصات اول متصل می‌کند و در اینجا نتیجه‌ی اجرای کد را می‌بینیم:

نمایش متن

علاوه بر کشیدن شکل‌ها، با استفاده از `create_text` می‌توانید روی بوم چیز بنویسید. این تابع تنها دو مختصات را (موقعیت x و y متن) را همراه با یک پارامتر با نام برای نمایش متن در نظر می‌گیرد. در کد زیر، بوم خود را همانند قبل ساخته و سپس جمله‌ای را نمایش می‌دهیم که در مختصات (150,100) قرار گرفته است. این کد را بصورت `text.py` ذخیره می‌کنی.

```
from tkinter import *  
tk = Tk()  
canvas = Canvas(tk, width=400, height=400)  
canvas.pack()
```

```
canvas.create_text(150, 100, text='There once was a man from Toulouse,')
```

تابع `create_text` پارامترهای سودمند دیگری را نیز در نظر می‌گیرد از جمله یک متن که با رنگ پر شده است. در کد زیر، تابع `create_text` با مختصات (130,120)، متنی که می‌خواهیم نمایش داده شود و سطل رنگ قرمز را فراخوانی می‌کنیم.

```
canvas.create_text(130, 120, text='Who rode around on a moose.',  
fill='red')
```

همچنین می‌توانیم فونت (ظاهر متن تایپ شده‌ای که می‌خواهیم نمایش داده شود) را بصورت یک چندتایی با نام فونت و سایز متن تعریف کنیم. بعنوان مثال، چندتایی برای فونت Times با سایز ۲۰ عبارت است از ('Times', 20). در کد زیر، متن را با استفاده از فونت Times و سایز ۱۵، فونت Helvetica با سایز ۲۰ و فونت Courier با سایز ۲۲ و سپس ۳۰ نمایش می‌دهیم:


```
canvas.create_text(150, 150, text='He said, "ItW"s my curse,',  
font=('Times', 15))
```

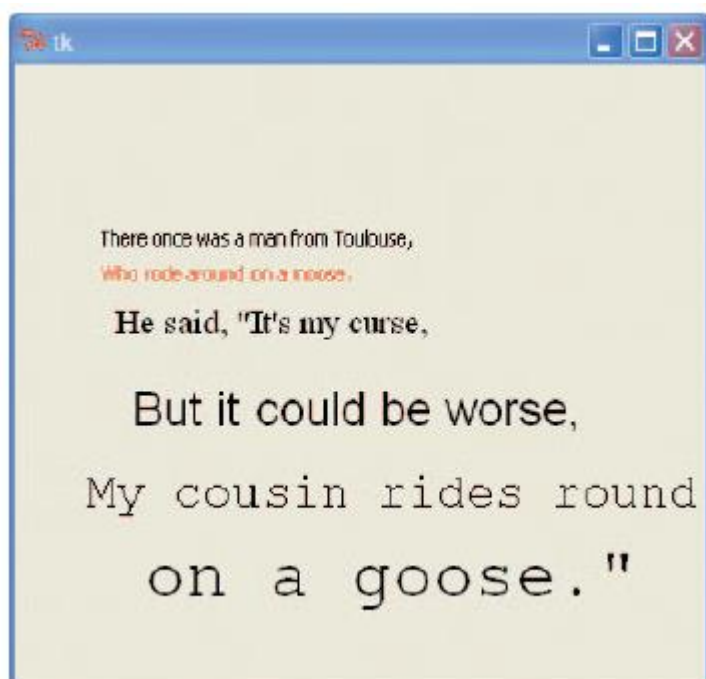
```
canvas.create_text(200, 200, text='But it could be worse;',  
font=('Helvetica', 20))
```

```
canvas.create_text(220, 250, text='My cousin rides round',  
font=('Courier', 22))
```

```
canvas.create_text(220, 300, text='on a goose."', font=('Courier', 30))
```

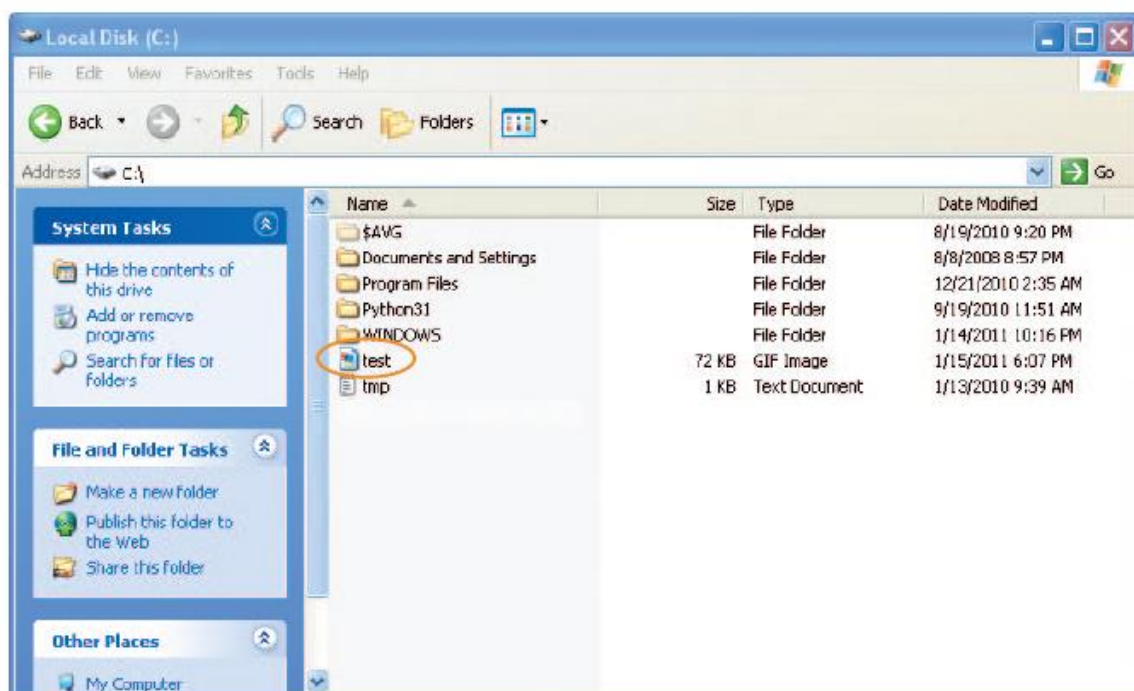
در اینجا نتیجه‌ی این توابع با استفاده از سه فونت تعریف شده با سایزهای مختلف را مشاهده

خواهیم نمود:

نمایش تصاویر

برای نمایش یک تصویر روی یک بوم با استفاده از `tkinter`، ابتدا تصویر را بارگذاری کرده و سپس از تابع `create_image` روی شیء `canvas` استفاده می‌کنیم. هر تصویری که بارگذاری می‌کنید بایستی در دایرکتوری که پایتون به آن دسترسی دارد، قرار داشته باشد. برای این مثال تصویر خود `test.gif` را در دایرکتوری `C:\` قرار می‌دهیم که دایرکتوری ریشه (دایرکتوری اصلی) درایو `C:` می‌باشد ولی شما می‌توانید آن را هرکجا که مایل هستید قرار دهید.

اگر از سیستم Mac یا لینوکس استفاده می‌کنید می‌توانید تصویر را در دایرکتوری Home قرار دهید. اگر نمی‌توانید فایل‌ها را در درایو C: قرار دهید، می‌توانید تصویر را روی دسک‌تاپ بگذارید.
نکته:

با کمک tkinter می‌توانید فقط می‌توانید تصاویر GIF را بارگذاری کنید یعنی فایل‌های تصویری با پسوند gif.. همچنین می‌توانید دیگر انواع تصویر از قبیل PNG (.png) و JPG (.jpg) را نیز نمایش دهید ولی بایستی از مازول دیگری مثلاً *Python Imaging Library* استفاده کنید (<http://www.pythonware.com/products/pil/>).

می‌توانیم تصویر *test.gif* را بصورت زیر نمایش دهیم:

```
from tkinter import *
```

```
tk = Tk()
```

```
canvas = Canvas(tk, width=400, height=400)
```

```
canvas.pack()
```

```
my_image = PhotoImage(file='c:\\WWtest.gif')
```

```
canvas.create_image(0, 0, anchor=NW, image=myimage)
```

در چهار خط اول، همانند مثال‌های قبل، بوم را شکل می‌دهیم. در خط پنجم، تصویر در

متغیر *my_image* بارگذاری شده است. ما *PhotoImage* با دایرکتوری 'c:\\WWtest.gif' را می‌سازیم. اگر

تصویر خود را روی دسک‌تاپ ذخیره کنید، بایستی *PhotoImage* را با آن دایرکتوری ایجاد نمایید:

```
my_image = PhotoImage(file='C:\\WWUsers\\WWJoe Smith\\WWDesktop\\WWtest.gif')
```

بعد از بارگذاری تصویر در متغیر، `canvas.create_image(0, 0, anchor=NW, image=myimage)`، آن را با استفاده از `create_image` تابع نمایش می‌دهد. مختصات $(0,0)$ جایی است که تصویر نمایش داده شده است و `anchor=NW` به تابع فرمان می‌دهد که از لبه‌ی بالا-چپ (`NW` برای شمال غربی) تصویر بعنوان نقطه‌ی شروع استفاده کند (در غیر این صورت، بطور پیش فرض از مرکز تصویر بعنوان نقطه‌ی شروع استفاده می‌کند). آخرین پارامتر با نام `image` به آن متغیر برای تصویر بارگذاری شده اشاره دارد. در اینجا نتیجه نشان داده شده است:

ایجاد پویانمایی اصلی

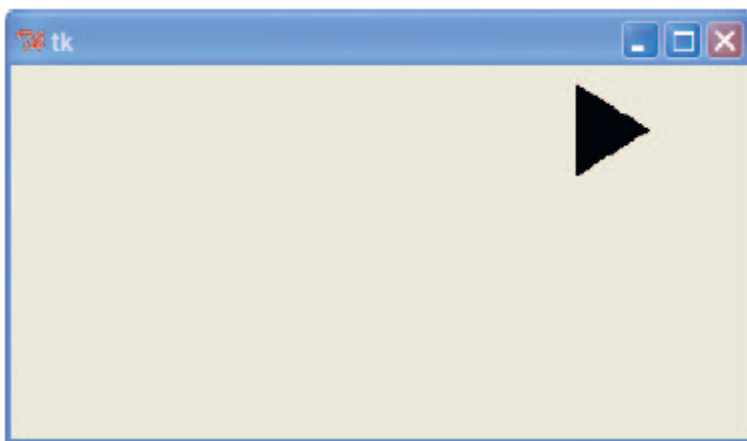
دریافتیم که چگونه می‌توانیم ترسیمات استاتیک بسازیم - تصاویری که حرکت نمی‌کنند. ولی درباره‌ی ایجاد پویانمایی اوضاع چگونه است؟ پویانمایی لزوماً مختص ماژول `tkinter` نیست بلکه می‌تواند اصول را نیز مدیریت نماید. بعنوان مثال، می‌توانیم یک مثلث توپر را ساخته و سپس با استفاده از این کد آن را در عرض صفحه حرکت دهیم (فراموش نکنید، **File ▶ New Window** را انتخاب کرده، کارتان را ذخیره کرده و سپس با **Run ▶ Run Module** کد را اجرا نمایید):

```
import time
```



```
from tkinter import *
tk = Tk()
canvas = Canvas(tk, width=400, height=200)
canvas.pack()
canvas.create_polygon(10, 10, 10, 60, 50, 35)
for x in range(0, 60):
    canvas.move(1, 5, 0)
tk.update()
time.sleep(0.05)
```

زمانی که این کد را اجرا می‌کنید، مثلث تا رسیدن به پایان این مسیر، حرکت در عرض صفحه را آغاز می‌کند:

چگونه کار می‌کند؟ همانند قبل، از سه خط اول بعد از وارد کردن (ایمپورت) `tkinter` برای انجام تنظیمات اصلی برای نمایش یک بوم استفاده کرده‌ایم. در خط چهارم، مثلث را با این تابع می‌سازیم:

```
canvas.create_polygon(10, 10, 10, 60, 50, 35)
```

نکته:

زمانی که این کد را وارد می‌کنید، یک عدد روی صفحه چاپ خواهد شد. این یک شناسه برای چندوجهی است. همانطوریکه در مثال زیر شرح داده شده است، بعداً می‌توانیم از آن برای اشاره به شکل استفاده کنیم.

سپس، یک حلقه‌ی `for` ساده را برای شماره از 0 تا 59 می‌سازیم که با `for x in range(0, 60):` آغاز می‌شود. بلوک کد درون حلقه، مثلث را در عرض صفحه حرکت می‌دهد. تابع `canvas.move` هر شیء ترسیم شده را با افزودن مقادیری به مختصات `x` و `y` آن حرکت می‌دهد. بعنوان مثال، با `canvas.move(1, 5, 0)` شیء دارای ID 1 (شناسه برای

مثلاً) را 5 پیکسل در عرض و 0 پیکسل در طول حرکت می‌دهد. برای این که مجدداً آن را برگردانیم، می‌توانیم از فراخوان تابع `canvas.move(1, -5, 0)` استفاده کنیم.

تابع `tk.update()`، `tkinter` را مجبور می‌کند تا صفحه را آپدیت نماید (مجدداً آن را بکشد). اگر از `update` استفاده نکنیم، `tkinter` آنقدر منتظر خواهد ماند تا قبل از حرکت دادن مثلاً، حلقه خاتمه یابد به این معنی که شاهد خواهید بود که به جای حرکت در عرض بوم، به جایگاه آخر می‌پرد. آخرین خط حلقه یعنی `time.sleep(0.05)` به پایتون می‌گوید که قبل از ادامه‌ی کار، به اندازه‌ی $1/20$ ثانیه (0.05s) صبر کند.

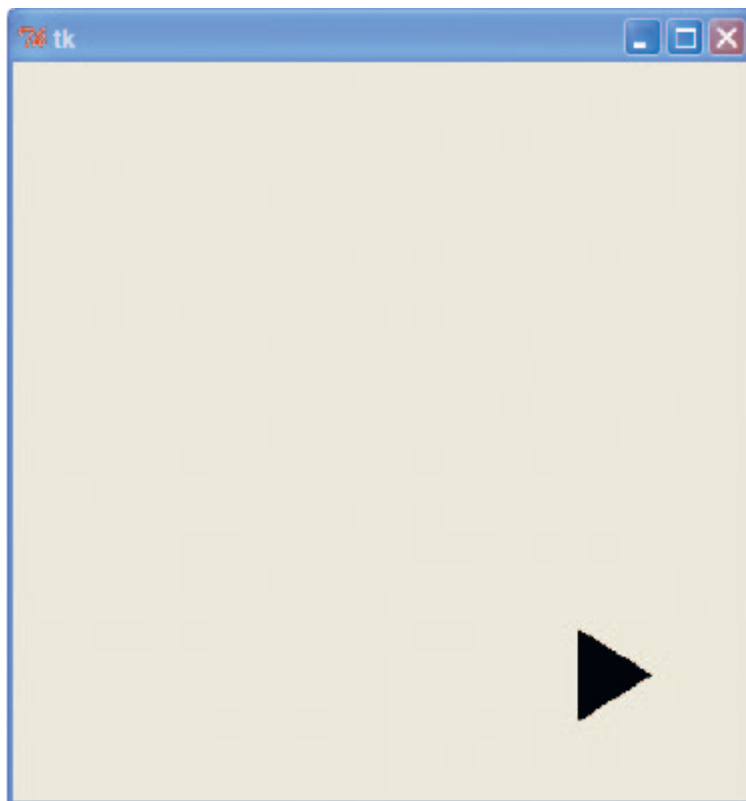
برای اینکه مثلاً بصورت قطری به پایین صفحه حرکت کند، می‌توانیم با فراخوانی `move(1, 5, ...)` (5 این کد را اصلاح کنیم. برای این کار، بوم را بسته و فایل جدیدی (**File ▶ New Window**) را برای کد زیر بسازید:

```
import time
from tkinter import *
tk = Tk()
canvas = Canvas(tk, width=400, height=400)
canvas.pack()
canvas.create_polygon(10, 10, 10, 60, 50, 35)
for x in range(0, 60):
    canvas.move(1, 5, 5)
    tk.update()
    time.sleep(0.05)
```

این کد از دو جهت با کد اصلی تفاوت دارد:

- با دستور `canvas = Canvas(tk, width=400, height=400)` طول بوم را 400 پیکسل قرار داده- ایم نه 200 پیکسل.
- با دستور `canvas.move(1, 5, 5)`، 5 واحد به مختصات `x` و `y` مثلاً اضافه کرده‌ایم.

بعد از ذخیره و اجرای کد، موقعیت مثلاً در انتهای حلقه اینگونه خواهد بود:

برای حرکت دادن قطری مثلث، با استفاده از `-5, -5` صفحه را به موقعیت شروع برمی‌گردانیم (این کد را به انتهای فایل اضافه کنید)

```
for x in range(0, 60):
    canvas.move(1, -5, -5)
    tk.update()
    time.sleep(0.05)
```

ساخت یک شیء به چیزی واکنش نشان دهد

می‌توانیم کاری کنیم که وقتی با استفاده از *event bindings* کلیدی فشار داده می‌شود، مثلث عکس‌العمل نشان دهد. Events (رویدادها) چیزهایی هستند که در حین اجرای برنامه رخ می‌دهد مثلاً کسی موشواره را تکان داده، کلیدی را فشرده یا پنجره‌ای را ببندد. می‌توانیم به *tkinter* بگوییم مراقبت این رویدادها بوده و در پاسخ به آنها، کاری را انجام دهد.

برای آغاز مدیریت رویدادها (یعنی وقتی رویدادی رخ می‌دهد، پایتون کاری انجام دهد)، ابتدا یک تابع ایجاد می‌کنیم. بخش انقیاد زمانی مطرح می‌شود که به *tkinter* می‌گوییم تابع خاصی به رویداد

^۱ binding

خاصی مقید (یا ربط داده شده است) شده است؛ به بیان دیگر بطورخودکار برای مدیریت این رویداد، توسط tkinter فراخوانی خواهد شد.

بعنوان مثال، برای اینکه هنگام فشردن کلید ENTER، مثلث حرکت کند، می‌توانیم تابع زیر را تعریف کنیم:

```
def movetriangle(event):
    canvas.move(1, 5, 0)
```

این تابع یک پارامتر (event) می‌گیرد که tkinter از آن برای ارسال اطلاعات درباره‌ی رویداد، برای تابع استفاده می‌کند. حال با استفاده از تابع bind_all روی بوم، به tkinter می‌گوییم که این تابع بایستی برای یک رویداد خاص بکارگرفته شود. کد کامل اینگونه خواهد بود:

```
from tkinter import *
tk = Tk()
canvas = Canvas(tk, width=400, height=400)
canvas.pack()
canvas.create_polygon(10, 10, 10, 60, 50, 35)
def movetriangle(event):
    canvas.move(1, 5, 0)
canvas.bind_all('<KeyPress-Return>', movetriangle)
```

اولین پارامتر در این تابع، رویدادی را توصیف می‌کند که می‌خواهیم tkinter مراقب آن باشد. در این مورد، <KeyPress-Return> را فراخوانی می‌کند که فشار دادن کلید ENTER یا RETURN است. به tkinter می‌گوییم که هرگاه رویداد KeyPress رخ می‌دهد، تابع movetriangle بایستی فراخوانده شود. این کد را اجرا کرده، با موشواره روی بوم کلیک کرده و کلید ENTER را روی صفحه‌کلید فشار دهید.

اگر بخواهیم جهت حرکت مثلث را با توجه به فشردن کلیدهای مختلف مثلاً کلیدهای جهت‌نما تغییر دهیم، چه کار باید بکنیم؟ مشکلی وجود ندارد. فقط بایستی تابع movetriangle را بصورت زیر تغییر دهیم:

```
def movetriangle(event):
```

Arrow key ¹

```

if event.keysym == 'Up':
    canvas.move(1, 0, -3)
elif event.keysym == 'Down':
    canvas.move(1, 0, 3)
elif event.keysym == 'Left':
    canvas.move(1, -3, 0)
else:
    canvas.move(1, 3, 0)

```

شیء رویداد که به `movetriangle` انتقال داده شده است حاوی چندین متغیر می‌باشد. یکی از این متغیرها `keysym` (مخفف نماد کلید) نامیده می‌شود که یک رشته است و مقدار کلید واقعی فشار داده شده را نگه میدارد. خط: `if event.keysym == 'Up':` بیان می‌نماید که اگر متغیر `keysym` حاوی رشته‌ی 'Up' باشد، آنگاه بایستی `canvas.move` را با پارامترهای $(1, 0, -3)$ صدا بزیم دقیقاً همان کاری که در خط زیر انجام می‌دهیم. اگر `keysym` حاوی 'Down' باشد مثلاً: `elif event.keysym == 'Down':` آن را با پارامترهای $(1, 0, 3)$ صدا خواهیم زد و به همین ترتیب ادامه پیدا می‌کند.

یادآور می‌شویم که پارامتر اول، شماره شناسایی برای شکلی است که روی بوم ترسیم شده است، پارامتر دوم مقداری است که بایستی به مختصات x (افقی) اضافه شود و متغیر سوم مقداری است که به مختصات y (عمودی) اضافه می‌گردد.

سپس به `tkinter` می‌گوییم که باید از تابع `movetriangle` برای مدیریت رویدادها از چهار کلید مختلف (بالا، پایین، چپ و راست) استفاده شود. در ادامه نشان می‌دهیم که این کد چگونه خواهد بود. زمانی که این کد را وارد می‌کنیم، اگر با انتخاب **File ▶ New Window** یک پنجره شل جدید بسازید، کار بازم آسان‌تر خواهد شد. قبل از اجرای کد، آن را با نام فایل معناداری ذخیره کنید مثلاً `movingtriangle.py`

```

from tkinter import *
tk = Tk()
canvas = Canvas(tk, width=400, height=400)
canvas.pack()
canvas.create_polygon(10, 10, 10, 60, 50, 35)
def movetriangle(event):
    ❶ if event.keysym == 'Up':
    ❷ canvas.move(1, 0, -3)
    ❸ elif event.keysym == 'Down':
    ❹ canvas.move(1, 0, 3)
    ❺ elif event.keysym == 'Left':

```

```

6 canvas.move(1, -3, 0)
7 { else:
8 canvas.move(1, 3, 0)
canvas.bind_all('<KeyPress-Up>', movetriangle)
canvas.bind_all('<KeyPress-Down>', movetriangle)
canvas.bind_all('<KeyPress-Left>', movetriangle)
canvas.bind_all('<KeyPress-Right>', movetriangle)

```

در اولین خط تابع `movetriangle`، در ❶ وجود `'up'` در متغیر `keysym` را بررسی می‌کنیم. اگر چنین بود، در ❷ با استفاده از تابع `move` با پارامترهای `1, 0, -3` به سمت بالا حرکت می‌دهیم. اولین پارامتر، شناسه‌ی مثلث است، پارامتر دوم، مقداری است که به راست حرکت میکند (چون نمی‌خواهیم افقی حرکت کند پس این مقدار را برابر با `0` قرار می‌دهیم) و پارامتر سوم، مقداری است که به پایین حرکت می‌نماید (`-3` پیکسل).

سپس ❸ در وجود `'Down'` در `keysym` را بررسی می‌کنیم، در اینصورت، در ❹ مثلث را به سمت پایین (`3` پیکسل) حرکت می‌دهیم. در ❺ وجود مقدار `'left'` بررسی می‌شود، اگر وجود داشت، مثلث را به سمت چپ (`-3` پیکسل) حرکت می‌دهیم. در صورتیکه هیچیک از مقادیر تطابق نداشته باشند، آخرین `else` در ❻، مثلث را به راست حرکت می‌دهد (در ❷).

حالا مثلث بایستی در جهت فشرده شدن کلیدهای جهت‌نما حرکت کند.

راه‌های دیگر برای استفاده از شناسه

هرگاه از تابع `create_function` بوم استفاده می‌کنید، مثلاً `create_polygon` یا `create_rectangle`، یک شناسه برگردانده می‌شود. همانطوری‌که قبلاً با تابع `move` مشاهده کردیم می‌توان از این عدد شناسایی در کنار دیگر توابع `canvas` استفاده نمود.

```

>>> from tkinter import *
>>> tk = Tk()
>>> canvas = Canvas(tk, width=400, height=400)
>>> canvas.pack()
>>> canvas.create_polygon(10, 10, 10, 60, 50, 35)
1
>>> canvas.move(1, 5, 0)

```

مسئله‌ای که در این مثال وجود دارد این است که `create_polygon` همیشه 1 را برنمی‌گرداند. بعنوان مثال، اگر شکل‌های دیگری ساخته باشید، ممکن است 2,3 یا حتی 100 را برای آن برگردانده باشد (با توجه به تعداد اشکالی که ساخته‌اید). اگر برای ذخیره‌ی مقداری بازگشتی بصورت یک متغیر، کد را تغییر داده و سپس از متغیر استفاده کنیم (به جای اینکه فقط به عدد 1 اشاره کنیم)، آنگاه کد بدون توجه به عدد بازگشتی کار خود را انجام خواهد داد:

```
>>> mytriangle = canvas.create_polygon(10, 10, 10, 60, 50, 35)
```

```
>>> canvas.move(mytriangle, 5, 0)
```

تابع `move` به ما اجازه می‌دهد تا با استفاده از شناسه‌ی شیء‌ها، آنها را در صفحه حرکت دهیم. ولی توابع `canvas` دیگری نیز وجود دارند که می‌توانند آنچه را ترسیم کرده‌ایم تغییر دهند. بعنوان مثال، می‌توان از تابع `itemconfig` بوم برای تغییر برخی از پارامترهای شکل استفاده نمود مثلاً رنگ دور شکل و رنگی که با آن پر شده است.

می‌خواهیم یک مثلث قرمز رنگ بکشیم:

```
>>> from tkinter import *
```

```
>>> tk = Tk()
```

```
>>> canvas = Canvas(tk, width=400, height=400)
```

```
>>> canvas.pack()
```

```
>>> mytriangle = canvas.create_polygon(10, 10, 10, 60, 50, 35,
```

```
fill='red')
```

با استفاده از `itemconfig` و استفاده از شناسه بعنوان پارامتر اول، می‌توانیم رنگ مثلث را تغییر

دهیم. کد زیر می‌گوید: «با توجه به عدد متغیر `mytriangle`، رنگ شیء شناسایی شده را آبی کن»

```
>>> canvas.itemconfig(mytriangle, fill='blue')
```

همچنین می‌توانیم رنگ دور مثلث را تغییر دهیم و این بار نیز از شناسه بعنوان پارامتر اول

استفاده می‌کنیم.

```
>>> canvas.itemconfig(mytriangle, outline='red')
```

در ادامه خواهیم آموخت که چگونه می‌توانیم تغییرات دیگری را در ترسیمات خود اعمال کنیم از جمله پنهان کردن و ظاهر کردن مجدد آن. در فصل بعد زمانی که نوشتن بازی را شروع می‌کنیم خواهید دید که امکان تغییر یک رسم زمانی که روی صفحه نمایش داده می‌شود، چقدر سودمند خواهد بود.

آنچه آموختید

در این فصل از مازول tkinter برای ترسیم اشکال ساده‌ی هندسی روی بوم، نمایش تصاویر و اجرای پویانمایی اصلی استفاده کردیم. آموختید که چگونه از انقیادهای رویداد استفاده کرده تا کاری کنیم که اشکال ترسیم شده نسبت به فشرده شدن یک کلید توسط یک نفر واکنش نشان دهند، کاری که وقتی می‌خواهیم نوشتن بازی را آغاز کنیم بسیار سودمند خواهد بود. آموختید که چگونه توابعی را در tkinter بسازیم تا عدد شناسه‌ای را برگردانند که بعد از ترسیم شدن شکل‌ها، به درد اصلاح کردن آنها می‌خورند مثلاً حرکت دادن آنها در صفحه یا تغییر رنگ آنها.

چيستان‌های برنامه‌نویسی

برای بازی با مازول tkinter و پویانمایی پایه، مثال‌های زیر را امتحان کنید. برای مشاهده‌ی جواب‌ها به <http://python-for-kids.com> مراجعه کنید.

۱) پر کردن صفحه با مثلث‌ها

با استفاده از tkinter برنامه‌ای بنویسید که صفحه را پر از مثلث کند. سپس کد را طوری تغییر دهید تا صفحه را با مثلث‌هایی با رنگ‌های مختلفی پر کند.

۲) حرکت دادن مثلث

دستکاری کد برای حرکت دادن مثلث (ایجاد پویانمایی پایه در صفحه‌ی ۱۸۳) بطوری که در عرض صفحه به سمت راست، سپس پایین حرکت کرده، بعداً به چپ برگشته و به موقعیت شروع برگردد.

۳) عکس متحرک

سعی کنید با استفاده از tkinter تصویری از خودتان را روی بوم نمایش دهید. مطمئن شوید که یک تصویر GIF باشد! آیا می‌توانید آن را در صفحه جابجا کنید؟

بخش ۲

پرش

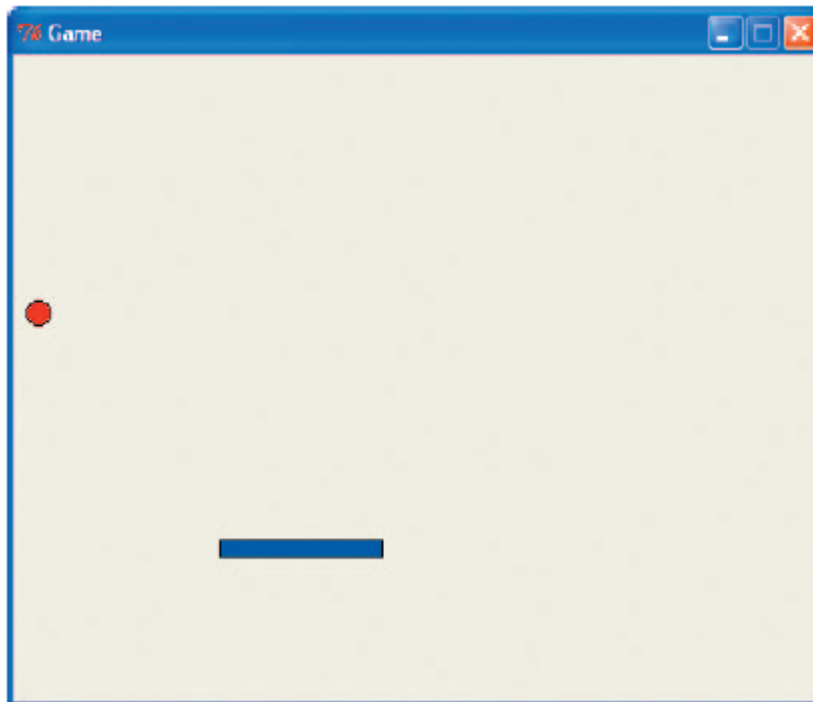
فصل ۱۳

اولین بازی خود را آغاز کنید: پرش!

تا اینجا، مبانی برنامه‌نویسی رایانه‌ای را دریافتید. آموختید که چگونه از متغیرها برای ذخیره‌ی اطلاعات، دستورات if برای کد شرطی و حلقه‌های for برای تکرار کد استفاده کنید. می‌دانید که چگونه می‌توان تابعی را برای استفاده مجدد از کد، ایجاد نمود و چگونه از کلاس‌ها و شیء‌ها برای تقسیم کد به تکه‌های کوچکتر برای آسان‌تر شدن درک آن‌ها استفاده نمود. آموختید که چگونه با هر دو ماژول turtle و thinker می‌توانید گرافیک‌هایی را روی صفحه بکشید. حالا زمان آن رسیده تا از این دانش برای خلق اولین بازی خود استفاده کنید.

ضربه زدن به توپ در حال جهش

قصد داریم با یک توپ در حال پرش و یک راکت یک بازی بسازیم. توپ در صفحه پرواز کرده و بازیکن با راکت به آن ضربه می‌زند. اگر توپ به انتهای صفحه اصابت کند، بازی پایان می‌یابد. در این-جا پیش‌نمایشی از بازی نهایی نشان داده شده است.

بازی ما به نظر ساده می‌باشد ولی کد بسیار هوشمندانه‌تر از چیزی است که تا اینجا نوشته‌ایم زیرا چیزهای دیگری نیز وجود دارد که بایستی آنها را مدیریت نماییم. بعنوان مثال، بایستی راکت و توپ را پویانمایی نموده و دریافت که چه زمان توپ به راکت یا دیوار برخورد می‌کند. در این فصل، با افزودن یک بوم بازی و یک توپ جهنده، خلق بازی را آغاز می‌کنیم. رد فصل بعد، با افزودن راکت بازی را تکمیل خواهیم نمود.

خلق بوم بازی

برای خلق بازی‌تان ابتدا بایستی فایل جدیدی را در شل پایتون باز کنید (انتخاب **File ▶ New Window**). سپس tkinter را وارد (ایمپورت) کرده و بومی را برای ترسیم روی آن ایجاد می‌کنیم:

```
from tkinter import *
import random
import time
tk = Tk()
tk.title("Game")
tk.resizable(0, 0)
tk.wm_attributes("-topmost", 1)
canvas = Canvas(tk, width=500, height=400, bd=0, highlightthickness=0)
canvas.pack()
tk.update()
```

این مثال اندکی با مثال‌های قبل متفاوت است. ابتدا، ماژول‌های `time` و `random` با `import` و `time` را برای استفاده‌ی آتی در کد، وارد (ایمپورت) می‌کنیم.
با `tk.title("Game")`، از تابع `title` شیء `tk` که با `tk = Tk()` ساخته‌ایم استفاده کرده تا عنوانی را برای پنجره تعیین کنیم. سپس از `resizable` استفاده کرده تا سایز ثابتی را برای پنجره تعیین نماییم. پارامترهای `0,0` به می‌گویند که «سایز پنجره نه بصورت افقی و نه عمودی تغییر نمی‌کند». سپس `wm_attributes` را صدا زده و به `tkinter` بگوییم که پنجره‌ی حاوی بوم ما را جلوتر از بقیه پنجره‌ها قرار دهد ("`-topmost`").

توجه داشته باشید وقتی که با `canvas =` یک شیء `canvas` می‌سازیم، نسبت به مثال‌های قبل، چند پارامتر مشخص بیشتر را در نظر می‌گیریم. بعنوان مثال، `bd=0` و `highlightthickness=0` تضمین می‌نمایند که هیچ مرزی دور حاشیه‌ی خارجی بوم وجود ندارد و در نتیجه ظاهر بهتری در صفحه‌ی بازی ایجاد خواهد شد.

خط `canvas.pack()` به بوم می‌گوید که منطبق با پارامترهای طول و عرض در خط قبل، سایز خود را تطبیق دهد. در نهایت، `tk.update()` به `thinker` می‌گوید خود را برای پویانمایی در بازی ما مقداردهی اولیه نماید. بدون خط آخر، هیچ چیز طبق انتظار کار نخواهد کرد.

مطمئن شوید که در طی فرآیند کار، کد را ذخیره می‌کنید. اولین باری که آن را ذخیره می‌کنید، نام فایل معناداری برای آن در نظر بگیرید؛ مثلاً `paddleball.py`

ایجاد یک کلاس `ball`

حال کلاسی را برای توپ خواهیم ساخت. با کدی آغاز می‌کنیم که بواسطه‌ی آن توپ خودش را روی بوم ترسیم می‌نماید. کاری که باید انجام دهیم به این ترتیب است:

- خلق یک کلاس به نام `ball` که پارامترهایی را برای بوم و رنگ توپی که می‌خواهیم ترسیم کنیم را می‌گیرد
- ذخیره‌ی بوم بصورت یک متغیر شیء زیرا توپ را روی آن ترسیم خواهیم نمود
- ترسیم یک دایره‌ی توپ روی بوم با استفاده از مقدار پارامتر رنگ بعنوان سطل رنگ.

- ذخیره‌ی شناسه‌ای که tkinter در هنگام ترسیم دایره (بیضی) برمی‌گرداند زیرا قصد داریم از آن برای جابجا کردن توپ در صفحه استفاده کنیم.
 - حرکت دادن بیضی به وسط بوم.
- این کد بایستی دقیقاً قبل از دو خط اول در فایل اضافه گردد (بعد از import time):

```
from tkinter import *
```

```
import random
```

```
import time
```

- ❶ class Ball:
- ❷ def __init__(self, canvas, color):
- ❸ self.canvas = canvas
- ❹ self.id = canvas.create_oval(10, 10, 25, 25, fill=color)
- ❺ self.canvas.move(self.id, 245, 100)

```
def draw(self):
```

```
pass
```

ابتدا، در ❶ کلاس را Ball نامگذاری می‌کنیم. سپس، در ❷ تابع مقداردهی اولیه (همانطوریکه در فصل ۸ توضیح داده شد) ای را ایجاد می‌کنیم که پارامترهای canvas و color را می‌گیرد. در ❸ متغیر شیء canvas را برابر با مقدار پارامتر canvas قرار می‌دهیم.

در ❹ تابع create_oval را با پنج پارامتر صدا می‌زنیم: مختصات x و y برای گوشه‌ی بالا-چپ (10 و 10)، مختصات x و y برای گوشه‌ی پایین-راست (25 و 25) و در نهایت سطل رنگ برای بیضی.

تابع create_oval یک شناسه را برای شکل ترسیم شده برمی‌گرداند که آن را در متغیر شیء id ذخیره می‌کنیم. در ❺ بیضی را به وسط بوم آورده (موقعیت 245, 100) و بوم می‌داند که چه چیزی جابجا شده است زیرا از شناسه شکل ذخیره شده (متغیر شیء id) برای شناسایی آن استفاده می‌کنیم.

در دو خط بعد از کلاس Ball، تابع draw را با def draw(self) تعریف کرده و بدنه‌ی تابع همان گذرواژه‌ی Pass می‌باشد. در این لحظه کاری انجام نمی‌دهد. ما چیزهایی را به این تابع اضافه خواهیم کرد.

حال که کلاس Ball را ساخته‌ایم، بایستی شیء‌ای از این کلاس را بسازیم (بخاطر داشته باشید که یک کلاس کاری را که می‌تواند انجام دهد توصیف می‌کند ولی شیء چیزی است که در واقع انجام می‌دهد). کد زیر را به

انتهای برنامه اضافه کرده تا یک شیء توپ قرمز بسازیم:


```
ball = Ball(canvas, 'red')
```

اگر این برنامه را با استفاده از **Run ▶ Run Module** اجرا کنید، بوم برای کسری از ثانیه ظاهر شده و بلافاصله ناپدید می‌شود. برای این که پنجره بلافاصله بسته نشود، بایستی یک حلقه‌ی پویانمایی اضافه کنیم که **main loop** (حلقه‌ی اصلی) بازی ما نامیده می‌شود. حلقه‌ی اصلی بخش مرکزی یک برنامه است که عموماً اکثر کارهای آن را مدیریت می‌کند. حلقه‌ی اصلی ما برای لحظاتی به **tkinter** می‌گوید که صفحه را مجدداً ترسیم نماید. حلقه تا ابد اجرا می‌شود (یا حداقل تا زمانی که پنجره بسته شود) و دائماً به **tkinter** می‌گوید که صفحه را مجدداً ترسیم کند و سپس برای یک‌صدم ثانیه به خواب می‌رود. این کد را به انتهای برنامه اضافه می‌کنیم.

```
ball = Ball(canvas, 'red')
```

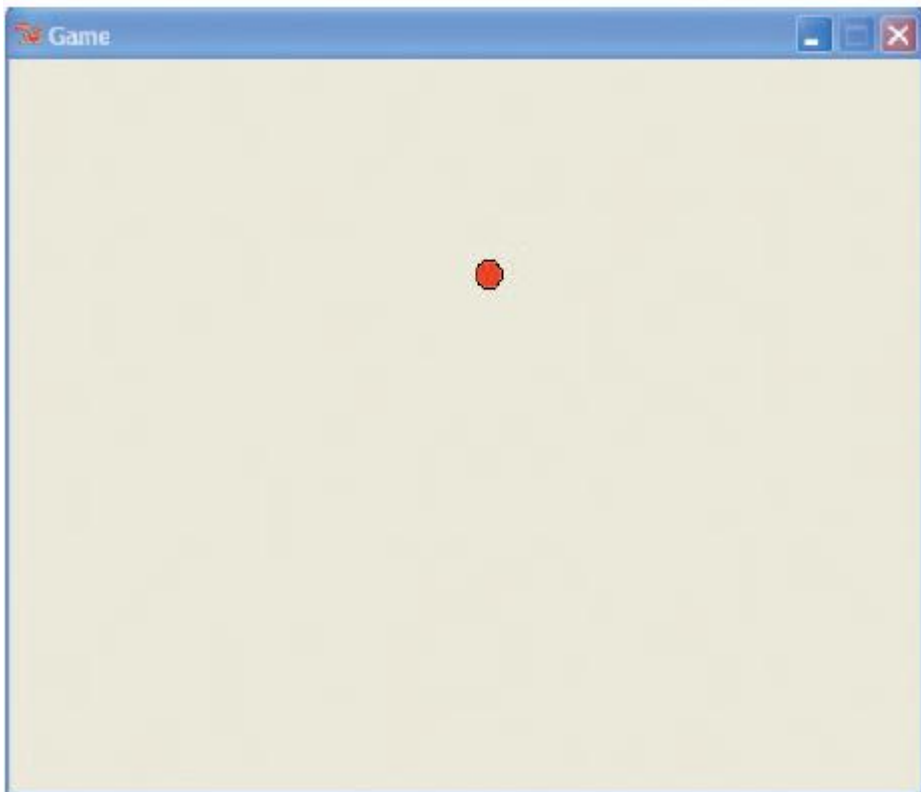
```
while 1:
```

```
tk.update_idletasks()
```

```
tk.update()
```

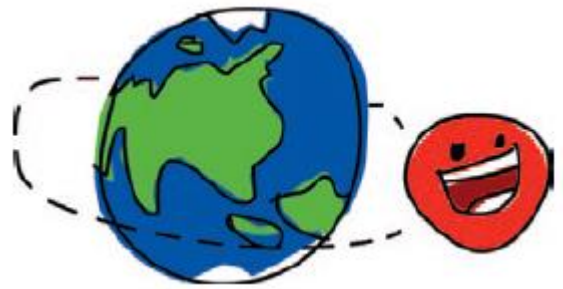
```
time.sleep(0.01)
```

حال اگر کد را اجرا کنید، توپ بایستی در مرکز بوم ظاهر شود:

اضافه کردن یک فعالیت

بعد از ایجاد کلاس Ball، زمان آن رسیده تا توپ را به حالت پویانمایی درآوریم. کاری می‌کنیم تا توپ حرکت کرده، پرش کند و جهتش تغییر نماید.

حرکت دادن توپ

برای حرکت دادن توپ، تابع draw را بصورت زیر تغییر می‌دهیم:

class Ball:

```
def __init__(self, canvas, color):
    self.canvas = canvas
    self.id = canvas.create_oval(10, 10, 25, 25, fill=color)
    self.canvas.move(self.id, 245, 100)
def draw(self):
    self.canvas.move(self.id, 0, -1)
```

از آنجاییکه __init__ پارامتر canvas را بصورت متغیر شیء canvas ذخیره می‌کند، از این متغیر با self.canvas استفاده کرده و تابع move را روی بوم صدا می‌زنیم.

سه پارامتر را در move قرار می‌دهیم: id بیضی، و اعداد 0 و -1. 0 می‌گوید که بصورت افقی حرکت نکن و -1 می‌گوید که یک پیکسل به بالای صفحه برو.

چون ایده‌ی خوبی برای امتحان کردن کد در طی فرآیند کدنویسی می‌باشد، این تغییر اندک را اعمال کرده‌ایم. تصور کنید اگر کل کد را به یکباره برای بازی می‌نوشتیم و سپس درمی‌یافتیم که جواب نمی‌دهد، چه اتفاقی می‌افتاد. کجا باید دنبال اشکال برنامه می‌گشتیم؟

تغییر دیگری که اعمال شده است در حلقه‌ی اصلی در پایین برنامه می‌باشد. در بلوک حلقه‌ی while (حلقه‌ی اصلی ما!) یک فراخوان به تابع شیء توپ draw می‌زنیم:

while 1:

```
ball.draw()
tk.update_idletasks()
tk.update()
time.sleep(0.01)
```

اگر این کد را اکنون اجرا کنید، توپ بایستی به طرف بالای بوم رفته و ناپدید شود زیرا کد به tkinter دستور می‌دهد به سرعت صفحه را مجدداً ترسیم کند- فرامین update و update_idletasks به tkinter دستور می‌دهند عجله کرده و چیزی که روی بوم است را بکشد. فرمان time.sleep یک فراخوان به تابع sleep مازول time است که به پایتون می‌گوید برای یک-صدم ثانیه کاری انجام ندهد. این کار تضمین می‌نماید که برنامه آنقدر سریع اجرا نمی‌شود که توپ قبل از این که ما آن را ببینیم، ناپدید گردد. بنابراین حلقه اساساً می‌گوید: توپ را اندکی جابجا کن، مجدداً صفحه را با موقعیت جدید ترسیم کن، برای چند لحظه کاری نکن، مجدداً کار را از سر بگیر.

نکته:

ممکن است زمانیکه پنجره‌ی بازی را می‌بندید پیام‌های خطایی را روی شل ببینید. به این دلیل است که وقتی پنجره را می‌بندید، کد از حلقه‌ی while خارج می‌شود و پایتون گیج می‌شود.

بازی شما بایستی چیزی شبیه به این باشد:

```
from tkinter import *
import random
import time

class Ball:
    def __init__(self, canvas, color):
        self.canvas = canvas
        self.id = canvas.create_oval(10, 10, 25, 25, fill=color)
        self.canvas.move(self.id, 245, 100)

    def draw(self):
        self.canvas.move(self.id, 0, -1)

tk = Tk()
tk.title("Game")
tk.resizable(0, 0)
tk.wm_attributes("-topmost", 1)
canvas = Canvas(tk, width=500, height=400, bd=0, highlightthickness=0)
canvas.pack()
tk.update()
```



```
ball = Ball(canvas, 'red')
```

while 1:

```
    ball.draw()
    tk.update_idletasks()
    tk.update()
    time.sleep(0.01)
```

جهش دادن توپ

تویی که در بالای صفحه ناپدید شود به درد بازی نمی خورد پس اجازه دهید کمی بپرد. ابتدا، چند متغیر شیء اضافی را در تابع مقداردهی کلاس Ball ذخیره می کنیم:

```
def __init__(self, canvas, color):
    self.canvas = canvas
    self.id = canvas.create_oval(10, 10, 25, 25, fill=color)
    self.canvas.move(self.id, 245, 100)
    self.x = 0
    self.y = -1
    self.canvas_height = self.canvas.winfo_height()
```

سه خط دیگر به برنامه اضافه کرده ایم. با $x = 0$ متغیر شیء x را برابر با 0 قرار داده و سپس با $y = -1$ متغیر y را برابر با -1 قرار می دهیم. در نهایت نیز با فراخوانی تابع بوم `winfo_height` متغیر شیء `canvas_height` را مقداردهی می کنیم. این تابع طول جاری بوم را برمی گرداند. باز هم تابع `draw` را تغییر می دهیم:

```
def draw(self):
    ❶ self.canvas.move(self.id, self.x, self.y)
    ❷ pos = self.canvas.coords(self.id)
    ❸ if pos[1] <= 0:
self.y = 1
    ❹ if pos[3] >= self.canvas_height:
self.y = -1
```

در ❶، با انتقال متغیرهای شیء x و y فراخوان را به تابع `move` بوم تغییر می دهیم. سپس، در ❷ با فراخوانی تابع `coords` بوم، متغیری به نام `pos` را می سازیم. این تابع مختصات جاری x و y هر چیزی که روی بوم ترسیم شده باشد را تا مادامیکه شماره‌ی شناسایی آن را می دانید، برمی گرداند. در این مورد، متغیر شیء `id` را که حاوی شناسه‌ی بیضی است در `coords` قرار می دهیم.

تابع coords مختصات را بصورت یک فهرست چهار عددی برمی‌گرداند. اگر نتایج فراخوان این تابع را چاپ کنیم، چیزی شبیه این را خواهیم دید:

```
print(self.canvas.coords(self.id))
```

```
[255.0, 29.0, 270.0, 44.0]
```

دو عدد اول در این فهرست (255.0 و 29.0)

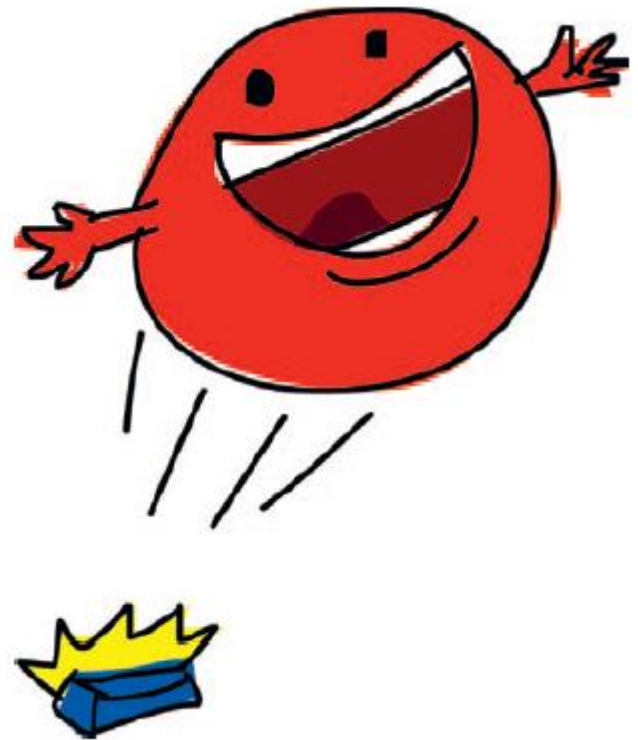
حاوس مختصات بالا-چپ بیضی (x1 و y1)؛ دو عدد بعدی (270.0 و 44.0) مختصات x2 و y2 پایین-راست می‌باشند. از این مقادیر در چند خط بعدی کد استفاده خواهیم کرد.

در 3 می‌بینیم که مختصات y1 (نوک

توپ!) کوچکتر یا مساوی 0 می‌باشد. در این صورت، متغیر شیء y را برابر با 1 قرار می‌دهیم. در عمل، اگر به بالای صفحه ضربه بزنیم، دیگر از موقعیت عمودی یک واحد کسر نشده و در نتیجه حرکت به سمت بالا متوقف خواهد شد.

در 4 اگر مختصات y2 (زیر توپ!) بزرگتر یا

مساوی متغیر canvas_height است. در این صورت متغیر

شیء y را مجدداً برابر با 1- قرار خواهیم داد.

اکنون این کد را اجرا کرده و توپ بایستی تا زمانی که پنجره را نبسته‌ایم، بالا و پایین بپرد.

تغییر جهت شروع حرکت توپ

پرش دادن توپ به آرامی، بازی جالبی نیست پس اجازه دهید با

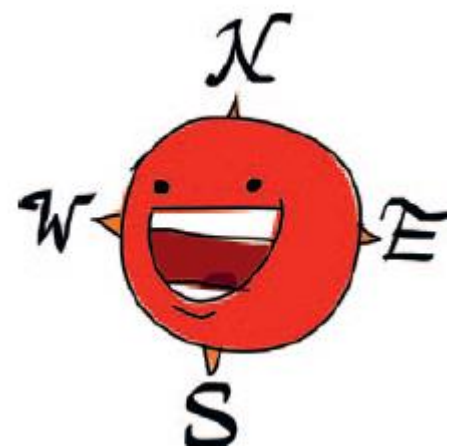
تغییر جهت شروع حرکت توپ، اندکی هیجان بازی را اضافه کنیم- زاویه‌ای که با شروع بازی توپ به بالا می‌رود. در تابع _init_ خطوط زیر را

```
self.x = 0
```

```
self.y = -1
```

به صورت زیر تغییر می‌دهیم (مطمئن شوید که در ابتدای هر

خط تعداد جاهای خالی درست هستند- هشت جای خالی):

- ❶ starts = [-3, -2, -1, 1, 2, 3]
- ❷ random.shuffle(starts)
- ❸ self.x = starts[0]
- ❹ self.y = -3

در ❶ امتغیر start را با یک لیست شش عددی ایجاد کرده و در ❷ با فراخوانی random.shuffle، این فهرست را درهم می‌ریزیم. در ❸ مقدار x را برابر با اولین آیتم در لیست قرار داده بطوریکه x بتواند هر عددی در لیست از -3 تا 3 باشد.

سپس اگر در ❹، y را به -3 تغییر دهیم (برای افزایش سرعت توپ) برای این که مطمئن شویم توپ از صفحه محو نمی‌شود، بایستی بیشتر به آن اضافه کنیم. برای حفظ عرض بوم در متغیر شیء جدید canvas_width، خط زیر را به انتهای تابع _init_ اضافه می‌کنیم:

```
self.canvas_width = self.canvas.wininfo_width()
```

از این متغیر شیء جدید در تابع draw استفاده کرده تا ببینیم که توپ به بالای یا پایین بوم برخورد کرده است یا نه:

```
if pos[0] <= 0:
```

```
    self.x = 3
```

```
if pos[2] >= self.canvas_width:
```

```
    self.x = -3
```

از آنجایی که x را برابر با 3 و -3 در نظر گرفته‌ایم، همین کار را بالا انجام می‌دهیم بطوریکه توپ با سرعت ثابت در تمامی جهات حرکت کند. تابع draw بایستی شبیه به این باشد:

```
def draw(self):
```

```
    self.canvas.move(self.id, self.x, self.y)
```

```
    pos = self.canvas.coords(self.id)
```

```
    if pos[1] <= 0:
```

```
        self.y = 3
```

```
    if pos[3] >= self.canvas_height:
```

```
        self.y = -3
```

```
    if pos[0] <= 0:
```

```
        self.x = 3
```

```
    if pos[2] >= self.canvas_width:
```

```
        self.x = -3
```

کد را ذخیره و سپس اجرا کنید، در نتیجه توپ بایستی بدون این که ناپدید شود در صفحه جهش کند. در اینجا ظاهر یک برنامه‌ی کامل را مشاهده می‌نمایید:

```
from tkinter import *
import random
import time
class Ball:
    def __init__(self, canvas, color):
        self.canvas = canvas
        self.id = canvas.create_oval(10, 10, 25, 25, fill=color)
        self.canvas.move(self.id, 245, 100)
        starts = [-3, -2, -1, 1, 2, 3]
        random.shuffle(starts)
        self.x = starts[0]
        self.y = -3
        self.canvas_height = self.canvas.winfo_height()
        self.canvas_width = self.canvas.winfo_width()

    def draw(self):
        self.canvas.move(self.id, self.x, self.y)
        pos = self.canvas.coords(self.id)
        if pos[1] <= 0:
            self.y = 3
        if pos[3] >= self.canvas_height:
            self.y = -3
        if pos[0] <= 0:
            self.x = 3
        if pos[2] >= self.canvas_width:
            self.x = -3

tk = Tk()
tk.title("Game")
tk.resizable(0, 0)
tk.wm_attributes("-topmost", 1)
canvas = Canvas(tk, width=500, height=400, bd=0, highlightthickness=0)
canvas.pack()
tk.update()
ball = Ball(canvas, 'red')
while 1:
    ball.draw()
    tk.update_idletasks()
    tk.update()
    time.sleep(0.01)
```

آنچه آموختید

در این فصل، با استفاده از ماژول tkinter نوشتن اولین بازی را آغاز کردیم. کلاسی را برای یک توپ ساخته و آن را به حرکت درآوردیم بطوریکه در صفحه جابجا شود. از مختصات استفاده کرده تا ببینیم چه زمان توپ به کناره‌های بوم برخورد می‌کند تا بتوانیم آن را به جهش درآوریم. همچنین از تابع Shuffle در ماژول randim استفاده کردیم تا توپ ما همیشه از یک جهت حرکت خود را آغاز نکند. در فصل بعد، با اضافه کردن راکت، بازی را تکمیل خواهیم نمود.

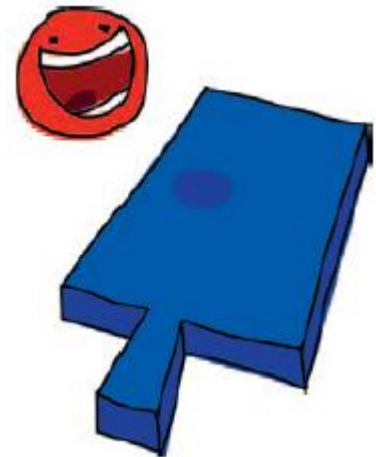
فصل ۱۴

تکمیل اولین بازی: بالا و پایین پریدن!

در فصل قبل، ساخت اولین بازی را آغاز کردیم: بالا و پایین پریدن! یک بوم ایجاد کرده و یک توپ جهنده را به کد بازی اضافه کردیم. ولی توپ ما تا ابد در صفحه بالا و پایین می‌پرد (یا حداقل تا زمانی که رایانه را خاموش نکردیم) که بازی جالبی نخواهد بود. حال یک راکت را در اختیار بازیکن قرار می‌دهیم. همچنین المانی از شانس را به بازی اضافه می‌کنیم که باعث می‌شود بازی جذاب‌تر و چالش‌برانگیزتر گردد.

اضافه کردن راکت

هیچ چیز جذابی در بالا و پایین پریدن یک توپ وجود ندارد مگر اینکه چیز دیگری در این میان وجود داشته باشد که به آن ضربه بزند. زمان آن رسیده تا یک راکت بسازیم! کار را با اضافه کردن کد زیر بعد از کلاس Ball آغاز کرده تا یک راکت بسازیم (این کار در یک خط جدید زیر تابع Ball draw انجام خواهد شد):


```
def draw(self):
    self.canvas.move(self.id, self.x, self.y)
    pos = self.canvas.coords(self.id)
    if pos[1] <= 0:
        self.y = 3
    if pos[3] >= self.canvas_height:
```

```

self.y = -3
if pos[0] <= 0:
    self.x = 3
if pos[2] >= self.canvas_width:
    self.x = -3

```

class Paddle:

```

def __init__(self, canvas, color):
    self.canvas = canvas
    self.id = canvas.create_rectangle(0, 0, 100, 10, fill=color)
    self.canvas.move(self.id, 200, 300)

```

def draw(self):

pass

کدی که به تازگی اضافه شد تقریباً همان کلاس Ball است با این تفاوت که create_rectangle را (به جای create_oval) صدا زده و مستطیل را به موقعیت 200,300 حرکت می‌دهیم (۲۰۰ پیکسل در عرض و ۳۰۰ پیکسل به پایین). سپس در پایین فهرست‌بندی کد، شیء ای از کلاس paddle ایجاد کرده و حلقه‌ی اصلی را برای فراخوانی تابع draw راکت تغییر می‌دهیم:

```
paddle = Paddle(canvas, 'blue')
```

```
ball = Ball(canvas, 'red')
```

```
while 1:
```

```
    ball.draw()
```

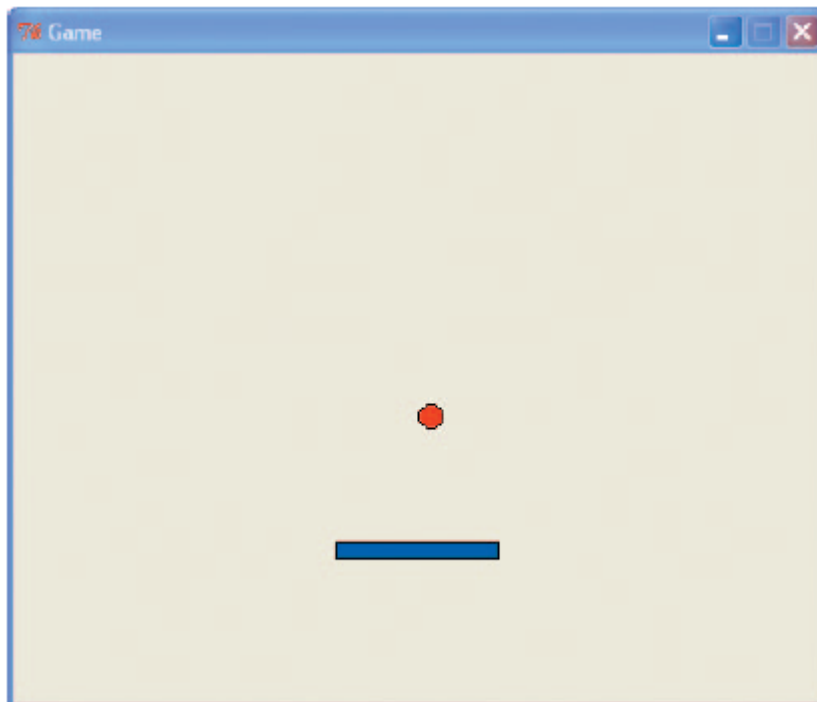
```
    paddle.draw()
```

```
    tk.update_idletasks()
```

```
    tk.update()
```

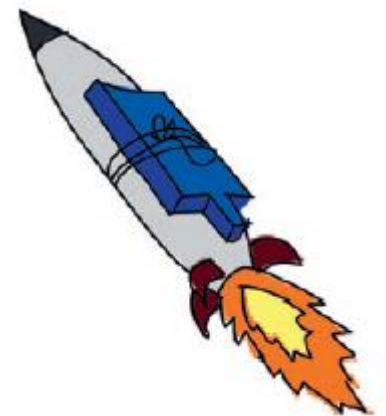
```
    time.sleep(0.01)
```

اگر الآن بازی را اجرا کنید، بایستی شاهد یک توپ که به بالا و پایین می‌پرد و یک راکت بی‌حرکت مستطیلی شکل باشید:

حرکت دادن راکت

برای اینکه راکت به چپ و راست حرکت کند، از انقیدهای رویداد برای مقید کردن کلیدهای جهت‌نمای چپ و راست به توابع جدید در کلاس paddle استفاده می‌کنیم. زمانی که بازیکن جهت‌نمای چپ را فشار می‌دهد، متغیر x برابر با 2- (حرکت به چپ) قرار داده می‌شود. فشار دادن کلید جهت‌نمای راست، متغیر x را برابر با 2 (حرکت به راست) قرار خواهد داد. اولین گام برای افزودن متغیر شیء x به تابع _int_ کلاس paddle و متغیری برای عرض بوم است همانگونه که برای کلاس Ball عمل کردیم:


```
def __init__(self, canvas, color):
```

```
    self.canvas = canvas
```

```
    self.id = canvas.create_rectangle(0, 0, 100, 10, fill=color)
```

```
    self.canvas.move(self.id, 200, 300)
```

```
    self.x = 0
```

```
    self.canvas_width = self.canvas.winfo_width()
```

اکنون به توابعی برای تغییر جهت بین چپ (turn_left) و راست (turn_right) نیاز داریم. در نتیجه کد

زیر را دقیقاً بعد از تابع draw اضافه می‌کنیم:

binding ¹


```
def turn_left(self, evt):
```

```
    self.x = -2
```

```
def turn_right(self, evt):
```

```
    self.x = 2
```

با دو خط زیر می‌توانیم این توابع را به کلید درستی در تابع `_init_` کلاس، مقید کنیم. برای این که با فشردن یک کلید، پایتون تابعی را فراخوانی کند، از انقیاد در بخش «کاری کنیم تا شیء نسبت به چیزی واکنش نشان دهد» استفاده می‌نماییم. در این مورد، با استفاده از نام رویداد '<KeyPress-Left>'، تابع `turn_left` کلاس `Paddle` را به کلید جهت‌نمای چپ مقید می‌نماییم. سپس با استفاده از نام رویداد '<KeyPress-Right>' تابع `turn_right` را کلید جهت‌نمای راست مقید می‌نماییم. در نتیجه تابع `_init_` به شکل زیر خواهد بود:

```
def _init_(self, canvas, color):
```

```
    self.canvas = canvas
```

```
    self.id = canvas.create_rectangle(0, 0, 100, 10, fill=color)
```

```
    self.canvas.move(self.id, 200, 300)
```

```
    self.x = 0
```

```
    self.canvas_width = self.canvas.winfo_width()
```

```
    self.canvas.bind_all('<KeyPress-Left>', self.turn_left)
```

```
    self.canvas.bind_all('<KeyPress-Right>', self.turn_right)
```

تابع `draw` برای کلاس `Paddle` مشابه کلاس `Ball` است:

```
def draw(self):
```

```
    self.canvas.move(self.id, self.x, 0)
```

```
    pos = self.canvas.coords(self.id)
```

```
    if pos[0] <= 0:
```

```
        self.x = 0
```

```
    elif pos[2] >= self.canvas_width:
```

```
        self.x = 0
```

با `self.canvas.move(self.id, self.x, 0)` از تابع `move` بوم برای حرکت دادن راکت در جهت متغیر `x` استفاده می‌کنیم. سپس با استفاده از مقدار در `pos`، مختصات راکت را گرفته تا ببینیم که به وجه چپ صفحه برخورد کرده است یا راست.

راکت به جای بالا و پایین پریدن مثل توپ، بایستی حرکت نکند. بنابراین، زمانی که مختصات `x` چپ (`pos[0]`) کوچکتر یا مساوی (`<= 0`) باشد آنگاه با `self.x = 0` متغیر `x` را برابر با 0 قرار می‌دهیم. به همین ترتیب، زمانی که مختصات `x` راست (`pos[2]`) بزرگتر یا مساوی عرض بوم است (`>= self.canvas_width`)، با `self.x = 0` متغیر `x` را برابر با 0 قرار می‌دهیم.

نکته:

اگر اکنون برنامه را اجرا کنید، بایستی قبل از این که بازی کنش‌های کلید جهت‌نمای راست و چپ را تشخیص دهد، روی بوم کلیک کنید. در نتیجه‌ی کلیک روی بوم، بوم متمرکز خواهد شد به این معنی که وقتی کسی یکی از کلیدهای صفحه کلید را فشار می‌دهد، فرمانی را دریافت می‌کند.

درک این که چه زمان توپ به راکت برخورد می‌کند در این نقطه از کد، توپ به راکت برخورد نخواهد کرد؛ در واقع، توپ مستقیماً از روی راکت پرواز خواهد کرد. توپ بایستی بداند که چه زمان به راکت برخورد کرده است دقیقاً همانطوریکه هباید بداند چه زمان به دیوار برخورد کرده است.

با اضافه کردن کد به تابع `draw` می‌توانیم این مسئله را حل کنیم (جایی که کدی را در اختیار داریم که دیوارها را واری می‌کند) ولی بهترین ایده این است که این نوع کد به

توابع جدیدی انتقال داده شده تا به تکه‌های کوچکتری شکسته شود. اگر حجم زیادی از کد را یکجا داشته باشیم (بعنوان مثال، درون یک تابع) باعث می‌شویم تا درک کد دشوارتر گردد. اجازه دهید تغییرات لازم را اعمال کنیم.

ابتدا تابع `_int_` توپ را تغییر داده بطوریکه بتوانیم شیء `paddle` را بعنوان یک پارامتر انتقال دهیم

```
class Ball:
    ❶ def __init__(self, canvas, paddle, color):
        self.canvas = canvas
    ❷ self.paddle = paddle
        self.id = canvas.create_oval(10, 10, 25, 25, fill=color)
        self.canvas.move(self.id, 245, 100)
        starts = [-3, -2, -1, 1, 2, 3]
        random.shuffle(starts)
        self.x = starts[0]
        self.y = -3
        self.canvas_height = self.canvas.winfo_height()
        self.canvas_width = self.canvas.winfo_width()
```

توجه داشته باشید که در ❶ پارامتر `_int_` را به گونه‌ای تغییر داده تا راکت را شامل شود. سپس

در ❷ پارامتر `paddle` را به متغیر شیء `paddle` نسبت می‌دهیم.

بعد از اینکه شیء paddle را ذخیره کردیم، بایستی کد را تغییر دهیم، یعنی همان جایی که شیء ball را ایجاد می‌کنیم. این تغییر در ته برنامه و دقیقاً قبل از حلقه‌ی اصلی صورت می‌گیرد.

```
paddle = Paddle(canvas, 'blue')
```

```
ball = Ball(canvas, paddle, 'red')
```

```
while 1:
```

```
    ball.draw()
```

```
    paddle.draw()
```

```
    tk.update_idletasks()
```

```
    tk.update()
```

```
    time.sleep(0.01)
```

کدی که بایستی بعد از برخورد توپ به راکت مشاهده کنیم اندکی پیچیده‌تر از کدی است که برخورد به دیوار را واری می‌کند. تابع hit_paddle را صدا زده و آن را به تابع draw کلاس Ball اضافه می‌کنیم جایی که برخورد توپ به پایین صفحه را واری می‌کنیم:

```
def draw(self):
```

```
    self.canvas.move(self.id, self.x, self.y)
```

```
    pos = self.canvas.coords(self.id)
```

```
    if pos[1] <= 0:
```

```
        self.y = 3
```

```
    if pos[3] >= self.canvas_height:
```

```
        self.y = -3
```

```
    if self.hit_paddle(pos) == True:
```

```
        self.y = -3
```

```
    if pos[0] <= 0:
```

```
        self.x = 3
```

```
    if pos[2] >= self.canvas_width:
```

```
        self.x = -3
```

همانطوریکه در کد جدیدی که اضافه کردیم می‌بینیم اگر hit_paddle، True را برگرداند، با مقداردهی متغیر شیء با $self.y = -3$ به 3-، جهت توپ را تغییر می‌دهیم. ولی الآن نباید کد را اجرا کنید- هنوز تابع hit_paddle را نساخته‌ایم. اکنون این کار را انجام خواهیم داد. تابع hit_paddle را دقیقاً قبل از تابع draw قرار دهید.

❶ `def hit_paddle(self, pos):`

❷ `paddle_pos = self.canvas.coords(self.paddle.id)`

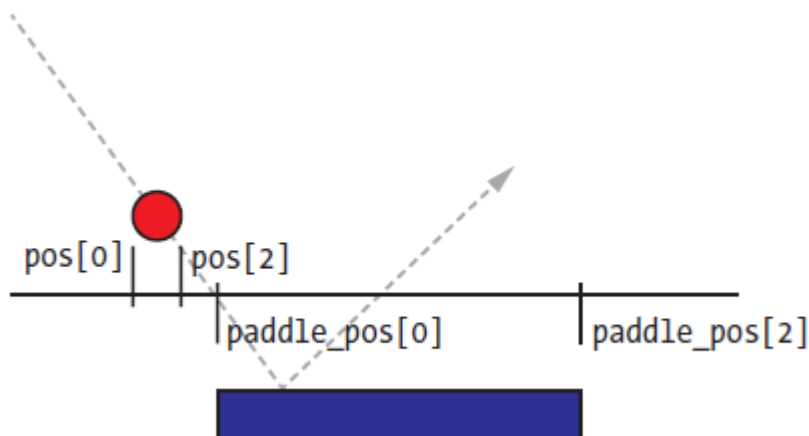
❸ `if pos[2] >= paddle_pos[0] and pos[0] <= paddle_pos[2]:`

❹ `if pos[3] >= paddle_pos[1] and pos[3] <= paddle_pos[3]:`

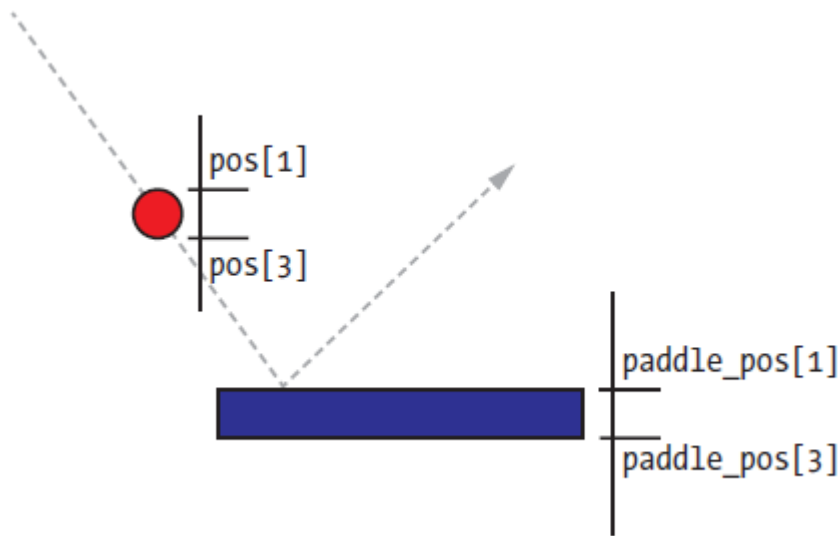
return True

return False

ابتدا، در **1** تابعی با پارامتر pos را تعریف می‌کنیم. این خط حاوی مختصات جاری توپ است. سپس در **2** مختصات راکت را بدست آورده و آنها را در متغیر $paddle_pos$ ذخیره می‌کنیم. در **3** اولین بخش از دستور $if-then$ را در اختیار داریم و می‌گوییم «اگر سمت راست توپ بزرگتر از سمت چپ راکت باشد و سمت چپ توپ کمتر از سمت راست راکت باشد...». در اینجا، $pos[2]$ حاوی مختصات x برای سمت راست توپ و $pos[0]$ حاوی مختصات x برای سمت چپ آن است. متغیر $paddle_pos[0]$ حاوی مختصات x برای سمت چپ راکت و $paddle_pos[2]$ حاوی مختصات x آن برای سمت راست است. نمودار زیر نشان می‌دهد که وقتی توپ در حال برخورد کردن به راکت است، این مختصات‌ها چگونه خواهند بود:

توپ به طرف راکت می‌افتد ولی در این مورد می‌بینید که سمت راست توپ ($pos[2]$) هنوز به سمت چپ راکت برخورد نکرده است (یعنی $paddle_pos[0]$). در **4** می‌بینیم که ته توپ ($pos[3]$) بین روی راکت ($paddle_pos[1]$) و ته راکت ($paddle_pos[3]$) است. در نمودار بعدی می‌بینید که ته توپ ($pos[3]$) هنوز به روی راکت ($paddle_pos[1]$) برخورد نکرده است.

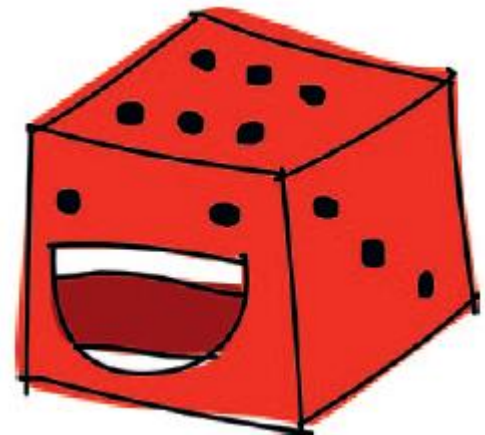

بنابراین براساس موقعیت فعلی توپ، تابع `hit_paddle`، `false` را برمی‌گرداند.
نکته:

به چه دلیل باید ببینیم آیا ته توپ بین بالا و زیر راکت قرار دارد یا نه؟ چرا اگر ته توپ به روی راکت برخورد کرده باشد، کفایت نمی‌کند؟ چون هر بار که توپ را روی بوم حرکت می‌دهیم، ۳ پیکسل می‌پریم. اگر فقط بررسی کنیم که توپ به روی راکت رسیده باشد (`pos[1]`)، از روی آن موقعیت خواهیم پرید. در این مورد، توپ به حرکت خود ادامه خواهد داد و بدون توقف از درون راکت عبور خواهد کرد.

اضافه کردن المان شانس

حال زمان آن رسیده است که برنامه‌ی خود را به یک بازی تبدیل کنیم نه فقط یک توپ جهنده و یک راکت. بازی‌ها به المان شانس نیز نیاز دارند- راهی برای باختن بازیکن. در میان بازی، توپ تا ابد بالا و پایین می‌پرد بنابراین باختی وجود ندارد. ما بازی را با اضافه کردن یک کد به پایان می‌بریم، کدی که می‌گوید اگر توپ به ته بوم برخورد کرد (به بیان دیگر اگر به زمین خورد)، بازی تمام است.

ابتدا متغیر شیء `hit_bottom` را به ته تابع `_int` کلاس `Ball` اضافه می‌کنیم:

```
self.canvas_height = self.canvas.wininfo_height()
self.canvas_width = self.canvas.wininfo_width()
self.hit_bottom = False
```

سپس، حلقه‌ی اصلی در ته برنامه را تغییر می‌دهیم:

while 1:

```
    if ball.hit_bottom == False:
```

```
        ball.draw()
```

```
        paddle.draw()
```

```
tk.update_idletasks()
```

```
tk.update()
```

```
time.sleep(0.01)
```

حال حلقه دائماً hit_bottom را بررسی کرده تا از برخورد توپ به ته صفحه نمایش آگاه شود.

کد تنها زمانی باید به حرکت توپ و راکت ادامه دهد که توپ به ته صفحه نخورده باشد (همانطوریکه در دستور if دیدیم). بازی زمانی تمام می‌شود که توپ و راکت از حرکت بیافتند.

آخرین تغییر روی تابع draw کلاس Ball صورت می‌گیرد:

```
def draw(self):
```

```
    self.canvas.move(self.id, self.x, self.y)
```

```
    pos = self.canvas.coords(self.id)
```

```
    if pos[1] <= 0:
```

```
        self.y = 3
```

```
    if pos[3] >= self.canvas_height:
```

```
        self.hit_bottom = True
```

```
    if self.hit_paddle(pos) == True:
```

```
        self.y = -3
```

```
    if pos[0] <= 0:
```

```
        self.x = 3
```

```
    if pos[2] >= self.canvas_width:
```

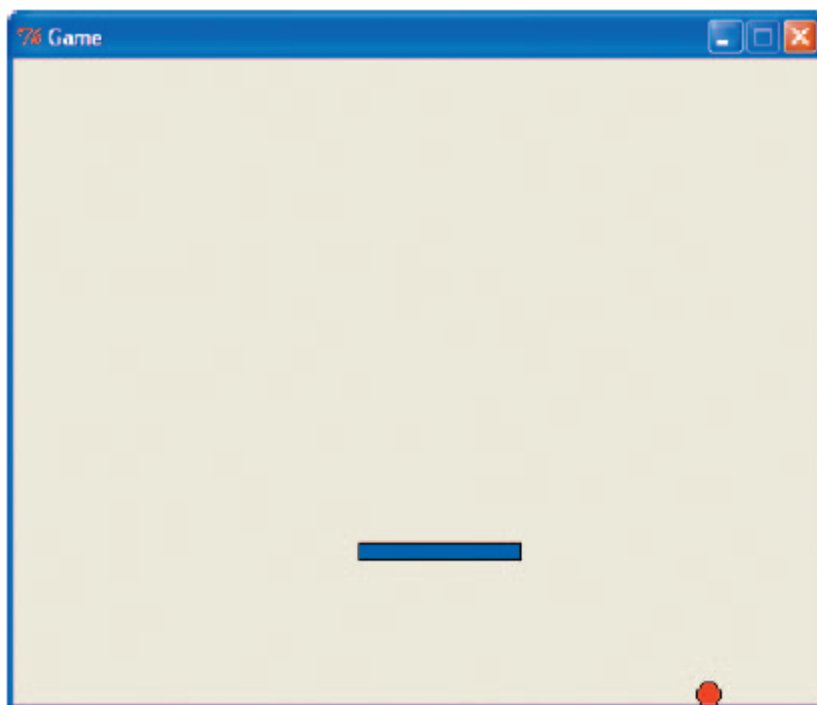
```
        self.x = -3
```

دستور if را تغییر داده تا از برخورد توپ به ته صفحه آگاه شویم (یعنی اگر بزرگتر یا

مساوی canvas_height باشد). در اینصورت، در خط زیر، hit_bottom را True می‌گیریم نه اینکه مقدار متغیر را تغییر دهیم زیرا زمانی که توپ به ته صفحه برخورد می‌کند، نیازی به بالا و پایین پریدن آن نیست.

زمانی که برنامه را اجرا کرده و توپ به راکت برخورد نمی‌کند، لحظات متوقف شده و با

برخورد توپ به ته بوم، بازی خاتمه می‌یابد:

برنامه‌ی شما بایستی شبیه به کد زیر باشد. اگر در اجرای بازی‌تان مشکل داشتید، ببینید چه چیزی در قبال این کد وارد کرده‌اید:

```
from tkinter import *
import random
import time
class Ball:
    def __init__(self, canvas, paddle, color):
        self.canvas = canvas
        self.paddle = paddle
        self.id = canvas.create_oval(10, 10, 25, 25, fill=color)
        self.canvas.move(self.id, 245, 100)
        starts = [-3, -2, -1, 1, 2, 3]
        random.shuffle(starts)
        self.x = starts[0]
        self.y = -3
        self.canvas_height = self.canvas.winfo_height()
        self.canvas_width = self.canvas.winfo_width()
        self.hit_bottom = False
    def hit_paddle(self, pos):
        paddle_pos = self.canvas.coords(self.paddle.id)
        if pos[2] >= paddle_pos[0] and pos[0] <= paddle_pos[2]:
        if pos[3] >= paddle_pos[1] and pos[3] <= paddle_pos[3]:
```

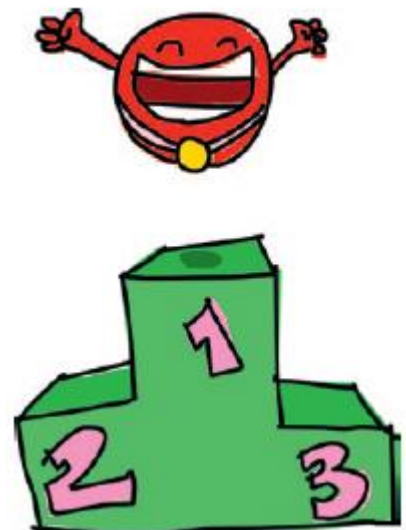
```
return True
return False
def draw(self):
    self.canvas.move(self.id, self.x, self.y)
    pos = self.canvas.coords(self.id)
    if pos[1] <= 0:
        self.y = 3
    if pos[3] >= self.canvas_height:
        self.hit_bottom = True
    if self.hit_paddle(pos) == True:
        self.y = -3
    if pos[0] <= 0:
        self.x = 3
    if pos[2] >= self.canvas_width:
        self.x = -3
class Paddle:
    def __init__(self, canvas, color):
        self.canvas = canvas
        self.id = canvas.create_rectangle(0, 0, 100, 10, fill=color)
        self.canvas.move(self.id, 200, 300)
        self.x = 0
        self.canvas_width = self.canvas.winfo_width()
        self.canvas.bind_all('<KeyPress-Left>', self.turn_left)
        self.canvas.bind_all('<KeyPress-Right>', self.turn_right)
    def draw(self):
        self.canvas.move(self.id, self.x, 0)
        pos = self.canvas.coords(self.id)
        if pos[0] <= 0:
            self.x = 0
        elif pos[2] >= self.canvas_width:
            self.x = 0
    def turn_left(self, evt):
        self.x = -2
    def turn_right(self, evt):
        self.x = 2
tk = Tk()
tk.title("Game")
tk.resizable(0, 0)
```



```
tk.wm_attributes("-topmost", 1)
canvas = Canvas(tk, width=500, height=400, bd=0, highlightthickness=0)
canvas.pack()
tk.update()
paddle = Paddle(canvas, 'blue')
ball = Ball(canvas, paddle, 'red')
while 1:
if ball.hit_bottom == False:
ball.draw()
paddle.draw()
tk.update_idletasks()
tk.update()
time.sleep(0.01)
```

آنچه آموختید

در این فصل، با استفاده از ماژول tkinter ساخت بازی را به پایان رساندیم. کلاس‌هایی را برای راکتی که در بازی از آن استفاده کردیم، ساختیم و از مختصات برای واریسی برخورد توپ به راکت یا دیواره‌های بوم بازی‌مان استفاده کردیم. از انقیاد رویداد برای مقید کردن کلیدهای جهت‌نمای راست و چپ به حرکت راکت و از حلقه‌ی اصلی برای فراخوانی تابع draw، برای متحرک کردن آن استفاده کردیم. درنهایت نیز کد را تغییر داده تا المان‌های شانس را به بازی اضافه کنیم بطوریکه وقتی بازیکن توپ را از دست می‌دهد، با برخورد کردن توپ به ته بوم، بازی تمام شود.

چيستان‌های برنامه‌نویسی

در این لحظه، بایز اندکی ساده‌تر شده است. برای خلق یک بازی حرفه‌ای تر، می‌توانید تغییرات بسیار بیشتری را اعمال کنید. سعی کنید کد خود را به شیوه‌های زیر ارتقاء دهید تا جالب‌تر شود و سپس پاسخ‌های خود را در <http://python-for-kids.com/> واریسی نمایید.

(۱) تأخیر در شروع بازی

بازی اندکی سریع آغاز می‌شود و بایستی قبل از این که فشرده شدن کلیدهای جهت‌نمای چپ و راست روی صفحه‌ی کلید را تشخیص دهد، روی بوم کلیک کنید. آیا می‌توانید شروع بازی را به تأخیر

انداخته تا بازیکن زمان کافی برای کلیک روی بوم در اختیار داشته باشد؟ یا حتی بهتر، آیا می‌توانید انقیاد رویدادی را برای کلیک موس اضافه کنید، که بازی از آن به بعد شروع شود؟
نکته ۱: در حال حاضر انقیادهای رویداد را به کلاس Paddle اضافه کرده‌اید بطوریکه مکان خوبی برای شروع خواهد بود.

نکته ۲: انقیاد رویداد برای دکمه‌ی چپ موشواره، رشته‌ی '<Button-1>' است

۲) یک "Game Over" مناسب

با پایان یافتن بازی همه چیز از حرکت می‌افتد و این اتفاق اصلاً خوش‌آیند بازیکنان نیست. سعی کنید زمانی که توپ به ته صفحه برخورد می‌کند، متن "Game Over" را چاپ کنید. می‌توانید از تابع create_text استفاده کنید ولی شاید پارامتر بانام state نیز به درد شما بخورد (مقادیری همچون normal و hidden را می‌گیرد). نگاهی نیز به itemconfig در بخش «راه‌های بیشتر برای استفاده از شناسه» در صفحه‌ی ۱۸۸ بیاندازید. بعنوان یک چالش دیگر، تأخیر را طوری اضافه کنید که متن فوراً ظاهر نشود.

۳) سرعت بخشیدن به توپ

اگر تنیس بازی می‌کنید، می‌دانید وقتی که توپ به راکت شما برخورد می‌کند، برخی اوقات سریعتر از سرعتی که دریافت شده است، بسته به شدت ضربه‌ی شما، شلیک می‌شود. در این بازی، توپ با سرعت یکسان حرکت می‌کند صرف‌نظر از این که راکت حرکت کند یا نه. برنامه را طوری تغییر دهید که سرعت راکت بیشتر از سرعت توپ باشد.

۴) ثبت رکورد بازیکن

برای ثبت رکورد بازیکن چکار می‌کنید؟ هر بار که توپ به راکت برخورد می‌کند، امتیاز باید افزایش یابد. امتیاز را در گوشه‌ی بالا-راست بوم نمایش دهید. شاید بخواهید به itemconfig در بخش «راه‌های بیشتر برای استفاده از شناسه» در صفحه‌ی ۱۸۸ سری بزنید.

بخش ۳

مسابقه‌ی آقای خطی برای رسیدن به درب خروج

فصل ۱۵

خلق گرافیک‌هایی برای بازی مرد خطی^۲

هنگام خلق یک بازی (یا هر برنامه‌ای) توسعه‌ی برنامه (طرح) ایده‌ی بسیار خوبی است. طرح شما بایستی چیزی را توصیف کند که بازی درباره‌ی آن نوشته شده است و همچنین المان‌ها و کاراکترهای اصلی بازی را توصیف می‌کند. وقتی زمان برنامه‌نویسی می‌رسد، توصیف شما به کمک خواهد کرد تا روی آنچه می‌خواهید توسعه دهید تمرکز نمایید. برنامه‌ی شما دقیقاً شبیه توصیف اصلی خواهد بود.

در این فصل یک بازی جالب به نام مسابقات Mr. Stick Man for Exit را خواهیم نوشت.

طرح بازی Mr. Stick Man

در اینجا توصیفی از بازی جدید ارائه شده است:

- مأمور مخفی Mr. Stick Man در مکان اسرارآمیز Dr. Innocuous به دام افتاده است و شما می‌خواهید به او کمک کنید تا از طریق درب خروجی طبقه‌ی بالا فرار کند.
- بازی یک شکل خطی است که می‌تون از چپ به راست دیویده و بپرد. سکوهایی در ره طبقه وجود دارد که بایستی روی آن‌ها بپرد
- هدف بازی، رسیدن به درب خروجی است قبل از اینکه خیلی دیر شود و بازی پایان یابد.

بر اساس این توصیف می‌دانیم که به چندین تصویر شامل تصاویر Mr. Stick Man، سکوها، و درب نیاز داریم. بوضوح مشخص است که برای کنار گذاشتن تمامی این‌ها به یک کد نیاز داریم ولی پیش از آن، در این فصل، گرافیک‌هایی را برای بازی خود می‌سازیم. بدین ترتیب، در فصل بعدی کاری هست که باید انجام دهیم.

در این بازی، المان‌های خود را چگونه می‌کشیم؟ می‌توانیم از همان گرافیک‌هایی که برای راکت و توپ جهنده در فصول قبل ایجاد کردیم استفاده کنیم ولی این گرافیک‌های برای این بازی بسیار ساده هستند. در عوض، می‌خواهیم یک بلوک پیکسل^۱ بسازیم.

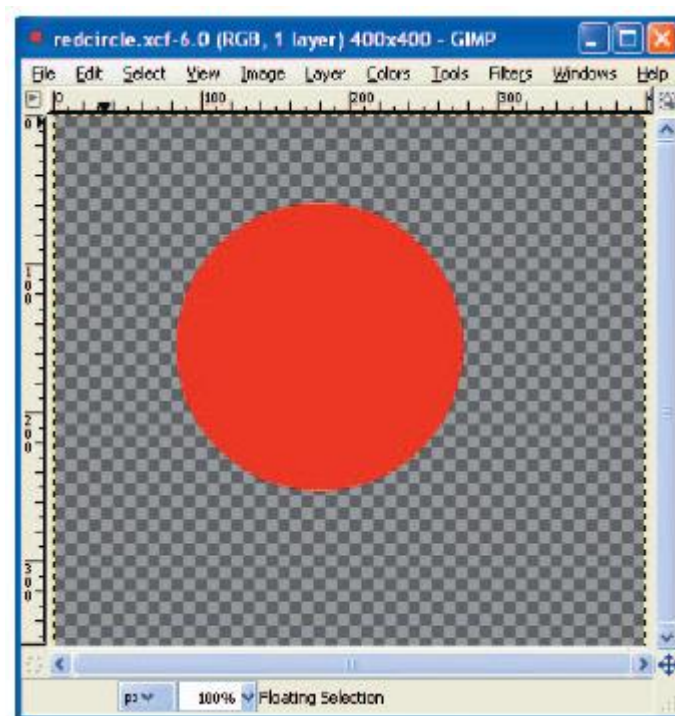
^۱ Graphics نگاره

^۲ MR. Stick Man مرد خطی

ارواح موجودات بازی هستند - معمولاً یک نوع شخصیت. بلوک پیکسل‌ها معمولاً از قبل رندر شده‌اند به این معنی که از قبل ترسیم شده‌اند (قبل از اجرای برنامه) نه اینکه برنامه با استفاده از چندوجهی‌ها، مانند مورد بازی جهش توپ، خودش آن‌ها را خلق کند. یک Mr. Stick Man یک بلوک پیکسل است و سکوها نیز همینطور. به منظور خلق این تصاویر، بایستی یک برنامه‌ی نگاره‌سازی نصب کنید.

دستیابی به GIMP

برنامه‌های نگاره‌سازی متعددی در دسترس هستند ولی برای این بازی، به برنامه‌ای نیاز داریم که از شفافیت^۱ پشتیبانی کند (تحت عنوان کانال آلفا نیز شناخته می‌شود) در نتیجه تصاویر بخش‌هایی خواهند داشت که در آنجا هیچ رنگی در تصویر وجود ندارد. ما به تصاویری با بخش‌های شفاف نیاز داریم زیرا زمانیکه تصویری از روی تصویر دیگری عبور کرده یا به آن نزدیک می‌شود، نمی‌خواهیم پس‌زمینه یک تصویر بخشی از تصویر دیگر را پوشاند. بعنوان مثال، در تصویر زیر، الگوی شطرنجی در پس‌زمینه، معرف ناحیه‌ی شفاف (ترانسپرننت) است:

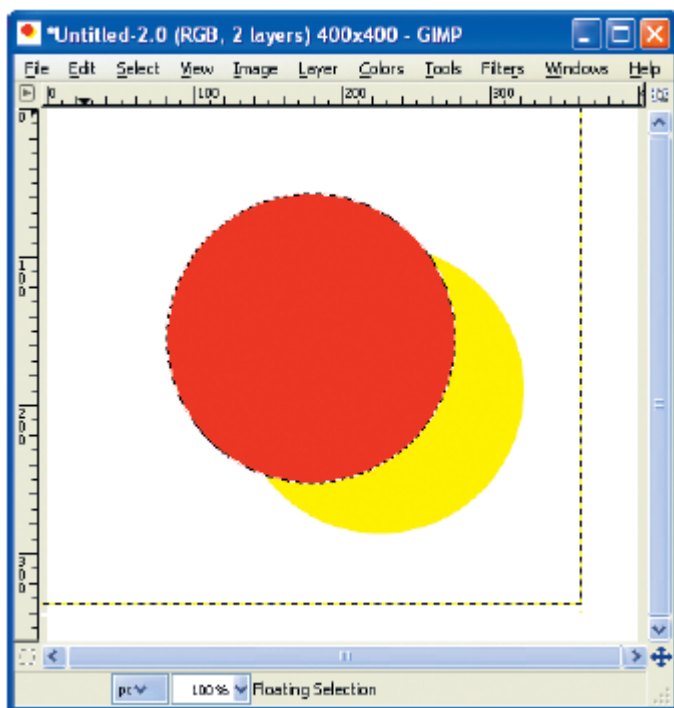
^۱ Sprite شبح

^۲ graphics

^۳ برنامه‌ی دستکاری عکس

^۴ transparency

بنابراین اگر کل تصویر را کپی کرده و روی تصویر دیگری درج نماییم، پس زمینه هیچ چیزی را نمی‌پوشاند.

- [GIMP](http://www.gimp.org/) مخفف برنامه‌ی دستکاری تصویر GNU، یک برنامه نگاره-سازی رایگان برای Linux, Mac OS X و Windows است که از تصاویر شفاف پشتیبانی می‌کند. آن را دانلود کرده و بصورت زیر نصب نمایید:
 - اگر از ویندوز استفاده می‌کنید می‌توانید نصب‌کننده‌های ویندوزی را در صفحه‌ی پروژه [GIMP-WIN](http://gimp-win.sourceforge.net/stable.html) در پیدا کنید.
 - اگر از Ubuntu استفاده می‌کنید، [GIMP](#) را با باز کردن [Ubuntu Software Center](#) و وارد کردن [gimp](#) در کادر جستجو، نصب کنید. زمانی که [GIMP Image Editor](#) در نتایج جستجو ظاهر شد، روی دکمه‌ی [Install](#) کلیک کنید.
 - اگر از [Mac OS X](#) استفاده می‌کنید، یک مجموعه اپلیکیشن را از <http://gimp.lisanet.de/Website/Download.html> دانلود نمایید.
- همچنین بایستی یک دایرکتوری برای بازی بسازید. برای این کار، در فضای خالی روی دسک-تاپ کلیک راست نموده و **New ▶ Folder** را انتخاب نمایید (در [Ubuntu](#)، گزینه **Create New Folder** است؛ در [Mac OS X](#)، گزینه **New Folder** است). در کادری که باز شده است، [stickman](#) را بعنوان نام فایل وارد کنید.

خلق المان‌های بازی

بعد از نصب برنامه‌ی نگاره‌سازی، آماده‌ی ترسیم شکل خواهید بود. این تصاویر را برای المان‌ها

بازی خلق می‌کنیم:

- تصاویری برای یک پیکره‌ی خطی که می‌تواند به چپ و راست دویده و بپرد
- تصاویری برای سکو، در سه سایز مختلف
- تصاویری برای درب: یک درب باز و یک درب بسته
- تصویری برای پس‌زمینه‌ی بازی (چون پس‌زمینه‌ی سفید یا خاکستری ساده خسته‌کننده است)

قبل از شروع ترسیم، بایستی تصاویر را با پس‌زمینه‌های شفاف آماده کنیم.

تدارک یک تصویر شفاف

برای ایجاد یک تصویر شفاف - کانال آلفا - GIMP را آغاز کرده و مراحل زیر را دنبال می‌کنیم:

۱- **File ▶ New** را وارد کنید

۲- در کادر محاوره، ۲۷ پیکسل را برای عرض و ۳۰ پیکسل را برای طول تصویر وارد کنید

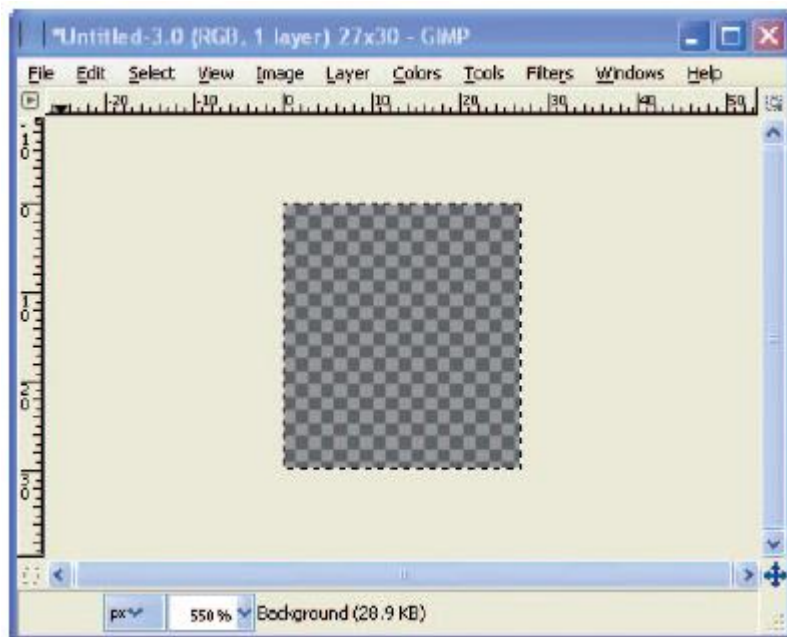
۳- **Layer ▶ Transparency ▶ Add Alpha Channel** را انتخاب کنید

۴- **Select ▶ All** را انتخاب کنید

۵- **Edit ▶ Cut** را انتخاب کنید

نتیجه‌ی نهایی بایستی تصویری باشد که بصورت شطرنجی خاکستری تیره و روشن پر شده

است (تصویر بزرگنمایی شده):

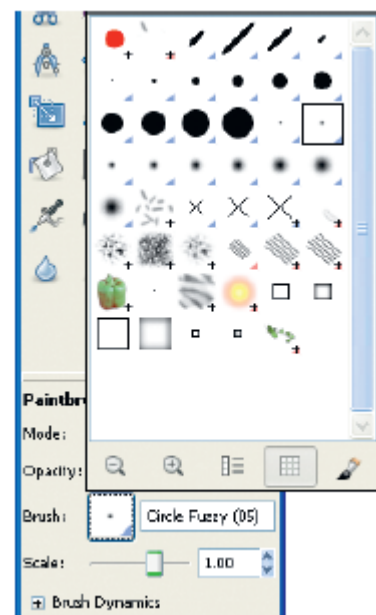

حال می‌توانیم خلق مأمور مخفی را شروع کنیم: Mr. Stick Man

کشیدن Mr. Stick Man

برای کشیدن اولین تصویر از پیکره‌ی خطی، روی ابزار Paintbrush در GIMP Toolbox کلیک کرده و همانطوری که در سمت راست نشان داده شده است، در نوار ابزار Brushes قلمویی را انتخاب کنید که شبیه یک نقطه‌ی کوچک است (معمولاً در پایین-راست صفحه).

سه تصویر مختلف (یا فریم) را برای پیکره‌ی خطی خود ترسیم کرده تا دویدن و پریدن آن به سمت راست را نشان دهیم. از سه فریم برای متحرک ساختن Mr. Stick Man استفاده می‌کنیم، یعنی همان کاری که برای پویانمایی در فصل ۱۲ انجام دادیم.

اگر بزرگنمایی کرده و با دقت به این تصاویر نگاه کنیم، این چنین خواهد بود:

^۱ قلموی نقاشی

^۲ frame

تصاویر شما لزوماً نبایستی یکسان باشند بلکه بایستی شکل یک پیکره‌ی خطی با سه وضعیت حرکتی متفاوت باشند. به خاطر داشته باشید که هر کدام از آنها ۲۷ پیکسل عرض و ۳۰ پیکسل ارتفاع دارند.

Mr. Stick Man به سمت راست می‌دود

ابتدا، یک سلسله فریم را برای دویدن Mr. Stick Man به سمت راست می‌کشیم. اولین تصویر را بصورت زیر خلق می‌کنیم:

۱- کشیدن اولین تصویر (تصویر سمت چپ در نمایش قبلی)

۲- انتخاب **File ▶ Save As**

۳- در کادری که نمایش داده می‌شود، وارد کردن *figure-R1.gif* در محل نام. سپس کلیک روی

دکمه‌ی علامت + کوچک با برچسب **Select File Type**.

۴- انتخاب **GIF image** در لیستی که ظاهر می‌شود

۵- ذخیره‌ی فایل در دایرکتوری *stickman* که قبلاً ساخته بودید (کلیک روی **Browse for**

Other Folders برای یافتن دایرکتوری صحیح)

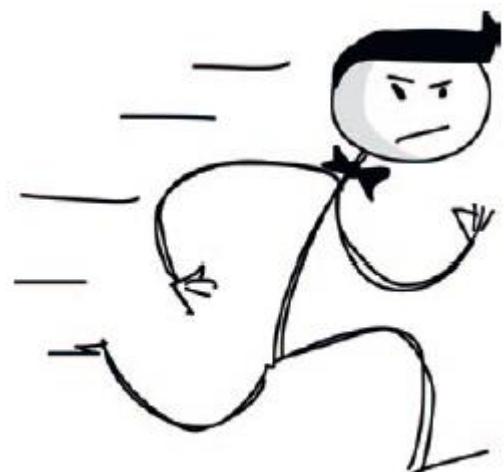
برای خلق یک تصویر جدید ۲۷×۳۰ پیکسلی جدید

مراحل قبل را دنبال کرده و سپس تصویر Mr. Stick Man

بعدی را می‌کشیم. این تصویر را با نام *figure-R2.gif* ذخیره

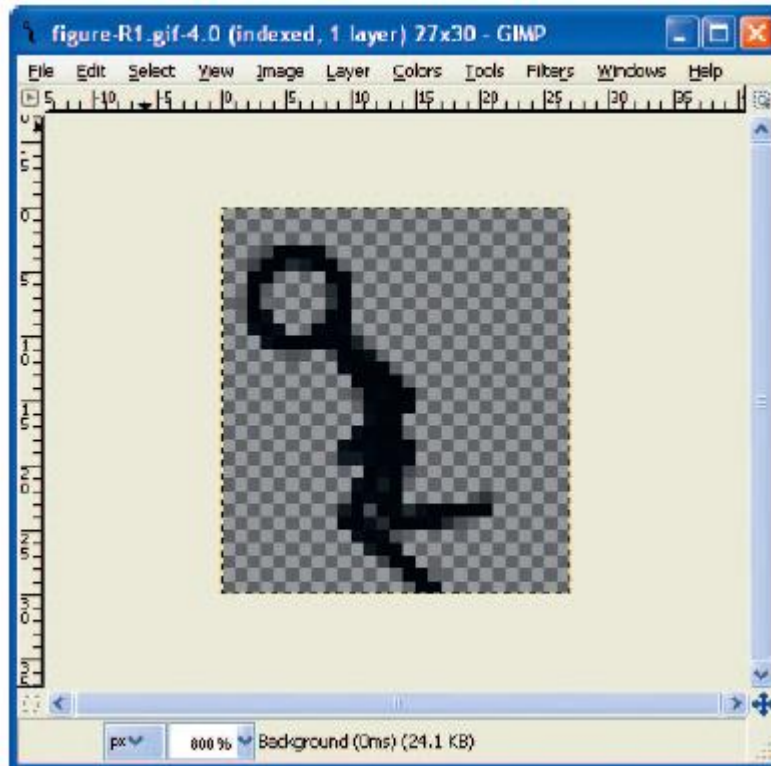
می‌کنیم. این پروسه را برای تصویر نهایی نیز تکرار کرده و

آن را با نام *figure-R3.gif* ذخیره می‌کنیم.

Mr. Stick Man به سمت چپ می‌دود

به جای این که نگاره‌ها را مجدداً برای حرکت پیکره‌ی خطی به سمت چپ، تکرار کنیم، می‌توانیم از GIMP برای چرخاندن فریم‌ها و حرکت Mr. Stick Man به سمت راست استفاده نماییم. در GIMP، هر تصویر را به ترتیب باز کرده و سپس **Tools ▶ Transform Tools ▶ Flip** را انتخاب می‌کنیم. زمانی که روی تصویر کلیک می‌کنید، بایستی ببینید که از پهلو به پهلو می‌چرخد. تصویر را با نام‌های *figure-L1.gif*، *figure-L2.gif* و *figure-L3.gif* ذخیره کنید.

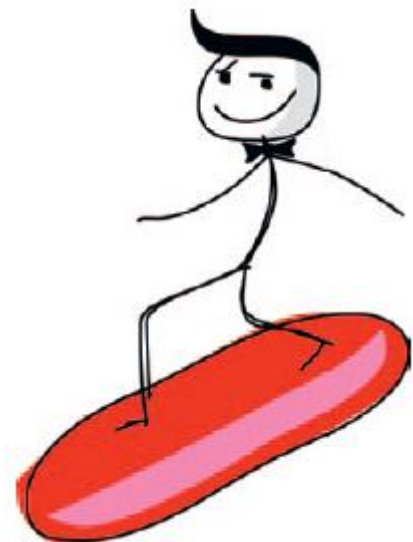

حال، شش تصویر را برای Mr. Stick Man خلق می‌کنیم ولی هنوز هم به تصاویری برای سکوها و درب خروج نیاز داریم.

ترسیم سکوها

سه سکو با سه سایز مختلف می‌سازیم: ۱۰۰ پیکسل عرض و ۱۰ پیکسل طول، ۶۰ پیکسل عرض و ۱۰ پیکسل طول، و ۳۰ پیکسل عرض و ۱۰ پیکسل طول. هرطور که دوست دارید می‌توانید سکوها را ترسیم کنید ولی باید مطمئن شوید که پس‌زمینه‌ی آنها همانند تصاویر پیکره‌ی خطی، شفاف است.

در اینجا تصویر سه سکو نمایش داده شده است:

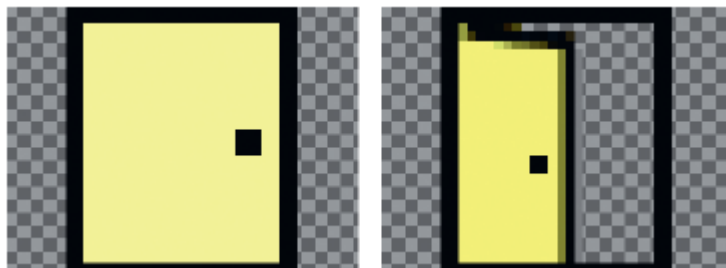

همانند تصاویر پیکره‌ی خطی، آن‌ها را در دایرکتوری *stickman* ذخیره می‌کنیم. کوچکترین سکو را *platform1.gif* سکو متوسط را *platform2.gif* و بزرگترین سکو را *platform3.gif* می‌نامیم.

ترسیم درب

سایز درب بایستی متناسب با سایز Mr. Stick Man باشد یعنی ۲۷ پیکسل عرض در ۳۰ پیکسل ارتفاع، و به دو تصویر یکی برای درب بسته و دیگری برای درب باز نیاز داریم. درها شبیه تصویر زیر هستند (بزرگنمایی شده):

برای خلق این تصاویر، مراحل زیر بایستی دنبال شوند:

- ۱- روی جعبه رنگ پیش‌زمینه کلیک کرده (در پایین GIMP Toolbox) تا انتخابگر رنگ نمایش داده شود. رنگ موردنظرتان برای درب را انتخاب کنید. در سمت راست، مثالی با رنگ زرد نشان داده شده است.
- ۲- ابزار Bucket را انتخاب کرده (در Toolbox انتخاب شده است) و صفحه را با رنگ منتخب‌تان پر کنید.
- ۳- رنگ پیش‌زمینه را به سیاه تغییر دهید.
- ۴- ابزار Pencil یا Paintbrush را انتخاب کرده (در سمت راست ابزار Bucket) و خط سیاه دور درب و دستگیره‌ی در را بکشید.
- ۵- آنها را در دایرکتوری *stickman* ذخیره کرده و آن‌ها را

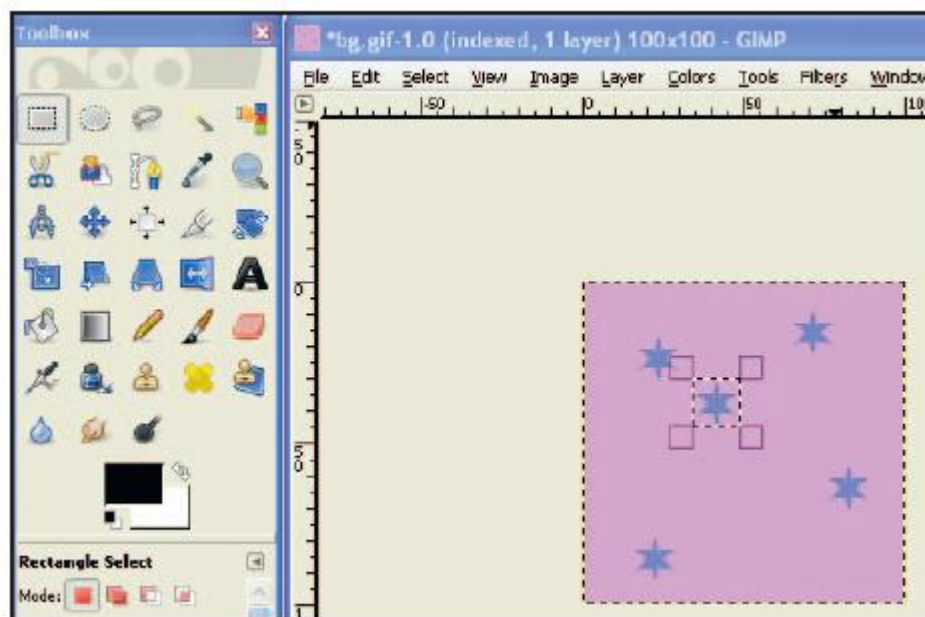
door1.gif و *door2.gif* نامگذاری می‌کنیم.

ترسیم پس‌زمینه

پس‌زمینه آخرین تصویری است که بایستی بسازیم. این تصویر را ۱۰۰ پیکسل عرض در ۱۰۰ پیکسل طول می‌سازیم. به پس‌زمینه‌ی شفاف نیازی نیست زیرا آن را با رنگی پر می‌کنیم که کاغذ دیواری پس‌زمینه پشت دیگر المان‌های بازی خواهد بود.

برای خلق یک پس‌زمینه، **File ▶ New** را انتخاب کرده و سایز تصویر را ۱۰۰×۱۰۰ پیکسل در نظر می‌گیریم. یک رنگ شیطانی برای کاغذ دیواری مخفی‌گاه villian استفاده می‌کنیم. صورتی تیره را بعنوان رنگ انتخاب می‌کنیم.

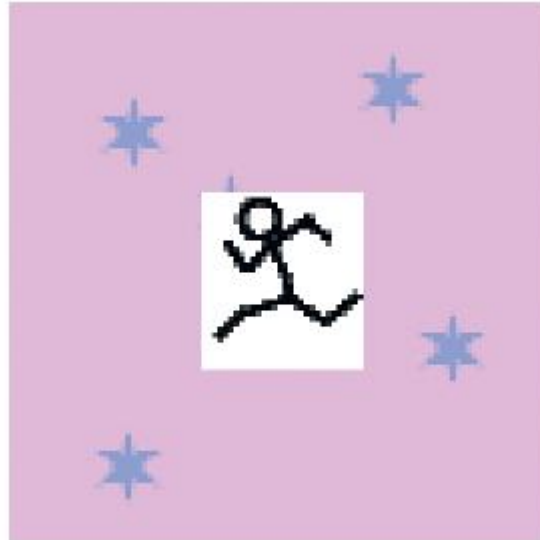
می‌توانید کاغذ دیواری را با گل، ستاره، راه‌راه و ... تزئین کنید- هر مدلی که فکر می‌کنید مناسب بازی شما است. بعنوان مثال، اگر می‌خواهید ستاره‌ها به کاغذ دیواری اضافه کنید، رنگ دیگری را انتخاب نمایید، ابزار **Pencil** را انتخاب کرده و اولین ستاره را بسازید. سپس از ابزار **Selection** برای انتخاب کادر دور ستاره استفاده کرده و آن را دور تصویر کپی و درج نمایید (**Edit ▶ Copy** و سپس **Edit ▶ Paste** را انتخاب کنید). بایستی بتوانید با کلیک روی تصویر درج شده، آن را به صفحه انتقال دهید. در اینجا مثالی با چند ستاره و ابزار **Selection** انتخاب شده در **Toolbox** وجود دارد.

هر وقت از ترسیمات خود راضی بودید، تصویر را با نام *background.gif* در دایرکتوری *stickman* ذخیره کنید.

شفافیت

با گرافیک‌هایی که ساختیم، می‌توانید به ایده‌ی بهتری از نیاز به شفافیت در تصاویر (به جای پس‌زمینه) دست پیدا کنید. اگر Mr. Stick Man را جلوی کاغذ دیواری پس‌زمینه قرار داده و پس‌زمینه‌ی شفافی نداشته باشد، چه اتفاقی خواهد افتاد؟ پاسخ در اینجا است:

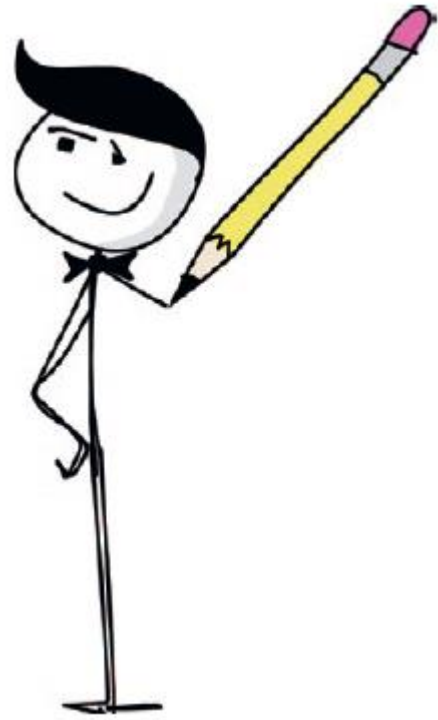
پس‌زمینه‌ی سفید Mr. Stick Man بخشی از کاغذ دیواری را می‌پوشاند. ولی اگر از تصویر شفاف استفاده کنیم، خواهیم داشت:

تصویر پیکره‌ی خطی هیچ چیزی را در پس‌زمینه محو نخواهد کرد مگر چیزی که خودش آن را پوشانده است. این کار خیلی حرفه‌ای‌تر است!

آنچه آموختید

در این فصل، یادگرفتید که چگونه یک طرح پایه برای یک بازی نوشته (در این مورد «مسابقه‌ی Mr. Stick» برای رسیدن به درب خروج) و از کجا شروع کنید. از آنجاییکه قبل از خلق یک بازی به المان‌های گرافیک‌ها نیاز داریم، از برنامه‌ی نگاره‌سازی برای خلق نگاره‌های اصلی برای بازی‌مان استفاده کردیم. در این فرآیند، آموختید که چگونه پس‌زمینه‌ی این تصاویر را شفاف کرده و در نتیجه دیگر تصاویر موجود در صفحه را نپوشانند. در فصل بعد، برخی کلاس‌ها را برای بازی‌مان خلق خواهیم کرد.

فصل ۱۶

توسعه‌ی بازی Mr. Stick Man

حال که تصاویری را برای بازی «مسابقه‌ی آقای خطی برای رسیدن به درب خروج» ساختیم، می‌توانیم توسعه‌ی کد را آغاز کنیم. با توجه به توصیف بازی در فصل قبل، ایده‌ای از آنچه به آن نیاز داریم بدست خواهیم آورد: یک پرکره‌ی خطی که می‌تواند بدود و بپرد و سکوهایی که باید روی آن‌ها بپرد.

همچنین به کدی نیاز داریم که پیکره‌ی خطی را نمایش دهد، آن را در صفحه جابجا کند و سکوها را بکشد. ولی قبل از نوشتن این کد، بایستی بومی را برای نمایش تصویر پس‌زمینه خلق کنیم.

ایجاد کلاس GAME

ابتدا، کلاسی به نام Game را می‌سازیم که کنترلر اصلی ما می‌باشد. کلاس Game حاوی یک تابع `_init_` برای تعیین مقادیر اولیه‌ی بازی و یک تابع `mainloop` برای انجام پویانمایی می‌باشد.

تعیین عنوان پنجره و ایجاد بوم

در اولین بخش تابع `_init_`، عنوان پنجره را مشخص کرده و بوم را می‌سازیم. همانطوریکه مشاهده خواهید نمود، این بخش از کد مشابه کدی است که برای بازی «جهش توپ»! در فصل ۱۳ نوشتیم. ادیتور^۱ را باز کرده و کد زیر را وارد کنید، سپس فایل خود را با نام `stickmangame.py` ذخیره کنید. مطمئن شوید که آن را در دایرکتوری ذخیره کرده‌اید که در فصل ۱۵ آن را ساختیم (به نام `stickman`).

^۱ Editor ویرایشگر

```

from tkinter import *
import random
import time
class Game:
def __init__(self):
self.tk = Tk()
self.tk.title("Mr. Stick Man Races for the Exit")
self.tk.resizable(0, 0)
self.tk.wm_attributes("-topmost", 1)
self.canvas = Canvas(self.tk, width=500, height=500, #
highlightthickness=0)
self.canvas.pack()
self.tk.update()
self.canvas_height = 500
self.canvas_width = 500

```

در نیمه‌ی اول این برنامه (از * from tkinter import تا self.tk.wm_attributes)، شیء tk را ساخته و سپس با استفاده از self.tk.title عنوان پنجره را ("Mr. Stick Man Races for the Exit") قرار می‌دهیم. با فراخوانی تابع resizable، پنجره را ثابت نگه می‌داریم (بنابراین امکان تغییرسایز آن وجود ندارد) و سپس با استفاده از تابع wm_attributes پنجره را جلوی تمامی پنجره‌ها قرار می‌دهیم.

در ادامه، در خط self.canvas = Canvas بوم را ساخته و توابع pack و update شیء tk را صدا می‌زنیم. در نهایت نیز، دو متغیر height و width را برای کلاس Game می‌سازیم تا بتوانیم طول و عرض بوم را ذخیره کنیم.

نکته:

از بک اسلش (\) در خط self.canvas = Canvas فقط برای جداسازی خط طولانی کد استفاده شده است. این کار ضرورتی ندارد ولی از آنجاییکه کل خط در یک صفحه جا نمی‌شود، از آن استفاده کرده‌ایم.

خاتمه‌ی تابع __init__

بقیه‌ی تابع __init__ را در فایل stickfiguregame.py قرار می‌دهیم که شما آن را ساخته‌اید. این کد، تصویر پس‌زمینه را بارگذاری کرده و سپس آن را روی بوم نمایش می‌دهد.

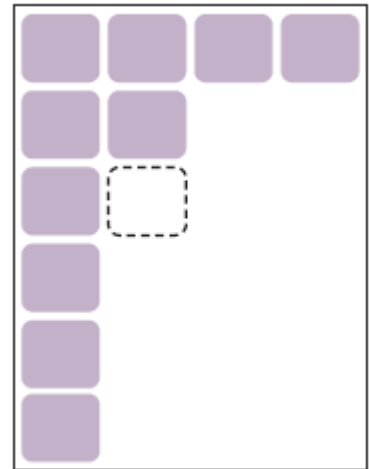
```
self.tk.update()
```

Backslash \


```
self.canvas_height = 500
self.canvas_width = 500
❶ self.bg = PhotoImage(file="background.gif")
❷ w = self.bg.width()
h = self.bg.height()
❸ for x in range(0, 5):
❹ for y in range(0, 5):
❺ self.canvas.create_image(x * w, y * h, W
image=self.bg, anchor='nw')
❻ self.sprites = []
self.running = True
```

در ❶، متغیر `bg` را می‌سازیم که حاوی شیء `PhotoImage` است - فایل تصویر پس‌زمینه به نام `background.gif` که آن را در فصل ۱۵ ساختیم. سپس در ❷، طول و عرض تصویر را در متغیرهای `w` و `h` ذخیره می‌کنیم. توابع `width` و `height` کلاس `PhotoImage` سایز تصویر را به مجرد بارگذاری، برمی‌گردانند.

در ادامه شاهد دو حلقه در این تابع هستیم. باری درک کاری که انجام می‌دهند، تصور کنید یک مهر لاستیکی مربعی، یک صفحه‌ی مرکب و یک تکه‌ی بزرگ کاغذ در اختیار دارید. چگونه با استفاده از مهر، صفحه‌ی کاغذ را با مربع‌های رنگی پر می‌کنید؟ شما می‌توانید بصورت تصادفی صفحه را مهر زده تا صفحه پر شود. نتیجه‌ی کار آشفته بوده و پر کردن صفحه مدت زمان زیادی طول می‌کشد ولی در نهایت پر خواهد شد. یا این که، همانطوریکه در شکل سمت راست نشان داده شده است، می‌توانید بصورت ستونی از بالا به پایین صفحه را مهر زده و همین کار را تکرار کنید تا صفحه پر شود.

تصویر پس‌زمینه‌ای که در فصل قبل ساختیم، مهر ما خواهد بود. می‌دانیم که بوم 500×500 پیکسل است و تصویر پس‌زمینه‌ی یک مربع 100 پیکسلی ساخته‌ایم. این به ما نشان می‌دهد که برای پر کردن صفحه با تصاویر، به 5 ستون و 5 سطر نیاز داریم. در ❸ از حلقه برای محاسبه‌ی ستون‌ها و در ❹ از حلقه برای محاسبه‌ی سطرها استفاده شده است.

در ❺ متغیر حلقه‌ی اول (`x`) را در عرض تصویر (`w`) ضرب کرده (`x * w`) تا ببینیم در عرض چقدر ترسیم کرده‌ایم و متغیر حلقه‌ی دوم (`y`) را در طول تصویر (`h`) ضرب کرده (`y * h`) تا ببینیم چقدر در طول

صفحه ترسیم نموده‌ایم. با از تابع `create_image` شیء `canvas` (`self.canvas.create_image`) برای ترسیم تصویر روی صفحه با این مختصات استفاده می‌کنیم.

در نهایت، در **6** متغیرهای `sprites` (حاوی که یک فهرست) و `running` (حاوی مقدار بولین `True`) را می‌سازیم. بعداً از این متغرها در کد برنامه استفاده خواهیم کرد.

ایجاد تابع MAINLOOP

از تابع `mainloop` در کلاس `Game` برای متحرک‌سازی بازی استفاده می‌کنیم. این تابع بسیار شبیه به حلقه‌ی اصلی (یا حلقه‌ی پویانمایی) است که برای بازی جهش توپ! در فصل ۱۳ استفاده کردیم:

```
for x in range(0, 5):
for y in range(0, 5):
self.canvas.create_image(x * w, y * h, W
image=self.bg, anchor='nw')
self.sprites = []
self.running = True
def mainloop(self):
1 while 1:
2 if self.running == True:
3 for sprite in self.sprites:
4 sprite.move()
5 self.tk.update_idletasks()
self.tk.update()
time.sleep(0.01)
```

در **1**، حلقه‌ی `loop` ی را می‌سازیم که تا بسته شدن پنجره همچنان اجرا خواهد شد. سپس در **2**، رابطه‌ی `running=True` را بررسی می‌کنیم. در اینصورت، در **3**، در اسپریت‌های لیست اسپریت‌ها (`self.sprites`) حلقه می‌زنیم و در **4** تابع `move` را برای هریک از آنها صدا می‌زنیم. (البته هنوز اسپریتی درست نشده است بنابراین در صورت اجرای برنامه، این کد هیچ کاری انجام نخواهد داد، ولی بعداً به درد خواهد خورد).

سه خط آخر تابع که در **5** شروع می‌شود، شیء `tk` را ملزم کرده تا مجدداً صفحه را ترسیم کرده و برای کسری از ثانیه غیرفعال شود، همانطوریکه در مورد بازی جهش توپ! در فصل ۱۳ دیدیم. برای این که این کد اجرا شود دو خط زیر را اضافه کرده (توجه

داشته باشید که برای این دو خط نیازی به تورفتگی نیست) و فایل را ذخیره نمایید.

```
g = Game()
g.mainloop()
```

نکته:

مطمئن شوید کد به ته فایل بازی شما اضافه شده است. همچنین مطمئن شوید که تصاویر شما در همان دایرکتوری قرار دارند که فایل پایتون قرار دارد. اگر دایرکتوری مردخطی را در فصل ۱۵ ایجاد کرده و تمامی تصاویرتان را در آنجا ذخیره نموده‌اید، فایل پایتون این بازی نیز بایستی همان جا باشد. این کد یک شیء از کلاس Game ایجاد کرده و آن را بصورت متغیر g ذخیره می‌کند. سپس تابع mainloop را در شیء جدید فراخوانده تا صفحه را ترسیم نماید. بعد از این که برنامه را ذخیره کردید، با انتخاب **Run ▶ Run Module** آن را در IDLE اجرا کنید. شاهد هستید که پنجره‌ای ظاهر می‌شود که در آنجا بوم با تصویر پس‌زمینه پر شده است.

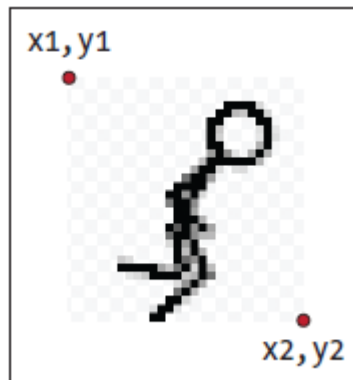
یک پس‌زمینه‌ی زیبا برای بازی‌مان انتخاب کرده‌ایم و حلقه‌ی پویانمایی را ساخته‌ایم که اسپریت‌ها را برای ما ترسیم خواهند کرد (بعد از اینکه آنها را خلق کردیم).

ایجاد کلاس‌های COORDS

indentation ۱

حال کلاسی را خلق می‌کنیم که از آن برای تعریف موقعیت چیزی در صفحه بازی استفاده خواهیم کرد. این کلاس می‌تواند مختصات بالا-چپ ($x1$ و $y1$) و پایین-راست ($x2$ و $y2$) هر جزء از بازی را ذخیره نماید.

در اینجا نشان خواهیم داد که چگونه موقعیت این تصویر از پیکره‌ی خطی با استفاده از این مختصات ثبت می‌شود:

کلاسی که ساختیم را `Coords` می‌نامیم و فقط حاوی یک تابع `_init_` است که در آن، چهار پارامتر وجود دارد ($x1, y1, x2, y2$). در اینجا کدی نشان داده شده است که باید اضافه شود (آن را در ابتدای فایل `stickmangame.py` قرار می‌دهیم):

```
class Coords:
def __init__(self, x1=0, y1=0, x2=0, y2=0):
self.x1 = x1
self.y1 = y1
self.x2 = x2
self.y2 = y2
```

توجه داشته باشید که هر پارامتر بصورت یک متغیر شیء با همان نام ذخیره شده است ($x1, y1, x2, y2$). از شیء‌های این کلاس به اختصار استفاده خواهیم کرد.

وارسی برخوردها

حالا که فهمیدید چگونه می‌توان موقعیت اسپریت‌های بازی را ذخیره کرد، به راهی برای بیان برخورد دو اسپریت با هم نیاز داریم، همانند زمانی که `Mr. Stick Man` در صفحه می‌پرد و به یکی از سکوها برخورد می‌کند. برای این که حل این مسئله ساده‌تر شود، می‌توانیم آن را به دو مسئله‌ی کوچکتر تقسیم کرده و برخورد افقی یا عمودی اسپریت‌ها را بررسی کنیم. سپس می‌توانیم دو راه‌حل کوچکتر را با هم ترکیب کرده تا ببینیم اسپریت‌ها در چه جهتی با هم برخورد کرده‌اند.

اسپریت‌هایی که افقی با هم برخورد می‌کنند

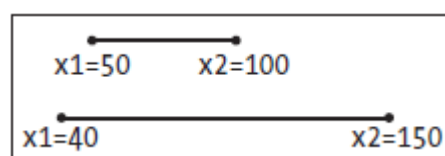
ابتدا، تابع `within_x` را ساخته تا ببینیم آیا یک مجموعه از مختصات x (x_1 و x_2) مجموعه مختصات دیگری از x (باز هم x_1 و x_2) را قطع کرده است یا خیر. چندین راه برای انجام این کار وجود دارد، ولی در اینجا رویکرد ساده‌ای ارائه شده است که می‌توانید آن را زیر کلاس `Coords` اضافه کنید:

```
class Coords:
def __init__(self, x1=0, y1=0, x2=0, y2=0):
self.x1 = x1
self.y1 = y1
self.x2 = x2
self.y2 = y2
def within_x(co1, co2):
1 if co1.x1 > co2.x1 and co1.x1 < co2.x2:
2 return True
3 elif co1.x2 > co2.x1 and co1.x2 < co2.x2:
4 return True
5 elif co2.x1 > co1.x1 and co2.x1 < co1.x2:
return True
6 elif co2.x2 > co1.x1 and co2.x2 < co1.x1:
return True
{ else:
| return False
```

تابع `within_x` پارامترهای `co1` و `co2` را می‌گیرد که هر دو شیء‌های `Coords` هستند. در ❶ بررسی می‌کنیم که آیا چپ‌ترین جایگاه اولین شیء مختصات (`co1.x1`) بین موقعیت منتهی علیه سمت چپ (`co2.x1`) و موقعیت منتهی علیه سمت راست (`co2.x2`) دومین شیء مختصات قرار دارد یا خیر. در اینصورت در ❷، `True` را برمی‌گردانیم.

اجازه دهید برای درک این روند، نگاهی به دو خطی بیندایم که در آن‌ها مختصات‌های x همپوشی دارند. هر خط در x_1 آغاز شده و در x_2 پایان می‌یابد.

اولین خط در این دیاگرام (co1) در موقعیت پیکسل ۵۰ (x1) آغاز شده و در موقعیت ۱۰۰ (x2) خاتمه می‌یابد. خط دوم (co2) در موقعیت ۴۰ آغاز و در موقعیت ۱۵۰ خاتمه می‌یابد. در این مورد، از آنجاییکه موقعیت x1 خط اول بین موقعیت‌های x1 و x2 خط دوم قرار دارد، اولین دستور if در تابع، برای این دو مجموعه مختصات، true خواهد بود.

با elif در ❸، می‌بینیم که موقعیت منتهی علیه سمت راست اولین خط (co1, x1) بین موقعیت منتهی علیه سمت چپ (co2, x1) و موقعیت منتهی علیه سمت راست (co2, x2) خط دوم قرار دارد. در این صورت، در ❸، True را برمی‌گردانیم. دو دستور elif در ❹ و ❺ تقریباً یک کار را انجام می‌دهند: آنها موقعیت‌های منتهی علیه سمت راست و چپ خط دوم (co2) را با خط اول (co1) مقایسه می‌کنند. در صورتیکه هیچکدام از دستورات if تطابق نداشته باشند، به else در ❻ رسیده و در ❸، False را برمی‌گردانیم. به این معنی که «نه، دو شیء مختصات بصورت افقی یکدیگر را قطع نمی‌کنند».

برای دیدن نمونه‌ای از عملکرد این تابع، به دیاگرامی رجوع کنید که خطوط اول و دوم را نشان می‌دهد. موقعیت‌های x1 و x2 اولین شیء مختصات، 100، 40 هستند و موقعیت‌های x1 و x2 دومین شیء مختصات 150، 50 می‌باشند. در اینجا می‌بینیم وقتی تابع within_x را صدا می‌زنیم چه اتفاقی خواهد افتاد:

```
>>> c1 = Coords(40, 40, 100, 100)
>>> c2 = Coords(50, 50, 150, 150)
>>> print(within_x(c1, c2))
```

True

تابع True را برمی‌گرداند. این اولین گام به سمت امکان تعیین برخورد دو اسپریت است. بعنوان مثال، زمانی که یک کلاس برای Mr. Stick Man و سکوها ساختم خواهیم توانست برخورد مختصات - های x آنها را نشان دهیم.

این شیوه‌ی خوبی برای برنامه‌نویسی نیست چون از دستورات متعدد if یا else استفاده شده است که یک مقدار را برمی‌گرداند. برای حل این مسئله، با قراردادن هر یک از شرط‌ها در پرانتز، و جدا کردن آنها با کلیدواژه، می‌توانیم تابع within_x را کوتاه کنیم. اگر خواهان تابع شسته رفته‌تری، با خطوط کد کمتری هستید می‌توانید تابع را طوری تغییر دهید تا به شکل زیر درآید:

```
def within_x(co1, co2):
    if (co1.x1 > co2.x1 and co1.x1 < co2.x2) \
    or (co1.x2 > co2.x1 and co1.x2 < co2.x2) \
    or (co2.x1 > co1.x1 and co2.x1 < co1.x2) \
    or (co2.x2 > co1.x1 and co2.x2 < co1.x1):
    return True
```

else:

return False

همانطوریکه در بالا نشان داده شده است، به جای اینکه دستور if در یک خط باشد و کار تمام شود، با استفاده از یک بک‌اسلاش (\) آن را در چندین خط بسط می‌دهیم.

برخورد عمودی اسپریت‌ها

همچنین بایستی از برخورد عمودی اسپریت‌ها آگاه شویم. تابع within_y بسیار شبیه به تابع within_x است. برای ایجاد آن، برخورد موقعیت y1 مختصات اول با موقعیت‌های y1, y2 مختصات دوم و بالعکس را بررسی می‌کنیم. در اینجا تابعی وجود دارد که آن را اضافه خواهیم کرد (آن را زیر تابع within_x قرار می‌دهیم) - این بار آن را با استفاده از نسخه‌ی کوتاهتری از کد خواهیم نوشت (به جای چندین دستور if):


```
def within_y(co1, co2):
```

```
    if (co1.y1 > co2.y1 and co1.y1 < co2.y2) \
        or (co1.y2 > co2.y1 and co1.y2 < co2.y2) \
        or (co2.y1 > co1.y1 and co2.y1 < co1.y2) \
        or (co2.y2 > co1.y1 and co2.y2 < co1.y1):
```

```
    return True
```

```
else:
```

```
    return False
```

کنارهم گذاشتن تمامی این موارد: کد نهایی کشف برخورد

بعد از این که برخورد یک مجموعه از مختصات‌های x با مجموعه‌ی دیگری را تعیین کردیم، و همین کار را برای مختصات‌های y انجام دادیم، می‌توانیم تابعی برای تعیین برخورد اسپریت‌ها و جهت برخورد آنها بنویسیم. این کار را با توابع collided_left، collided_right، collided_top و collided_bottom انجام خواهیم داد.

تابع collided_left

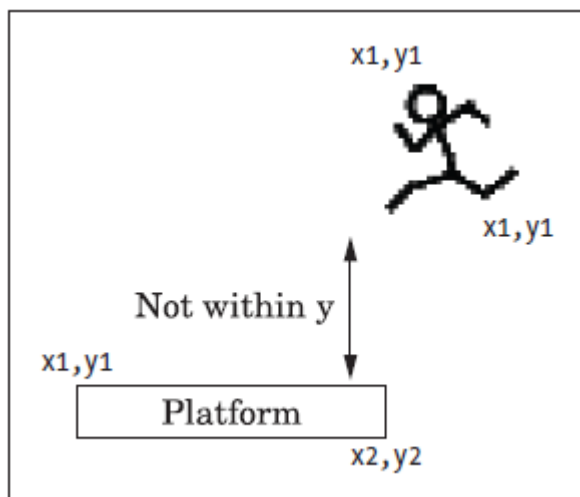
در اینجا کدی برای تابع collided_left ارائه شده است که می‌توانید آن را به ته دو تابع within

اضافه کنید:

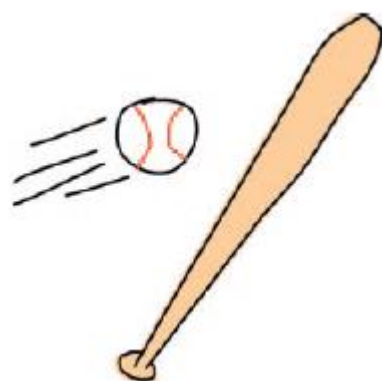
- ❶ `def collided_left(co1, co2):`
- ❷ `if within_y(co1, co2):`
- ❸ `if co1.x1 <= co2.x2 and co1.x1 >= co2.x1:`
- ❹ `return True`
- ❺ `return False`

این تابع به ما می‌گوید که طرف چپ (مقدار $x1$) شیء مختصات اول به شیء مختصات دیگری برخورد کرده است.

تابع دو پارامتر دارد: $co1$ (شیء مختصات اول) و $co2$ (شیء مختصات دوم). همانطوریکه در ❶ می‌بینیم، برخورد عمودی دو شیء مختصات را با استفاده از تابع `within_y` در ❷ بررسی می‌کنیم. بعد از تمامی این کارها، اگر `Mr. Stick Man has` بالای سکو شناور باشد، نمی‌توان برخورد او با سکو را تعیین کرد:

در ❸، برخورد مقدار موقعیت منتهی علیه سمت چپ شیء مختصات اول ($co1, x1$) با موقعیت $x2$ دومین شیء مختصات ($co2, x2$) را تعیین می‌کنیم - یعنی کوچکتر یا مساوی موقعیت $x2$ باشد. همچنین بررسی کرده تا مطمئن شویم از موقعیت $x1$ گذر نکرده است. اگر به پهلو خورده باشد، `True` را در ❹ برمی‌گردانیم. اگر هیچیک از دستورات `if`، `true` نباشند، در ❺ `False` را برمی‌گردانیم.

تابع `collided_right`

تابع `collided_right` بسیار شبیه به `collided_left` است:

- ```
def collided_right(co1, co2):
❶ if within_y(co1, co2):
```



② `if co1.x2 >= co2.x1 and co1.x2 <= co2.x2:`

③ `return True`

④ `return False`

همانند `collided_left`، با استفاده از تابع `within_y` در ①، برخورد مختصات‌های  $y$  با یکدیگر را بررسی می‌کنیم. سپس در ② بررسی می‌کنیم که آیا موقعیت  $x_2$  بین  $x_1$  و  $x_2$  دومین شیء مختصات قرار دارد یا نه. در اینصورت در ③، `True` را برمی‌گردانیم و در غیراینصورت در ④، `False` را برخواهیم گرداند.

تابع `collided_top`

تابع `collided_top` بسیار شبیه به دو تابعی است که قبلاً اضافه کردیم.

`def collided_top(co1, co2):`

① `if within_x(co1, co2):`

② `if co1.y1 <= co2.y2 and co1.y1 >= co2.y1:`

`return True`

`return False`

ولی با این تفاوت که این بار با استفاده از تابع `within_x` در ① برخورد افقی مختصات‌ها را بررسی می‌کنیم. سپس در ②، برخورد موقعیت منتهی عیله بالای مختصات اول ( $co1.y1$ ) با موقعیت  $y_2$  مختصات دوم را بررسی می‌کنیم نه موقعیت  $y_1$  آن را. در اینصورت `True` را برمی‌گردانیم (به این معنی که بله، بالای مختصات اول به مختصات دوم برخورد کرده است)

تابع `collided_bottom`

البته، می‌دانید که یکی از این چهار تابع بایستی اندکی متفاوت‌تر باشد و این همان تابع است:

`def collided_bottom(y, co1, co2):`

① `if within_x(co1, co2):`

② `y_calc = co1.y2 + y`

③ `if y_calc >= co2.y1 and y_calc <= co2.y2:`

④ `return True`

⑤ `return False`

این تابع از پارامتر اضافی  $y$  استفاده می‌کند، مقداری که آن را به موقعیت  $y$  مختصات اول اضافه می‌کنیم. در ①، برخورد افقی مختصات‌ها را بررسی می‌کنیم (همان کاری که با `collided_top` انجام دادیم). سپس، مقدار پارامتر  $y$  را به موقعیت  $y_2$  مختصات اضافه کرده و نتیجه را در `y_calc` در ② ذخیره می‌کنیم. اگر در ③ مقدار تازه محاسبه شده بین مقادیر  $y_1$  و  $y_2$  مختصات دوم باشد، در ④، `True` را برمی‌گردانیم زیرا

ته مختصات  $co1$  به بالای مختصات  $co2$  برخورد کرده است. هرچند اگر هیچیک از دستورات `True if` نباشند، در **5**، `False` را برمی‌گردانیم.

به یک پارامتر اضافی  $y$  نیز نیاز داریم زیرا `Mr. Stick Man` می‌توند از روی سکو سقوط کند. برخلاف دیگر توابع `collided`، بایستی بتوانیم برخورد احتمالی قسمت ته او را نیز بررسی کنیم. اگر از یک سکو گذر کرده و در هوا شناور باشد، بازی چندان واقعی نخواهد بود بنابراین در جین راه رفتن، باید ببینیم آیا با چیزی در سمت چپ یا راست برخورد کرده است یا نه. زمانی که زیر او را بررسی می‌کنیم، از برخورد او با سکو آگاه خواهیم شد. در صورتیکه برخوردی وجود نداشته باشد، بایستی سقوط کند!

### ایجاد کلاس `SPRITE`

کلاس والد برای آیتم‌های بازی را `Sprite` می‌نامیم. این کلاس دو تابع تولید می‌کند: `move` برای حرکت دادن اسپریت و `ccords` برای برگرداندن موقعیت جاری `sprie` به صفحه. در اینجا کد کلاس `Sprite` وجود دارد:

```
class Sprite:
 1 def __init__(self, game):
 2 self.game = game
 3 self.endgame = False
 4 self.coordinates = None
 5 def move(self):
 6 pass
 7 { def coords(self):
 8 return self.coordinates
```

تابع `__init__` کلاس `Sprite` که در **1** تعریف شده است، یک پارامتر دارد: `game`. این پارامتر، شیء `game` خواهد بود. به آن نیاز داریم بطوری که هر اسپریتی که می‌سازیم بتواند به لیست اسپریت‌های دیگر در بازی دسترسی داشته باشد. در **2** پارامتر `game` را بصورت یک متغیر شیء ذخیره می‌کنیم. در **3**، متغیر شیء `endgame` را ذخیره می‌کنیم که از آن برای نشان دادن خاتمه‌ی بازی استفاده می‌شود (هنوز `False` نشده است). در **4** آخرین متغیر شیء یعنی `coordinates` نشان داده شده است که مقدار آن `None` است.

تابع `move` که در **5** تعریف شده است؛ در این کلاس والد کاری انجام نمی‌دهد بنابراین در **1** کلیدواژه `Pass` را در بدنه‌ی این تابع قرار می‌دهیم. تابع `coords` در **7** همان متغیر شیء `coordinates` در **8** را برمی‌گرداند.

بنابراین کلاس Sprite ما دارای تابع move ای است که کاری انجام نمی‌دهد و یک تابع coord دارد که هیچ مختصاتی را بر نمی‌گرداند. به نظر به هیچ در دس نمی‌خورد، اینطور نیست؟ هرچند می‌دانیم که هر کلاسی که Sprite را بعنوان کلاس والد خود در نظر بگیرد، هواره دارای توابع move و coords خواهد بود. بنابراین در حلقه‌ی اصلی بازی، زمانی که در لیستی از اسپریت‌ها حلقه می‌زنیم، می‌توانیم تابع move را صدا بزنیم و هیچ خطایی هم تولید نشود. چرا نه؟ زیرا هر اسپریت آن تابع را دارد.

نکته:

در برنامه‌نویسی معمولاً از کلاس‌هایی استفاده می‌شود که توابع آن‌ها کار زیادی انجام نمی‌دهد. بدین ترتیب، نوعی توافق یا قرارداد هستند که تضمین می‌نمایند تمامی فرزندان یک کلاس، یک نوع کارکرد دارند حتی در مواردی که توابع در کلاس‌های فرزند، کاری انجام نمی‌دهند.

اضافه کردن سکوها

حالا سکوها را اضافه خواهیم کرد. کلاس خود را برای شیء‌های سکو، PlatformSprite نامیده و یک کلاس فرزند از Sprite خواهد بود. تابع `__init__` برای این کلاس، دارای پارامتر `game` (همانند کلاس والد `Sprite`)، یک تصویر، موقعیت‌های `x` و `y` و همچنین طول و عرض تصویر. کد کلاس PlatformSprite به قرار زیر است:

```

1 class PlatformSprite(Sprite):
2 def __init__(self, game, photo_image, x, y, width, height):
3 Sprite.__init__(self, game)
4 self.photo_image = photo_image
5 self.image = game.canvas.create_image(x, y, W
image=self.photo_image, anchor='nw')
6 self.coordinates = Coords(x, y, x + width, y + height)

```

زمانی که در **1**، کلاس PlatformSprite را تعریف می‌کنیم، یک پارامتر است: نام کلاس والد (Sprite). تابع `__init__` در **2** دارای هفت پارامتر می‌باشد: `self`, `game`, `photo_image`, `x`, `y`, `width` و `height`.

در ③، تابع `_init_` کلاس والد `Sprite` را با استفاده از `self` و `game` بعنوان مقادیر پارامتر صدا می‌زنیم زیرا تابع `_init_` کلاس `Sprite` به جای کلیدواژه‌ی `self`، فقط یک پارامتر را اختیار می‌کند: `game`.

در این نقطه، اگر بخواهیم یک شیء `PlatformSprite` بسازیم، از تمامی متغیرهای شیء کلاس والد (`game`, `endgame`, and `coordinates`) برخوردار خواهد بود زیرا تابع `_init_` را در `Sprite` صدا زده‌ایم.

در ④، پارامتر `photo_image` را بصورت یک متغیر شیء ذخیره می‌کنی و در ⑤، از متغیر `canvas` شیء `game` و با استفاده از `create_image` برای ترسیم تصویر روی صفحه استفاده می‌کنیم.

در نهایت، یک شیء `Coords` با پارامترهای `x` و `y` بعنوان دو آرگومان اول. سپس در ⑥ پارامترهای `width` و `height` را بعنوان دو آرگومان دوم به این پارامترها اضافه می‌کنیم.

با فرض این که در کلاس والد `Sprite` متغیر `coordinates` برابر با `None` قرار داده شده است، در کلاس فرزند `PlatformSprite` آن را به یک شیء حقیقی `Coords` تغییر داده‌ایم که حاوی مکان واقعی تصویر سکو روی صفحه است.

اضافه کردن شیء `Platform`

سکو را به بازی اضافه کرده تا ببینیم چه ظاهری پیدا می‌کند. دو خط آخر فایل بازی (`stickmangame.py`) را بصورت زیر تغییر می‌دهیم:

- ① `g = Game()`
- ② `platform1 = PlatformSprite(g, PhotoImage(file="platform1.gif"), W, 0, 480, 100, 10)`
- ③ `g.sprites.append(platform1)`
- ④ `g.mainloop()`

همانطوریکه مشاهده می‌کنید، خطوط ① و ② تغییر نکرده ولی در ②، شیء کلاس `PlatformSprite` را ساخته، درکنار شیء `PhotoImage`، متغیری را برای بازی (`g`) در آن قرار می‌دهیم (که از اولین تصاویر سکو استفاده می‌نماید `platform1.gif`). همچنین، موقعیت ترسیم سکو را (0 پیکسل از عرض و ۴۸۰ پیکسل به پایین، نزدیک انتهای بوم) همراه با طول و عرض تصویر (۱۰۰ پیکسل عرض و ۱۰ پیکسل طول) در آن قرار می‌دهیم. در ③ این اسپریت را به لیست اسپریت‌های شیء `game` اضافه می‌کنیم.

اگر اکنون بازی را اجرا کنید، بایستی سکویی را مشاهده کنید که در طرف پایین-چپ صفحه کشیده شده است:

اضافه کردن یک دسته سکو

در اینجا کل سکوها را اضافه می‌کنیم. هر سکو دارای موقعیت x و y متفاوتی است بطوریکه در صفحه پراکنده خواهند بود. از کد زیر استفاده می‌کنیم:

```
g = Game()
platform1 = PlatformSprite(g, PhotoImage(file="platform1.gif"), W
0, 480, 100, 10)
platform2 = PlatformSprite(g, PhotoImage(file="platform1.gif"), W
150, 440, 100, 10)
platform3 = PlatformSprite(g, PhotoImage(file="platform1.gif"), W
300, 400, 100, 10)
platform4 = PlatformSprite(g, PhotoImage(file="platform1.gif"), W
300, 160, 100, 10)
platform5 = PlatformSprite(g, PhotoImage(file="platform2.gif"), W
175, 350, 66, 10)
platform6 = PlatformSprite(g, PhotoImage(file="platform2.gif"), W
50, 300, 66, 10)
```

```
platform7 = PlatformSprite(g, PhotoImage(file="platform2.gif"), W
170, 120, 66, 10)
platform8 = PlatformSprite(g, PhotoImage(file="platform2.gif"), W
45, 60, 66, 10)
platform9 = PlatformSprite(g, PhotoImage(file="platform3.gif"), W
170, 250, 32, 10)
platform10 = PlatformSprite(g, PhotoImage(file="platform3.gif"), W
230, 200, 32, 10)
g.sprites.append(platform1)
g.sprites.append(platform2)
g.sprites.append(platform3)
g.sprites.append(platform4)
g.sprites.append(platform5)
g.sprites.append(platform6)
g.sprites.append(platform7)
g.sprites.append(platform8)
g.sprites.append(platform9)
g.sprites.append(platform10)
g.mainloop()
```

چندین شیء `PlatformSprite` را ساخته، آن‌ها را بصورت متغیرهای `platform1`, `platform2`, ... تا `platform10` ذخیره می‌کنیم. سپس هر سکو را به متغیر `sprites` که در کلاس `Game` ساخته-ایم، اضافه می‌کنیم. اگر اکنون بازی را اجرا کنید، اینگونه خواهد بود:

مبانی بازی را ایجاد کردیم! حال آماده‌ایم تا کاراکتر اصلی یعنی Mr. Stick Man را به آن اضافه کنیم.

آنچه آموختید

در این فصل، کلاس Game را ساخته و تصویر پس‌زمینه را بصورت یک کاغذ دیواری روی صفحه می‌کشیم. آموختید که چگونه می‌توانید با خلق توابع `within_x` و `within_y`، قرار داشتن موقعیت افقی یا عمودی در مرزهای دو موقعیت افقی و عمودی دیگر را تعیین نمایید. سپس از این توابع برای خلق توابع جدید برای تعیین برخورد یک شیء مختصات با دیگری استفاده نمودید. از این توابع در فصول بعد استفاده خواهیم کرد، یعنی وقتی که Mr. Stick Man را متحرک ساخته و هنگام جابجا شدن او در بوم، بایستی از برخورد او با یک سکو آگاه شویم.

همچنین کلاس والد `Sprite` و اولین کلاس فرزند آن یعنی `PlatformSprite` را خلق کرده که از آن برای ترسیم سکوها روی بوم استفاده خواهیم کرد.

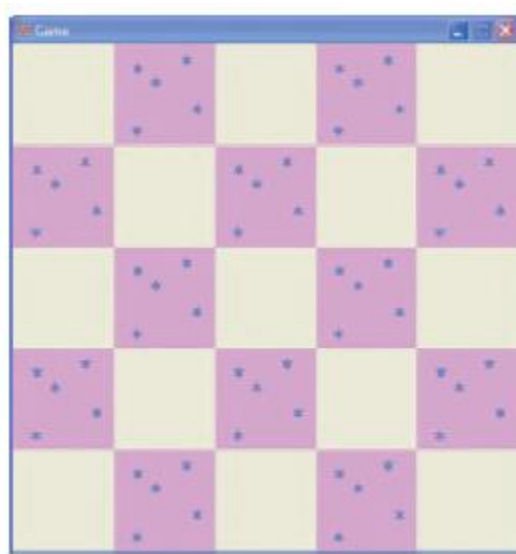
چيستان‌های برنامه‌نویسی

چيستان‌های کدنویسی زیر راهی برای تجربه کردن تصویر پس‌زمینه بازی می‌باشند. پاسخ خود را در <http://python-for-kids.com/> بررسی کنید.

(۱) تخته‌ی چکرز^۱

کلاس Game را به گونه‌ای تغییر دهید تا تصویر پس‌زمینه همانند یک تخته‌ی چکرز کشیده

شود:

(۲) تخته چکرز دو تصویری:

بعد از اینکه دریافتید چگونه می‌توانید اثر تخته چکرز را ایجاد کنید، از دو تصویر دلخواه استفاده نمایید. از تصویر کاغذ دیواری دیگری استفاده کرده (با استفاده از برنامه‌ی نگاره‌سازی) و سپس کلاس Game را تغییر داده تا یک تخته چکرز با دو تصویر دلخواه به جای یک تصویر، و پس‌زمینه‌ی خالی را نمایش دهد.

(۳) قفسه‌ی کتاب و فانوس (لامپ)

می‌توانید تصاویر کاغذدیواری متفاوتی را ایجاد کرده تا پس‌زمینه‌ی بازی جذاب‌تر به نظر آید. یک کپی از تصویر پس‌زمینه را ایجاد کرده و سپس یک قفسه کتاب ساده روی آن بکشید. یا این که می‌توانید میزی با یک فانوس (لامپ) یا یک پنجره بکشید. سپس با تغییر کلاس Game این تصاویر را دو صفحه نقطه‌گذاری نمایید بطوریکه سه یا چهار تصویر کاغذدیواری متفاوت را بارگذاری نماید (و نمایش دهد).

^۱ Checkerboard جنگ نادر

فصل ۱۷

خلق Mr. Stick Man

در این فصل، کاراکتر اصلی بازی «مسابقه‌ی Mr. Stick Man برای پیدا کردن درب خروجی» را خواهیم ساخت. این کار نیازمند کدنویسی پیچیده‌ای است که تا این جا انجام داده‌ایم زیرا Mr. Stick Man بایستی به چپ و راست بدود، بپرد و وقتی روی سکو می‌پرد، بایستد و وقتی از لبه‌ی سکو رد می‌شود، پایین بیفتد. از انقیدهای رویداد برای کلیدهای جهت‌نمای چپ و راست استفاده کرده تا این پیکره‌ی خطی بتواند به چپ و راست بدود و زمانی که بازیکن کلید space را فشار می‌دهد، کاری می‌کنیم تا پرش کند.

مقداردهی اولیه‌ی پیکره‌ی خطی

تابع `_init_` برای کلاس پیکره‌ی خطی جدید بسیار شبیه به چیزی است که تا اینجا در دیگر کلاس‌های بازی بوده است. با نامگذاری این کلاس: `StickFigureSprite` کار را شروع می‌کنیم. همانند کلاس‌های قبل، این کلاسیک کلاس والد دارد: `Sprite`.

```
class StickFigureSprite(Sprite):
def __init__(self, game):
Sprite.__init__(self, game)
```

این کد شبیه به کدی است که برای کلاس `PlatformSprite` در فصل ۱۶ نوشتیم با این تفاوت کمه از هیچ پارامتر اضافی (به غیر از `self` و `game`) استفاده نمی‌کنیم. دلیل آن این است که برخلاف این کلاس `PlatformSprite`، در این بازی فقط از یک شیء `StickFigureSprite` استفاده شده است.

^۱ Character شخصیت

بارگذاری تصاویر پیکره‌ی خطی

از آنجاییکه چندین شیء سکو در صفحه داریم، که هرکدام می‌تواند از تصویری با سایز متفاوت استفاده کند، تصویر سکو را بصورت پارامتری از تابع `_init_` مربوط به `PlatformSprite` در نظر می‌گیریم (به بیان دیگر «`PlatformSprite`»، وقتی تصویر خودتان را روی صفحه می‌کشید از این تصویر استفاده کنید). ولی چون فقط یک پیکره‌ی خطی روی صفحه وجود دارد، بارگذاری تصویر بیرون از اسپریت و سپس بکارگرفتن آن بعنوان یک پارامتر، کار منطقی نیست. کلاس `StickFigureSprite` درخواهد یافت که چگونه تصاویرش را بارگذاری کند.

چند خط بعدی تابع `_init_` همین کار را انجام می‌دهد: هر یک از سه تصویر سمت چپ (از آن‌ها برای متحرک نمودن پیکره‌ی خطی برای دویدن به چپ استفاده می‌کنیم) و سه تصویر سمت راست (از آن‌ها برای متحرک نمودن پیکره‌ی خطی برای دویدن به راست استفاده می‌کنیم) را بارگذاری می‌نمایند. الان وقت آن رسیده تا تصاویر را بارگذاری کنیم زیرا نمی‌خواهیم هر بار که پیکره‌ی خطی را روی صفحه نمایش می‌دهیم، مجبور باشیم آنها را بارگذاری کنیم (این کار بسیار زمان‌بر بوده و روند اجرای بازی را کند خواهد کرد).

```
class StickFigureSprite(Sprite):
 def __init__(self, game):
 Sprite.__init__(self, game)
 ❶ self.images_left = [
 PhotoImage(file="figure-L1.gif"),
 PhotoImage(file="figure-L2.gif"),
 PhotoImage(file="figure-L3.gif")
]
 ❷ self.images_right = [
 PhotoImage(file="figure-R1.gif"),
 PhotoImage(file="figure-R2.gif"),
 PhotoImage(file="figure-R3.gif")
]
 ❸ self.image = game.canvas.create_image(200, 470, \
 image=self.images_left[0], anchor='nw')
```

این کد، هریک از سه تصویر چپ را بارگذاری می‌کند که از آن‌ها برای متحرک نمودن پیکره‌ی خطی برای دویدن به چپ، و سه تصویر سمت راست را بارگذاری می‌کند که از آن‌ها برای متحرک نمودن پیکره‌ی خطی برای دویدن به راست استفاده خواهیم کرد.

در ❶ و ❷، متغیرهای شیء `images_left` و `images_right` را خلق می‌کنیم. هر یک از این متغیرها حاوی لیستی از شیء‌های `PhotoImage` (که در فصل ۱۵ ساختیم) می‌باشد که پیکره‌ی خطی را نشان می‌دهد که به چپ یا راست چرخیده است.

با `images_left[0]` و با استفاده از تابع `create_image` بوم در موقعیت (200, 470) که پیکره‌ی خطی را در وسط صفحه‌ی بازی و ته بوم قرار می‌دهد، اولین تصویر را در ❸ می‌سازیم. تابع `create_image` عددی را برمی‌گرداند که تصویر را روی بوم شناسایی می‌کند. این شناسه را در متغیر شیء `image` ذخیره کرده تا بعداً از آن استفاده کنیم.

تعیین متغیرها

بخش بعدی تابع `_init_` متغیرهای بیشتری را ترتیب داده تا بعداً بتوانیم در این کد از آنها استفاده

کنیم.

```
self.images_right = [
 PhotoImage(file="figure-R1.gif"),
 PhotoImage(file="figure-R2.gif"),
 PhotoImage(file="figure-R3.gif")
]
self.image = game.canvas.create_image(200, 470, w
image=self.images_left[0], anchor='nw')
```

- ❶ self.x = -2
- ❷ self.y = 0
- ❸ self.current_image = 0
- ❹ self.current_image_add = 1
- ❺ self.jump_count = 0
- ❻ self.last_time = time.time()
- ❼ self.coordinates = Coords()

در ❶ و ❷، متغیرهای شیء `x` و `y` مقداری را ذخیره می‌کند که وقتی پیکره‌ی خطی در صفحه حرکت می‌کند، آنها را به مختصات افقی (`x1` و `x2`) یا عمودی (`y1` و `y2`) پیکره‌ی خطی اضافه خواهیم کرد.

همانطوریکه در فصل ۱۳ آموختیم، برای اینکه با استفاده از `tkinter` چیزی را متحرک نماییم، مقداری را به موقعیت `x` و `y` شیء اضافه کرده تا در بوم حرکت نماید. با تعیین `x=-2` و `y=0`،

مقدار 2 را از موقعیت x کم کرده و چیزی به موقعیت عمودی اضافه نمی‌کنیم تا پیکره‌ی خطی به سمت چپ بدود.

نکته:

بخاطر بیاورید که عدد x منفی به معنای حرکت به چپ در بوم و عدد x مثبت به معنای حرکت به راست است. عدد y منفی به معنای حرکت رو به بالا و عدد y مثبت به معنای حرکت رو به پایین است. در 3، برای ذخیره‌ی موقعیت شاخص (اندیس) تصویر بصورتی که در صفحه نمایش داده شده است، متغیر `current_image` شیء را می‌سازیم. لیست تصاویر دست چپ ما، `images_left` حاوی `figure-L1.gif`، `figure-L2.gif` و `figure-L3.gif` است. این‌ها موقعیت‌های شاخص 0,1,2 هستند. در 4، متغیر `current_image_add` حاوی عددی است که به موقعیت شاخص ذخیره شده در `current_image` اضافه کرده تا بتوانیم به موقعیت شاخص بعدی دست پیدا کنیم. بعنوان مثال، اگر تصویر در موقعیت 0 نمایش داده شده باشد، 1 را اضافه کرده تا به تصویر بعدی در موقعیت شاخص 1 برسیم و سپس مجدداً 1 را اضافه می‌کنیم تا به تصویر نهایی در لیست در موقعیت شاخص 2 برسیم. (خواهید دید که چگونه از این متغیر برای پویانمایی در فصل بعد استفاده خواهیم کرد). در 5 متغیر `jump_count` یک شمارنده است که در حین پرش پیکره‌ی خطی، از آن استفاده خواهیم کرد. متغیر `last_time` آخرین زمانی را ثبت می‌کند که هنگام متحرک‌سازی پیکره‌ی خطی، تصویر را تغییر داده‌ایم. در 6 با استفاده از تابع `time` ماژول `time` زمان جاری را ثبت می‌کنیم. در 7، متغیر شیء `coordinates` را برابر با شیء کلاس `Coords` قرار می‌دهیم بدون تعیین پارامترهای مقداردهی (`x1,y1,x2,y2` همگی برابر با 0 هستند). برخلاف سکوها، مختصات پیکره‌ی خطی تغییر کرده و بنابراین، بعداً این مقادیر را تعیین خواهیم نمود.

انقیاد کلیدها

در آخرین بخش تابع `_init_`، توابع `bind` یک کلید را به چیزی در کد مقید می‌کنند که بایستی با فشردن شدن کلید، اجرا شود.

```
self.jump_count = 0
self.last_time = time.time()
self.coordinates = Coords()
game.canvas.bind_all('<KeyPress-Left>', self.turn_left)
```

```
game.canvas.bind_all('<KeyPress-Right>', self.turn_right)
```

```
game.canvas.bind_all('<space>', self.jump)
```

<KeyPress-Left> را به تابع turn_left، <KeyPress-Right> را به تابع turn_right و <space> را به

تابع jump مقید می‌نماییم. حال برای حرکت دادن پیکره‌ی خطی، بایستی این توابع را بسازیم.

به چپ یا راست حرکت دادن پیکره‌ی خطی

توابع turn_left و turn_right تضمین می‌نمایند که پیکره‌ی

خطی نمی‌پرد و سپس برای به چپ یا راست بردن آن، به متغیر

شیء x مقدار می‌دهیم. (اگر کاراکتر ما می‌پرد، بازی به ما اجازه

نمی‌دهد تا جهت او را در بین زمین و هوا تغییر دهیم)


```
game.canvas.bind_all('<KeyPress-Left>', self.turn_left)
```

```
game.canvas.bind_all('<KeyPress-Right>', self.turn_right)
```

```
game.canvas.bind_all('<space>', self.jump)
```

```
1 def turn_left(self, evt):
```

```
2 if self.y == 0:
```

```
3 self.x = -2
```

```
4 def turn_right(self, evt):
```

```
5 if self.y == 0:
```

```
6 self.x = 2
```

زمانی که بازیکن کلید جهت‌نمای چپ را فشار می‌دهد، پایتون تابع turn_left را صدا می‌زند و

شیء‌ی با اطلاعاتی درباره‌ی کاری که بازیکن انجام داده است، بصورت یک پارامتر در نظر می‌گیرد. این

شیء‌ی یک شیء رویداد نامیده شده و نام این پارامتر را evt می‌نامیم.

نکته:

شیء رویداد برای ما چندان اهمیتی ندارد ولی بایستی آن را بعنوان پارامتر توابع خود در نظر

گرفته (در 1 و 4) چون در غیراینصورت با پیام خطا مواجه خواهیم شد زیرا پایتون انتظار دارد که این

شیء وجود داشته باشد. شیء رویداد حاوی چیزهایی مانند موقعیت‌های x و y موشواره (رویداد موشواره)،

کد شناسایی یک کلید خاص (رویداد صفحه‌کلید) و اطلاعات دیگر می‌باشد. برای این بازی هیچیک از

این اطلاعات مفید نیست بنابراین با خیالت راحت می‌توانیم از آن چشم‌پوشی کنیم.

برای بررسی پرش پیکره‌ی خطی، مقدار متغیر شیء y را در **2** و **5** واری می‌کنیم. اگر مقدار 0 نباشد، پیکره‌ی خطی در حال پریدن است. در این مثال، اگر مقدار $y=0$ باشد، $x=-2$ قرار داده تا به چپ برود **3** یا $x=2$ قرار داده تا به راست بدود **6**، زیرا اگر مقدار برابر با 1 یا -1 باشد پیکره‌ی خطی با سرعت کافی در صفحه حرکت نخواهد کرد (بعد از متحرک کردن پیکره‌ی خطی، این مقدار را تغییر داده تا تفاوت‌هایی که ایجاد می‌شود را مشاهده نمایید)

کاری کنیم تا پیکره‌ی خطی پرش کند
تابع `jump` بسیار شبیه به توابع `turn_left` و `turn_right` است.

```
def turn_right(self, evt):
```

```
if self.y == 0:
```

```
self.x = 2
```

```
def jump(self, evt):
```

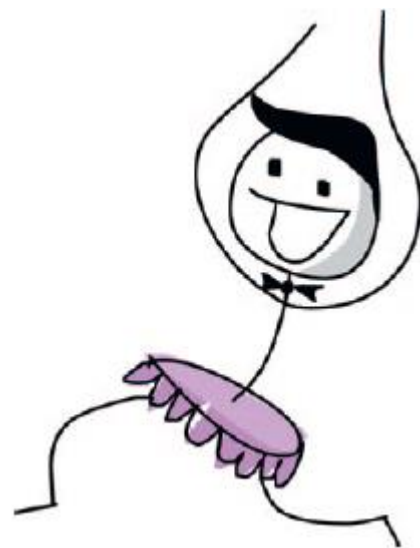
```
1 if self.y == 0:
```

```
2 self.y = -4
```

```
3 self.jump_count = 0
```

این تابع پارامتر `evt` (شیء رویداد) را اختیار کرده که می‌توانیم از آن صرف‌نظر کنیم زیرا به اطلاعات زیادی درباره‌ی رویداد نیاز نداریم. با راخوانی این تابع، بدلیل فشردن شدن کلید `space` از آن آگاه خواهیم شد.

چون فقط بدنبال پریدن پیکره‌ی خطی هستیم، در **1**، برابر بودن آن با 0 را بررسی می‌کنیم. اگر پرش نکند، در **2**، $y=-4$ قرار داده (برای اینکه بصورت عمودی به بالای صفحه حرکت کند) و در **3**، `jump_count=0` قرار می‌دهیم. برای تضمین اینکه پیکره‌ی خطی دائماً پرش نکند، از `jump_count`

استفاده خواهیم کرد. در عوض، اجازه می‌دهیم برای مدت زمان معینی پرش کرده و سپس مجدداً پایین بیاید زیرا هر جا که باشد نیروی جاذبه آن را به پایین می‌کشد. در فصل بعد این کد را اضافه خواهیم کرد.

کاری که تا اینجا انجام داده‌ایم

در اینجا تعاریف کلاس‌ها و توابعی که در بازی داریم را بازنگری می‌کنیم. دستورات `Import` بایستی در بالای برنامه بوده و بعد از آن، کلاس‌های `Game` و `Coords` قرار گیرند. از کلاس `Game` برای خلق شیءای استفاده شده است که کنترلر اصلی بازی خواهد بود و از شیءهای کلاس `Coords` برای حفظ موقعیت چیزها در بازی استفاده می‌شود (از جمله سکوها و `Mr. Stick Man`):

```
from tkinter import *
```

```
import random
```

```
import time
```

```
class Game:
```

```
...
```

```
class Coords:
```

```
...
```

سپس بایستی توابع `within` را قرار دهیم (که نشان می‌دهد مختصات یک اسپریت در ناحیه‌ی اسپریت دیگری قرار دارد). کلاس والد `Sprite` (که کلاس والد تمامی اسپریت‌ها در بازی می‌باشد) کلاس والد تمامی اسپریت‌ها در بازی، کلاس `PlatformSprite` و ابتدای کلاس `StickFigureSprite`. از `PlatformSprite` برای خلق شیءهای سکو استفاده شده است که پیکره‌ی خطی ما روی آن‌ها می‌پرد، و یک شیء از کلاس `StickFigureSprite` را برای نمایش کاراکتر اصلی در بازی خلق کرده‌ایم:

```
def within_x(co1, co2):
```

```
...
```

```
def within_y(co1, co2):
```

```
...
```

```
class Sprite:
```

```
...
```

```
class PlatformSprite(Sprite):
```

```
...
```

```
class StickFigureSprite(Sprite):
```

```
...
```

در نهایت، در پایان برنامه بایستی کدی را در اختیار داشته باشید که تمامی شیءهای بازی شما را خلق نماید: خود شیء `game` و سکوها. آخرین خط جایی است که تابع `mainloop` را صدا می‌زنیم.

```
g = Game()
```

```
platform1 = PlatformSprite(g, PhotoImage(file="platform1.gif"), W
```

```
0, 480, 100, 10)
```

```
...
```

```
g.sprites.append(platform1)
```

...

g.mainloop()

اگر کد شما اندکی متفاوت تر است، یا اینکه در اجرای آن دچار مشکل هستید، می‌توانید به انتهای فصل ۱۸ رجوع کرده و کد کامل بازی نهایی را مشاهده کنید.

آنچه آموختید

در این فصل، کار روی کلاس را برای پیکره‌ی خطی آغاز کردیم. در این جا، اگر یک شیء از این کلاس را خلق کرده‌ایم، کاری به جز بارگذاری تصاویر موردنیاز خود برای به حرکت درآوردن پیکره‌ی خطی و تعیین چند متغیر شیء برای مصارف آتی در کد، انجام نخواهد داد. این کلاس حاوی دو تابع است که براساس رویدادهای صفحه‌کلید، مقادیر این متغیرهای شیء را تغییر می‌دهد (زمانی که بازیکن کلیدهای جهت‌نمای راست یا چپ یا spacebar را فشار می‌دهد).

در فصل بعد، بازی را تکمیل خواهیم نمود. توابعی را برای کلاس StickFigureSprite خواهیم نوشت تا پیکره‌ی خطی را نمایش داده، به حرکت درآورده و در صفحه جابجا کنند. همچنین درب خروج را اضافه خواهیم کرد، همان چیزی که Mr. Stick Man تلاش می‌کند به آن برسد.

فصل ۱۸

تکمیل بازی Mr. Stick Man

در سه فصل قبل، بازی خودمان را توسعه دادیم: مسابقه‌ی Mr. Stick Man برای رسیدن به درب خروج. نگاره‌ها را خلق کرده و کدی را برای اضافه کردن تصویر پس‌زمینه، سکوها و پیکره‌ی خطی ساختیم. در این فصل، تکه‌های گم‌شده را پر کرده تا پیکره‌ی خطی را به حرکت درآورده و درب را اضافه کنیم.

در پایان این فصل، کد کامل بازی تکمیل شده ارائه شده است. اگر هنگام نوشتن بخشی از کد، سردرگم شدید، کد خود را با کد کامل نهایی مقایسه کرده تا به اشتباهات خود پی ببرید.

به حرکت درآوردن پیکره‌ی خطی

تا این جا، کلاس اصلی را برای پیکره‌ی خطی خلق کرده، تصاویری را که می‌خواهیم از آنها استفاده کنیم، بارگذاری نموده و کلیدها را به برخی توابع مقید ساختیم. ولی اگر در این نقطه، برنامه را اجرا کنید، کدنویسی ما هیچ کار جالب‌توجهی انجام نخواهد داد.

حال توابع باقیمانده را به کلاس `StickFigureSprite` که در فصل ۱۷ ساختیم، اضافه خواهیم کرد: `animate`، `move` و `animate.coords`. تابع `animate` تصاویر متفاوتی از پیکره‌ی خطی را ترسیم خواهد کرد، `move` جایی را تعیین می‌کند که کاراکتر بایستی به آنجا برود و `coords` موقعیت جاری پیکره‌ی خطی را

برمی‌گرداند. (برخلاف اسپریت‌های سکو، بایستی موقعیت پیکره‌ی خطی را در حین جابجا شدن در صفحه، مجدداً محاسبه کنیم).

خلق تابع پویانمایی

ابتدا، تابع `animate` را اضافه خواهیم کرد که برای واری حرکت و تغییر تصویر براساس آن، به آن نیاز داریم.

واری جابجایی

در پویانمایی قصد نداریم به سرعت تصویر پیکره‌ی خطی را تغییر داده یا این که کاری کنیم تا حرکت آن غیرواقعی به نظر برسد. تصور کنید یک تصویر متحرک چند مرحله‌ای را گوشه‌ی دفتر یادداشت خود کشیده‌اید - اگر به سرعت ورق بزنید، اثر کامل آنچه ترسیم کرده‌اید را مشاهده نخواهید کرد.

نیمه‌ی اول تابع `animate` دویدن پیکره‌ی خطی به چپ یا راست را واری کرده و سپس از متغیر `last_time` استفاده کرده تا تصمیم بگیرد که چه زمان تصویر جاری را تغییر دهد. این متغیر به ما کمک خواهد کرد تا سرعت پویانمایی را کنترل کنیم. این تابع بعد از تابع `jump` که در فصل ۱۷ به کلاس `StickFigureSprite` اضافه کردیم، قرار می‌گیرد:

```
def jump(self, evt):
 if self.y == 0:
 self.y = -4
 self.jump_count = 0
 def animate(self):
 ❶ if self.x != 0 and self.y == 0:
 ❷ if time.time() - self.last_time > 0.1:
 ❸ self.last_time = time.time()
 ❹ self.current_image += self.current_image_add
 ❺ if self.current_image >= 2:
 ❻ self.current_image_add = -1
 ❼ if self.current_image <= 0:
 ❽ self.current_image_add = 1
```

در دستور `if` در ❶، برای اینکه ببینیم پیکره‌ی خطی حرکت کرده است (به چپ یا راست) نامساوی $x \neq 0$ و برای اینکه ببینیم پیکره‌ی خطی پرش نکرده است، تساوی $y=0$ را واری می‌کنیم. در

صورت true بودن دستور if، بایستی پیکره‌ی خطی را حرکت دهیم؛ در غیر این صورت، همچنان بی‌حرکت مانده و بنابراین نیازی به ادامه‌ی ترسیم نیست. اگر پیکره‌ی خطی حرکت نکند، از تابع خارج شده و از بقیه‌ی کد در کد نهایی، صرف‌نظر خواهد شد.

در 2، مقدار زمان از آخرین باری که تابع animate صدا زده شده است را، با استفاده از `time.time()` و با تفریق مقدار متغیر `last_time` از زمان جاری، محاسبه می‌کنیم. از این محاسبه برای تصمیم‌گیری در خصوص ترسیم تصویر بعدی در این دنباله استفاده می‌شود و در صورتیکه نتیجه بزرگتر از یک دهم ثانیه (0.1s) باشد، بلوک کد را در 3 ادامه خواهیم داد. متغیر `last_time` را برابر با زمان جاری قرار می‌دهیم که اساساً برای اعمال تغییر بعدی در تصویر، زمان توقف را به زمان شروع بازشنایی می‌کند. در 4، مقدار متغیر شیء `current_image_add` را به متغیر `current_image` اضافه می‌کنیم که موقعیت شاخص (اندیس) تصویری که در حال حاضر نمایش داده شده است را ذخیره می‌کند. به خاطر داشته باشید که متغیر `current_image_add` در تابع `_init_` پیکره‌ی خطی را در فصل 17 ساختیم بنابراین زمانی که تابع animate اولین بار صدا زده می‌شود، مقدار متغیر برابر با 1 قرار داده می‌شود. در 5، بررسی می‌کنیم که آیا مقدار موقعیت شاخص در `current_image` بزرگتر یا مساوی 2 هست یا نه، در این صورت، در 6 مقدار `current_image_add` را به 1 تغییر می‌دهیم. این فرآیند در 7 نیز تکرار می‌شود یعنی وقتی به 0 می‌رسیم در 8 بایستی شمارش را مجدداً از سر بگیریم.

نکته:

اگر با درک شیوه‌ی استفاده از تورفتگی در کد مشکل دارید، این جا تذکری داده شده است: هشت جای خالی در ابتدای 1 و 20 جای خالی در ابتدای 8.

برای این که بفهمیم تا اینجا چه اتفاقی در تابع افتاده است، تصور کنید یک ردیف از بلوک‌های رنگی در یک خط در یک طبقه دارید. انگشت خود را از یک بلوک به بلوک بعدی اشاره نموده و هر بلوکی که انگشت شما به آن اشاره کند (1,2,3,4,...) یک شماره خواهد داشت (متغیر `current_image`). شماره‌ی بلوکی که انگشت شما به طرف آن حرکت می‌کند (هر بار به یک بلوک اشاره می‌کند) عددی است که متغیر `current_image_add` ذخیره شده است. وقتی انگشت شما به یک خط بالاتر از ردیف بلوک‌ها اشاره می‌کند، هر بار یک واحد (1) را اضافه کرده و زمانی که به آخرین خط اشاره کرده و به پایین برمی‌گردد، یک واحد (-1) کم می‌کنید (یعنی 1- اضافه می‌کنید).

کدی که به تابع animate اضافه کرده‌ایم این فرآیند را انجام می‌دهد ولی به جای بلوک‌های رنگی، برای هر جهت، سه تصویر از پیکره‌ی خطی داریم که در یک لیست ذخیره شده است. موقعیت

شاخص این تصاویر عبارتند از 0,1,2. با به حرکت درآوردن پیکره‌ی خطی، وقتی به آخرین تصویر می‌رسیم، شمارش معکوس را شروع می‌کنیم و زمانی که به اولین تصویر می‌رسیم، بایستی مجدداً شمارش رو به بالا را آغاز کنیم. در نتیجه، اثر یک پیکره‌ی در حال دویدن را ایجاد می‌کنیم. در ادامه نشان می‌دهیم که چگونه با استفاده از موقعیت‌های شاخص که در تابع `animate` محاسبه کردیم، در لیست تصاویر جستجو می‌کنیم.

Position 0	Position 1	Position 2	Position 1	Position 0	Position 1
Counting up	Counting up	Counting up	Counting down	Counting down	Counting up

تغییر تصویر

در نیمه‌ی دوم تابع `animate`، با استفاده از موقعیت شاخص محاسبه شده، تصویری که به تازگی نمایش داده شده است را تغییر می‌دهیم.

```
def animate(self):
 if self.x != 0 and self.y == 0:
 if time.time() - self.last_time > 0.1:
 self.last_time = time.time()
 self.current_image += self.current_image_add
 if self.current_image >= 2:
 self.current_image_add = -1
 if self.current_image <= 0:
 self.current_image_add = 1
 ❶ if self.x < 0:
 ❷ if self.y != 0:
 ❸ self.game.canvas.itemconfig(self.image, W
 image=self.images_left[2])
 ❹ else:
 self.game.canvas.itemconfig(self.image, W
 image=self.images_left[self.current_image])
 ❺ elif self.x > 0:
 ❻ if self.y != 0:
 ❼ self.game.canvas.itemconfig(self.image, W
```

```
image=self.images_right[2])
```

9 else:

```
10 self.game.canvas.itemconfig(self.image, W
image=self.images_right[self.current_image])
```

در 1، اگر $x < 0$ باشد پیکره‌ی خطی به چپ حرکت می‌کند بنابراین پایتون به بلوک کدی حرکت می‌کند که از 2 تا 5 نشان داده شده است و نابرابری $y \neq 0$ را واری می‌کند (به این معنی که پیکره‌ی خطی در حال پریدن است). در صورتیکه $y \neq 0$ باشد (پیکره‌ی خطی به بالا یا پایین می‌رود - یا به معنای دیگر، پریدن) آنگاه از تابع `itemconfig` بوم برای تغییر تصویر نمایش داده شده به تصویر نهایی در فهرست تصاویر رو به چپ در 3 استفاده می‌کنیم (`images_left[2]`). از آنجایی که پیکره‌ی خطی در حال پریدن است، از تصویری استفاده خواهیم کرد که او را در حال گام برداشتن کامل نشان می‌دهد تا پویانمایی واقعی‌تر به نظر آید:

در صورتیکه پیکره‌ی خطی در حال پریدن نباشد (یعنی $y=0$) آنگاه دستور `else` که در 4 آغاز می‌شود از `itemconfig` برای تغییر تصویر نمایش داده شده، به موقعیت شاخص در متغیر `current_image` استفاده می‌کند همانطوریکه در کد در 5 نشان داده شده است.

در 6، می‌بینیم که پیکره‌ی خطی در حال دویدن به سمت راست است ($x > 0$) و پایتون به بلوک نشان داده شده در 7 تا 10 حرکت می‌کند. این کد بسیار شبیه به بلوک اول است و بازهم پریدن پیکره‌ی خطی را واری کرده و در اینصورت، تصویر صحیح را ترسیم خواهد نمود مگر این که از لیست `images_right` استفاده کند.

دستیابی به موقعیت پیکره‌ی خطی

از آنجایی که بایستی موقعیت پیکره‌ی خطی را در صفحه مشخص کنیم (چون در حال جابجا شده در صفحه است)، تابع `coords` با دیگر توابع کلاس `Sprite` متفاوت می‌باشد. از تابع `coords` بوم برای تعیین مکان پیکره‌ی خطی استفاده کرده و سپس از این مقادیر برای تعیین مقادیر `x1, y1, x2, y2` متغیر `Coordinates` استفاده خواهیم نمود که در تابع `_init_` در ابتدای فصل 17 خلق کردیم. در اینجا کد نشان داده شده است و می‌توان آن را بعد از تابع `animate` اضافه نمود:

```

if self.x < 0:
if self.y != 0:
self.game.canvas.itemconfig(self.image, W
image=self.images_left[2])
else:
self.game.canvas.itemconfig(self.image, W
image=self.images_left[self.current_image])
elif self.x > 0:
if self.y != 0:
self.game.canvas.itemconfig(self.image, W
image=self.images_right[2])
else:
self.game.canvas.itemconfig(self.image, W
image=self.images_right[self.current_image])
def coords(self):
❶ xy = self.game.canvas.coords(self.image)
❷ self.coordinates.x1 = xy[0]
❸ self.coordinates.y1 = xy[1]
❹ self.coordinates.x2 = xy[0] + 27
❺ self.coordinates.y2 = xy[1] + 30
return self.coordinates

```

زمانی که کلاس Game را در فصل ۱۶ خلق کردیم، یکی از متغیرهای شیء canvas، در ❶، از تابع coord این متغیر canvas با self.game.canvas.coords برای برگرداندن موقعیت‌های x و y تصویر جاری استفاده می‌کنیم. این تابع از عدد ذخیره شده در متغیر شیء image استفاده می‌کند که همان شناسه‌ی تصویری می‌باشد که روی بوم کشیده شده است.

لیست حاصل را در متغیر xy ذخیره می‌کنیم که حاوی دو مقدار است: موقعیت x بالا-چپ که بصورت متغیر x مربوط به coordinates در ❷ ذخیره شده است و موقعیت بالا-چپ که بصورت متغیر y1 مربوط به coordinates در ❸ ذخیره گردیده است.

چون تمامی تصاویر پیکره‌ی خطی که خلق کرده‌ایم، ۲۷×۳۰ (طول در عرض) پیکسل هستند می‌توانیم با افزودن عرض در ❹ و ارتفاع در ❺ به اعداد x و y، متغیرهای x و y را تعیین کنیم. در نهایت، در آخرین خط تابع، متغیر شیء coordinates را برمی‌گردانیم.

به حرکت درآوردن پیکره‌ی خطی

Move آخرین تابع کلاس StickFigureSprite، کاراکتر بازی ما را در صفحه به حرکت در خواهد آورد. همچنین بایستی بتواند زمانی که کاراکتر به چیزی برخورد می‌کند، به ما اعلام نماید.

شروع تابع MOVE

در این جا کد اولین بخش تابع move نشان داده شده است که بعد از coords قرار می‌گیرد:

```
def coords(self):
 xy = self.game.canvas.coords(self.image)
 self.coordinates.x1 = xy[0]
 self.coordinates.y1 = xy[1]
 self.coordinates.x2 = xy[0] + 27
 self.coordinates.y2 = xy[1] + 30
 return self.coordinates
```

```
def move(self):
```

- ❶ self.animate()
- ❷ if self.y < 0:
- ❸ self.jump_count += 1
- ❹ if self.jump_count > 20:
- ❺ self.y = 4
- ❻ if self.y > 0:
- ❼ self.jump_count -= 1

در ❶ این بخش از تابع، تابع animate ی را صدا می‌زند که در ابتدای این فصل ساختیم و در صورت لزوم، تصویری که نمایش داده شده است را تغییر خواهد داد. در ❷، شرط $y < 0$ را بررسی می‌کنیم. در این صورت، می‌دانیم که پیکره‌ی خطی پرش کرده است زیرا مقدار منفی آن را به بالای صفحه حرکت خواهد داد. (یادآور می‌شویم که 0 در بالای بوم است و پایین بوم، موقعیت پیکسل 500 می‌باشد). در ❸، 1 را به jump_count اضافه کرده و در ❹، می‌گوییم که اگر مقدار jump_count به 20 برسد بایستی y را به 4 تغییر داده تا پیکره‌ی خطی مجدداً شروع به پایین آمدن بکند (❺).

در 6، اگر مقدار $y > 0$ باشد (به این معنی که کاراکتر بایستی سقوط کند) آنگاه 1 را از `jump_count` کم می‌کنیم زیرا یکبار تا 20 شمرده‌ایم، و بایستی دوباره شمارش معکوس کنیم. (درحین شمارش تا 20، دست خود را به آرامی بالا بیاورید و هنگام شمارش معکوس از 20، دستان خود را به آرامی پایین بیاورید، بدین ترتیب حس خواهید کرد که محاسبه‌ی بالا و پایین پریدن پیکره‌ی خطی به چه صورت انجام می‌شود)

در چند خط بعدی تابع `move`، تابع `coords` را صدا می‌زنیم که محل کاراکتر در صفحه را نشان داده و نتیجه‌ی آن را در متغیر `co` ذخیره می‌کند. سپس متغیرهای `left`، `right`، `top`، `bottom` و `falling` را خلق می‌کنیم. از هر یک از این متغیرها در بقیه‌ی این تابع استفاده خواهد شد.

```
if self.y > 0:
 self.jump_count -= 1
 co = self.coords()
 left = True
 right = True
 top = True
 bottom = True
 falling = True
```

توجه داشته باشید که هر متغیر یک مقدار بولین `True` است. از این مقادیر بعنوان شاخص‌هایی برای واری بر خورد کاراکتر با چیزی در صفحه یا سقوط کردن کاراکتر، استفاده خواهیم کرد.

آیا پیکره‌ی خطی با چیزی در پایین یا بالای بوم برخورد کرده است؟
بخش بعدی تابع `move`، برخورد کاراکتر بازی با بالا یا پایین بوم را واری می‌کند:

```
bottom = True
falling = True
❶ if self.y > 0 and co.y2 >= self.game.canvas_height:
```


- ❷ self.y = 0
- ❸ bottom = False
- ❹ elif self.y < 0 and co.y1 <= 0:
- ❺ self.y = 0
- ❻ top = False

اگر کاراکتر به پایین صفحه سقوط کند، y بزرگتر از 0 خواهد بود بنابراین بایستی مطمئن شویم که هنوز به ته بوم برخورد نکرده است (یا در پایین صفحه محو خواهد شد). برای این کار در ❶، شرط موقعیت y_2 (ته پیکره‌ی خطی) بزرگتر یا مساوی متغیر `canvas_height` شیء `game` را بررسی می‌کنیم. در اینصورت، در ❷، مقدار y را برابر با 0 قرار داده تا مانع سقوط پیکره‌ی خطی شویم و سپس در ❸، متغیر `bottom` را False قرار می‌دهیم که به بقیه کد می‌گوید، دیگر نیازی به واریسی برخورد پیکره‌ی خطی با ته بوم نداریم.

فرآیند تعیین برخورد پیکره‌ی خطی با بالای صفحه بسیار شبیه به شیوه‌ی تعیین برخورد آن با ته صفحه است. برای این کار در ❹، ابتدا شرط پرش پیکره‌ی خطی ($y < 0$) و سپس شرط موقعیت y_1 کوچکتر یا مساوی 0 را بررسی خواهیم کرد به این معنی که پیکره به بالای بوم برخورد کرده است. در صورت برقرار بودن هر دو شرط، در ❺، y را برابر با 0 قرار داده تا جلوی حرکت را بگیریم. همچنین در ❻، متغیر `top` را برابر با True قرار داده تا به بقیه‌ی کد بگوییم که دیگر نیازی به واریسی شرط برخورد پیکره‌ی خطی با بالای صفحه نداریم.

آیا پیکره‌ی خطی به کناره‌های بوم برخورد کرده است؟

در زیر، تقریباً همان فرآیند کد قبل برای تعیین برخورد پیکره‌ی خطی با کناره‌های چپ یا راست بوم دنبال می‌شود:

```
elif self.y < 0 and co.y1 <= 0:
 self.y = 0
 top = False
 ❶ if self.x > 0 and co.x2 >= self.game.canvas_width:
 ❷ self.x = 0
 ❸ right = False
 ❹ elif self.x < 0 and co.x1 <= 0:
 ❺ self.x = 0
 ❻ left = False
```

در ❶، کد براساس این واقعیت است که می‌دانیم اگر $x > 0$ باشد، پیکره‌ی خطی به طرف راست می‌دود. همچنین اگر موقعیت x_2 (`co.x2`) بزرگتر یا مساوی عرض بوم ذخیره شده در `canvas.width` باشد،

پیکره‌ی خطی به سمت راست صفحه برخورد کرده است. در صورت برقرار بودن هر دو شرط، $x=0$ در نظر گرفته شده (برای این که پیکره‌ی خطی دیگر ندود) و در ❸ متغیر `right` را برابر با `False` قرار خواهیم داد.

برخورد با دیگر اسپرایت‌ها

بعد از این که فهمیدیم پیکره‌ی خطی به کناره‌های صفحه برخورد کرده است، بایستی بینیم به جای دیگری نیز در صفحه برخورد کرده است یا نه. از کد زیر برای جستجو در لیست شی‌های اسپرایت ذخیره شده در شیء `game` استفاده کرده تا از برخورد پیکره‌ی طی با هریک از آنها آگاه شویم:

```
elif self.x < 0 and co.x1 <= 0:
```

```
self.x = 0
```

```
left = False
```

```
❶ for sprite in self.game.sprites:
```

```
❷ if sprite == self:
```

```
❸ continue
```

```
❹ sprite_co = sprite.coords()
```

```
❺ if top and self.y < 0 and collided_top(co, sprite_co):
```

```
❻ self.y = -self.y
```

```
❼ top = False
```

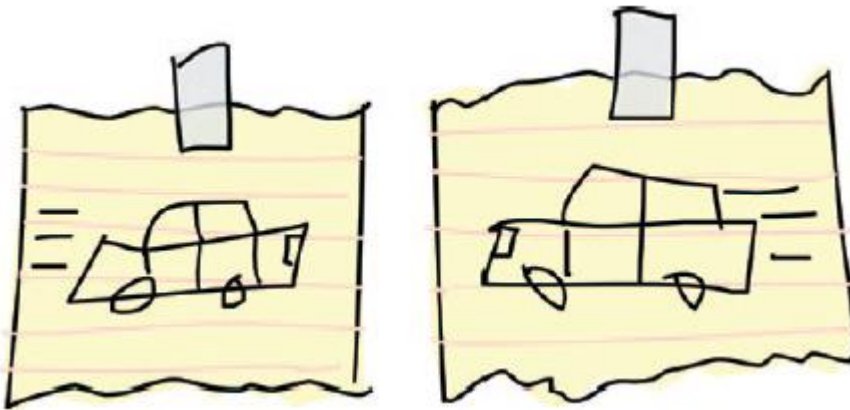
در ❶، در لیست اسپرایت‌ها جستجو کرده و به نوبت هریک را به متغیر `sprite` نسبت می‌دهیم. در ❷، می‌گوییم اگر `sprite==self` (شیوه‌ی دیگری برای گفتن «اگر اسپرایت همان من باشد») آنگاه نیازی به تعیین برخورد پیکره‌ی خطی نیست زیرا فقط به خودش خورده است. اگر متغیر `sprite= self` باشد از `continue` برای پرسیدن به اسپرایت بعدی در لیست استفاده می‌کنیم.

سپس، با فراخوانی تابع `coords` در ❹ مختصات اسپراتی جدید را بدست آورده و نتایج را در

متغیر `sprite_co` ذخیره می‌کنیم.

سپس کد ❺ را بدنبال موارد زیر واری می‌نماییم:

- پیکره‌ی خطی به بالای بوم برخورد نکرده است (متغیر `top` هنوز هم `true` است)
- پیکره‌ی خطی پرش می‌کند ($y < 0$)
- بالای پیکره‌ی خطی به اسپرایت موجود در لیست برخورد کرده است (با استفاده از تابع `collide_top` که در فصل ۱۶ ساختیم).

در صورت برقرار بودن تمامی شرایط فوق، می‌خواهیم اسپرایت مجدداً به پایین برگردد بنابراین در 6، با استفاده از علامت منفی (-) مقدار y را برعکس می‌کنیم. در 7، متغیر $top=False$ است زیرا به مجرد برخورد کردن پیکره‌ی خطی با بالای صفحه، نیازی به واریسی برخورد نیست.

برخورد در پایین

بخش بعدی حلقه، به واریسی برخورد ته کاراکتر به یک شیء تخصیص یافته است:

```
if top and self.y < 0 and collided_top(co, sprite_co):
self.y = -self.y
top = False
1 if bottom and self.y > 0 and collided_bottom(self.y, W
co, sprite_co):
2 self.y = sprite_co.y1 - co.y2
3 if self.y < 0:
4 self.y = 0
5 bottom = False
6 top = False
```

سه واریسی مشابه در 1 صورت می‌گیرد: آیا هنوز هم متغیر $bottom$ مشخص است، آیا کاراکتر در حال سقوط است ($y > 0$) و آیا ته کاراکتر ما به اسپرایت برخورد کرده است. در صورت برقرار بودن هر سه شرط، در 2، مقدار y ته ($y2$) پیکره‌ی خطی را از مقدار y بالای اسپرایت ($y1$) کم می‌کنیم. شاید کمی عجیب به نظر برسد پس دلیل آن را توضیح خواهیم داد.

تصور کنید کاراکتر بازی ما از روی یک سکو سقوط کرده است. با هر بار اجرای تابع $mainloop$ ، چهار پیکسل به پایین صفحه حرکت خواهد کرد و پای پیکره‌ی خطی 3 پیکسل بالای سکوی دیگری قرار می‌گیرد. اگر ته پیکره‌ی خطی ($y2$) در موقعیت 57 و روی سکو ($y1$) در موقعیت 60

باشد، تابع `collided_bottom`، `true` را برمی‌گرداند زیرا کد آن، مقدار y ($y=4$) را به متغیر $y2$ پیکره‌ی خطی اضافه می‌کند، که نتیجه ۶۱ خواهد بود.

هرچند، نمی‌خواهیم `Mr. Stick Man` به سرعت متوقف شود انگار که به سکویی برخورد کرده است یا به ته صفحه رسیده باشد، زیرا مثل این است که پرش خیلی بلندی انجام داده و در میان زمین و هوا در فاصله‌ی یک اینچی زمین متوقف شده است. حقه‌ی شسته رفته‌ای است ولی در بازی ما کار درستی نیست. در عوض، اگر مقدار $y2$ کاراکتر (۵۷) را از مقدار $y1$ سکو (۶۰) کم کنیم، مقدار ۳ بدست خواهد آمد که همان مقداری است که پیکره‌ی خطی بایستی سقوط کرده تا بدرستی روی سکو قرار گیرد (فرود آید).

در ③، تضمین می‌نماییم که حاصل محاسبه یک عدد منفی نخواهد بود؛ در اینصورت، در ④، $y=0$ در نظر گرفته می‌شود. (اگر عدد منفی باشد، پیکره‌ی خطی مجدداً به هوا خواهید پرید و در این بازی نمی‌خواهیم چنین اتفاقی بیفتد.)

در نهایت، پرچم‌های `top` ⑥ و `bottom` ⑦، را برابر با `False` قرار می‌دهیم بنابراین دیگر لازم نیست ببینیم پیکره‌ی خطی به بالا یا پایین اسپرایت دیگری خورده است یا نه.

واریسی برخورد به انتهای دیگری را انجام داده تا ببینیم آیا پیکره‌ی خطی به لبه‌ی سکو خورده است یا نه. کد این دستور به قرار زیر است:

```
if self.y < 0:
 self.y = 0
 bottom = False
 top = False
if bottom and falling and self.y == 0 \
and co.y2 < self.game.canvas_height \
and collided_bottom(1, co, sprite_co):
 falling = False
```

هر پنج واریسی که در اینجا انجام می‌شود بایستی `true` باشند تا متغیر `falling` برابر با `False` باشد:

- هنوز هم بایستی `True` بودن پرچم `bottom` را واریسی کنیم
  - بایستی سقوط کردن پیکره‌ی خطی را واریسی کنیم (پرچم `falling` همچنان `True` است)
  - پیکره‌ی خطی در حال سقوط نیست ($y=0$)
  - ته اسپرایت به پایین صحنه برخورد نکرده است (کمتر از طول بوم نیست)
  - پیکره‌ی خطی به بالای سکو برخورد کرده است (`True, collided-bottom` را برمی‌گرداند)
- سپس متغیر `falling` را `False` قرار می‌دهیم.

وارسی چپ و راست

برخورد پیکره‌ی خطی به اسپرایت در پایین یا بالا را وارسی کردیم. حال بایستی برخورد پیکره-
ی خطی به چپ یا راست را وارسی کنیم:

```
if bottom and falling and self.y == 0 \
and co.y2 < self.game.canvas_height \
and collided_bottom(1, co, sprite_co):
 falling = False
 ❶ if left and self.x < 0 and collided_left(co, sprite_co):
 ❷ self.x = 0
 ❸ left = False
 ❹ if right and self.x > 0 and collided_right(co, sprite_co):
 ❺ self.x = 0
 ❻ right = False
```

در ❶، همچنان بدنال برخوردها با چپ(-left) حرکت پیکره‌ی خطی به چپ($x < 0$) هستیم. همچنین با استفاده از تابع `collided_left` برخورد پیکره‌ی خطی با یک اسپرایت را بررسی می‌کنیم. در صورت برقرار بودن این سه شرط، در ❷ x را برابر با 0 قرار می‌دهیم (برای اینکه پیکره‌ی خطی دیگر حرکت نکند) و در ❸ `Left`

را `False` قرار می‌دهیم بطوریکه دیگر بدنال وارسی برخورد به چپ نباشیم.

کد مشابه کد برخوردها به راست است که در ❹ نشان داده شده است. مجدداً در ❺ x را برابر با 0 قرار می‌دهیم و در ❻ `right=False` تا دیگر بدنال بررسی برخوردهای دست راست نباشیم. حال با وارسی‌های برخورد در هر چهار جهت، حلقه‌ی `for` بایستی بصورت زیر باشد:

```
elif self.x < 0 and co.x1 <= 0:
 self.x = 0
 left = False
 for sprite in self.game.sprites:
 if sprite == self:
 continue
 sprite_co = sprite.coords()
 if top and self.y < 0 and collided_top(co, sprite_co):
 self.y = -self.y
 top = False
```

```

if bottom and self.y > 0 and collided_bottom(self.y, W
co, sprite_co):
self.y = sprite_co.y1 - co.y2
if self.y < 0:
self.y = 0
bottom = False
top = False
if bottom and falling and self.y == 0 W
and co.y2 < self.game.canvas_height W
and collided_bottom(1, co, sprite_co):
 falling = False
if left and self.x < 0 and collided_left(co, sprite_co):
self.x = 0
left = False
if right and self.x > 0 and collided_right(co, sprite_co):
self.x = 0
 right = False

```

بایستی چند خط دیگر به تابع move اضافه کنیم:

```

if right and self.x > 0 and collided_right(co, sprite_co):
self.x = 0
right = False
❶ if falling and bottom and self.y == 0 W
and co.y2 < self.game.canvas_height:
❷ self.y = 4
❸ self.game.canvas.move(self.image, self.x, self.y)

```

در ❶، True بودن هر دو متغیر falling و bottom را واری می‌کنیم. در این صورت، در هر اسپریت سکو در لیست جستجو می‌کنیم بدون این که به پایین صفحه برخورد کنیم. واری نهایی در این خط تعیین می‌کند که آیا ته کاراکتر ما کمتر از طول بوم هست یا نه - یعنی بالای سطح زمین (ته بوم). اگر پیکره‌ی خطی به هیچ چیزی برخورد نکرده باشد و بالای سطح زمین باشد، همچنان میان زمین و هوا قرار دارد و بنابراین بایستی سقوط را آغاز کند (به بیان دیگر، از آخر سکو افتاده است). برای این که از انتهای هر سکوی بیافتد، در ❷، Y را برابر با ۴ قرار می‌دهیم. در ❸، برطبق مقادیری که برای متغیرهای X و Y تعیین می‌کنیم، تصویر را در صفحه حرکت می‌دهیم. این واقعیت که بدنال یافتن برخوردها در اسپریت‌ها گشت می‌زنیم، به این معنی است که هر دو

متغیر را برابر با 0 قرار می‌دهیم زیرا پیکره‌ی خطی به چپ و پایین برخورد کرده است. در این مورد، صدا زدن تابع `move` بوم کاری انجام نخواهد داد.

در این مورد ممکن است `Mr. Stick Man` از لبه‌ی سکو جدا شده باشد. در این صورت `y=4` گردیده و `Mr. Stick Man` به پایین سقوط خواهد کرد.
لعنتی، چه تابع طولانی!

آزمودن اسپریت پیکره‌ی ما

بعد از خلق کلاس `StickFigureSprite`، با اضافه کرده دو خط زیر قبل از فراخوان تابع `mainloop` آن را می‌آزماییم:

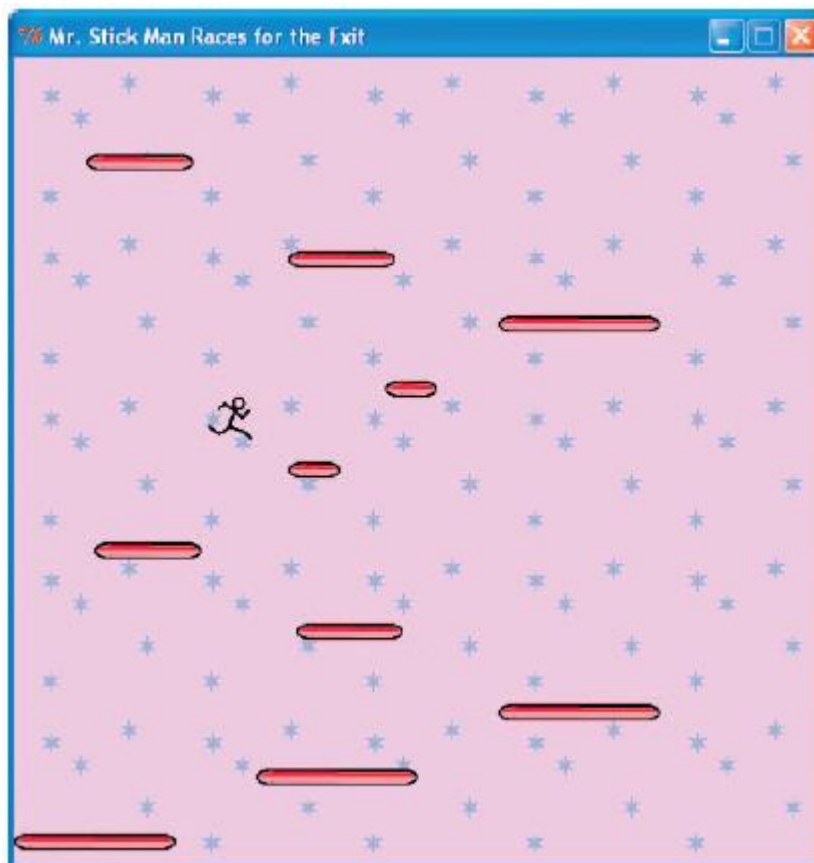
❶ `sf = StickFigureSprite(g)`

❷ `g.sprites.append(sf)`

`g.mainloop()`

در ❶، شیء `StickFigureSprite` را ساخته و آن را برابر با متغیر `sf` قرار می‌دهیم. همانطوریکه با سکوها رفتار کردیم، در ❷ این متغیر جدید را به لیست اسپریت‌های ذخیره شده در شیء `game` اضافه می‌کنیم.

حال برنامه را اجرا می‌کنیم. خواهید دید که `Mr. Stick Man` می‌تواند بدود، از روی سکویی به سکوی دیگر پریده و سقوط کند!

درب!

تنها چیزی که در این بازی غایب است، درب خروج می‌باشد. ما با خلق یک اسپریت برای درب، کار را تمام می‌کنیم: این کار را با اضافه کردن کدی برای شناسایی درب انجام داده و یک شیء door به برنامه اضافه می‌کنیم.

ایجاد یک کلاس DOORSPRITE

درست حدس زدید- بایستی یک کلاس دیگر بسازید: DoorSprite. در اینجا شروع کد را

مشاهده می‌کنید:

```
class DoorSprite(Sprite):
```

```
❶ def __init__(self, game, photo_image, x, y, width, height):
```

```
❷ Sprite.__init__(self, game)
```

```
❸ self.photo_image = photo_image
```

```
❹ self.image = game.canvas.create_image(x, y, W
```

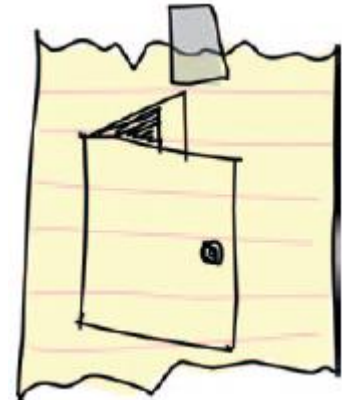
```
image=self.photo_image, anchor='nw')
```

```
❺ self.coordinates = Coords(x, y, x + (width / 2), y + height)
```


⑥ self.endgame = True

همانطوریکه در ① نشان داده شده است، تابع `_init_` کلاس `DoorSprite` دارای پارامترهایی برای `self`، یک شیء `game`، یک شیء `Photo_image`، مختصات `x` و `y` و `width` و `height` تصویر است. در ②، `_init_` را همراه با دیگر کلاس‌های `Sprite` صدا می‌زنیم.

در ③، با استفاده از متغیر شیء با همان نام `PlatformSprite`، پارامتر `photo_image` را ذخیره می‌کنیم. با استفاده از تابع `create_image` بوم یک نمای تصویر را ساخته و در ④ عدد شناسایی که توسط آن تابع برگردانده شده است را با استفاده از متغیر شیء `image` ذخیره می‌کنیم.

در ⑤، مختصات `DoorSprite` را پارامترهای `x` و `y` قرار می‌دهیم (که موقعیت‌های `x1` و `y1` در ب هستند) و سپس موقعیت‌های `x2` و `y2` را محاسبه می‌کنیم. با اضافه کردن نیمی از عرض (متغیر `width` تقسیم بر ۲) به پارامتر `x` موقعیت `x2` را محاسبه می‌کنیم. بعنوان مثال اگر `x=10` باشد (مختصات `x1` نیز ۱۰ خواهد بود) و عرض ۴۰ باشد، مختصات `x2`، ۳۰ خواهد بود (۱۰ بعلاوه‌ی نیمی از ۴۰).

چرا از این محاسبه‌ی گیج‌کننده استفاده می‌کنیم؟ چون برخلاف سکوها، جایی که می‌خواهیم به مجرد برخورد `Mr. Stick Man` با کناره‌ی سکو، متوقف شده و به دویدن ادامه ندهد، در اینجا می‌خواهیم جلوی در بایستد. (اتفاق جالبی نخواهد بود اگر `Mr. Stick Man` کنار در، به دویدن خاتمه دهد!). هنگام بازی و نزدیک شدن به در، این اتفاق را در عمل مشاهده خواهید کرد.

برخلاف موقعیت `x1`، محاسبه‌ی موقعیت `y1` بسیار ساده است. مقدار متغیر `height` را به پارامتر `y` اضافه کرده و نتیجه بدست خواهد آمد.

در نهایت، در ⑥، متغیر شیء `endgame` را برابر با `True` قرار می‌دهیم. یعنی زمانی که پیکره‌ی خطی به در رسید، بازی تمام شود.

کشف درب

حال بایستی کد کلاس `StickFigureSprite` تابع `move` را که برخورد پیکره‌ی خطی با یک اسپرایت در راست یا چپ را تعیین می‌کند، تغییر دهیم. در اینجا اولین تغییر نشان داده شده است:

```
if left and self.x < 0 and collided_left(co, sprite_co):
 self.x = 0
 left = False
if sprite.endgame:
 self.game.running = False
```

در اینجا بررسی می‌کنیم که آیا اسپریتی که پیکره‌ی خطی با آن برخورد کرده است دارای متغیر `endgame=True` هست یا نه. در این صورت، متغیر `running` را برابر با `False` قرار خواهیم داد و همه چیز متوقف می‌شود- به انتهای بازی رسیده‌ایم.

همین خطها را به کدی اضافه می‌کنیم که برخورد به راست را واری می‌کند:

```
if right and self.x > 0 and collided_right(co, sprite_co):
 self.x = 0
 right = False
 if sprite.endgame:
 self.game.running = False
```

اضافه کردن شیء DOOR

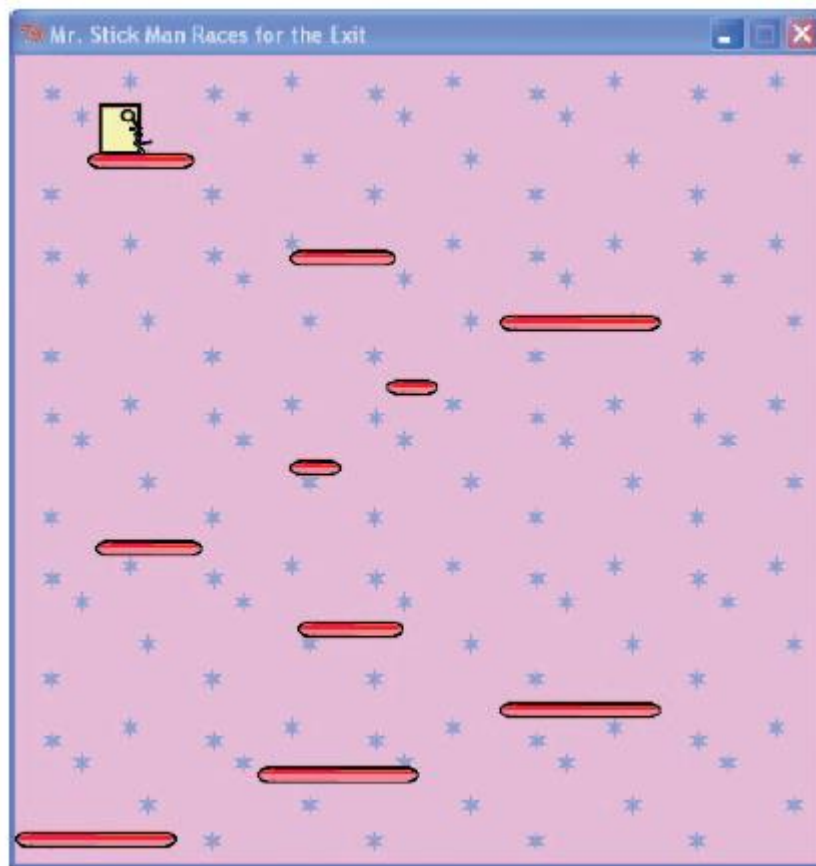
آخرین چیزی که به کد بازی اضافه می‌کنیم، یک شیء برای درب است. این شیء قبل از حلقه-ی اصلی قرار می‌گیرد. دقیقاً قبل از ساختن شیء پیکره‌ی خطی، یک شیء `door` را خلق می‌کنیم و آن را به لیست اسپریت‌ها اضافه خواهیم کرد. کد به قرار زیر است:

```
g.sprites.append(platform7)
g.sprites.append(platform8)
g.sprites.append(platform9)
g.sprites.append(platform10)
door = DoorSprite(g, PhotoImage(file="door1.gif"), 45, 30, 40, 35)
g.sprites.append(door)
sf = StickFigureSprite(g)
g.sprites.append(sf)
g.mainloop()
```

با استفاده متغیر `game` برای شیء `game`، یک شیء `door` و یک `PhotoImage` می‌سازیم (تصویر درب را در فصل ۱۵ ساخته‌ایم). پارامترهای `x` و `y` را به ترتیب ۴۵ و ۳۰ قرار داده تا درب روی سکویی نزدیک به بالای صفحه قرار گیرد و `width` و `height` را به ترتیب ۴۰ و ۳۵ در نظر می‌گیریم. شیء `door` را به لیست اسپریت‌ها اضافه می‌کنیم، یعنی همان کاری که با بقیه‌ی اسپریت‌ها در بازی انجام دادیم.

زمانی که `Mr. Stick Man` به در می‌رسد، نتیجه را مشاهده خواهید کرد. او جلوی درب متوقف

می‌شود، نه کنار درب:

بازی نهایی

کد کامل بازی اندکی بیش از ۲۰۰ خط کد شده است. در ادامه، کد تکمیل شده‌ی بازی را خواهید دید. اگر برای اجرای بازی با مشکل روبرو شدید می‌توانید هر تابع (و هر کلاس) را با کد تکمیل شده مقایسه کرده و به اشتباهات خود پی ببرید:

```
from tkinter import *
import random
import time
class Game:
def __init__(self):
self.tk = Tk()
self.tk.title("Mr. Stick Man Races for the Exit")
self.tk.resizable(0, 0)
self.tk.wm_attributes("-topmost", 1)
self.canvas = Canvas(self.tk, width=500, height=500, w
highlightthickness=0)
self.canvas.pack()
```

```
self.tk.update()
self.canvas_height = 500
self.canvas_width = 500
self.bg = PhotoImage(file="background.gif")
w = self.bg.width()
h = self.bg.height()
for x in range(0, 5):
for y in range(0, 5):
self.canvas.create_image(x * w, y * h, W
image=self.bg, anchor='nw')
self.sprites = []
self.running = True
def mainloop(self):
while 1:
if self.running == True:
for sprite in self.sprites:
sprite.move()
self.tk.update_idletasks()
self.tk.update()
time.sleep(0.01)
class Coords:
def __init__(self, x1=0, y1=0, x2=0, y2=0):
self.x1 = x1
self.y1 = y1
self.x2 = x2
self.y2 = y2
def within_x(co1, co2):
if (co1.x1 > co2.x1 and co1.x1 < co2.x2) W
or (co1.x2 > co2.x1 and co1.x2 < co2.x2) W
or (co2.x1 > co1.x1 and co2.x1 < co1.x2) W
or (co2.x2 > co1.x1 and co2.x2 < co1.x1):
return True
else:
return False
def within_y(co1, co2):
if (co1.y1 > co2.y1 and co1.y1 < co2.y2) W
or (co1.y2 > co2.y1 and co1.y2 < co2.y2) W
or (co2.y1 > co1.y1 and co2.y1 < co1.y2) W
```

```
or (co2.y2 > co1.y1 and co2.y2 < co1.y1):
 return True
else:
 return False
def collided_left(co1, co2):
 if within_y(co1, co2):
 if co1.x1 <= co2.x2 and co1.x1 >= co2.x1:
 return True
 return False
def collided_right(co1, co2):
 if within_y(co1, co2):
 if co1.x2 >= co2.x1 and co1.x2 <= co2.x2:
 return True
 return False
def collided_top(co1, co2):
 if within_x(co1, co2):
 if co1.y1 <= co2.y2 and co1.y1 >= co2.y1:
 return True
 return False
def collided_bottom(y, co1, co2):
 if within_x(co1, co2):
 y_calc = co1.y2 + y
 if y_calc >= co2.y1 and y_calc <= co2.y2:
 return True
 return False
class Sprite:
 def __init__(self, game):
 self.game = game
 self.endgame = False
 self.coordinates = None
 def move(self):
 pass
 def coords(self):
 return self.coordinates
class PlatformSprite(Sprite):
 def __init__(self, game, photo_image, x, y, width, height):
 Sprite.__init__(self, game)
 self.photo_image = photo_image
```

```

self.image = game.canvas.create_image(x, y, W
image=self.photo_image, anchor='nw')
 self.coordinates = Coords(x, y, x + width, y + height)
class StickFigureSprite(Sprite):
def __init__(self, game):
Sprite.__init__(self, game)
self.images_left = [
 PhotoImage(file="figure-L1.gif"),
 PhotoImage(file="figure-L2.gif"),
 PhotoImage(file="figure-L3.gif")
]
self.images_right = [
 PhotoImage(file="figure-R1.gif"),
 PhotoImage(file="figure-R2.gif"),
 PhotoImage(file="figure-R3.gif")
]
self.image = game.canvas.create_image(200, 470, W
image=self.images_left[0], anchor='nw')
self.x = -2
self.y = 0
self.current_image = 0
self.current_image_add = 1
self.jump_count = 0
self.last_time = time.time()
self.coordinates = Coords()
game.canvas.bind_all('<KeyPress-Left>', self.turn_left)
game.canvas.bind_all('<KeyPress-Right>', self.turn_right)
game.canvas.bind_all('<space>', self.jump)
def turn_left(self, evt):
if self.y == 0:
self.x = -2
def turn_right(self, evt):
if self.y == 0:
self.x = 2
def jump(self, evt):
if self.y == 0:
self.y = -4
self.jump_count = 0

```

```
def animate(self):
 if self.x != 0 and self.y == 0:
 if time.time() - self.last_time > 0.1:
 self.last_time = time.time()
 self.current_image += self.current_image_add

 if self.current_image >= 2:
 self.current_image_add = -1
 if self.current_image <= 0:
 self.current_image_add = 1
 if self.x < 0:
 if self.y != 0:
 self.game.canvas.itemconfig(self.image, W
 image=self.images_left[2])
 else:
 self.game.canvas.itemconfig(self.image, W
 image=self.images_left[self.current_image])
 elif self.x > 0:
 if self.y != 0:
 self.game.canvas.itemconfig(self.image, W
 image=self.images_right[2])
 else:
 self.game.canvas.itemconfig(self.image, W
 image=self.images_right[self.current_image])
 def coords(self):
 xy = self.game.canvas.coords(self.image)
 self.coordinates.x1 = xy[0]
 self.coordinates.y1 = xy[1]
 self.coordinates.x2 = xy[0] + 27
 self.coordinates.y2 = xy[1] + 30
 return self.coordinates
 def move(self):
 self.animate()
 if self.y < 0:
 self.jump_count += 1
 if self.jump_count > 20:
 self.y = 4
 if self.y > 0:
```

```
self.jump_count -= 1
co = self.coords()
left = True
right = True
top = True
bottom = True
falling = True
if self.y > 0 and co.y2 >= self.game.canvas_height:
 self.y = 0
 bottom = False
elif self.y < 0 and co.y1 <= 0:
 self.y = 0
 top = False
if self.x > 0 and co.x2 >= self.game.canvas_width:
 self.x = 0
 right = False
elif self.x < 0 and co.x1 <= 0:
 self.x = 0
 left = False
for sprite in self.game.sprites:
 if sprite == self:
 continue
 sprite_co = sprite.coords()
 if top and self.y < 0 and collided_top(co, sprite_co):
 self.y = -self.y
 top = False
 if bottom and self.y > 0 and collided_bottom(self.y,
co, sprite_co):
 self.y = sprite_co.y1 - co.y2
 if self.y < 0:
 self.y = 0
 bottom = False
 top = False
 if bottom and falling and self.y == 0 and
and co.y2 < self.game.canvas_height and
and collided_bottom(1, co, sprite_co):
 falling = False
 if left and self.x < 0 and collided_left(co, sprite_co):
```



```

self.x = 0
left = False
if sprite.endgame:
self.game.running = False
if right and self.x > 0 and collided_right(co, sprite_co):
self.x = 0
right = False
if sprite.endgame:
self.game.running = False
if falling and bottom and self.y == 0 ¶
and co.y2 < self.game.canvas_height:
self.y = 4
self.game.canvas.move(self.image, self.x, self.y)
class DoorSprite(Sprite):
def __init__(self, game, photo_image, x, y, width, height):
Sprite.__init__(self, game)
self.photo_image = photo_image
self.image = game.canvas.create_image(x, y, ¶
image=self.photo_image, anchor='nw')
self.coordinates = Coords(x, y, x + (width / 2), y + height)
self.endgame = True
g = Game()
platform1 = PlatformSprite(g, PhotoImage(file="platform1.gif"), ¶
0, 480, 100, 10)
platform2 = PlatformSprite(g, PhotoImage(file="platform1.gif"), ¶
150, 440, 100, 10)
platform3 = PlatformSprite(g, PhotoImage(file="platform1.gif"), ¶
300, 400, 100, 10)
platform4 = PlatformSprite(g, PhotoImage(file="platform1.gif"), ¶
300, 160, 100, 10)
platform5 = PlatformSprite(g, PhotoImage(file="platform2.gif"), ¶
175, 350, 66, 10)
platform6 = PlatformSprite(g, PhotoImage(file="platform2.gif"), ¶
50, 300, 66, 10)
platform7 = PlatformSprite(g, PhotoImage(file="platform2.gif"), ¶
170, 120, 66, 10)
platform8 = PlatformSprite(g, PhotoImage(file="platform2.gif"), ¶
45, 60, 66, 10)

```

```
platform9 = PlatformSprite(g, PhotolImage(file="platform3.gif"), W
170, 250, 32, 10)
platform10 = PlatformSprite(g, PhotolImage(file="platform3.gif"), W
230, 200, 32, 10)
g.sprites.append(platform1)
g.sprites.append(platform2)
g.sprites.append(platform3)
g.sprites.append(platform4)
g.sprites.append(platform5)
g.sprites.append(platform6)
g.sprites.append(platform7)
g.sprites.append(platform8)
g.sprites.append(platform9)
g.sprites.append(platform10)
door = DoorSprite(g, PhotolImage(file="door1.gif"), 45, 30, 40, 35)
g.sprites.append(door)
sf = StickFigureSprite(g)
g.sprites.append(sf)
g.mainloop()
```

آنچه آموختید

در این فصل بازی خود را تکمیل کردیم: مسابقه‌ی Mr. Stick Man برای رسیدن به درب خروج. یک کلاس را برای پیکره‌ی خطی متحرک خود ساخته و توابعی را برای به حرکت درآوردن آن در صفحه و پویانمایی آن درحین حرکت نوشتیم (تغییر از یک تصویر به تصویر بعد برای ایجاد حس دویدن). از کشف برخورد استفاده کرده تا نشان دهیم چه زمان پیکره‌ی خطی به کناره‌های چپ یا راست بوم برخورد می‌کند و چه زمان به اسپریت دیگری برخورد کرده است؛ مثلاً یک سکو یا یک درب. همچنین کد برخورد را اضافه کرده تا نشان دهیم په زمان به بالا یا پایین صفحه برخورد می‌کند و مطمئن شویم که وقتی از لبه‌ی سکو لیز می‌خورد، سقوط خواهد کرد. همچنین کدی را اضافه کرده تا نشان دهیم چه زمان Mr. Stick Man به درب رسیده است و در نتیجه بازی پایان پیدا می‌کند.

چیستان‌های برنامه‌نویسی

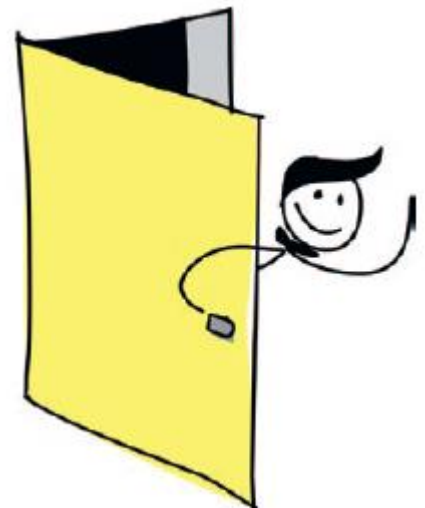
برای بهبود بازی کارهای بسیاری را می‌توانیم انجام دهیم. در اینجا، کار بسیار ساده است و بنابراین می‌توانیم کدی را اضافه کنیم تا بازی حرفه‌ای‌تر و جذاب‌تر شود. ویژگی‌های زیر را اضافه کرده و کد خود را در <http://python-for-kids.com/> واریسی نمایید.

۱) شما پیروز شدید!

همانند متن «پایان بازی» در بازی «بالا و پایین پریدن!» که در فصل ۱۴ آن را تکمیل کردیم، زمانی که پیکره‌ی خطی به درب می‌رسد، متن «شما پیروز شدید!» را اضافه می‌کنیم و در نتیجه بازیکن متوجه می‌شود که پیروز شده است.

۲) پویانمایی درب

در فصل ۱۵، دو تصویر برای درب ساختیم: یک درب باز و یک درب بسته. زمانی که Mr. Stick Man به درب می‌رسد، تصویر درب بایستی به «درب باز» تغییر پیدا کرده، Mr. Stick Man ناپدید شده و تصویر درب به «درب بسته» تغییر یابد. در نتیجه اینگونه به نظر خواهد رسید که Mr. Stick Man از درب خارج شده و آن را می‌بندد. شما می‌توانید این کار را با تغییر کلاس DoorSprite و کلاس StickFigureSprite انجام دهید.

۳) حرکت دادن سکوها

کلاس جدیدی به نام MovingPlatformSprite را اضافه کنید. این سکو بایستی از یک طرف به طرف دیگر حرکت کند و در نتیجه رسیدن MovingPlatformSprite به دری که در بالا قرار دارد، دشوارتر شود.